

ספר במדבר

Numbers

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
 - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

iv	Introduction
v	Usage Guide
1	פרשת במדבר
20	פרשת נשא
44	פרשת בהעלתך
65	פרשת שלח לך
82	פרשת קורח
98	פרשת חקת
113	פרשת בלק
130	פרשת פינחס
153	פרשת מטות
168	פרשת מסעי
177	פרשת במדבר
196	פרשת נשא
220	פרשת בהעלתך
241	פרשת שלח לך
258	פרשת קורח
274	פרשת חקת

289	פרשת בלק
306	פרשת פינחס
329	פרשת מטות
344	פרשת מסעי
361	פרשת דברים למנחה בשבת מסעי
361	פרשת דברים
363	הפטרות
363	הפטרת במדבר
365	הפטרת נשא
367	הפטרת בהעלתך
369	הפטרת שלח לך
371	הפטרת קורח
374	הפטרת חקת
377	הפטרת בלק
378	הפטרת פינחס
381	הפטרת מטות
383	הפטרת מסעי
200	הפטרות
200	הפטרת במדבר
202	הפטרת נשא
204	הפטרת בהעלתך
206	הפטרת שלח לך
208	הפטרת קורח
211	הפטרת חקת
214	הפטרת בלק
215	הפטרת פינחס
218	הפטרת מטות
220	הפטרת מסעי
222	הפטרת שבת ראש חודש
225	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the “Targum”—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munah legarme'i* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ט in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the keri and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

<p>1 AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֹמֶר:</p>	<p>במדבר א</p>
<p>2 "Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;</p>	<p>שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:</p>	<p>2</p>
<p>3 from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלֹא כָל־יֵצֵא צִבָּא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבָּאתָם אֹתָהּ וְאֶתְּךָ:</p>	<p>3</p>
<p>4 And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.</p>	<p>וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמִּטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא:</p>	<p>4</p>
<p>5 And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.</p>	<p>וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמִדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשׁוֹן אֶל־יִצְהָר בֶּן־שִׁדְיָאוֹר:</p>	<p>5</p>
<p>6 Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צֹוֹר־יִשְׁדָּי:</p>	<p>6</p>
<p>7 Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>	<p>7</p>
<p>8 Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן־צֹוֹעָר:</p>	<p>8</p>
<p>9 Of Zebulun, Eliab the son of Helon.</p>	<p>לְזִבְּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֶלֶן:</p>	<p>9</p>
<p>10 Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.</p>	<p>לְבִנְיָמִן יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד לְמָנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָחצוֹר:</p>	<p>10</p>

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד בניסן הוקם המשכן וצאחד צאייר מנאס:
- (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצצו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אציו (צ"צ קט, צ): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:
- (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מנן עשרים:
- (4) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideon.	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	11
12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאָשֶׁר פַּגְיַאל בֶּן-עֶכְרָן:	לְאָשֶׁר פַּגְיַאל בֶּן-עֶכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּיּוֹן מְעֹרַעִי כְנֹשְׁתָּא רִבְרֵי שְׁבֵטֵי אֲבֹתָהוֹן רִישֵׁי אֲלָפִיא דִּישְׂרָאֵל אֲנֹנִי:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאִי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רֹאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	וַיִּקַּח מֹשֶ�ה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת:	17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וַיָּבֹאוּ כָּל כְּנֹשְׁתָּא כְּנֹשׁוֹ בְּחֹד לְיָרֵחַ תַּנְיִנָא וְאַתְיָחוּ עַל זִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמֵהוֹן מִכֹּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא לְגִילְגֻלְתָּהוֹן:	וְאֵת כָּל-הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּנִלְדּוּ עַל-מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָה לְגִילְגֻלְתָּם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ לְמֹשֶׁה וּמִנְיָן בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי:	כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַהֲיוּ בְנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם דִּישְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְגִילְגֻלְתָּהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמֵהוֹן לְגִילְגֻלְתָּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִכֹּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	וַהֲיוּ בְנֵי-רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִילְגֻלְתָּם כָּל-זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָה כָּל יֹצֵא צָבָא:	20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	מִנִּינְיָהוֹן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁתָּא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	פַּקְדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֲלָף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שצנדה:
 (17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן צשמות:
 (18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

22	Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדֵיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדֵיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	22
23	those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.	מִנִּיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתַשְׁעָא אֲלָפִין וּתְלָת מֵאָה:	פְּקָדִיהֶם לַמִּטָּה שִׁמְעוֹן תַּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)	23
24	Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּהוֹן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וָלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	24
25	those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.	מִנִּיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:	פְּקָדִיהֶם לַמִּטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (פ)	25
26	Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּהוֹן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וָלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	26
27	those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.	מִנִּיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שִׁבְעִין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	פְּקָדִיהֶם לַמִּטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעַה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: (פ)	27
28	Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּהוֹן בְּמִנּוֹן שְׁמֵהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וָלַעִילָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	28
29	those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.	מִנִּיגֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	פְּקָדִיהֶם לַמִּטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבַּעַה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	29

30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	30
31	those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	31
32	Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	32
33	those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבַּעִין וְחֲמִישׁ אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבַּעִין וְחֲמִישׁ אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)	33
34	Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָהוּן לְבִנֵי מְנַשֶּׁה לְבִנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי מְנַשֶּׁה לְבִנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	34
35	those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וְיָתִירִין אֲלָפִין וּמֵאוֹת: (פ)	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וְיָתִירִין אֲלָפִין וּמֵאוֹת: (פ)	35
36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָהוּן לְבִנֵי בִנְיָמִן לְבִנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי בִנְיָמִן לְבִנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	36
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תְּלָתִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	מִנִּי־הֵהוּן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תְּלָתִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	37

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם לְזֶרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן בְּמִנְיֹן שְׁמֵהֶן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	פָּקְדֵיהֶם לְמִטָּה דָּן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתַּיִן וְתַרְיֵן אֶלְפִין וְשִׁבְעַת מֵאָה:
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְזֶרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן בְּמִנְיֹן שְׁמֵהֶן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעַין וְחָד אֶלְפִין וְחָמִישׁ מֵאָה:
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יֵצֵא צָבָא	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְזֶרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן בְּמִנְיֹן שְׁמֵהֶן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	פָּקְדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחָמֵשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חָמִישִׁין וְתַלְתָּא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּה הַפָּקְדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ אִישׁ-אֶחָד לְבֵית-אֲבֹתָיו הָיוּ:	אֵלִין מִנִּינִיא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנִבְרָכֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עָשָׂר גּוֹבְרִין גּוֹבְרָא חַד לְבֵית אֲבֹתָהוּ הָיוּ:
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וַיְהִיו כָּל-פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל-יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתֵיהֶן מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וַיְהִיו כָּל-הַפָּקְדִים שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֶלְפִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וְחָמֵשִׁין:	וְהָיוּ כָּל מִנִּינִיא שֵׁיט מֵאָה וְתַלְתָּא אֶלְפִין וְחָמִישׁ מֵאָה וְחָמִישִׁין:

47	But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.	וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא וְלִיֻּאֵי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֹתָהוֹן הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ)
48	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יוֹ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
49	'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;	אֲךְ אֶת־מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
50	but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.	וְאִתָּהּ תִּפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לֹהֶם יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לְמִשְׁכָּן יִחָנוּ:
51	And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.	וּבְנִסְעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יִקְיֻמוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַגֵּר הַקָּרֵב יוּמָת: וּבְמִטַּל מִשְׁכָּנָא יִפְרְקוּן יִתִּיָּה לִיֻּאֵי וּבְמִשְׁרֵי מִשְׁכָּנָא יִקְיֻמוּן יִתִּיָּה לִיֻּאֵי וְחִילּוּנֵי דִיקְרַב יִתְקַטִּיל:
52	And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.	וַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם:
53	But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.'	וְהַלְוִיִּם יִחָנוּ סָבִיב לְמִשְׁכָּן הָעֵדֻת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֵדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדֻת: וְלִיֻּאֵי יִשְׂרָאוֹן סָחוּר לְמִשְׁכָּנָא דְסִדְדֻתָא וְהִי רֹוּנָא עַל פְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁרוּן לִיֻּאֵי יֵת מִטָּרַת מִשְׁכָּנָא דְסִדְדֻתָא:

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לזדו. דבר אחר נפח הקצ"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל: (50) ואתה הפקד את הלויים. כמרגומו מני לשון מוני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, א) ויפקד המלך פקידים: (51) יורידו אותו. כמרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענין ויחננו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. זידי שמים (סנהדרין פד, א): (52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל: (53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמנתי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי יאל הקץ וגו':

54	Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עָשׂוֹ: (פ)	54
II	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי ב
2	'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.	אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֶתֶת לְבֵית אֲבֹתָם יַחְנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנוּ:	2
3	Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,	וְהַחֲנִימִים קִדְמָה מִזְרְחָה דִּגְלֵל מַחֲנֶה יִהְיֶה לְצַבְאָתָם וְנָשִׂא לְבִנֵי יִהוּדָה נַחֲשׁוֹן בֶּן־ עַמִּינָדָב:	3
4	and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	4
5	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְהַחֲנִימִים עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן־ צֹוֹעַר:	5
6	and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	6
7	and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לְבִנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	7
8	and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדָּיו שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	8

(2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו צבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצו הקבועה בחשן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יצ). דבר אחר באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב אציהם כשנשארו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יצ) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישארו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה ציניכם וציניו כללפים אמה שיוכלו לצבא בשבת משה ואהרן וצניו והלויים חוגים בסמוך לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואילו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אחור:

9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל־הַפָּקָדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת־אֲלָפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית יְהוּדָה מָאָה וְחֲמֵנָן וּשְׁתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה לְחִילֵיהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטָלִין:
10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגֹל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצִבְאָתָם וְנָשִׂא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שִׁדְיָאוּר:	טִיקֶס מִשְׁרֵית רְאוּבֵן דְּרוּמָא לְחִילֵיהוֹן וְרָבָא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּר שִׁדְיָאוּר:
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהִי אַרְבַּעִין וּשְׁתָּא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מָאָה:
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנָם עָלָיו מִטָּה שְׁמַעוֹן וְנָשִׂא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	וְדָשָׁרֹן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְּשְׁמַעוֹן וְרָבָא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישָׁדָי:
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלַת מָאָה:
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:	וּשְׁבָטָא דְּגָד וְרָבָא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר רְעוּאֵל:
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	וְחִילֵיה וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מָאָה וְחֲמִשִּׁין:
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפָּקָדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצִבְאָתָם וּשְׁנֵי יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית רְאוּבֵן מָאָה וְחֲמִשִּׁין וְאַחַד אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה וְחֲמִשִּׁין לְחִילֵיהוֹן בְּתַנְיִיתָא נְטָלִין:
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה כְּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדֹגְלֵיהֶם: (ס)	וְנָטִיל מִשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁרֵית הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמִּשְׁכָּנִתָּא כְּמָא יַחֲנוּ כֵן נְטָלִין גְּבֵר עַל אֲתֵרֵיה לְטַקְסֵיהוֹן:

(9) ראשונה יסעו. כשרואין העין מסתלק תוקעין הכהנים צחצחות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך כנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראוין צדדו ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך

18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	דָּגֵל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאוֹתָם יִמָּה וְנָשִׂא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	טִיקס מִשְׁרֵית אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן מֵעֶרְבָא וְרָבָא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמְנִינֵיהוֹן אַרְבָּעִין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	וְעָלָיו מִטָּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	וְדִסְמִיכִין עֲלוּהֵי שְׁבָטָא דְּמְנַשֶּׁה וְרָבָא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמְנִינֵיהוֹן תִּלְתִּין וּתְרִין אֶלְפִין וּמֵאוֹת:
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideon,	וּמִטָּה בִּנְיָמִן וְנָשִׂא לִבְנֵי בִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי:	וְשְׁבָטָא דְּבִנְיָמִן וְרָבָא לִבְנֵי בִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּר גִּדְעֹנִי:
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמְנִינֵיהוֹן תִּלְתִּין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	כָּל־הַפְּקוּדִים לַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת־אַלְפִים וּמֵאוֹה לְצִבְאוֹתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסֻעוּ: (ס)	כָּל מְנִינֵי לַמִּשְׁרֵית אֶפְרַיִם מֵאָה וַחֲמִנֵי אֶלְפִין וּמֵאוֹה לְחִילֵיהוֹן בְּתִלְתִּיתָא נְטָלִין:
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	דָּגֵל מַחֲנֶה דָן צִפְנָה לְצִבְאוֹתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	טִיקס מִשְׁרֵית דָן צִפְנָא לְחִילֵיהוֹן וְרָבָא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמְנִינֵיהוֹן שְׁתִּין וּתְרִין אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה:
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	וְהַחֲנִים עָלָיו מִטָּה אָשֶׁר וְנָשִׂא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עֶכְרָן:	וְדִשְׁרֹן סְמִיכִין עֲלוּהֵי שְׁבָטָא דְּאָשֶׁר וְרָבָא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגְעִיאֵל בֶּר עֶכְרָן:
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמְנִינֵיהוֹן אַרְבָּעִין וְחַד אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:

לרוח הקדושה לו (ס יצ): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשמעו רוח של 17 קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינשוין איש"א בלע"ז: (20) ועליו. כתרומתו ודסמיכין עלוהי:

29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמִטֵּה נַפְתָּלִי וְנִשְׂיָא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרִפְא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וּחִלִּיָּה וּמִנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וּחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וְתִלְתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	30
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל-הַפְּקָדִים לְמַחֲנֶה דָן מֵאָתָּא אָלֶף וְשִׁבְעָה וּחֲמִשִּׁים אָלֶף מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרָנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם: (פ)	31
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֶה לְצִבְאוֹתָם שֵׁשׁ מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁים: אֵלִין מִנְיָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוֹן כָּל מִנְיָנֵי מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן שֵׁית מֵאוֹת וְתִלְתָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁין:	32
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: וְלִיּוֹאִי לֹא אֶתְּמַנִּיאוּ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	33
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כִּן-חֲנּוּ לְדַגְלֵיהֶם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל-בֵּית אֲבֹתָיו: (פ) וַעֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה בֵּן שְׁרָן לְטַקְסִיהוֹן וְכִן נָטְלִין גִּבְרָ לְזַרְעֵיתִיהָ עַל בֵּית אֲבֹתָהוֹי:	34
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאַלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דְּבַר יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי: וְאַלִּין תּוֹלְדַת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּמַלִּיל יְיָ יְת מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי:	רביעי ג
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-אַהֲרֹן הַבְּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר: וְאַלִּין שְׁמֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַבְּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר:	2

(1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

3	These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.	אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים אשר מלא ידם לכהן: אלין שמהת בני אהרן כהניא דאתרביאי דאתקרב קורבנהון לשמשא:
4	And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.	וימת נדב ואביהוא לפני יהוה בהקרבם אש זרה לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא הני להם ויכהן אלעזר ואיתמר על-פני אהרן אביהם: (פ) ומית נדב ואביהוא קדם יי בקרוביהון אישתא נוכריתא קדם יי במדברא דסיני ובנין לא הוו להון ושמיש אלעזר ואיתמר על אפי אהרן אביהון:
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וידבר יהוה אל-משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:
6	'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.	הקרב את-מטה לוי והעמדת אלו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו: קריב ית שבטא דלוי ותקים יתיה קדם אהרן כהנא וישמשון יתיה:
7	And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.	ושמרו את-משמרתו ואת- משמרת כל-העדה לפני אהל מועד לעבד את-עבדת המשכן: ויטרו ית מטרתיה וית מטרת כל כנשתא קדם משכן זמנא למפלח ית פולחן משכנא:
8	And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.	ושמרו את-כל-כלי אהל מועד ואת-משמרת בני ישראל לעבד את-עבדת המשכן: ויטרו ית כל מני משכן זמנא וית מטרת בני ישראל למפלח ית פולחן משכנא:
9	And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.	ונתתה את-הלויים לאהרן ולבניו נתונם נתונם המה לו מאת בני ישראל: ותתין ית לינאי לאהרן ולבניהו מסירין יהיבין אנון ליה מן בני ישראל:

- (4) על פני אהרן. בחייו (צמ"ר ז, כו):
 (6) ושרתו אתו. ומהו השרות ושרתו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, א)
 אהה ובניך ובית אביך אתך תשאו את עון המקדש והלויים הללו מסייעין אותם זו היא השרות:
 (7) ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא וכלשון משנה כמו
 שאמרנו בצגתן ותרש והלא אין משמרת ומשמרתך שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
 (8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלויים צאים תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים
 מהם המעשרות שזכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שר הוא לכם חלף עבודתכם:
 (9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך בגזרת המקום
 והוא נתנם לו שנאמר (שם ט, יט) ואתנה את הלויים נתונים וגו':

10	And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'	וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הִקְרַב יוּמָת: (פ)	וְיֵת אַהֲרֹן וְיֵת בָּנָיו תִּמְנֶי וְשָׁמְרוּ יֵת כְּהוּנָתָהוּן וְחִילוּנִי הִקְרַב יוּמָת:
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
12	'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.'	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לְמִימַר:
15	'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעֹלָה תִפְקְדֵם:	מְנֵי יֵת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָהוּן לְזִרְעֵיהֶן כָּל זָכָר מִבֶּן יָרֵחָא וְלַעִילָא תִמְנִינֵן:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כְּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וּמִנָּא יִתְהוּן מֹשֶׁה עַל מִימְרָא דִּי כְּמָא דְאִתְפָּקֵד:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי בְשֵׁמֹתָם גֶּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:	וְהָיוּ אֵלֵין בְּנֵי לֵוִי בְשֵׁמֹתָהוּן גֶּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:

(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מנין: ושמרו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכרות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלויים שלא עבדו עבודת אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבן חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפתה מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אותה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש צאהל זה לך נאמר על פי ה' (שם):

18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-גֵרְשׁוֹן וְאֵלֶּיִן שְׁמֹת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:	18
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחְתָּם עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל:	19
20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-יָרֵחַ וְלַעֲלִיא מִנִּגְנִיהוֹן שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחְנֹו יָמָה:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וְנָשִׂא בֵּית-אָב לְגֵרְשֹׁנִי אֱלִיסָפָה בֶּן-לֵאל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֹּהוּ וּמִסָּךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וּשְׁלֵעֵי הַחֲצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתָרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס)	26

- (21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלבני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:
 (25) המשכן. יריעות המסמנות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסוהו. עורות אילים ומחשים: ומסך פתח. הוא הוילון:
 (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

27	And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:	וּלְקַהֲתַת מִשְׁפַּחַת הָעֶמְרָמִי וּלְקַהֲתַת זִרְעֵית עֶמְרָם וּזְרַעִית וּמִשְׁפַּחַת הַיִּזְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת קַהֲתִי:	27
28	according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.	בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וָשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	28
29	The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;	מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-קַהֲתַת יַחֲנוּ עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:	29
30	the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,	וְנָשִׂא הַקֹּהֲתִי אֱלִיזָפָן בֶּן-עֻזִּיאֵל:	30
31	and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;	וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמִּנְחָה וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָל־יְהוָה הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָהֶם וְהַמִּסְכָּה וְכָל עֲבֹדָתָו:	31
32	Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.	וְנָשִׂא נְשִׂאֵי הַלְוִי אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פֶּקֶדֶת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	32
33	Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.	לְמִרְרֵי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מִרְרֵי:	33
34	And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;	וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאוֹתִים:	34

(29) משפחת בני קהת יחנו וגר תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל 3, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאמסים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר יב):
(31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:
(32) ונשיא נשיא הלוי. ממנה על כלם ועל מה היא נשיאותו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

35	the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;	וַיָּשִׂא בֵּית־אֲבִי לְמִשְׁפַּחַת מְרָרִי צוּרִיָּאֵל בֶּן־אֲבִיחַיִל עַל־יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן יִחְנוּ צָפֹנָה: וְרֹב בֵּית בָּא לְזִרְעֵי מְרָרִי צוּרִיָּאֵל בֶּן־אֲבִיחַיִל עַל־שֵׁדָא דְּמִשְׁכָּנָא יִשְׂרוּן צָפֹנָא:
36	the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;	וּפָקֶדֶת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדָגָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל־עֲבֹדָתוֹ: וְדַמְסִיר לְמִטָּה לְבְנֵי מְרָרִי דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעִבְרוּהִי וְעַמֻּדוּהִי וְסִמְכוּהִי וְכָל־מְנוּהִי וְכָל־הוֹלָחִיָּה:
37	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.	וְעַמֻּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב וְאֹדָגֵיהֶם וַיִּתְּדֵתָם וַיְמִיתֵיהֶם: וְעַמֻּדֵי דִרְתָּא סָחוּר סָחוּר וְסִמְכֵיהוֹן וְסִפֵּיהוֹן וְאִשְׁוִיָּהוֹן:
38	And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.	וְהַחֲנֻיִּם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה לְבְנֵי אָהֹל־מוֹעֵד וּמִזְרְחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנָיו שְׁמָרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּרֶק הַקָּרֵב יוּמָת: וְדָשָׁרן קִדָּם מִשְׁכָּנָא קְדוּמָא קִדָּם מִשְׁכָּן זִמְנָא מִדְּנִחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵיהוֹן נִשְׂרִין מִטְרָתָא דְּקוּדְשָׁא לְמִטְרָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטִּיל:
39	All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.	כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־ חֹדֶשׁ וָמוֹעֵלָה שְׁנָיִם וְעֶשְׂרִים אַלְפֵי: (ס) כָּל־מְנִיגֵי לְיוֹאֵי דִמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־מִימְרָא דִּי לְזִרְעֵיהוֹן כָּל־דְּכוּרָא מִבֶּן־ יָרְחָא וְלַעֲיָלָא עֶשְׂרִין וּתְרִין אַלְפִין:
40	And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָקֵד כָּל־בְּכֹרֶזָכָר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמוֹעֵלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מְנֵי כָל־ בְּכוֹרֵי־אֶדְכוּרֵי־לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־יָרְחָא וְלַעֲיָלָא וְקִבֵּיל יֵת חוּשְׁבֵּן שְׁמֹתֵיהוֹן:

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן מוז ללדיק מוז לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, ד) מושכים בשצט סופר (תנחומא שס):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלויים (זכורות ד, ח): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים צני גרשון שצעת אלפים וחמש מאות. צני קהת שמונת אלפים ושש מאות. צני מררי שש אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושצעים ומאתים זכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו צמסכת זכורות (ה, ח) אותן שלש מאות לויים זכורים היו ודים שפיקעו עצמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מן חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

41	And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'	וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֶמַּת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִהֶמַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְתִקְרַיְב יֵת לִיֹּאֵי קְדָמִי אֲנִי יְיָ חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְלִיֹּאֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבִעִירָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃
42	And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.	וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּמִנָּא מֹשֶׁה כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יִתִּיה יֵת כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃
43	And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.	וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפִקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָיִם׃ (פ) וַהֲיוּ כָל בְּכוֹרִיא דְכוֹרִיא בְּמִנּוּן שְׁמֹת מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעֲלָא לְמִנְיָהוֹן עֶשְׂרִין וּתְרִין אֶלְפִין וּמֵאָתָן וְשִׁבְעִין וְתֵלְתָא׃
44	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר׃
45	'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD'S.	קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֶמַּת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמַּתָּם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה׃ קָרִיב יֵת לִיֹּאֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְלִיֹּאֵי חֶלֶף בְּעִירָהוֹן וַיְהִיֹּן מִשְׁמִשֵּׁין קְדָמִי לִיֹּאֵי אֲנִי יְיָ׃
46	And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,	וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַמֵּאָתָיִם הָעֶדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְיֵת פּוֹדֶקֶן מֵאָתָן וְשִׁבְעִין וְתֵלְתָא דִּיתִירִין עַל לִיֹּאֵי מִבְּכוֹרִיא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃
47	thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.	וְלָקַחְתָּ חֲמִשַּׁת חֲמִשַּׁת שֶׁקֶלִים לְגִלְגֻּלַת בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֶּרָה הַשֶּׁקֶל׃ וְתַסֵּב חֲמִישׁ חֲמִישׁ סֶלְעִין לְגִלְגֻּלְתָּא בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא תַסֵּב עֶשְׂרִין מַעֲיִן סֶלְעָא׃
48	And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.'	וְנָתַתָּה הַפָּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בְּהֶם׃ וְתִתִּין כֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָהוּ פּוֹדֶקֶן דִּיתִירִין בְּהוֹן׃

(45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו זהמות הלויים את זכורי זהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם וזה אחד של צן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צנהמה (שם 7, 3):
(46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הזכורות הנריכין להפדות צהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים צהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כן היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר פד, יח):

49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיִּסֵּב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף הַיִּזְדָּקִים מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדֻיָּי מִן דִּיתִירִין עַל פְּרִיקֵי לִיזְאִי: הַלְוִיִּם:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים יֵת כֶּסֶפָא אֶלֶף וְתֵלַת מֵאָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְף בְּשֶׁקֶל וְשֵׁשׁ וְחֲמִישׁ סֵלְעִין בְּסֶלְעֵי הַקֹּדֶשׁ:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיִּתֵּב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף פְּרִיקֵינָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל-פִּי יְהוָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וְלִבְנוֹהֵי עַל מִימְרָא כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	51
IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן לְמִימַר:	שביעי
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	נִשְׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קֹהַת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבְּנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנִמְעָלָה וְעַד בְּנֵי חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד בְּמִשְׁכַּן מוֹעֵד:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי-קֹהַת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וַהֲוֹרְדוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וַיְכַסּוּ-בָּהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת:	5

(49) העדפים על פדויי הלוויים. על אומן שפדו הלוויים בגופן;
(50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשזעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלוויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכתב עליהן בן לוי ומאחיס ושזעים ושלושה פתקין כתב עליהן ה' שקלים כללן ונתמן בקלפי אמר להן זואו וטלו פתקיכם לפי הגורל (במדבר רבה ד, י. סנהדרין יז, א):
(2) נשא את ראש וגר. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מבן שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לכה והיותו על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:
(4) קדש הקדשים. המקודש שכולן הארון והשלחן והמזבחה והפרוכת וכלי שרת:
(5) ובא אהרן ובניו וגר. יניסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא ינטרכו הלוויים בני קהת אלא לשאת: בבסוע

6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלָיו חֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיַּפְּרֹסוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֶת סָסְגֹנָא וַיִּשְׁווּן אֲרִיחוֹהִי:	וַנִּתְּנוּ עָלָיו כֶּסֶף עוֹר תַּחֲשׁ וּפְרָשׁוֹ בְּגֵד-כָּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמַעְלָה וְשָׁמוּ בִּדְיוֹ:	6
7	And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרָשׁוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֹרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:	וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרָשׁוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֹרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:	7
8	And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וַיַּפְּרֹסוּ עֲלֵיהֶן לְבוֹשׁ צָבֵעַ זָהָרִי וַיִּכְסּוּן יִתִּיהָ בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיִּשְׁווּן יֵת אֲרִיחוֹהִי:	וּפְרָשׁוֹ עֲלֵיהֶם בְּגֵד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:	8
9	And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.	וַיִּסְבּוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֶת וַיִּכְסּוּן יֵת מִנְרֵת הַמָּאֹר וְאֶת-נֵרֹתֶיהָ וְאֶת-מִלְּקָחֶיהָ וְאֶת-מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל-כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם:	וְלָקְחוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת-מִנְרֵת הַמָּאֹר וְאֶת-נֵרֹתֶיהָ וְאֶת-מִלְּקָחֶיהָ וְאֶת-מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל-כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם:	9
10	And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.	וַיִּתְּנוּ יִתֵּהּ וְיֵת כָּל מִנְהָא לְחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת-כָּל-כְּלֵיהָ אֶל-מַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:	10
11	And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרָשׁוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרָשׁוּ בְּגֵד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בִּדְיוֹ:	11
12	And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.	וַיִּסְבּוּן יֵת כָּל מִנֵּי שְׁמוֹשָׁא דִּישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוֹדֶשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוֹשׁ תְּכֵלֶת וַיִּכְסּוּן יֵתָהֶן בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	וְלָקְחוּ אֶת-כָּל-כְּלֵי הַשְּׁרָת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ-בָּם בְּקֹדֶשׁ וַנִּתְּנוּ אֶל-בְּגֵד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמַכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:	12

המחנה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיסעו:
 (7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשתי צמלאכת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם)
 אשר יוסך בהם:
 (9) מלקחיה. כמין צנח שמושך זה את הפחילה לכל צד שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים
 ואין לה מחילה לפנים אלא מזדיה וחומה זה את דשן הנרות כשמיטין: נרתיה. לז"ש צלע"ש שנותנים בהן השמן והפחילות:
 (10) אל מכסה עור תחש. כמין מרזף (כלים לב):

13	And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.	וַיִּסְפּוּן יֵת קִטְמָא דְּמִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי לְבוּשׁ אֲרָגָנִין:	13
14	And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יֵת כָּל מְנוּחֵי דִישְׁמִשׁוֹן עָלוּהִי בִּהּוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וְיֵת צִנּוּרֵיתָא וְיֵת מְגִרּוּפֵיתָא וְיֵת מִזְרָקָא כָּל מְנֵי מִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי חוּפָאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגוּנָא וַיִּשׁוּן אֲרִיחוּהִי:	14
15	And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.	וְכִלָּה אֶהְרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנוֹסַע הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קָהָת לְשָׂאתָ וְלֹא־יָגֻעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קָהָת בְּאֶהֱל מוֹעֵד:	15
16	And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.	וּפְקֻדַּת אֱלֻעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וּקְטֹרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבַכִּלָּיו: (פ)	16
17	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	מפטיר ד

(12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש. בתוך המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין זהם צמזמח הפנימי:
 (13) ודשנו את המזבח. מזבח הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצוצה תחת הצגד כארי בשעת המסעות (יומא כא, ז) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קד):
 (14) מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחצת שאין לה אלא שלש מחציות ומלפניה שואבת את הגחלים: מזלזות. לנוריות של נחשת שבהן מכין צאצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: "עים. הם מגרפות ובלע"ז וידי"ל והן של נחשת ובהן מכדין את הדשן מעל המזבח:
 (15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייבין מיתה צידי שמים:
 (16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל ללוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתן: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת ללוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הדקדוקים למעלה צפרשה זו אזל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי אימרת היה כמו שכתב צפרשת נשא (להלן פסוק כח):

18	‘Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;	אֶל־תִּכְלִיתוֹ אֶת־שִׁבְט מִשִּׁפְחַת לֹא תִשְׁיִצּוּן יֵת שִׁיבַט זְרַעִית הַקֹּהֲתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם: קָהַת מִגּוֹ לִינְאִי:	18
19	but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;	וְנָתַתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וַחֲיוּ וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים אֶהְרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשָּׁאוֹ: וְדָא עֲבִידוֹ לְהוֹן וַיִּיחֹן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן לְקוֹדֶשׁ קוֹדֶשֶׁיָא אֶהְרֹן וּבְנֵיהּ יִיעָלוּן וַיִּמְנֹן יִתְהוֹן גִּבְר גִּבְר עַל הוֹלָחִיָה וּלְמִטּוֹלִיָה:	19
20	but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.’	וְלֹא יִבָּאוּ לְרֹאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְנָמָתוּ: (פ) וְלֹא יִיעָלוּן לְמַחְזֵי כֹד מְכַסֵּן יֵת מְנִי קוֹדֶשֶׁיָא וְלֹא יָמוּתוּן:	קנ"ט

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22 on page 200. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 225.

21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	נשא
22	‘Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers’ houses, by their families;	נִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם: קָבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אֲף אֲבוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזַרְעֵיתָהוֹן:	22
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעֲלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לַצִּבָּא צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וּלְעֵילָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְהוֹן כָּל דְּאִתִּי לְחֵילָא חֵילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	23
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמִשָּׂא: דִּין פּוֹלְחֵן זְרַעִית גֵּרְשׁוֹן לְמַפְלַח וּלְמִטָּל:	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנִשָּׂאוּ אֶת־יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וַיִּטְלוּן יֵת יְרִיעֵת מִשְׁכָּנָא וַיִּתְּ מִשְׁכַּן זְמָנָא חוּפְאִיָּה וְחוּפְאִיָּה דְּסִגְוִנָא דְּעֹלֹהֵי מַלְעִילָא וַיִּתְּ פְּרִסָא דְּתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:	לוי

- (18) אל תכרייתו. אל תגרמו להם שימותו:
 (20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. לתוך נרמק שלו כמו שפירשתי למעלה צפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותם במכסה פלונית וכלוע שלו הוא כסויו:
 (22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:
 (25) את יריעת המשכן. עשר המחתונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:

26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.	וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְכַּן פֶּתָחוֹ שֶׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:	26
27	At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.	עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי לְכָל־מִשְׁאֵם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:	27
28	This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בֵּיד אִיתָמָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)	28
29	As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;	בְּנֵי מֵרָרִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן תִּמְנֶנּוּ יְהוֹנָן:	29
30	from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנֶנּוּ כָּל דָּאֲתִי לַחֲיָלָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא:	30
31	And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;	וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדְנָיו:	31
32	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.	וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֹדְנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:	32

(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כחגומו וית כל דימסר להון לצניגרשון:
(27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהצנים ממונה עליהם ציד אימור בן אהרן הכהן:

33	This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זאת עבדת משפחת בני מררי לכל-עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן-אהרן הכהן:	ע"כ צחול
34	And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,	ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את-בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם:	34
35	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן-חמשים שנה כל-הבא לצבא לעבדה באהל מועד:	35
36	And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.	ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים שבע מאות וחמשים:	36
37	These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses. .	אלה פקודי משפחת הקהתי כל-העבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על-פי יהוה ביד-משה: (ס)	37
38	And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,	ופקודי בני גרשון למשפחותם ולבית אבתם:	שני
39	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן-חמשים שנה כל-הבא לצבא לעבדה באהל מועד:	39
40	even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.	ויהיו פקדיהם למשפחתם לבית אבתם אלפים ושיש מאות ושלשים:	40

(32) ויתדתם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיזה הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים קציצ למלות צהס הקלעים צשפתס העליונה צכלונקוט וקונדסין כמו ששנויה צמלאכת המשכן (פ"ה):

41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי גֵרְשֹׁן כָּל דִּפְלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֵרְשֹׁן כָּל־הָעֶבֶד בְּאַהֲל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:	41
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּמִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	42
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאַהֲל מוֹעֵד:	43
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תְּלָתָא אֲלָפִין וּקְמָתָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּקְמָתָיִם:	44
45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דִּמֹּשֶׁה:	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מִנִּינֵיָא דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבָרְבֵי יִשְׂרָאֵל יְת לִינְאֵי לְזִרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	כָּל־הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־ הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְמַפְלַח פּוֹלְחָן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחָן מְטוֹל בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בְּאַהֲל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהוֹן תְּמִנָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וְרַבְּמִן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִימְרָא דִּי מֹנָא יְתָהוֹן בִּידָא דִּמֹּשֶׁה גִּבְרָה גִּבְרָה עַל פּוֹלְחָנִיהָ וְעַל מְטוֹלִיהָ וּמִנִּינֵיהוּ דִּפְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד־ מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשָּׂאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49

(47) עבודת עבודה. הוא השיר צמלמים וכנורות שהיא עצודה לעצודה אחרת (ערכין יא, ח): ועבודת משא. כמשמעו:

V	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	שלישי
2	'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;	צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכָל טִמָּא לְנֶפֶשׁ: פָּקִיד ית בני ישראל וישלחו מן משריתא כל דסגיר וכל דדאיב וכל דמסאב לטמי נפשא:	2
3	both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'	מִזְכָּר עַד־נִקְבָּה תִּשְׁלְחוּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: מִדְּבָר עַד נוקבא תשלחו למבא למשריתא תשלחוננו וכל יסאבון ית משריתא דשכינתי שריא ביניהון:	3
4	And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)	4
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	5
6	Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;	דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶזְרָא אֵשׁ כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטָּאת הָאֲדָמָה לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר אוֹתָא אַרִי יַעֲבֹדוּן מִכָּל חוֹבֵי אִנְשָׁא לְשִׁקְרָא שִׁקֵּר גִּדָּם יִי ויחוב אִנְשָׁא הַהוּא:	6
7	then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.	וְהִתְנִדּוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לְאִשְׁרֵי אֲשֶׁם לֹו: ויודון ית חוביהון דעבדו ויחוב ית חובתיה ברישיה וחומשיה יוסיף עלוהי ויתין לדחייב ליה:	7

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו צמנוה מן שלשים שנה ועד בן חמשים:
(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיחא במסכת גיטין בפרק הנזקין (ס, א"ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכניה. חניית הלויים סביב כמו שפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצד מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכניה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סז, א"ב): טמא לנפש. דמסאב לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בצראשית רבה (י, א. כח, ב. עה, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמיא שחיק עצמות:
(6) למעל מעל בה'. הריחור וכתב כאן פרשת גזל וגשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנאחדשו זה האחד שכתבו והמודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידה בדבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא 3):

<p>8 But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD'S, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.</p>	<p>וְאִם לֹא־יִהְיֶה לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשָׁב לִיהוָה לַפֹּהֵן מִלֶּכֶד אֵיל הַכִּפֹּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ עָלָיו:</p>	<p>וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשָׁב לִיהוָה לַפֹּהֵן מִלֶּכֶד אֵיל הַכִּפֹּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ עָלָיו:</p>
<p>9 And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁי בְנֵי- יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֹּהֵן לֹ- יְהִיָּה:</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁי בְנֵי- יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֹּהֵן לֹ- יְהִיָּה:</p>
<p>10 And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.</p>	<p>וְגִבֹּר ית מעשר קודשֹׁהִי דִּילִיָּה יְהִי גִבֹּר דִּיתִין לְכַהֲנָא דִּילִיָּה יְהִי:</p>	<p>וְאִישׁ אֶת-קֹדֶשָׁיו לֹא יְהִי אִישׁ אֲשֶׁר-יִתֵּן לַפֹּהֵן לֹא יְהִיָּה: (פ)</p>
<p>11 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>12 Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גִּבֹּר גִּבֹּר אֲרִי תִסְטִי אֲתִתִּיה וְתִשְׁקֹר בִּיה שְׁקֹר:</p>	<p>דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:</p>
<p>13 and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;</p>	<p>וַיִּשְׁכַּב גִּבֹּר יְתֵה שְׁכַבַת זָרַעַ וְיְהִי מְכּוּסָא מַעֲיִנִי בַעֲלָהּ וּמִטְמָרָא וְהִיא מְסֻבָּא וְסֻחִיד לִית בֵּיה וְהִיא לֹא אֲתִאֲחַדַת:</p>	<p>וַיִּשְׁכַּב אִישׁ אִתָּהּ שְׁכַבַת-זָרַעַ וְנִעְלַם מַעֲיִנֵי אִשְׁתּוֹ וְנִסְתָּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעַד אֵין בֵּיה וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׁה:</p>

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (צ"ק קי, א): לאשר אשם לו. למי שנחייב לו (כתובות יט):
 (8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשממלך זה להחזיר על
 עונו ואמר רבותינו (ספרי נשא ד. צ"ק קט, א) וכי יש לך אדם בשראש שאין לו גואלים או בן או בת או אח או שאר בשר הקרוב
 ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (צ"ק קי, א): לה
 הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שצאותו משמר (ספרי נשא ד. צ"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור בזיקרא (ה, כה)
 שהוא נריך להביא:
 (9) וכל תרומה וגר. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לזית הגרנות ומה תלמוד
 לומר אשר יקריבו לכהן אלו הזכורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תביא בית ה' אלהיך ויניי יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר
 לכהן לו יהיה בא הכתוב ולימד על הזכורים שהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):
 (10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמר מתנות הכונה ולויה יכול יצאו ויטלוס בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו
 לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את
 קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדה עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה
 לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זרכות סג, א):
 (12) איש איש כי תשטח אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אחת מעבד מתנות הכהן חייך
 שתטריך לבא אללו להביא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה
 (תנחומא נשא ה): כי תשטח אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח סטות דכתיב כי תשטח
 וכתיב בו (משלי י, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטח תט מדרכי זניעות ותחשד צעיניו כמו (שם ד, טו) שטה
 מעלי ועבור (שם ז, כה) אל ישע אל דרכיה לבד: ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

14	and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;	וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ-עֵבֶר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:	וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ-עֵבֶר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:
15	then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.	וַיְבִי יְהוָה גִּבּוֹרָא יֵת אֶתְתִּיה לֵית פְּהֵנָּא וַיְבִי יֵת קִירְבְּנָה עֲלֶהּ חֵד מִן עֲשָׂרָא בִתְלֵת סָאִין קִמַּח שְׁעָרִין לֹא יִרִיק עֲלֹהֵי מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עֲלֹהֵי לְבוֹנָתָא אֲרִי מְנַחַת קִנְאָתָא הוּא מְנַחַת דְּיוֹכְרָנָא מְדַכְרַת חֻבִּין:	וְהָבִיא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן וְהָבִיא אֶת-קִרְבְּנָה עֲלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קִמַּח שְׁעָרִים לֹא-יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי-מְנַחַת קִנְאָתָא הוּא מְנַחַת זִכְרוֹן מִזִּכְרַת עֲוֹן:
16	And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.	וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמָדָהּ לִפְנֵי יְהוָה:	וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמָדָהּ לִפְנֵי יְהוָה:
17	And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.	וַיִּסַּב פְּהֵנָּא מִי כִיּוֹר בְּמָאן דְּחֶסֶף וּמִן עֲפָרָא דִּיהִי בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכָּנָא יִסַּב פְּהֵנָּא וַיִּתֵּן לַמַּיָּא:	וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קֹדְשִׁים בְּכֵל־חֶרֶשׁ וּמִן-הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּקֶּרֶקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל-הַמַּיִם:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכינתה פוסלת אותה ואין שכינת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יבמות זח. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמס (ס"א ומעלים) אין המים בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שתרצה לטומאת זיאה: ועד אין בה. הא אם יש זה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא הייתה שוטה (סוטה ז, ג, לא, ז): ועד אין בה. צטומאה אזל יש עדים לסתירה (שם ז, ג): נתפשטה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועצרה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו: (15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה זהמה וקרצנה מאכל זהמה (סוטה טו, ג. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אורו והיא עשמה צחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לצונה שנאמר (שיר ד, ו) אל גזעת הלצונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שמי קנאות קנאת המקום וקנאת הצעל (ספרי ח):

(17) מים קדשים. שקדשו בכיור (שם י. כתובות עז. סוטה טו, ג) לפי שנעשה הכיור מנחשת מראות הוצאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נעלות לבעליהן צמזמרים תחת המפוח וזו קלקלה לאחר תצדק צו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוצה כזכוסות משוצחים לפיכך תשמה מים המרים במקידה בזויה של חרם (סוטה ז):

18	<p>And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.</p>	<p>וְהַעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפְרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכְרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הָאֵלֹהִים וּבְיָדוֹ הַמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים:</p>	18
19	<p>And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;</p>	<p>וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם־לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישׁךָ הִנְקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:</p>	19
20	<p>but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—</p>	<p>וְאִתְּךָ כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמַאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעַד־אִישְׁךָ:</p>	20
21	<p>then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;</p>	<p>וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֱלֹהִים וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתְךָ לָאֱלֹהִים וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמּוּךָ בָּתֶּת יְהוָה אֶת־יֶרֶכְךָ נֹפֶלֶת וְאֶת־בִּטְנְךָ צֹבָה:</p>	21

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ומטרף דעתה ומודה (שם ח, א): ופרע. סותר את קליעת שערה כדי לצוותה מכאן לצנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כחוצות עז, א. ספרי): לפני ה'. בשער נקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה אולי מטרף דעתה ומודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א): המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המאדרים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים אחרים שהרי קדושים הן ולא אחרים כחז הכתוב אלא מאדרים את אחרים ואף אונקלוס לא תרגם לטיא אלא מלטיא שמראות קללה בגופה של זו:

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שבח הנקי הא אם שבח חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אחת שומע הן אלא שמונה לפתוח דייני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש כלשון אס:

(21) בשבעת האלה. שבועה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקללין בך יצואך כדרך שבא לפלונית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין בך לא יארע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לצחירי שהזיקים נשבעים צפורענותן של רשעים וכן לענין הצרכה (צראשית יב, ג) ונצרכו וגו' (שם מח, כ) בך יצרך ישראל לאמר (סוטה יח. שבועות כד): את ירכך. בקללה הקדים ירך לצטון לפי שזה המחילה צעזירה תחלה: צבה. כתרגומו נפומה:

- 22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'
- 23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.
- 24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.
- 25 And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.
- 26 And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.
- 27 And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.
- וַיָּבֹאוּ הַמִּים הַמֵּאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעְיָד לְצַבּוֹת בֶּטֶן וּלְנֹפֶל יֶרֶךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן׃
- וְכָתַב אֶת־הָאֱלֹת הַפֶּהָן בְּסֶפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים׃
- וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמֵּאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמִּם הַמֵּאָרְרִים לְמָרִים׃
- וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת־מִנְחַת הַקְּנָאִת וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃
- וְקִמֹּץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֶזְכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַהּ וְאַחֲרַיִם יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמִּם׃
- וְהִשְׁקָה אֶת־הַמִּם וְהִיְתָה אִם־נִטְמָאָהּ וְתִמְעַל מַעַל בְּאִשְׁהָּ וּבָאוּ בָּהּ הַמִּם הַמֵּאָרְרִים לְמָרִים וְצִבְתָּה בִטּוֹהּ וּנְפִלָה יֶרֶכָּהּ וְהִיְתָה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקָרֵב עֲמָהּ׃
- וַיִּשְׁקִינָה יֵת מִיָּא וְיִתְהִי אִם אִסְתָּאבֶת וְשִׁקְרָת שְׁקֶר בִּבְעֻלָּה וַיִּיעֲלוֹן בָּהּ מִיָּא מִלְטָטִיָּא לְלֹט וַיִּפְחוֹן מַעְהָּ וְתִתְמָסִי יֶרֶכָּהּ וְיִתְהִי אִתְתָּא לְלֹטָא בְּגוֹ עֲמָה׃

(22) לצבובות בטן. כמו להכזות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרכ (דברים א, לג) לראותם צדך אשר תלכו בה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מזכים את הבטן ומפילים את הירך: לצבובות בטן ולנפול ירך. בטנו וירכו של בועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת בטןך נצה הרי של נבעלת אמור (סוטה כה, א): אמן אמן. קבלת שבעה אמן על האלה אמן על השבעה אמן אס מאיש זה אמן אס מאיש אחר אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יצם וכנוסה (שם יח, א):

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי צתחלה הקריב מנחתה אלא הכחוז מצערך שכשישקנה יצאו זה למרים לפי שנאמר בטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה בכולה אס כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהן התחילו צעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, צ): למרים. להיות לה רעים ומרים:

(25) והניף. מוליך ומציא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה.

זו היא הגשמה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, צ):

(26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרות המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):

28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וְנִקְיָהּ הָיָה וְנִתְפַּק וְזָכָא וְתַעֲדִי עֲדוּי:	וְאִם-לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וְנִקְיָהּ הָיָה וְנִתְפַּק וְזָכָא וְתַעֲדִי עֲדוּי:	28
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	זֶה חֹק הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמְאָה:	זֶה חֹק הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמְאָה:	29
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	אוּ גְבֵר דִּתְעַבֵּר עַל־זוּהֵי רוּחַ קְנָאָה וַיִּקְנֵי יְת אֶתְתִּיהּ וַיִּקִּים יְת אֶתְהָא אִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל-הַתּוֹרָה הַזֹּאת:	אוּ גְבֵר דִּתְעַבֵּר עַל־זוּהֵי רוּחַ קְנָאָה וַיִּקְנֵי יְת אֶתְתִּיהּ וַיִּקִּים יְת אֶתְהָא אִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל-הַתּוֹרָה הַזֹּאת:	30
31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וַיְהִי זָכָא גּוֹבְרָא מַחֻבֵּין וְאֶתְהָא הֵיא תַקְבִּיל יְת חוֹבָה:	וַיְהִי זָכָא גּוֹבְרָא מַחֻבֵּין וְאֶתְהָא הֵיא תַקְבִּיל יְת חוֹבָה:	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	*ה
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִוְ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנִדְרָ נִדָּר נָזִיר לַיהוָה:	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִוְ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנִדְרָ נִדָּר נָזִיר לַיהוָה:	2
3	he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.	מִיַּיִן וְשִׁכָר נָזִיר חֹמֶץ גֵּזֶן וְחֹמֶץ שִׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל-מִשְׁרַת עֹנִבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֹנִבִים לֶחִים וַיִּבְשִׁים לֹא יֹאכַל:	מִיַּיִן וְשִׁכָר נָזִיר חֹמֶץ גֵּזֶן וְחֹמֶץ שִׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל-מִשְׁרַת עֹנִבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֹנִבִים לֶחִים וַיִּבְשִׁים לֹא יֹאכַל:	3

(27) והשקה את המים. לרצות שאם אמרה איני שומה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בשנה וגו'. אף על פי שצקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן זה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אליו זה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):

(28) ואם לא נטמאה האשה. צמירה זו: ושהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאחרים ולא עוד אלא וזרעה זרע אם היתה יולדת צעור תלד צריח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כ, א):

(30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:

(31) ונקתה האיש מעון. אם צדקה המים אל ידיאג לומר חצתי צמיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אללו זהיתר ונקתה מעון שהסוטה אסורה לצעלה (ספרי כא):

(2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה צקלולה יזיר עצמו מן היין שהוא מציא לידי ניאוף (סוטה ג, א): נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה. להצדיק עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כב):

(3) מיין ושכר. כתרגומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה צמים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):

4	All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן חֲזֵן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג לֹא יֹאכַל:	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן חֲזֵן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג לֹא יֹאכַל:
5	All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.	כָּל יְמֵי נִדָּר נִזְרוֹ מִסֹּפֶר לֹא יַעֲבֹר עַל-רִישוֹ עַד מִשְׁלֵם יוֹמָיו דְּנִזִּיר קֹדֶם יְיָ קֹדִישׁ יִהְיֶה יִרְבִּי פִירוֹעַ שְׁעַר רִישוֹ:	כָּל יְמֵי נִדָּר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל-רִאשׁוֹ עַד-מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר-יִזְיֵר לִיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פֶּרַע שְׁעַר רִאשׁוֹ:
6	All the days that he consecrateth himself unto the LORD he shall not come near to a dead body.	כָּל יוֹמֵי דְנִזִּיר קֹדֶם יְיָ עַל נַפְשָׁת מֵיָּתָא לֹא יֵיעוֹל:	כָּל-יְמֵי הַזִּיזָר לִיהוָה עַל-נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:
7	He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.	לְאָבֹהִי וּלְאִמִּי וּלְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא יִסְתָּאֵב לְהוֹן בְּמוֹתָהוֹן אֲרִי נִזְרָא דְאֵלְהִיָּה עַל רִישוֹ:	לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נִזֵּר אֵלֵהֶי עַל-רִאשׁוֹ:
8	All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קֹדִישׁ הוּא קֹדֶם יְיָ:	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קֹדֶשׁ הוּא לִיהוָה:
9	And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.	וְאֲרִי יָמוּת מֵיָּתָא עֲלוֹהִי בְתַכְרִי שְׁלוֹ וְיִסְאִיב רִישׁ נִזְרוֹ וְיִגְלַח רִישוֹ בְּיוֹמָא דְדְכּוּתִיָּה בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִגְלַחֲנִיה:	וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפִתְעָא בְּתַאֵם וְטִמָּא רִאשׁ נִזְרוֹ וְיִגְלַח רִאשׁוֹ בַּיּוֹם טְהָרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַחֲנוּ:
10	And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.	וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִתִּי תְּרִין שְׁפָנִינִין אוֹ תְּרִין בְּנֵי יוֹנָה לְוֹת כְּהֵנָּא לְתַרַע מִשְׁכָּן זְמָנָא:	וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֹא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל-הַפֶּתֹחַ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

- (4) חרצנים. הם הגרעינין: זג. הם הקליפות שמצחון שהחרצנים צחוכן כענבל צווג (ספרי כד. נזיר שם):
 (5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי): פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יוס:
 (8) כל ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:
 (9) פתע. זה אונס: פתאום. זה שוגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאה שהוא צו: ביום טהרתו. ציוס הזייתו או אינו אלא צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציוס השביעי אי שביעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציוס טהרתו (שם):
 (10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השביעי או אינו אלא להוציא את השביעי קצב זמן לקרצין וקצב זמן למקריצין מה קרצין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):

11	And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.	וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחֲטָאתָא וְיַעֲבִיד כֹּהֵנָא חַד לַחֲטָאתָא וְאֶחָד לַעֲלֹה וּכְפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנֶּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:	11
12	And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled. .	וַהֲזִיר לַיהוָה אֶת־יָמָיו נִזְרוֹ וַהֲבִיא כֶבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאַשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:	12
13	And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;	וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יָמָיו נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	13
14	and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,	וַהֲקָרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לַעֲלֹה וּכְבִשָּׂה אַחַת בֶּת־שָׁנָתָהּ תְּמִימָה לַחֲטָאתָא וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:	14
15	and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.	וְסֹל מִצּוֹת סֵלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשֶּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם:	15
16	And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.	וַהֲקָרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וְעֲשֶׂה אֶת־חֲטָאתוֹ וְאֶת־עֲלֹתוֹ:	16
17	And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְאֶת־הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצּוֹת וְעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ:	17

- (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפדן אומר שזיער עזמו מן היין (שס ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מנין נזירותו (שס):
- (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כבתולה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:
- (13) יביא אתו. יביא את עזמו זה אחד משלשה אטים שהיה רצי ישמעאל דורש כן כינא (ו) ויקרא (כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה את עזמו כינא (דברים לז, ו) ויקצור אותו בגי הוא קצר את עזמו (ספרי לז):
- (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו צכלל ויאול לידן דדצר חדש שיטעינו לחם החזירן לכללן שיטעינו נסכים דדין עולה ושלמים (שס לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עח, א):
- (17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שס מו, ז): את מנחתו ואת

18	And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.	וּגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־ תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:	וּגִלַּח נִזִּירָא פֶּתַח מוֹעֵד זִמְנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיָּה וְיֹסֵב יֵת שַׁעַר רִישׁ נִזְרִיָּה וְיִתִּין עַל אִישְׁתָּא דְּתַחוּת דְּיֹדָא דְּנִכְסַת קוּדְשִׁיא:
19	And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.	וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֵּרֵעַ בְּשֻׁלָּהּ מִן־הָאֵילָן וְחֵלֶת מִצָּה אַחַת מִן־ הַסֶּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֵר הַתְּגַלְחוֹ אֶת־נִזְרוֹ:	וְיֹסֵב כֶּהֱנָא יֵת דְּרַעָא בְּשִׁילָא מִן דְּכָרָא וְגִרִיצָתָא פְּטִירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פְּטִיר חַד וְיִתִּין עַל יְדֵי נִזִּירָא בְּתַר דִּיגִלַּח יֵת נִזְרִיָּה:
20	And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.	וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן וְהִנּוּפָהּ לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֻזָּה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֵר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יַיִן:	וְיִרִים יְתֵהוֹן כֶּהֱנָא אֲרָמָא קָדֵם יִי קוּדְשָׁא הוּא לְכֶהֱנָא עַל חֲדָיא דְּאַרְמוּתָא וְעַל שְׂקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא וּבְתַר כֵּן יִשְׁתִּי נִזִּירָא חֲמָרָא:
21	This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.	זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֹר קָרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר־תִּשְׁיֵג יָדוֹ כַּפִּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֹר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: (פ)	דָּא אֲוִרִיתָא דְּנִזִּירָא דִּיֵּדֵר קוּרְבָּנֵיהּ קָדֵם יִי עַל נִזְרִיָּה בֵּר מִדְּתִדְבִּיק יֵדִיָּה כְּפֹם נִזְרִיָּה דִּיֵּדֵר כֵּן יַעֲבִיד עַל אֲוִרִיתָא דְּנִזְרִיָּה:
22	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
23	‘Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:	דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: (ס)	מִלִּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בָּנָיו לְמִימַר כִּדְּיוֹן תְּבָרְכוּן יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּד תִּימְרוּן לָהֹן:

נסכו. של איל:

(18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך ציון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכחצו בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מצלן צו לפי שלמי נזיר היו מתצטלן בעזרה שצריך ליטול הכהן הזרוע אחרי שנתצטלה ולא הניף לפני ה':

(19) הזרוע בשלה. לאחר שנתצטלה (שם לו):

(20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיף והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלצד חזה ושוק הראויים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוטרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שם לו):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר כן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא צו כאשר ידור כן יעשה:

(23) אמור להם. כמו זכור שמור צלע"ז דישנ"ט: אמור להם. שהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא

24	The LORD bless thee, and keep thee;	יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: (ס)	יְבָרְכֶכָּךְ יי וַיִּשְׁמְרֶכָּךְ:	24
25	The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;	יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: (ס)	יָאֵר יי שְׁכִינְתִּיהָ לְוַתְּךָ וַיַּחֲנֶכָּךְ:	25
26	The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.	וַיִּשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשְׁלַם לְךָ שָׁלוֹם: (ס)	וַיִּסַּב יי אַפְוָה לְוַתְּךָ וַיִּשְׁנֵי לְךָ שָׁלֹם:	26
27	So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.'	וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)	וַיִּשְׂוּן ית בְּרַכַּת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶנּוּ:	27
VII	And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;	וַיְהִי בַיּוֹם כְּלוּת מִשְׁחָה לְהֻקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשְׁחֵם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם:	וַיְהִי בַיּוֹם בְּיוֹמָא דְשִׁיבְי מִשְׁחָה לְאַקְמָא ית מִשְׁכְּנָא וְרַבִּי יִתִּיהָ וְקַדִּישׁ יִתִּיהָ וַיִּתְּ כָּל מְנוּחֵי וַיִּתְּ מִדְּבָחָא וַיִּתְּ כָּל מְנוּחֵי וְרַבִּנּוֹן וְקַדִּישׁ יִתְּהוֹן:	חמישי
2	that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.	וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּטָּה הֵם הַעֲמָדִים עַל־הַפְּקָדִים:	וַיִּקְרִיבוּ רַבְּרֵי יִשְׂרָאֵל רִישֵׁי בֵּית אֲבֹתָהוֹן אֲנֹן רַבְּרֵי שְׁבִטָּא אֲנֹן דְּקִימִין עַל מְנִינֵיא:	2

תצרכס בחפזון ובצהלות אלא כזונה ובלב שלם (במדרש רבה. תנחומא י):

(24) יברכך. שיתצרכו נכסיך (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממנוך שהנותן מתנה לעצמו אינו יכול לשמר מכל אדם וכיון שצאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו זו בספרי:

(25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שחקות פנים (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שס):

(26) ישא ה' פניו אליך. יכבד כעסו (במ"ר יא, ז):

(27) ושמו את שמי. יצרכו שם המפורש (ספרי מג): ואני אברכם. לישראל ואסכים עס הכהנים. דבר אחר ואני אצרכם לכהנים (חולין מט, ה):

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות צש"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל כלה הנכנסת לחופה (במדרש רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואהליאז וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב צמשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו זהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתבנית אחת וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלז, א-צ) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים א-יז, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ביום הקים מלמד שכל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ביום כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה בשני גשרפה הפרה בשלישי הוזה ראשונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המטת. שהיו שוטרים עליהם צמרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עס משה ואהרן כשמו את ישראל שנאמר (במדבר א, ד) ואתכם יהיו וגו':

3 And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.	וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן׃	3 וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן׃
4 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
5 'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'	סב מִנְהוֹן וַיְהוֹן לַמַּפְלָח ית פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זְמָנָא וְתַתִּין יתְהוֹן לְלִינְאֵי גְבֵר כְּמַסַּת פּוֹלְחָנִיה׃	5 קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּנָה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ׃
6 And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.	וַיִּסֹּב מֹשֶׁה ית עֲגֻלָּתָא וַיְתֹרִי וַיִּתֵּב יתְהוֹן לְלִינְאֵי׃	6 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם׃
7 Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.	יֵת תְּרִפִּין עֲגֻלָּן וַיְתֹ אַרְבַּעַת תְּוֹרִין וַיִּתֵּב לְבָנֵי גֵרְשׁוֹן כְּמַסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן׃	7 אֶתֹ שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבָנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם׃
8 And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	וַיְתֹ אַרְבַּע עֲגֻלָּן וַיְתֹ תְּמֻנִיָּא תְּוֹרִין וַיִּתֵּב לְבָנֵי מֵרָרִי כְּמַסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן בִּידָא דְאִיתְּמָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָא׃	8 וְאֶתֹ אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבָנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בִּידֹ אִיתְּמָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן׃
9 But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.	וּלְבָנֵי קָהַת לֹא יִתֵּב אֲרִי פּוֹלְחֵן קוֹדֶשָׁא עֲלֵיהוֹן בְּכַתְּפָא נָשְׁלִין׃	9 וּלְבָנֵי קָהַת לֹא נָתַן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתְּפֵי יִשְׂאוּ׃
10 And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.	וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת מִדְּבַחָא בְּיוֹמָא דְרִבְיָאוּ יְתִיָּה וַיִּקְרִיבוּ רַבְּרַבִּיָּא ית קוֹרְבָּנֵהוֹן לְקֹדֶם מִדְּבַחָא׃	10 וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשִׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צבאים וצפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאלו במחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו מחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמסכרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו את אצני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך המנדבו כאלו מחלה (ספרי שם):

(7) כפי עבדתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דבר הקדושה הארון והשלמן וגו' לפיכך צכתף ישאו:

11	And the LORD said unto Moses: 'They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יִקְרִיבוּ אֶת-קָרְבָּנָם לְחֻנּוּכַת הַמִּזְבֵּחַ: (ו)
12	And he that presented his offering the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;	וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת-קָרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב לְמִטֵּה יְהוּדָה:
13	and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	וְקָרְבָּנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
14	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
15	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
16	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:
17	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב: (ז)

(10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדצו העגלות והזקק לשאת המשכן נשאם לנס להחנך קרבנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מ):

(11) יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אס כסדר תולדותם אס כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקד"ה יקריבו למסעות איש יומו (שס. זכח"ס כא):

(12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה זרשית א' לנשיאים וכו' כדאיתא בקדר עולם (פ"ו): למטה יהודה. יחסו הכתוב על שצטו ולא שגזה משצטו והקריב או אינו אומר למטה יהודה אלא שגזה משצטו והציא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הציא (ספרי מח):

(13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדבה (שס מט):

(14) עשרה זהב. כתרמוגו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיזון אלא זו בלבד והוראת שעה הייתה (מנחות נ, ז):

(15) פה אחד. מיוחד שצטרו (ספרי נ):

(16) שער עזים אחד לחטאת. לכפר על קרב המהוס (שס נא) (עיין זר"ס) וטומאת ספק:

18	On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נֹתָנָאֵל בֶּן־צוּעַר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נֹתָנָאֵל בֶּן־צוּעַר רֵב שִׁבְטָא דִּישָׁשְׁכָר:
19	he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	הִקְרִיב אֶת־קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֵת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קִרְיב ית קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הני מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרוניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:
20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בזקא חדא מתקלה עשר סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמיא:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	תור חד בר תורי דבר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:
22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צפיר בר עזין חד לחטתא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זָה קֶרְבֵּן נֹתָנָאֵל בֶּן־צוּעַר: (פ)	ולנכסת קודשא תורי תרין דברי חמשא גדי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קורבנא דנתנאל בר צוער:

(18) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב צצטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השצטים לפי שזא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי אקריב אני אחריי אמר לו משה מפני הגזורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא משמש הקרב לשון זוו"י שמפני הגזורה נצטוו הקרב ומהו הקריב הקריב צ' פעמים שצציל צ' דברים זכה להקריב שני לשצטים אחת שהיו יודעים צמורה שנאמר (ד"ה א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה לעתים ואחת שהם נתנו ענה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נצ) וביסודו של רבי משה הדרשן מנאחי אמר רבי פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן ענה זו:

(19) קערת כסף. מנין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימייו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שצעים אומות שיאלו מצניו:

(20) כף אחת. כנגד התורה שנתנה מידו של הקד"ה: עשרה זזהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות וכלצד שחליל קו"ף צדלי"ת על ידי א"ת צ"ש ג"ר ד"ק (צמדצ"ר יג, טז):

(21) פר אחד. כנגד אברהם שנאמר צו (בראשית יח, ו) ויקח בן צקר: איל אחד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשדים הפריד יעקב:

(22) שעיר עזים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר צו (שם לו, לא) וישחטו שעיר עזים:

(23) ולזבח השלמים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנמתו שלוש בנים ישראל לאציהם שצמשים: אילים עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמשה הדברות הכתובין

24	On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:	בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנִּי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	24
25	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָּנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	25
26	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהֵב מְלִיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	26
27	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	27
28	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאָתָא:	28
29	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשֶׁי־א תּוֹרִי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָּנָא דְאֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	29
30	On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:	בְּיוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לְבִנִּי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן-שְׁדִיאוּר:	30
31	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָּנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	31

על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:

(24) ביום השלישי נשיא וגר. ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל צנתנאל שנאמר צו הקריב צנתנאל נופל אחריה לשון לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקרבנו וצנאר שלא נאמר צהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשצט פלוני:

32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיאָ קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
34	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדִיאֹור: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֱלִיצוּר בֶּר שְׁדִיאֹור:
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדַּי:	בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה רַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:
37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מְגֻסָּתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָוִי מִתְקֻלָּה מְזֶרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּה שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תִרְוִיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיאָ קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּרֶךְ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
40	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדַּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּשְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:

42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶן־דְּעוּאֵל:	שִׁי
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	43
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	44
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	45
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	46
47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבָן אֱלִיסָפָה בֶן־דְּעוּאֵל: (פ)	47
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	ז
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	49
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	50
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	51

52	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתִי:	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתָּ:	52
53	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִּים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־ עַמִּיהוּד: (פ)	וּלְנִכְסֹת קוֹדֶשֶׁיֶת תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֲמֻרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד:	53
54	On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	בְּיוֹמָא תַּמְנִינָא רַבָּא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצֹר:	54
55	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֹת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בִשְׁמֵן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מְגֻשָּׁתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֵד דְּכֶסֶף מִתְקָלִיה שִׁבְעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַּרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:	55
56	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָפָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סָלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת בּוֹסְמִיָּא:	56
57	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּרֶ אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חֵד אֲמֹר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	57
58	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתִי:	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָתָּ:	58
59	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִּים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־ פְּדָהצֹר: (פ)	וּלְנִכְסֹת קוֹדֶשֶׁיֶת תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֲמֻרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קוֹרְבָנָא דְּגַמְלִיאֵל בַּר פְּדָהצֹר:	59
60	On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי:	בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָא רַבָּא לְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בַּר גִּדְעֹנִי:	60

61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֵד דְכֶסֶף מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֵד בַּר תוֹרִי דְכַר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתֵּיָה לְעֹלְתָא:
64	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָתָא:
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תוֹרִי תַרְוֵין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּדְבָנָא דְאַבִּידָן בַּר גִּדְעוֹנִי:
66	On the tenth day Ahiezzer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבִנֵּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רַבָּא לְבִנֵּי דָן אַחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדַּי:
67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֵד דְכֶסֶף מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֵד בַּר תוֹרִי דְכַר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתֵּיָה לְעֹלְתָא:
70	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָתָא:

71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִּים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עֲמִישַׁדָּי:	71 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִּים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עֲמִישַׁדָּי: (פ)
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:	בְּיוֹם הַיּוֹם הַזֶּה עֶשֶׂר יוֹמִין רַבָּא לְבָנִי אֲשֶׁר פָּגְעִיאַל בֶּר עֶכְרָן:	72 בְּיוֹם הַיּוֹם הַזֶּה עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנִי אֲשֶׁר פָּגְעִיאַל בֶּן־עֶכְרָן:
73	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנִיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הֵנִי מִתְקֻלָּה מְזֻרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקֻלָּה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	73 קָרְבָּנוֹ קַעְרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אַחַד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:
74	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָפָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהֵב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	74 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת:
75	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אֶמֶר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	75 פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
76	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָא לְחַטָּאתָא:	76 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:
77	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם דְכָרֵי חֲמִשָּׁה גִדֵּי חֲמִשָּׁה אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קוּרְבָנָא דְפָגְעִיאַל בֶּר עֶכְרָן:	77 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִּים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פָּגְעִיאַל בֶּן־עֶכְרָן: (פ)
78	On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:	בְּיוֹם תְּרֵי עֶסֶר יוֹמִין רַבָּא לְבָנִי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:	78 בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנִי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:
79	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנִיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הֵנִי מִתְקֻלָּה מְזֻרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקֻלָּה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	79 קָרְבָּנוֹ קַעְרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אַחַד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קֹטֶרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֵלָה עֲשָׂר סְלֵעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קִטּוֹרֶת בּוֹסְמֵינָא:
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לַחֲטָתָא:
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירָע בֶּן-עֵינָן: (פ)	וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיָן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאַחִירָע בֶּר עֵינָן:
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאתוֹ חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת לְכֶסֶף שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִזְרָקֵי-כֶסֶף שְׁנַיִם עֶשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה:	דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּיאֵי יִתְיָה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מִגִּסֵּי כֶסֶף תִּרְתָּא עֲשָׂרִי מִזְרָקֵי כֶסֶף תִּרְיָ עֲשָׂר בְּזִי דְדָהָבָא תִרְתָּא עֲשָׂרִי:
85	each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;	שְׁלִשִׁים וּמֵאָה הַקַּעֲרָה הָאֶחָת לְכֶסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֲלֵפִים וָאַרְבַּע-מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	מֵאָה וּתְלָתִין סְלֵעִין הֵוִי מִתְקֵלָה דְּמִגִּסְתָּא חֲדָא דְכֶסֶף וְשִׁבְעִין דְּמִזְרָקָא חֵד כָּל כֶּסֶף מִנֵּיא תִרְיָן אֲלֵפִין וָאַרְבַּע מֵאָה בְּסֵלֵעֵי קוֹדֶשָׁא:
86	twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;	כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים-עֶשְׂרֵה מְלֵאָת קֹטֶרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכָּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל-זָהָב הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה:	בְּזִי דְדָהָבָא תִרְתָּא עֲשָׂרִי מְלֵין קִטּוֹרֶת בּוֹסְמֵינָא מִתְקֵל עֲשָׂר סְלֵעִין הֵוִי מִתְקֵלָה דְּבְזָכָא בְּסֵלֵעֵי קוֹדֶשָׁא כָּל דָּהָב בְּזָכָא מֵאָה וְעֶשְׂרִין:

(84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותם למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריב (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי סס. צמ"ר):

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל ציולו כל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי סס):

(86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

87	all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;	כָּל-הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי פָרִים אֵילִם שְׁנַיִם עֶשְׂרִי כִבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי וּשְׁעִירֵי עֲזִים שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לַחֲטָאתָּ:	מפטיר
88	and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.	וְכָל בָּקָרֹו זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילִם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשַׁח אֹתוֹ:	88
89	And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.	וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדִּבְרֵי אֱלֹוֹ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר-עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֱלֹוֹ: (פ)	קע"ו

The Haftarah is Judges 13:2 - 13:25 on page 202.

VIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	זהעלמך ח
2	'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'	דִּבֶּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מוֹל' פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָרוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:	2

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה צא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, ח) וידבר ה' אליו מֵאֹהֶל מוֹעֵד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת צא זה והכריע ביניהם משה צא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מֵעַל הַכַּפֹּרֶת (ספרי ס): מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו צסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי ס): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר צינו לצין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים חלשה אז דעתו כשלאל היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקד"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהצ עולה כתוב צהדלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד שתהיה שלהצ עולה מאלה (שבת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו צקנים אלא צגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות

3 And Aaron did so: he lighted the
lamps thereof so as to give light in
front of the candlestick, as the
LORD commanded Moses.

וַיַּעַשׂ כֵּן אֶחָדָן אֶל־מוֹל' פְּנִי
הַמְּנוּלָה הָעֵלָה נִרְתְּיָה כְּאֶשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

4 And this was the work of the
candlestick, beaten work of gold;
unto the base thereof, and unto the
flowers thereof, it was beaten work;
according unto the pattern which
the LORD had shown Moses, so he
made the candlestick.

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּזְבֵּחַ מִקְשֵׁה
 זָהָב עַד-זֶרֶקָה עַד-פְּרָחָה 4
 מִקְשֵׁה הוּא כַּמְרָאֵה אֲשֶׁר
 הִרְאֵה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בֶּן עֲשָׂה
 אֶת-הַמִּזְבֵּחַ: (פ)

וְדִין עוֹבֵד מִנְרֵתָא נְגִידָא דְהַב
 עַד שָׂדֵה עַד שׁוֹשְׁפֵה נְגִידָא
 הִיא כְּחֻזָּא דְאַחֲזִי יִי יֵת מֹשֶׁה
 כֵּן עֲבֵד יֵת מִנְרֵתָא:

5 And the LORD spoke unto Moses,
saying:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל י"ב עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:

6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.

6 קַח אֶת־הַלֹּוִים מִתּוֹךְ בְּנֵי קָרִיב יֵת לַיֹּאֵי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם:

7 And thus shalt thou do unto them.
to cleanse them: sprinkle the water
of purification upon them, and let
them cause a razor to pass over all
their flesh, and let them wash their
clothes, and cleanse themselves.

וְכֵן-תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְמַתָּהֵם הַזֶּה
עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהַעֲבִירוּ
תַעֲרֵל עַל-כָּל-בִּשְׁמֶם וּבְכֶסֶם
בְּגָדֵיהֶם וְהַטְּהִירוּ:

וְכִדְרִין תַּעֲבִיד לָהֶן
לְדַבּוּאֵיהֶן אָדִי עֲלֵיהֶן
מִיָּא דְחֲטָתָא וְיַעֲבִירוּ מִסְפָּר
עַל כָּל בִּשְׁרָהֶן וְיַחֲזִירוּ
לְבוּשֵׁיהֶן וְיַדְכּוּן:

8 Then let them take a young bullock,
and its meal-offering, fine flour
mingled with oil, and another
young bullock shalt thou take for a
sin-offering.

וְלִקְחוּ פֶּה בֶּן-בֶּקָר וּמִנְחָתוֹ 8
סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפֶה-שְׁנִי
בֶּן-בֶּקָר תִּקַּח לַחֲטָאת:

שבה וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך (תנחומא דהעלתך ה):

(3) ויעש בן אהרן. להגיד שצחו של אהרן שלא שינה (ספרי זהעלתך ס):

(4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקב"ה בצלע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. במדי"ך צלע"ו לשון דא לדה נקשן (דניאל ה, ו) עשת של כזר זה היתה ומקיש בקורנם וחותך בכשיל לפט איצריה כחוקין ולא נעשית איצרים איצרים על ידי חבור: עד ירכה עד פרחא. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחא. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה: עד ירכה. שהוא אצר גדול: עד פרחא. שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה ודרך עד לשמש בשלשן זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כחבניית אשר הראהו בהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה בחבניתם וגו' (ספרי סם): כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (מנחומא בהעלתך ג) על ידי הקב"ה נעשית מאלה:

(6) קח את הלויים. קחם מצריים אשר יבנו את המקדש הזה. ואת אשר יבנו את המקדש הזה. ואת אשר יבנו את המקדש הזה. (מדרש אגדה):

(7) הוזה עליהם מי חשאת. של אפר הפרה מפני טמאי מתים שזהם: והעבירו תער. מלאמי דצברי רבי משה הדרשן לפי שנתנו כפרה על הצבורות שעבדו עבודת אלילים והיא קרויה צבאי מתים והמאורע קרוי מת הזקיקם תגלחת כמאורעים:

(8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור צעודת אלילים: ופר שני.

מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דברי רבי מאיר) (הוריות ה, ב) ובזו יש סמך לדבריו צתורת כהנים (ויקרא חובה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להציא לחטאת עבודת אלילים עם פר העולה:

9	And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	והקרבת את־הלויים לפני אהל מועד והקהלת את־כל־עדת בני ישראל:	ותקריב ית לינאי קדם משכן ומנא ותכנוש ית כל כנשתא דבני ישראל:
10	And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	והקרבת את־הלויים לפני יהוה וסמכו בני־ישראל את־ידיהם על־הלויים:	ותקריב ית לינאי קדם יי וסמכון בני ישראל ית ידיהון על לינאי:
11	And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	והניף אהרן את־הלויים תנופה לפני יהוה מאת בני ישראל והיו לעבד את־עבדת יהוה:	וירים אהרן ית לינאי ארמא קדם יי מן בני ישראל ויהיו למפלח ית פולחנא די:
12	And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	והלויים יסמכו את־ידיהם על ראש הפרים ועשה את־האחד חטאת ואת־האחר עלה ליהוה לכפר על־הלויים:	ולינואי וסמכון ית ידיהון על ריש תוריא ועבד ית חד חטתא וית חד עלתא קדם יי לכפרא על לינאי:
13	And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	והעמדת את־הלויים לפני אהרן ולפני בניו והנפת אתם תנופה ליהוה:	ותקים ית לינאי קדם אהרן וקדם בנוהי ותרים יתהון ארמא קדם יי:
14	Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	והבדלת את־הלויים מתוך בני ישראל והיו לי הלויים:	ותפריש ית לינאי מגו בני ישראל ויהיו משמשין קדמי לינאי:
15	And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	ואחר־כן יבאו הלויים לעבד את־אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה:	ובתר בן ייעלון לינאי למפלח ית משכן ומנא וידפי יתהון ותרים יתהון ארמא:
16	For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטרת כל־רַחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי:	ארי אפרשא מפרשין אנון קדמי מגו בני ישראל חלף פתח כל ולדא בוכרא פולא מבני ישראל קריבית יתהון קדמי:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרבן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאדם מורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ב. מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לבני קהת לכך נאמר צו והיו לעבד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לבני גרשון לכך נאמר צו תנופה לה' שאף עליהם הייתה עבודת הקודש ויריעות וקרשים (נריך לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות צבית קודש הקדשים והשלישית לבני מררי (מדרש אגדה):

17	For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בַּיּוֹם הַפֶּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:	17
18	And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.	וְאָקַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:	18
19	And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.	וְאֶתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נֹתְנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֹגֵף בְּגִשָּׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:	19
20	Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	20
21	And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.	וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לְטַהֲרָם:	21
22	And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.	וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאַהֲל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלִפְנֵי בָנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)	22

(16) נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (סס): פשרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הזכורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין זכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

(19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי מורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר ז, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא ינטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ה' וגו' כן עשו. להגיד שזם העושים והנעשה צהם שאחד מהן לא עכז:

23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	23
24	'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;	זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבוֹאוּ וַחֲמִישׁ שָׁנִין וְלֵעִילָא יִיְתִי לַצָּבָא צָבָא בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד: דָּא דְלֵוִיָּאֵי מִבֶּן עֶשְׂרִין וַחֲמִישׁ שָׁנִין וְלֵעִילָא יִיְתִי לַחֲיִילָא חֵילָא בְּפוֹלְחֹן מִשְׁכַּן זְמָנָא:	24
25	and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;	וּמִבֶּן חָמֵשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא וְהָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: וּמִבֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין יָתוּב מִחֵיל פּוֹלְחָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד:	25
26	but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'	וְשָׂרְתָה אֶת-אֲחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לַלְוִיִּם בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ) וַיִּשְׁמִישׁ עִם אֲחֹהֵי בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא לְמִטְרָא מִטְרָא וּפּוֹלְחָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לַלְוִיָּאֵי בְּמִטְרָתָהוֹן:	26
IX	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיתָ לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:	שלישי
2	'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ: וַיַּעֲבֹדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת פֶּסַחָא בְּזִמְנִיָּה:	2
3	In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'	בַּאֲרֻבָּעָה עֶשְׂרִי-יּוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבַּיִם תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֵדוֹ כְּכָל-חֻקָּתוֹ וְכָכָל-מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ: בַּאֲרֻבָּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא בְּיָרְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמַשְׁיָא תַּעֲבֹדוּן יִתִּיָּה בְּזִמְנִיָּה כְּכָל גְּזִירַתִּיהָ וְכָכָל דְּחֻזִּי לִיהָ תַּעֲבֹדוּן יִתִּיָּה:	3

(24) זאת אשר ללוויים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סב. חולין כד, א): מבין חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבין שלשים שנה הא כילד מבין כ"ה צא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים ובין ל' עובד מכהן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים ששז אינו רואה (חולין שס):

(25) ולא יעבוד עוד. עבודת משא ככתף אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחוהי כתרגומו:

(26) לשומר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקים ולהוריד בשעת המסעות:

(1) בחדש הראשון. פרשה שזראש הספר (לעיל א, ה) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו, ז) ולמה לא פתח בזה מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

(2) במועדו. אף בשנת צמועדו אף בטומאה (שס):

(3) ככל חקתיו. אלו מצוות שגופו שה תמים וזכר בן שנה (פסחים נה, א): וככל משפטיו. אלו מצוות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למנה ולציעור חמץ. (ס"א מצוות שגופו. שה תמים וזכר בן שנה. שעל גופו. כלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו. שחץ לגופו. מנה וציעור חמץ):

4	And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:	וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמַּעֲבָד פֶּסַח:
5	And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרָבִים בַּמִּדְבָּר סִינַי כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשֵׂי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַעֲבָדוּ יְת פֶּסַח בְּנִסָּן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא בֵּין שְׁמַשְׁיָא בַּמִּדְבָּרָא דְסִינַי כָּל־דְּפָקִיד יְת מֹשֶׁה בֶּן עַבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
6	But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.	וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:	וַהֲווּ גּוֹבְרִיָא דְהוּוּ מְסֻאָבִין לְטַמֵּי נִפְשָׁא דְאִנְשָׁא וְלֹא יָכִילוּ לַמַּעֲבָד פֶּסַח בַּיּוֹמָא הַהוּא וַקְרִיבוּ קֳדָם מֹשֶׁה וְקֳדָם אַהֲרֹן בַּיּוֹמָא הַהוּא:
7	And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?'	וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בַּתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַאֲמָרוּ גּוֹבְרִיָא הָאֲנָנִין לִיה אֲנַחְנָא מְסֻאָבִין לְטַמֵּי נִפְשָׁא דְאִנְשָׁא לָמָּה נִתְּמַנַּע בְּדִיל דְּלֹא לְקַרְבָּא יְת קוֹרְבָנָא דִּי בְּזַמְנִיה בְּגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
8	And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'	וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמֹדוּ וְאִשְׁמְעֵה מִה־יִּצְוֶה יְהוָה לָכֶם: (פ)	וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרִיכוּ עַד דְּאִשְׁמַע מָא דְאַתְּפַקֵּד מִן קֳדָם יְיָ עַל דִּילְכּוֹן:
9	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
10	'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טֵמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר גְּבַר גְּבַר אֲרִי יְהִי מְסֻאָב לְטַמֵּי נִפְשָׁא דְאִנְשָׁא אוּ בְּאוֹרַח רַחֲקָא לְכוֹן אוּ לְדִרְיִכוֹן וַיַּעֲבִיד פֶּסַח קֳדָם יְיָ:

- (4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וחסר והזכירם בשעת מעשה (ספרי טו):
- (6) לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבין בצית המדבר צאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מנין לו (ספרי טז):
- (7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו וכהנים טהורים ויאכל הצפר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"ס) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המוצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מוצטח שכל זמן שהיה רואה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכר אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שם):

11	in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;	בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־ מִצּוֹת וּמֵרָרִים יֹאכְלֻהוּ: וְיָרְחָא תְּנִינָא בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא בֵּין שְׁמֵשׁיָא יַעֲבֹדוּן יִתִּיה עַל פִּטִּיר וּמֵרָרִין יִיכְלִינִיה:	11
12	they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.	לֹא־יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּבּוּ כָּכָל־ חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: לֹא יִשְׁאַרוּן מִנִּיה עַד צֶפְרָא וְגִרְמָא לֹא יִתְּבֹרוּן בֵּיה כָּכָל גְּזִירַת פֶּסַחַא יַעֲבֹדוּן יִתִּיה:	12
13	But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.	וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבִדְרָךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ כִּי־ו קָרְבַּן יִהְיֶה לֹא הִקְרִיב בְּמִעְדּוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא: וְגוֹבְרָא דְהוּא דְכִי וּבְאֻרְחָא לֹא הָיָה וְיִתְּמַנַּע מִלְּמַעֲבֹד פֶּסַחַא וְיִשְׁתִּיצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמִּיהָ אֲרִי קוֹדְבָנָא דִּי לֹא קָרִיב בְּזִמְנִיה חוֹבִיָּה יִקְבִּיל גּוֹבְרָא הַהוּא:	13
14	And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'	וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהְיֶה כַחֲקַת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כִּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזִרַח הָאָרֶץ: (ס) וְאֲרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכּוֹן גִּיּוֹרָא וְיַעֲבִיד פֶּסַחַא קֳדָם יי כְּגִזְרַת פֶּסַחַא וּכְדִחְזוֹ לִיה כִּן יַעֲבִיד קִימָא חַד יִהִי לָכּוֹן וְלַגִּיּוֹרִיא וְלַיִצִּיבִיא דְאַרְעָא:	14
15	And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.	וּבְיוֹם הַקִּיָּם אֶת־הַמִּשְׁכָּן כֶּסֶה הָעֲנַן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלִי הָעֵדוּת וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל־ הַמִּשְׁכָּן כְּמֵרְאָה־אֵשׁ עַד־בֹּקֶר: וּבְיוֹמָא דְאַתְקַם מִשְׁכָּנָא חֲפָא עֲנַנָא יֵת מִשְׁכָּנָא לְמִשְׁכָּנָא דְּסִתְדוּתָא וּבִרְמִשָּׂא הָיָה עַל מִשְׁכָּנָא כְּחִיּוֹ אִישְׁתָּא עַד צֶפְרָא:	רביעי
16	So it was alway: the cloud covered it, and the appearance of fire by night.	כִּן יִהְיֶה תָמִיד הָעֲנַן יִכְסֶּנּוּ וּמֵרְאָה־אֵשׁ לַיְלָה: כִּן הָיָה תְּדִירָא עֲנַנָא חֲפִי לִיה וְחִיּוֹ אִישְׁתָּא בְּלִילְיָא:	16
17	And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.	וּלְפִי הַעֲלֹת הָעֲנַן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֲנַן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וּלְפּוֹם אִסְתַּלְקוּת עֲנַנָא מֵעַלֵּי מִשְׁכָּנָא וּבִתֵּר כִּן נִטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְאַתֵּר דְּשָׂרֵי תַמָּן עֲנַנָא תַמָּן שָׂרִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	17

- (10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיתה (פסחים נג, ב).
 ספרי טז). פסח שני מנחם עמו צדית ואין שם יוס טז ואין איסור חמץ אלא עמו צאכילתו (פסחים נה, א):
 (14) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי
 יגור אתכם גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג, ספרי עא):
 (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הנה על המשכן וכן
 כל לשון הפרשה:
 (17) העלות הענן. כתרומתו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכחזר ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק

18	At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.	עַל־פִּי יְהוָה יֵסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יִחַנּוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ:	עַל מִימָרָא דִּי נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִימָרָא דִּי שָׂרָן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרִי עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׂרָן:
19	And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.	וּבַהֲאֲרִיךְ הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יָסֵעוּ:	וּבְאַזְרָכּוּת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין סְגִיאִין וְיִשְׁרֹון בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְת מִטְרַת מִימָרָא דִּי וְלֹא נָטְלִין:
20	And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.	וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֲנָן יָמִים מִסְפָּר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה יִחַנּוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יָסֵעוּ:	וְאִית דְּהֵי עֲנָנָא יוֹמִין דְּמִנִּין עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִימָרָא דִּי שָׂרָן וְעַל מִימָרָא דִּי נָטְלִין:
21	And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.	וַיֵּשׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה הָעֲנָן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֲנָן בַּבֹּקֶר וְנָסִעוּ אֹי יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֲנָן וְנָסִעוּ:	וְאִית דְּהֵי עֲנָנָא מִרְמָשָׁא עַד צִפְרָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא בְּצִפְרָא וְנָטְלִין אֹי יוֹמָם וְלַיְלָה וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְנָטְלִין:
22	Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.	אֹי־יָמִים אֹי־חֹדֶשׁ אֹי־יָמִים בַּהֲאֲרִיךְ הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יִחַנּוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָסֵעוּ וּבַהֲעֲלָתוֹ יָסֵעוּ:	אֹי חֲרִין יוֹמִין אֹי יָרְחָא אֹי עֵדָן בְּעֵדָן בְּאַזְרָכּוּת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלֹהֵי שָׂרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נָטְלִין וּבְאַסְתַּלְקוּתֵיהּ נָטְלִין:
23	At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.	עַל־פִּי יְהוָה יִחַנּוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יָסֵעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמְרוּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (פ)	עַל מִימָרָא דִּי שָׂרָן וְעַל מִימָרָא דִּי נָטְלִין יְת מִטְרַת מִימָרָא דִּי נָטְרִין עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:
X	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

אלא זמנא ועלייה כמו (מלכיס"א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:
 (18) על פי ה' יסעו. שנינו זמלאכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה וז' בספרי (פד): ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשא אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וציד משה (מלאכת המשכן פי"ד):
 (20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:
 (22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

2	<p>'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.</p>	<p>עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p> <p>עֲבִיד לָךְ תִּרְתִּין חֲצוֹצְרֹן דְּכֶסֶף נָגִיד תַעֲבִיד יִתְהוּן וַיְהוּן לָךְ לְעִרְעָא כְּנִשְׁתָּא וּלְאַטְלָא יֵת מִשְׁרֵיתָא:</p>	2
3	<p>And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וַתִּקְעוּ בָהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלֶיהָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p> <p>וַיִּתְקְעוּ בָהֶן וַיִּזְדַּמְנוּ לְוַתָּךְ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	3
4	<p>And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee.</p>	<p>וְאִם־בְּאַחַת יִתְקְעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלֶיהָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל:</p> <p>וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקְעוּ וַיִּזְדַּמְנוּ לְוַתָּךְ רִבְרִבָּא רִשֵׁי אֲלֵפֵי דִישְׂרָאֵל:</p>	4
5	<p>And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey.</p>	<p>וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קִדְמָה:</p> <p>וַתִּתְקְעוּ יִבְכְּתָא וַיִּטְלוּ מִשְׁרֵיתָא דְּשִׁרְיָן קִדְמָא:</p>	5
6	<p>And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.</p>	<p>וַתִּקְעֶתֶם תְּרוּעָה שְׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:</p> <p>וַתִּתְקְעוּ יִבְכְּתָא תְּנִינֹת וַיִּטְלוּ מִשְׁרֵיתָא דְּשִׁרְיָן קִדְמָא יִבְכְּתָא יִתְקְעוּ לְמַטְלֵיהוֹן:</p>	6
7	<p>But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.</p>	<p>וּבִהֲקָהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תִרְעִי:</p> <p>וּבְמִכְנֹשׁ יֵת קָהָלָא תִתְקְעוּ וְלֹא תִיבְבוּ:</p>	7
8	<p>And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.</p>	<p>וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בְּחֲצוֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:</p> <p>וּבְנֵי אַהֲרֹן כְּהֲנָנִיא יִתְקְעוּ בְּחֲצוֹצְרֵתָא וַיְהוּן לָכֹן לְקִיָּם עוֹלָם לְדֹרֵיכוֹן:</p>	8

(2) עשה לך. (שהיו תוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ציפורן מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אמה עושה ומשתמש בזה ולא אחר) (שם): למקרא העדה. כשתמצא לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו בזה לסימן נמצאת אמה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חצוצרות (מלאכת המשכן פי"ג): מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי ע"ב):

(3) ותקעו בהן. בשמיעה והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד: (4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא צא בספרי (ע"ג): (5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היתרים (ר"ה לה):

(7) ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתיים שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המחנות בשמיעה יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעמדה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות חלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה בשמים ושל נשיאים באחת וזו וזו אין בזה תרועה ומסע המחנות בשמים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי ע"ד):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות וצמסעות הללו:

<p>9 And when ye go to war in your land against the adversary that oppresses you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.</p>	<p>וְאִרִּי תִיעָלוֹן לְאַחֲכָא קִרְבָּא בְּאַרְעֲכֹן עַל מַעֲקֵי דְמַעֲקִין לְכֹון וְתִנְבִּיבֹון בְּחִצּוֹצְרֵתָא וַיִּיעוֹל דְּוִכְרָנְכֹון לְטָבָא קִדָּם יי אֱלֹהֲכֹון וְתִתְפָּרְקֹון מִשְׁנְאִיכֹון:</p>	<p>9 וְכִי־תִבָּאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצָּר הַצָּרָר אֲתֶכֶם וְהִרְעַתֶם בַּחֲצֹצְרֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:</p>
<p>10 Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>וּבְיוֹם חֲדוֹתְכֹון וּבְמוֹעֲדֵיכֹון וּבְרִישֵׁי יִרְחֵיכֹון וְתִתְקַעוּן בְּחִצּוֹצְרֵתָא עַל עֲלֹתְכֹון וְעַל נִכְסֵת קוֹדְשֵׁיכֹון וַיְהִיוּ לְכֹון לְדוִכְרָנָא קִדָּם אֱלֹהֲכֹון אֲנָא יי אֱלֹהֲכֹון:</p>	<p>10 וּבְיוֹם שְׂמִחְתְּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבִרְאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בַּסִּפְרִי סִפְרָד וַאֲשַׁכְנוּ חֳדָשְׁכֶם) וְתִקְעֶתֶם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עַלְתֵּיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>
<p>11 And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.</p>	<p>וְהָיָה בְּשָׁתָא תְּנִיחָא בִּירְחָא תְּנִיחָא בְּעֶשְׂרִין בִּירְחָא אֶסְתַּלַּק עֲנָנָא מִעַלְי מִשְׁכְּנָא דְּסִתְרוֹתָא:</p>	<p>חמישי וְהָיָה בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעָלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:</p>
<p>12 And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן:</p>	<p>12 וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן:</p>
<p>13 And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּקִדְמִיתָא עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>13 וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:</p>
<p>14 And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאָתָא וְעַל־צִבְאָתָא נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>	<p>14 וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאָתָא וְעַל־צִבְאָתָא נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>
<p>15 And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>וְעַל־צִבְאָתָא מִטָּה בְּנֵי יִשְׁשָׁכָר וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְקָא דְּבְנֵי יִשְׁשָׁכָר נֹתָנָאל בֶּן־צוּעָר:</p>	<p>15 וְעַל־צִבְאָתָא מִטָּה בְּנֵי יִשְׁשָׁכָר וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְקָא דְּבְנֵי יִשְׁשָׁכָר נֹתָנָאל בֶּן־צוּעָר:</p>
<p>16 And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.</p>	<p>וְעַל־צִבְאָתָא מִטָּה בְּנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְקָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>	<p>16 וְעַל־צִבְאָתָא מִטָּה בְּנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְקָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֵלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:</p>

- (10) על עליהם. נקראו נצור הכמוז מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכויות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכויות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):
- (11) בחדש השני. נמצאת אמה אומר שנים עשר חודש חסר יימים עשו צהורצ שהרי צראש חודש סיון חנו שם (שמות יט, א) ולא נסעו עד עשרים צאייר לשנה הזאה (סדר עולם פ"ח):
- (12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראהשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות המאווה צמדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

17	And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.	והורד המשכן ונסעו בני־גרשון ובני־מִרְרִי נְשָׂאֵי הַמִּשְׁכָּן וּבְנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מִרְרִי נְטִילֵי הַמִּשְׁכָּן וּמִתְפָּרֵק מִשְׁכָּנָא וְנִטְלִין	17
18	And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.	וְנִסְעַ דְּגֵל מַחֲנֶה רְאוּבֵן לְצַבְאָתָם וְעַל־צָבָאוֹ אֵלִיזֹר בֶּן־שִׁדְיָאוֹר וְנִטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית רְאוּבֵן לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אֵלִיזֹר בֶּר שִׁדְיָאוֹר	18
19	And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.	וְעַל־צָבָא מִטֶּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאל בֶּר צוּרִישַׁדָּי	19
20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל־צָבָא מִטֶּה בְּנֵי־גָד אֱלִיסָפָה וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר דְּעוּאֵל	20
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וְנִסְעוּ הַקְּהָתִים נְשָׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהָקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם מִקְדָּשָׁא וּמְקִימוֹן יֵת מִשְׁכָּנָא עַד מִיתִיהוֹן וְנִטְלִין בְּנֵי קֹהַת נְטִילֵי	21
22	And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.	וְנִסְעַ דְּגֵל מַחֲנֶה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְצַבְאָתָם וְעַל־צָבָאוֹ אֵלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד וְנִטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אֵלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד	22
23	And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.	וְעַל־צָבָא מִטֶּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצוּר	23
24	And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon.	וְעַל־צָבָא מִטֶּה בְּנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי	24
25	And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.	וְנִסְעַ דְּגֵל מַחֲנֶה בְּנֵי־דָן מֵאַסָּף לְכָל־הַמַּחֲנֹת לְצַבְאָתָם וְעַל־צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי וְנִטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית דָּן מְכַנִּישׁ לְכָל מִשְׁרִיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדָּי	25

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר ז, ה) וזה אהרן וצניו בנסוע המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונחנין על המומות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יז):

(21) נשאי המקדש. נשאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. צני גרשון וצני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין צני קהת באים מאחריהם עס שני דגלים האחרונים היו צני גרשון וצני מררי מקימין את המשכן וכשצאים צני קהת מואלים אותו על מכונו ומכניסין צו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של צני קהת:

- 26 And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran. 26 וְעַל-צֶבֶא מִטָּה בְּנֵי אָשֶׁר 26 וְעַל-צֶבֶא מִטָּה בְּנֵי אָשֶׁר פַּגִּיֵּאל בֶּן-עֶכְרָן: פַּגִּיֵּאל בֶּן-עֶכְרָן: פַּגִּיֵּאל בֶּן-עֶכְרָן:
- 27 And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan. 27 וְעַל-צֶבֶא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי 27 וְעַל-צֶבֶא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן: אַחִירָע בֶּן-עֵינָן: אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:
- 28 Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward. 28 אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל 28 אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצִבְאָתָם וַיֵּסְעוּ: (ס) לְחִילֵיהֶן וַיָּטֹלוּ:
- 29 And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.' 29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל 29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתָּה אִתָּנוּ לָכֶם לָכֶה אִתָּנוּ וְהַטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל: וְהַטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל: וְהַטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:
- 30 And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.' 30 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם- 30 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם- אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ: אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ: אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ:
- 31 And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.' 31 וַיֹּאמֶר אֵל-נָא תַעֲזֹב אִתָּנוּ כִּי 31 וַיֹּאמֶר אֵל-נָא תַעֲזֹב אִתָּנוּ כִּי עַל-כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֻתָנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינַיִם: עַל-כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֻתָנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינַיִם: עַל-כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֻתָנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינַיִם:

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרובה צאכלוסין היה נוסע צאחרונה וכל מי שהיה מאד דבר היה מחזירו לו. אחיאל כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ז, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס ההוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מבני חוצצ חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהניקוח קורין לאצי אציהן אצא ושמות הרצה היו לו יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה חוצצ על שחצצ את התורה וכו' (ספרי עט): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שצמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו צמתאוננים ומפני מה שחק משה עצמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי שס):

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם שצציל נכסי אם שצציל משפחתי (ספרי עט):

(31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון צקשה שלא יאמרו לא נחגייר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק צארץ עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שס פ): כי על כן ידעת חננתו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותו צמדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שס): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (צראשית לח, כו) כי על כן לא נחתיה לשלה צני (שס יח, ה) כי על כן עצרתם (שס יט, ח) כי על כן צאו (שס לג, י) כי על כן ראיתי פניך: ודחית לנו לעיניכם. לשון עזר כתרוממו. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלס מעייניו תהיה מאיר עייניו. דבר אחר שמהא חציב עלינו כגלגל עייניו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הבר:

32

32

33

33

34

34

35

ב,

36

36

XI

XI

(32) והיה השׁוֹבֵב הַהוּא וּגְרִי. מה טוֹבָה הַטִּיבָה לוֹ אֲמָרוּ כִּשְׁהִי יִשְׂרָאֵל מִחֲלָקִין אֶת הָאָרֶץ הִיא דוֹשָׁנָה שֶׁל יִרְיָחוֹ מִ"ק אָמָה

(33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להניסם לארץ מיד (שם פב): וארון

(34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כתוצאים במקעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפניהם

(35) ויהי בנסע הארץ. עשה לו סמניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורעניות

(36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) צסוצה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין

2 And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.	וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ: וַיִּצְנַח עָמָא עַל מֹשֶׁה וְצַלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וַאֲשַׁתְּקַעַת אִישָׁתָא:	2 וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:
3 And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.	וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְּעֵרָה כִּי־בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה: וַיִּקְרָא שְׁמִיָּה דְאַתְרָא הַהוּא דְּלִיקְתָּא אַרִי דְּלִיקַת בְּהוֹן אִישָׁתָא מִן קָדָם יְיָ:	3 וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְּעֵרָה כִּי־בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:
4 And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!'	וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּוּ תַאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר: וּרְבָרְבִין דְּבִינֵיהוֹן שְׂאִילוּ שְׂאִילְתָּא וְתַבּוּ וּבְכוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן יוֹכִילְנָא בָּשָׂר:	4 וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּוּ תַאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:
5 We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;	זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִיּוֹת וְאֶת־הַחֲצִיר וְאֶת־ הַבָּצְלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִיּוֹת: דְּכִירִין אֲנַחְנָא יֵת נֹנִיָּא דְּחֻנִּיָּא אֲכַלִּין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן יֵת בּוֹצִינִיָּא וְיֵת אֲבִטְחִיָּא וְכִרְתִּי וּבִצְלִי וְתוּמִי:	5 זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִיּוֹת וְאֶת־הַחֲצִיר וְאֶת־ הַבָּצְלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִיּוֹת:
6 but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.'—	וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל־הֶמֶן עֵינֵינוּ: וְכַעַן נַפְשָׁנָא תַאֲיָבָא לִית כָּל מִדְּעָם אֱלֵהִין לְמִנָּא עֵינָנָא:	6 וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל־הֶמֶן עֵינֵינוּ:
7 Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.	וְהֶמֶן כְּזֶרַע־גֵּד הוּא וְעֵינּוּ כְּעֵין הַבְּדִלָּח: וּמִנָּא כְּבֵר זֶרַע גֵּדָא הוּא וְחֻזְוִיָּה כְּחִיּוּ בְּדִילְחָא:	7 וְהֶמֶן כְּזֶרַע־גֵּד הוּא וְעֵינּוּ כְּעֵין הַבְּדִלָּח:

(1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מצדקשים עלילה האין לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מצדק (ספרי שם): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שתבא באזניו ויקניט אמרו אוי לנו כמה לזטנו צדך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדך: ויחא אפו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. צמוקצין שזהם לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מנסיא אומר צקצינים שזהם ובגדולים: (2) ויצעק העם אל משה. משל למלך דבר ודס שכעס על בנו והלך הבן אצל אהבו של אביו ואמר לו לא וצקש עלי מאבא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה במקומה דארץ שאלו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם): (4) והאספסף. אלו ערב רב שנאספו אליהם צלחתם ממזרים (שם): וישבו. גם בני ישראל ויצבו עמהם (שם): מי יאכלנו בשר. וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אִתָּם וְאָחַז וּבָקַר וּגְו' וְאִם תֹּאמַר אֲכָלוּם וְהָלֹא כְּנִיסָתָם לָאֵרֶץ נֹאמַר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לבני ראובן וגו' אלא שמצדקשים עלילה (ספרי שם): (5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמזריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותצן לא ינתן לכם אם תצן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המצות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ז: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית צויניא וכו': (6) אל המן עינינו. מן בשחר מן בערב (שם): (7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים צלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב צתורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כן וכך הוא חשבו (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אכן טובה קריסט"ל:

8	The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.	שִׁטּוּ הָעָם וּלְקָטְוּ וּשְׁחָנוּ בְּרִחִים אֹז דָּכוּ בַּמִּדְכָּה וּבִשְׁלוּ בַּפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן: שִׁטּוּ עָמָּה וּלְקָטְוּ עָמָּה טָחִין בְּרִחִיָּה וְדָצְבִי דָּאִיָּה בַּמִּדּוּכָתָא וּמִבְשָׁלִין לִיה בַּקֶּדְרָא וְעִבְדִּין יִתִּיה גְּרִינָן וְהָיָה טַעְמִיהָ כְּטַעַם דְּלִישׁ בַּמִּשְׁחָא:	שִׁטּוּ הָעָם וּלְקָטְוּ וּשְׁחָנוּ בְּרִחִים אֹז דָּכוּ בַּמִּדְכָּה וּבִשְׁלוּ בַּפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן:	8
9	And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—	וּבִרְדַּת הַטֶּל עַל-הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יֵרֵד הַמָּן עָלָיו: וְכַד נָחִית טֵלָא עַל מִשְׁרִיתָא בְּלִילְיָא נָחִית מִנָּא עֲלוּהִי:	וּבִרְדַּת הַטֶּל עַל-הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יֵרֵד הַמָּן עָלָיו:	9
10	And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶל־ו וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲיִי מֹשֶׁה רָע: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה יְתַּ מִּשְׁחָה יְתַּ עָמָּה בְּכֶן לְזַרְעֵיהֶן גְּבֵר בַּתְּרַע מִשְׁכָּנֶיהָ וַתִּקְרָה רִוְגָא דִּי לְחֻדָּא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ:	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶל־ו וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲיִי מֹשֶׁה רָע:	10
11	And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לָמָּה הִרְעַלְתָּ לְעַבְדְּךָ וּלְמָה לֹא- מָצָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת- מִשְׁאָל כָּל-הָעָם הַזֶּה עָלַי: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קִדָּם יְיָ לָמָּה אַבְיִשְׁתָּא לְעַבְדְּךָ וּלְמָה לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְמָךְ לְשׁוֹאָה יְתַּ מִּטּוֹל כָּל עָמָּה הַזֶּה עָלַי:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לָמָּה הִרְעַלְתָּ לְעַבְדְּךָ וּלְמָה לֹא- מָצָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת- מִשְׁאָל כָּל-הָעָם הַזֶּה עָלַי:	11
12	Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldst say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?	הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אֵנֹכִי יִלְדֵיתִיו כִּי- תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כְּאִשָּׁר יֵשֵׂא הָאִמָּן אֶת-הַיֶּלֶךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתָיו: הֲאֵב אֲנִי לְכָל עָמָּה הַזֶּה אִם בְּנֵי אֲנִי דְאִמְרָתְ לִי סוּבְרָהִי בְּתוֹקֶפְךָ כְּמָא דְּמִסּוּבֵר תוֹרְבִינָא יְתַּ יִּנְקָא עַל אֲרַעָא דְּקִימָתָא לְאַבְהָתוֹהִי:	הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל-הָעָם הַזֶּה אִם-אֵנֹכִי יִלְדֵיתִיו כִּי- תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כְּאִשָּׁר יֵשֵׂא הָאִמָּן אֶת-הַיֶּלֶךְ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתָיו:	12

(8) שטו. אין שייט אלא לשון טיול אישצני"ר בלא עמל: ושחנו ברחים וגו'. לא ירד צריחים ולא צקדירה ולא צמדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמצושלין (שם פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוח של שמן כך פירשו דונש ודומה לו (תהלים לב, 7) נהפך לשדי צחרצוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוחי צחרצוני קיץ ורצותינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה צקמן גדול ואינה נקודה צפתה קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש וחרגום של אונקלוס דמתרגם דליש צמשחא נוטה לפתרונו של דונש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוחית שמן יש זה:

(10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וצוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי 5) ורצותינו אמרו (שם). יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקך והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותינו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:

- 13 Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.
- 13 מֵאֵיִן לִי בֶשֶׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הִזָּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַ־לָּנוּ בֶשֶׂר וְנֹאכְלָה:
- 14 I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.
- 14 לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לִבְדִּי לִשְׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הִזָּה כִּי כִבֵּד מִמֶּנִּי:
- 15 And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.'
- 15 וְאִם־פָּכַח אֶת־עֵשֶׂה לִי הִרְגֵנִי נָא הֲרֹג אִם־מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל־אַרְאֶה בְּרַעְתִּי: (פ)
- 16 And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.
- 16 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְּהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֹדְעֵת בֵּינֵיהֶם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:
- 17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.
- 17 וַיִּרְדֹּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֵתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשִׁמַּתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתָּהּ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אִתָּהּ לְבַדָּךְ:

(15) ואם ככה את עשה לִי. תשש כחו של משה כנקצה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עמיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אס כן הרגני תחלה (ספרי צא): ואל אראה ברעתי. זרעםס היה לו לכחוצ אלא שכינה הכחוצ וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולתקון לשון (מכילתא שירמא פ"י. תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לִי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמרים ישבו עמהם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תצירה מהו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש בנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקב"ה ליתן אצלות במתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים צמרים צעזועת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו צגדולתן כדרך שננטעו צרמון (ספרי צב): ולקחת אותם. קחם דצרים אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חציבין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה (ספרי שם):

(17) וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכמוצות צמורה (שם צג): ודברתי עמך. ולא עמהם (שם): ואצלתי. כתרוממו וארצי כמו (שמות כד, יא) ואל אצלי בני ישראל: ושמתי עליהם. למה משה דומה בצורתה שעה לנר שמונת על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שם): ונשאו אתה. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרצנים (שם צב): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי):

<p>And say thou unto the people: Sanctify yourselves against 18 to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>	<p>18 וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא תֵרִין יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִין:</p>	<p>19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִין:</p>
<p>20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד יֵרַח יוֹמִין עַד יִתְקַיֵּצוּן בִּיה וְיֵהִי לָכֹון לְתַקְלָא חֲלָף דְּקִצְתוֹן בְּמִימְרָא דִּי דְּשִׁכְנִיתִיה שְׂרָא בִּינִיכֹון וּבְכִיתוֹן קְדָמוּהִי לְמִימְרָא לְמָא דָּנָן נִפְקָא מִמִּצְרַיִם:</p>	<p>20 עַד יֵרַח יוֹמִים עַד אֲשֶׁר־ יֵצֵא מֵאַפְכֶם וְיִהְיֶה לָכֶם לְזָרָא זֶעַן כִּי־מֵאֲסַתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכוּ לִפְנֵי לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם:</p>
<p>21 And Moses said: 'The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?</p>	<p>הֲעֵאן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לָהֹון הִסְפְּקוּן לָהֹון אִם ית כָּל נוֹיֵי יָמָא יִתְכַנְשׁוּן לָהֹון הִסְפְּקוּן לָהֹון:</p>	<p>22 הֲעֵאן וּבְקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֶף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)</p>

(18) התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי 75):
(20) עד חדש ימים. זו צבא שמתמזין על מוטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצבאים הם (להלן לג) הצבא עודנו
בין שניהם כך היא שנויה בספרי (75) אצל צמחילתא (ויסע פ"ג. יומא עה, ז) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומטעריין שלשים
יום והצבאים הצבא עודנו בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כתרומתו די תקוין ציה יאה דומה לכס כאלו אכלתם
ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחון דרך האף: והיה לכם לזרא. שמהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי
שם) וצדצרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין למרז זרא: את ד' אשר בקרבכם. אס לא שנטעתי שכניתי ציינים
לא גבה לצבאם ליכנס לכל הדברים הללו (שם):
(21) שש מאות אלף רגלי. לא חס למנות את הפרט שלש אלפים הימרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא צכו אלא אותן
שיצאו ממזרים:
(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ז) רבי
עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת צבא אתן להם ואכלו חדש ימים האלא וצקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם
כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומאז כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר צבאים
חסיק לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חסיק לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלוס לא עלתה
על דעתו של אותו דייק כך מי שכתוב צו (שם יב, ז) בכל ציית נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות

And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה
יְהוָה תִּקְדָּר עִתָּהּ תִּרְאֶה
תִּקְרָךְ דְּבָרֵי אִם-לֹא:
וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה הִמְיָרָא דִּי
מִתְעַבְב כְּעַן תַּחֲזִי תִיעָרְעַף
פְּתֻגְמֵי אִם לֹא:

And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֵת
דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שָׁבָעִים אִישׁ
מִזִּמְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת
הָאֹהֶל:

And the LORD came down in the cloud, and spake unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.

וַיֵּרֶד יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כִנּוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֻפוּ:

But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.

וַיִּשְׁאַרְוּ שְׁנֵי-אֲנָשִׁים | בְּמַחֲנֶה |
שֵׁם הָאֶחָד | אֶלְדָּד | וְשֵׁם הַשֵּׁנִי 26
מִיֵּדָד | וַתָּנֹחַ עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהָמָה
בַּפְּתָכִים | וְלֹא יָצְאוּ הָאֲהָלָה
וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחֲנֶה:

And there ran a young man, and told Moses, and said: ‘Eldad and Medad are prophesying in the camp.’

וַיֵּרָץ הַנָּעַר וַיֵּגֵד לְמֹשֶׁה וּרְהֹט עוֹלִימָא וַחֲוֵי לְמֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר אֶל־לֵד וּמִיָּד מְתַנַּבְּאִים
בְּמִשְׁרִיתָא:

אלף רגלי וגו' ואתה אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרעו אומה גדולה כזו האנן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו ממספקת עד עולם וכי שבחך הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמוך ראשך השיבו הקב"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאבדו הם ומאהה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפנייהם אפילו שעה אחת (מוספא סוטה ו, 7):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רצן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריך אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה מראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם ה' ה' מקצר (תהלים עח, כ) הן הכה צור ויזוצו מים וגו' הגם להם יוכל תם אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר ויאמ משה וידבר אל העם כיוון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי זה):

(25) ולא יספור. לא נמנעו אלא אותו היום לצדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נזואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנצחרו אמרו אין אנו כדאין לגדולה זו (ספרי. תנחומא בזהעלתך יצ): והמה בכתבים. במצוררים שבהם לסנהדרין ונכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשדון עולה לי"צ שצטים ששה עשר לכל שצט ושצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו וזקן אחד מה עשה נטל ע"צ פתקין וכתב על שצעים זקן ועל שנים חלק וברר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתקיקם מתוך קלפי מי שעלה בידו זקן נתקדש ומי שעלה בידו חלק אמר לו המקום לא הפץ בך (ספרי נה):

28	And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'	וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כָּלֵאם:	וַאֲתִיב יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נון מְשֻׁמִּינִיה דְּמֹשֶׁה מַעֲוִלִימוֹתֶיהָ וַאֲמַר רַבּוֹנִי מֹשֶׁה אֶסְרֶנּוּ:
29	And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD'S people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'	וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל-עַם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:	וַאֲמַר לִיה מֹשֶׁה הַקְנָאֲתִי אֶתְּ מִקְנִי רַעִינָא פּוֹן דִּיהוֹן כָּל עַמִּיה דִּי נְבִיין אַרִי וַיִּתֵּן יְיָ רֹחַ נְבוֹאָתִיהָ עֲלֵיהוֹן:
30	And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.	וַיֵּאסֹף מֹשֶׁה אֶל-הַמַּחֲנֶה הוּא וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַאֲתַכְנִישׁ מֹשֶׁה לַמִּשְׁרִיתָא הוּא וְסַבִּי יִשְׂרָאֵל:
31	And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.	וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת יְהוָה וַיָּגֵז שְׁלִוִּים מִן-הַיָּם וַיַּשֵּׁט עַל-הַמַּחֲנֶה כְּדָרְךָ יוֹם כֹּה וּכְדָרְךָ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֻמָּתִים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:	וְרוּחָא נָטַל מִן קְדָם יְיָ וַאֲפָרַח שְׁלִוִּי מִן יָמָא וְרָמָא עַל מִשְׁרִיתָא כְּמַהֲלָךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלָךְ יוֹמָא לְכָא סְחוּר סְחוּר לַמִּשְׁרִיתָא וּכְרוּם תַּרְתִּין אַמִּין עַל אֶפִּי אֲרֻעָא:
32	And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.	וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם הַמָּחָרֶת וַיֵּאסְפוּ אֶת-הַשְּׁלִוִּי הַמִּמַּעֲלִיט אֶסְף עֶשְׂרֵה חֲמֻרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:	וְקָם עַמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וּכְנָשׁוּ יֵת שְׁלִוִּי דְּאֻזְעַר כְּנָשׁ עֶשְׂרָא דְּגוּרִין וַיִּשְׁטְחוּ לָהוֹן מִשְׁטְחוֹן סְחוּר סְחוּר לַמִּשְׁרִיתָא:
33	While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.	הַבֶּשֶׂר עוֹדָנָו בֵּין שִׁנָּיהֶם טָרָם יִפְרָת וְאֶף יִהְיֶה חֲרָה בָּעָם וַיִּדֹּף יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:	בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שִׁנָּיהוֹן עַד לָא פִּסַּק וְרוּגְזָא דִּי תַקִּיף בְּעַמָּא וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל סְגִי לַחֲדָא:

(27) וירץ הער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):

(28) כלאם. הטל עליהם צרור והם כלים מאלוהים. דצר אחר תנס אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי זר-ה):

(29) המקנא אתה ל. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: ל. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוהו בעושי המשא:

(30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ז) ואספתו אל תוך ביתך. ואז לכולם (תהלים לט, י) יצור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הדציקים איש לאהלו (ספרי לו):

(31) ויגז. ויפריח וכן (תהלים נ, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יז) נגזזו ועזר: וישש. ויפשוטו כמו (שמואל-א' ל, טז) והנם נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדבריה: וכאמיתם. פורחות צגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יאה טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי לו):

(32) הממעיט. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם נח):

34	And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.	וַיִּקְרָא יְת שְׁמִיהָ דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרוֹת הַתְּאֵוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאָוִים: וַיִּקְרָא יְת שְׁמִיהָ דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרוֹת הַתְּאֵוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאָוִים:	34
35	From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.	מִקִּבְרוֹת הַתְּאֵוָה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיְהִיו בְּחֲצֵרוֹת: (פ)	35
XII	And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.	וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כֻּשִׁית לָקַח: וּמִלֵּיל מָרִים וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֵסֶק אֶתְחָא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב אֲרִי אֶתְחָא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב רַחֵיק:	XII
2	And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—	וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶדְ-בְּמֹשֶׁה דְּבַר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:	2
3	Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—	וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)	3
4	And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.	וַיֹּאמֶר יְהוָה פֶּתְאֵם אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן וְאַל־מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם:	4
5	And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.	וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיָּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:	5

(33) טרם יכרת. כתרנומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו בשינוי עד שנשמתו יולאה (שם 15):

- (1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חסנונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ו) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יז, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי טז). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכחוז תחלה ומניין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה צדד כפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה כפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי טז): האשה הכשית. מגיד שהכל מודים ציפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא נז, יג): על אדות האשה. על אודות גירושה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה כמעשה כמעשה ולא ציפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נוייה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שם): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שם):
- (2) הרק אך. עמו לצד דבר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):
- (3) ענו. שפלוסבלין:
- (4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם עומאים דרך ארץ והיו לועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכניה מדיר ואין עת קבועה לדבור (תנחומא טז): צאו שלשתכם. מגיד ששלשתם נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולחזן לשמוע (ספרי קז):

<p>6 And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנָא דְּבַרִּי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יִהְיֶה בְּמַרְאֶה אֱלֹוֹ אֶתְנִידֶע בְּחִלּוּם אֲדַבֵּר־בּוֹ:</p>
<p>7 My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;</p> <p>8 with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?</p>	<p>7 לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:</p> <p>8 מִמֶּלֶל עִם מִמֶּלֶל מְלִילָנָא עֲמִיה בְּחִיּוֹ וְלֹא בְּחִדּוֹן וּבְדַמּוּת יִקְרָא דִּיּוֹ מִסְתַּכֵּל וּמִדִּין לֹא דְחִילְתוֹן לְמִלְלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:</p>
<p>9 And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.</p>	<p>9 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ: וַתִּקְרַף רִיגְזָא דִּיּוֹ בַּהוֹן וַאֲסִתְלַק:</p>
<p>10 And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.</p>	<p>10 וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֶה מִרְיָם מְצֻרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אֶהְרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנֶה מְצֻרַעַת:</p> <p>וַעֲנָנָא אֲסִתְלַק מֵעֻלּוֹ מִשְׁכָּנָא וְהָא מִרְיָם חֹרָא כְּתִלְגָּא וַאֲחֻפְנִי אֶהְרֹן לְוַת מִרְיָם וְהָא סְגִירָא:</p>
<p>11 And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.</p>	<p>11 וַיֹּאמֶר אֶהְרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֵל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטֵאנוּ:</p> <p>וַאֲמַר אֶהְרֹן לְמֹשֶׁה בְּבֹעֲזִי רַבּוֹנִי לֹא כֵעֵן תִּשְׁנִי עָלֵנָא חֹזְבָא דְאַטְפִּשְׁנָא וְדִסְרִחְנָא:</p>

- (5) בעמוד ענן. יא יחידי שלא כמדת זשור ודס מלך זשור ודס כשיוא למלחמה יואא באוכלוסין וכשיוא לשלום יואא זמועטיס ומדת הקב"ה יואא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויואא לשלום באוכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכז אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי שס): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויואאין מן החצר לקראת הדבור (שס): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשלה לפי שאומרים מקצת שזכו של אדם צפניו וכולו של אדם צפניו וכן מזינו זנח של צפניו נאמר (זרעא שט, ו) איש צדיק תמים וצפניו נאמר (שס, ו, א) כי אותך ראיתי צדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע זנויפתו של אהרן (ספרי שס):
- (6) שמוע נא דברי. אין נא אלל לשון נקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלל בחלוס וחזיון:
- (8) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו כיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא כו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי זמרחית פנים שזו ואני קותמו לו זחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, ז) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמנח ד' יביט. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחרים (ספרי שס): בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה אלל בעבדי זמשה בעבדי אף על פי שאינו משה זמשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר זמעשיו זו קשה מן הראשונה (שס. תנחומא שס):
- (9) ויחר אף ה' בהם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לזשור ודס שלא יכעוס על חזירו עד שיויענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא שס):
- (10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מזרעת כשג משל למלך שאמר לפדגוג דהא את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאללך שרחמי עליו (ספרי קה. תנחומא שס):

12	Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'	לֹא כֵּן תִּתְרַחֵק דָּא מִבֵּינָא אֲרִי אֲחִתָּנָא הִיא צָלִי כֵּן עַל בִּשְׂרָא מִיתָא הֲדִין דְּבִה וְיִתְסִי:	אֶל־נָא תְהִי כִמֹּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בִשְׂרוֹ: 12
13	And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'	וַצִּלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר אֱלֹהִים בְּבָעוּ אִסִּי כֵּן יִתֶּה:	וַיַּצַּעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ) 13
14	And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלֹו אֲבוּהָא מִנִּיף נִיף בִּהּ הִלָּא תִתְכַּלִּים שְׁבַע יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שְׁבַע יוֹמִין מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבָתַר כֵּן תִּתְכַּנְּשִׁי:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה יֶרֶק יֶרֶק בִּפְנֵיהָ הִלָּא תִתְכַּלֵּם שְׁבַע יָמִים תִּסְגֵּר שְׁבַע יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף: 14
15	And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again.	וְאַסְתַּגֵּרַת מִרְיָם מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׁבַע יוֹמִין וְעַמָּא לֹא נָטַל עַד דְּאַתְכַּנְּשִׁית מִרְיָם:	וַתִּסְגֵּר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַע יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־הָאָסֵף מִרְיָם: 15
16	And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.	וּבָתַר כֵּן נָטְלוּ עַמָּא מִחֲצֵרוֹת וּשְׂרוּ בְּמִדְבָּרָא דְפָאֲרָן:	וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר פָּאֲרָן: (פ) קל"ו

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7 on page 204.

- (11) נוֹאֲלָנוּ. כְּתַרְגוּמוֹ לְשׁוֹן אוֹיִל:
- (12) אֵל נָא תְהִי. אַחֲתוּמָא זו: כְּמַת. שְׁהַמְזוּרַע חֲשׂוֹב כְּמַת מֵהָ מַת מִטְמָא צְבִיָּה אִף מְזוּרַע מִטְמָא צְבִיָּה (נִדְרִים סד, ז. סְפָרִי שֶׁס. תַּנְחוּמָא שֶׁס): אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ. אִמּוֹ הִיא לֹו לֹוֹמַר אֵלָּא שְׂכִינָה הַכְּתוּב וְכֵן חֲזִי צִשְׂרוֹ חֲזִי צִשְׂרוֹ הִיא לֹו לֹוֹמַר אֵלָּא שְׂכִינָה הַכְּתוּב אִמּוֹ הִיא לֹו כְּאִילוֹ נֶאֱכַל חֲזִי צִשְׂרוֹ כְּעִינִי שְׁנֵאֲמַר (צְרָאשִׁית לז, כז) כִּי אֲחִינוּ צִשְׂרוֹ הוּא (סְפָרִי שֶׁס. תַּנְחוּמָא שֶׁס) וְלִפִּי מִשְׁמַעוֹ אִף הוּא נִרְאָה כֵּן אֵין רְאוּי לֵאחַ לְהִנִּיחַ אֶת אַחֲוֹתוֹ לְהִיט כְּמַת: אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ. מֵאֲחֵר שִׁינָא זֶה מִרְחֶם אִמּוֹ שֶׁל זֶה שִׁישׁ כַּח צִידוֹ לַעֲזוֹר וְאִינוּ עוֹזְרוּ הֵרִי נֶאֱכַל חֲזִי צִשְׂרוֹ שְׁאֵחִיו צִשְׂרוֹ הוּא. דְּצֵר אַחֵר אֵל נָא תְהִי כְּמַת אֵם אֵינִךְ רֹפֵאָה צִתְּפֵלָה מִי מִסְגִּירָה וּמִי מִטְהֵרָה אִנִּי אִי אִפְשָׁר לְרֹאשׁוֹת שְׁאִי קְרוֹב וְאֵין קְרוֹב רֹאשׁ אֶת הַנִּגְעִים וְכֵן אַחֵר אֵין צְעוּלָם וְזֶהוּ אֲשֶׁר צִלָּתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ (תַּנְחוּמָא שֶׁס):
- (13) אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ. צֵא הַכְּתוּב לְלַמֵּד דְּרַךְ אֶרֶץ שְׁהַשׁוּאֵל דְּצֵר מִחֲצִירוֹ לְרִיךְ לֹוֹמַר שְׁנִים אֹו שְׁלֹשָׁה דְּצֵר תַּחְנוּגִים וְאַחֵר כֵּן יִצְקֵשׁ שְׁאֲלוֹתָיו (סְפָרִי שֶׁס. תַּנְחוּמָא שֶׁס): לֵאמֹר. מֵה תִלְמוּד לֹוֹמַר אַחֵר לֹו הַשִּׁיבִי אִם אַחֵה מִרְפָּא אֹוֹתָה אִם לֹא עַד שְׁהַשִּׁיב וְאַצִּיָּה יֶרֶק וְגו' רִבִּי אֲלַעֲזָר בֶּן עֲזַרְיָה לֹוֹמַר דְּצֵר מִקְוִיָּה דְּקֵשׁ מִשָּׁה מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ לְהַשִּׁיב אִם יַעֲשֶׂה שְׁאֲלוֹתָיו אִם לֹא. כִּיּוֹאֵל צו (שְׁמוֹת ו, יז) וַיִּדְּבֵר מֹשֶׁה לְפָנֵי ה' לֵאמֹר וְגו' מֵה תִלְמוּד לֹוֹמַר לְאַחֵר הַשִּׁיבִי אִם גּוֹאֲלֵם אַחֵה אִם לֹא עַד שְׁהַשִּׁיב עִמָּה תִרְאֶה וְגו'. כִּיּוֹאֵל צו (בְּמִדְבָר כז, טו) וַיִּדְּבֵר מֹשֶׁה אֵל ה' לֵאמֹר יִפְקֹד ה' אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכָל בָּשָׂר. כִּיּוֹאֵל צו (דְּצֵרִים ג, כג) וְאַתְחִנֵּן אֵל ה' צַעַת הִיא לֵאמֹר הַשִּׁיב רִבִּי לֵךְ (סְפָרִי שֶׁס): רַפָּא נָא לָהּ. מִפְּנֵי מֵה לֹא הָאֶרֶץ מִשָּׁה צִתְּפֵלָה שְׁלֵא יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל לֹוֹמְרִים אַחֲוֹתוֹ עוֹמֶדֶת צִרָה וְהוּא עוֹמֵד וּמִרְצֵה צִתְּפֵלָה. (דְּצֵר אַחֵר שְׁלֵא יִאֲמְרוּ יִשְׂרָאֵל צִשְׂבִּיל אַחֲוֹתוֹ הוּא מֵאֶרֶץ צִתְּפֵלָה אֲבָל צִשְׂבִּילָנוּ אִינוּ מֵאֶרֶץ צִתְּפֵלָה) (סְפָרִי שֶׁס. תַּנְחוּמָא שֶׁס):
- (14) וְאַבְיָה יֶרֶק בִּפְנֵיהָ. וְאֵם אֲצִיָּה הִרְאָה לֵה פָּנִים וְעוֹפּוֹת הֵלָּא תְכַלֵּם שְׁבַע יָמִים קֵל וְחֹמֶר לְשְׂכִינָה י"ד יוֹם אֵלָּא דִּיו צֵא מִן הֲדִין לְהִיט כְּנֻדוֹן לְפִיכֵךְ אִף צְנוּיִפִּית חֲסִגֵּר שְׁבַע יָמִים (צ"ק כה, א. סְפָרִי קו): וְאַחֵר תֵּאָסֵף. לֹוֹמַר אִנִּי כָל הָאִסִּיפּוֹת הָאֲמֹרוֹת צִמְזוּרִיעִים עַל שֶׁס שְׁהוּא מְשׁוּלָּה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְכִשְׁהוּא נִרְפָּא נֶאֱסָף אֵל הַמַּחֲנֶה כְּתוּב צו אִסִּיפָה לְשׁוֹן הַכְּנָסָה:
- (15) וְהָעָם לֹא נָסַע. זֶה הַכְּנָסוֹד חֵלֶק לֵה הַמִּקְוֹס צִשְׂבִּיל שְׁעָה אַחַת שְׁנַעֲמַכְכָּה לְמִשָּׁה כְּשֶׁהוֹשֵׁלֵךְ לִיאֹוֹר שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת ז, ד) וְתִתְּצֵב אַחֲוֹתוֹ מִרְחוֹק וְגו' (סוּטָה ט, ז):

XIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כָל נָשִׂיא בָהֶם:
2	‘Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.’	וַיִּשְׁלַח יְהוֹנוֹן מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר דְּפָאָרָן עַל מִימְרָא דִּי בּוֹלְהוֹן גִּבּוֹרִין רִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹן:	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר פָּאָרָן עַל-פִּי יְהוָה כָּלֶם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הָמָּה:	שְׁלַח-לְךָ אֲנָשִׁים וַיֵּתְרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כָל נָשִׂיא בָהֶם:
3	And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.	וַאֲלֵין שְׁמֵהֶתְהוֹן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זִכְוֹר:	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר פָּאָרָן עַל-פִּי יְהוָה כָּלֶם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הָמָּה:	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר פָּאָרָן עַל-פִּי יְהוָה כָּלֶם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הָמָּה:
4	And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.	לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן-חֹרִי:	וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן-זִכְוֹר:	וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן-זִכְוֹר:
5	Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.	לְשִׁבְטָא דְיְהוּדָה כָּלָב בֶּן-יִפְנֶה:	לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן-חֹרִי:	לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן-חֹרִי:
6	Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	לְשִׁבְטָא דְיִשָּׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּן-יִוְסָף:	לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן-יִפְנֶה:	לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן-יִפְנֶה:
7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֶׁעַ בֶּן-נּוֹן:	לְמַטֵּה יִשָּׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּן-יִוְסָף:	לְמַטֵּה יִשָּׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּן-יִוְסָף:
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן פִּלְטִי בֶן-רָפּוּא:	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֶׁעַ בֶּן-נּוֹן:	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֶׁעַ בֶּן-נּוֹן:
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְשִׁבְטָא דְזְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּן-סוּדִי:	לְמַטֵּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶן-רָפּוּא:	לְמַטֵּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶן-רָפּוּא:
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן-סוּסִי:	לְמַטֵּה זְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּן-סוּדִי:	לְמַטֵּה זְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּן-סוּדִי:
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.		לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן-סוּסִי:	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן-סוּסִי:

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (במדבר רבה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני איני מצוה לך אם תרצה שלח לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כג) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו (במדבר רבה. קוטה לד, ב. תנחומא שם):

(3) על פי ד'. דרשותו שלא עכז על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שצמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (במד"ר טז, ה):

12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמִטֵּה דָן עַמִּיאל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאל בֶּר גַּמְלִי:	12
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמִטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר סֶתוּר בֶּר מִיכָאֵל:	13
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמִטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי:	14
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמִטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:	15
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלִין שְׁמֵהֶן גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נּוּן יְהוֹשֻׁעַ:	16
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־ אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעֲלִיתֶם אֶת־הַהָר: וַיִּשְׁלַח יְתָהוּן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא דְכְנָעַן וַיֹּאמֶר לְהוֹן סְקוּ דָּא בְּדִרוּמָא וְתַסְקוּן לְטוּרָא:	ישראל
18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וְרֵאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִיא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הַמְעַט הוּא אִם־ רַב: וְתַחֲזוּן יֵת אַרְעָא מָא הִיא וְיֵת עָמָא דִּיתִיב עָלֶיהָ הֲתַקִּיף הוּא אִם חֲלָשׁ הַזְעִיר הוּא אִם סְגִי:	18
19	and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;	וּמַה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם־רָעָה וּמַה הָעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים: וּמָא אַרְעָא דְהוּא יְתִיב בָּהּ הַטָּבָא הִיא אִם בִּישָׂא וּמָא קְרִנְיָא דְהוּא יְתִיב בְּהוֹן הַפְּצָחִין אִם בְּפִרְכִּין:	19
20	and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—	וּמַה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם־דְּרֹזָה הַיָּשָׁבָה עַץ אִם־אֵין וְהִתְחַזְקֹתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהִימִים יְמֵי בְּפֹרִי עֲנָבִים: וּמָא אַרְעָא הַעֲתִירָא הִיא אִם מְסִבִּנָא הֵאִית בָּהּ אֵילָנִין אִם לֹא וְתַקְפּוּן וְתַסְבּוּן מֵאֲבָא דְאַרְעָא וְיֹמִיא יְוִמֵי בְּפֹרִי עֲנָבִין:	20

(16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישמע מענת מרגלים (צמ"ר. סוטה שס):

(17) עליו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך החגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השצח (תנחומא שלח ו):

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין (צמ"ר. תנחומא שס): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושבין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צפרזים נזרות הם יושבין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא שס):

(19) הבמחניהם. תרגומו הצפנחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: הטובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

21	So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.	וַיַּעֲלֹ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ וּסְלִימוֹ וְאֵלִילוֹ יֵת אֲרָעָא מִמִּדְבַּר־צֵן עַד־רְחֹב לְבָא חֲמַתִּי חֲמַת:	שני
22	And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmai, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—	וַיַּעֲלֹ בְּנֵגֶב וַיָּבֹא עַד־חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן שְׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֵן מִצְרַיִם:	22
23	And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—	וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ וַיִּקְצוּ מִתַּמָּן עֹבֶרְתָּא וְאַתְכָּל אֶחָד וַיִּשְׁאֲהוּ בַּמּוֹט בְּשָׁנִים וּמִן־הָרְמָנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים:	23
24	That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—	לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר־כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	24
25	And they returned from spying out the land at the end of forty days.	וַיָּשׁוּבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ יוֹמִין אַרְבָּעִים יוֹם:	25

(20) היש בה עץ. אם יש זהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותו (צ"ט, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבשלים בצבור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו בגבוליה באורך וצרוחצ כמין גאס הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מורח עד מקצוע מערצ כמו שזה משה עלו זה צנגצ דרך גבול דרומית מזרחית עד היס שהים הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת שהוא אלל הר ההר במקצוע מערבית לפוגית כמו שמפורש בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלצ לצדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחצריו להיות צענתם וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך זה וכתיב (שופטים א, כ) ויתנו לכלצ את חצרון (סוטה לד, ז): שבע שנים נבנתה. אפשר שזנה חס את חצרון לכנען צנו הקטן קודם שיצנה את צוען למזרים צנו הגדול אללא שהיתה מצונה צכל טוב על אחד משצנה צצוען וצא להודיעך שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין צארץ ישראל יותר מחצרון לפיכך הקצוה לקצרות מתים ואין לך מעולה צכל ארצות כמזרים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מזרים וצוען היא המעולה שצארץ מזרים ששם מושב המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צצוען שריו והיתה חצרון טובה ממנה שצנה חלקים (סוטה שס):

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים חלוי צה: וישאדהו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישאדהו צמוט איני יודע שהוא צשנים מה חלמוד לומר צשנים צשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלצ לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דצה נחכונו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אחת לידע כמה משאוי אחד מהם צא ולמד מאצנים שהקימו צגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה צגלגל וסקלוס רבותינו משקל כל אחת מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אללא שליש משאוי ממשאוי שמסיעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(25) וישבו מותור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם צינוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחצה אללא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפניהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

26	And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.	וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאֶרָן קִדְשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-הָעֵדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ:	26
27	And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.	וַיַּסְפְּרוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֵנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זֶבֶת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה-פְרִיָּהּ:	27
28	Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.	אָפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם:	28
29	Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and	עַמֶּלֶק יֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:	29
30	And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'	וַיַּחֲזִיק כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֵה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַל לָהּ:	30
31	But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חֲזָק הִוא מִמֶּנּוּ:	31

- (26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה (סוטה לה, א): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:
- (27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (במדבר רבה. סוטה שם):
- (28) בצרות. לשון חזק ותרוממו כרכין לשון צירניות עגולות וכלשון ארמי כריך עגול:
- (29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו עמלק כצר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אל הירדן ולא תוכלו לעבור:
- (30) ויהם כלב. השתיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר במשה נאות ואמר וכי זו כלצד עשה לנו צן עמרם השומע היה סבור שצד לספר בגנותו שהיה כלצד על משה בשביל דברי המרגלים שתקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (במדבר רבה. סוטה שם): עלה נעלה. אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נעליהם בכל דבריו (שם): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה ב, יז) הם כל בשר (עמוס ו, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם):
- (31) חזק הוא ממנו. כביכול כלפי מעלה אמרו (במדבר רבה. סוטה שם):

32	<p>And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.</p>	<p>וַיִּצְאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרִו אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֹכֵלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדֹדֹת:</p>	32
33	<p>And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'</p>	<p>וְתָמָן חֲזִינוּ אֶת גִּבְרֵיָא בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבְרֵיָא וְהָיוּא בְּעֵינֵינוּ נִפְשָׁנָא פְּקֻמָּצִין וְכֵן הָיוּא בְּעֵינֵיהוֹן:</p>	33
XIV	<p>And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.</p>	<p>וְאֵרִימַת כָּל כְּנַשְׁתָּא וַיִּהְיוּ יֵת קְלָהוֹן וַיִּכּוּ עִמָּא בְּלִילִיא תְּהוּא:</p>	XIV
2	<p>And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!</p>	<p>וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל-הָעֵדָה לֹא-מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא-מָתָנוּ:</p>	2
3	<p>And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?' </p>	<p>וְלָמָּה יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנָפֶל בַּחֶרֶב נָשִׁינוּ וְטַפְּנוּ יִהְיוּ לְבִזָּה הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרַיִמָּה:</p>	3
4	<p>And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ גִבְרֵי לְאַחֵיהֶי נִמְצִי רִישָׁא וְנָתוּב לְמִצְרַיִם:</p>	4
5	<p>Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קָהָל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	5

(32) אוכלת יושביה. בכל מקום שעברנו מאנוס קוצרי מתים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם באצלם ולא יתנו לזלזלו (שם): אנשי מדות. גדולים וגדולים וזריץ למה להם מדה כגון גלית (שמואל"א יז, ד) גזהו שש אמות וורת וכן (שמואל"ב כ"א, כ) איש מדון (ד"ה"א יא, כג) איש מדה:

(33) הנפילים. ענקים מצני שמחואי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדה ס"א, א. יומא ס"ז, ב): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס ובס"א חג"זים) יש כזרמים כאנשים (סוטה ש"ס): ענק. שמעניקים חמה נקומתן (שם לד, ב):

(1) כל העדה. סנהדראות (תנחומא שלח יג):

(2) לו מתנו. הלואי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כתרנו ומני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרתא):

- 6 And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.
- 7 And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.
- 8 If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.
- 9 Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'
- 10 But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.
- 11 And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?
- 12 I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'
- וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה מִן־הַחֹתָרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:
- וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:
- אִם־תִּחַפֵּץ בָּנוּ יְהוָה וְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתַנָּהּ לָנוּ אָרֶץ אֲשֶׁר־הִוא זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:
- אָךְ בִּיהוָה אֶל־תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אֶל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנֵי הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלֵיהֶם וַיְהִי־הָאֱתָנֹו אֶל־תִּירָאֵם:
- וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרִגּוֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאֶהָל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אַנְהָ יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אַנְהָ לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל־הָאֱתֹוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבִּי:
- וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֲמַתִּי יִהְיוּ מְרִיזִין קְדָמִי עַמָּא הָרִין וְעַד אֲמַתִּי לֹא יִהְיִמְנוּ בְּמִימָרִי בְּכָל־אֲתִיָּא דְעִבְדִּית בִּינִיהוֹן:
- אֲמַחֲיִנוּ בְּמוֹתָא וְאֲשִׁיִּצִינוּ וְאֲעִבִיד יְתֵד לְעַם רַב וְתִקְיָר מִנְהוֹן:

(9) אל תמרדו. וסוז ואתם אל תיראו: כי לחמנו הם. נאכלם כלם: סר צלם. מגינס וחזקם כשרים שזהם מתו איז שזהיה מגין עליהם (סוטה לת. ד"טו, א) דצר אחר לנו של המקום סר מעליהם:

(10) לרגום אותם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. העני ירד שם (במדבר רבה. סוטה לה, א):

(11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיזוני: בכל האתות. בשלל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת זידי לקיים הבטחתי:

(12) ואורשנו. כמרגמו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשבעת אצות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם (במדבר רבה):

13	And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם דִּאֲסִיקָתָא בְּחִילָךְ יְת עָמָא הָדִין מִבְּיַהוּן: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם דִּאֲסִיקָתָא בְּחִילָךְ יְת עָמָא הָדִין מִבְּיַהוּן:
14	they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;	וַיֹּאמְרוּ אֶל־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּךְ עַל־הֶם וּבַעֲמֻד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֻד אֵשׁ לַיְלָה: וַיֹּאמְרוּ אֶל־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּךְ עַל־הֶם וּבַעֲמֻד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֻד אֵשׁ לַיְלָה:
15	now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:	וְהַמָּתָה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר: וְהַמָּתָה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר:
16	Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.	מִבְּלָתִי יָכֻלַּת יְהוָה לְהַבִּיאַ אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־ נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר: מִבְּלָתִי יָכֻלַּת יְהוָה לְהַבִּיאַ אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־ נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:
17	And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:	וְעַתָּה יְגַד־לָנָא כַּח אֲדֹנִי כְּאִשֶּׁר דְּבִרְתָּ לֵאמֹר: וְעַתָּה יְגַד־לָנָא כַּח אֲדֹנִי כְּאִשֶּׁר דְּבִרְתָּ לֵאמֹר:
18	The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.	יְהוָה אַרְךָ אָפִים וְרַב־חֶסֶד נִשָּׂא עֵינָם וּפָשַׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶּקֶד עֵינָם אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־ שְׁלִשִׁים וְעַל־רִבְעִים: יְהוָה אַרְךָ אָפִים וְרַב־חֶסֶד נִשָּׂא עֵינָם וּפָשַׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶּקֶד עֵינָם אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־ שְׁלִשִׁים וְעַל־רִבְעִים:

- (13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש בלשון אשר והם ראו אשר העלית בכתך הגדול אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאוך לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אזל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:
- (14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור בקוף הענין מבצתי יכולת ה' בצביל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרצם ועין צעין אתה ה' נראה להם והכל בדרך חצה ולא הכירו כך שנתקה אהבתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג):
- (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':
- (16) מבצתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב הארץ הזאת (ברכות נג): מבצתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דבר הוא:
- (17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

- 19 Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.
- 19 סְלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדְּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָהּ לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֶּה: וְנֹאמַר יְהוָה סְלַחְתִּי כְּדִבְרְךָ: וְנֹאמַר יְיָ שְׁבַקְתָּ כְּפַתְגֻמְךָ: וְנֹאמַר יְיָ שְׁבַקְתָּ כְּפַתְגֻמְךָ:
- 20 And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'
- 20 וְנֹאמַר יְהוָה סְלַחְתִּי כְּדִבְרְךָ: וְנֹאמַר יְיָ שְׁבַקְתָּ כְּפַתְגֻמְךָ:
- 21 But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—
- 21 וְאוֹלָם חַי-אֲנִי וְיִמְלֹא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ:
- 22 surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;
- 22 כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבוֹדִי וְאֶת-אֲתֹתַי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה עֲשָׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:
- 23 surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.
- 23 אִם-יֵרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יֵרְאוּהָ:
- 24 But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.
- 24 וְעַבְדִּי כָלֵב עֲקֵב הַיִּתֵּה רוּחַ אַחֲרָת עָמָּו וַיִּמְלֵא אַחֲרָי וַהֲבִיאֵתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ וְיִרְשְׁנָהּ:

(18) ה' ארך אפים. ללדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מלאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים אמר לו ללדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאכזרו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה צריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו בארך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי ללדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקדה. לשנים: לא ינקדה. לשאינן שנים (יומא פו, א):

(20) כדברך. כשזיל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':

(21) ואולם. כמו אבל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבעה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

(22) וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים בים שנים בזמן ושנים בשליו וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מזלתי יכולת ה' להציאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט: לא יראוהו. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת בלז למרגלים אמר אני עמכם בעצה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותו דבר כאשר עש לנבי ולא כאשר עש פי (במדבר רבה): וימלא את לבו אחרי זה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון חנתן לו: יורשנה. כמרגמו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו ירתינה אלא במקום יירשנה:

25	Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'	וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי בְּעֵמֶק מָחָר פְּנוּ וְסַעְדוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם־סוּף: (פ)	וְעַמְלָקָא וְכְנַעְנָא יְתִיב בְּמִישָׁרָא מָחָר אַחֲפָנוּ וְטוּלוּ לְכוּן לְמִדְבָּרָא אוּרְחָ יָמָא דְּסוּף:
26	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְמִימָר:
27	'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.	עַד־מָתִי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת־ תַּלְזוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:	עַד אֲמַתִּי לְכַנְשָׁתָא בְּשָׂתָא הָדָא דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי יַת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמַע קְדָמִי:
28	Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:	אֹמַר אֲלֵהֶם חַי־אֲנִי נְאֻם־יְהוָה אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵּן אַעֲשֶׂה לָכֶם:	אִימַר לְהוֹן קִיִּים אֲנָא אֲמַר יְיָ אִם לֹא כְמָא דְמִלִּילְתוּן קְדָמִי כֵּן אַעֲבִיד לְכוּן:
29	your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;	בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל־פְּקָדֵיכֶם לְכָל־מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶּם עָלַי:	בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין יִפְּלוּן פְּגָרֵיכוֹן וְכָל מְנוּיָכוֹן לְכָל חוּשְׁבָּנְכוֹן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעֵילָא דְּאִתְרַעְמַתוֹן עָלַי:
30	surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.	אִם־אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אֹתְכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־ יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן:	אִם אַתּוֹן תִּיעֲלֹן לְאַרְעָא דְּקִיִּימִית בְּמִימְרֵי לְאַשְׁרָאָה יִתְכוּן בָּהּ אֱלֹהֵינוּ כָּלֵב בֶּר יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוּן:
31	But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.	וְשַׁפְּכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבָז יְהִיָּה וְהִבֵּאתִי אֹתָם וַיֵּדְעוּ אֶת־ הָאָרֶץ אֲשֶׁר מָאִסְתֶּם בָּהּ:	וְשַׁפְּלָכוֹן דְּאִמַּרְתּוּן לְבָזָא יְהוֹן וְאַעִיל יִתְהוֹן וַיַּחֲזוּן יַת אֲרֻעָא דְּקִצְתוּן בָּהּ:
32	But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.	וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:	וּפְגָרֵיכוֹן דִּילְכוֹן יִפְּלוּן בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין:

- (25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם: מחר פנו. לאחוריהם וסעו לכם וגו':
 (27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ז, א): אשר המה מלינים. את ישראל עלי: את תלזות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעת:
 (28) חי אני. לשון שבועה: אם לא וגו' כן אעשה. כזיכול איני חי: כאשר דברתם. שנקשתם ממני (לעיל ז) או כמדבר הזה לו מחנו:
 (29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון לזאת ולזאת ולזאת שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגו' להוציא שצטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכא, ז):

33	And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.	וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־זִנּוּתֵיכֶם עַד־תָּם פְּגָרֵיכֶם בְּמִדְבָּר׃ וּבְנִיכֹן יִהְיוּ מְאַחֲרִין בְּמִדְבָּרָא אַרְבַּעִין שָׁנִין וְיִסְבְּלוּן יֵת חוּבִיכֹן עַד דִּיסּוּפוֹן פְּגָרִיכֹן בְּמִדְבָּרָא׃	33
34	After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.	בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תָּרִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֵּדַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאָתִי׃ בְּמִנְיַן יוֹמֵיךָ דְּאֶלְיָלִיתֶן יֵת אַרְעָא אַרְבַּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשָׁתָא יוֹמָא לְשָׁתָא תִסְבְּלוֹן יֵת חוּבִיכֹן אַרְבַּעִין שָׁנִין וְתִדְעוֹן יֵת דְּאֶתְרַעְמַתוֹן עָלֶי׃	34
35	I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'	אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בְּמִדְבָּר הַזֶּה יָתֻמוּ וְשָׁם יָמָתוּ׃ אֲנֵא יְיָ גְזֵרִית בְּמִימְרֵי אִם לֹא דֵא אַעֲבִיד לְכָל בְּנִשְׁתָּא בְּשָׁתָא הָדָא דְּאֶזְדַּמְנוּ עָלֵי בְּמִדְבָּרָא הָדִין יְסוּפוֹן וְתָמֹן יָמוּתוֹן׃	35
36	And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ (כ') וַיִּלְנוּ) (ק') וַיַּגִּינוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ׃ וְגוֹבְרִיָא דְּשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוּהֵי יֵת כָּל בְּנִשְׁתָּא לְאַפְקָא שׁוֹם בֵּישׁ עַל אַרְעָא׃	36
37	even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.	וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת־הָאָרֶץ רָעָה בְּמַגֵּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ וּמִיתוּ גוֹבְרִיָא דְּאַפְיקוּ שׁוֹם בֵּישׁ עַל אַרְעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם יְיָ׃	37

(32) ופגריכם אתם. כתרמו (דילכו) לפי שדבר על הנשים להכניסם לארץ וקש לומר ואחם תמותו נופל לשון זה כאן לומר אתם:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מכן ס' לכן נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שחתמלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשארו את עונותיכם ולא עונתכם שתי עונות של עגל ושל חלונה וחשב להם בזמני חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלח יג): ונשאו את זנותיכם. כתרמו ויקבלו ית חוביכו:

(34) את תנואתי. שהניאותם את לצבכם מאחרי. תנואה לשון הסרה כמו (במדבר ל, ו) כי הניא אציה אותה:

(36) וישבו וילינו עליו. וכשצו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה בהוצאת דבה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דבה לשון חינוך דברים שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו כמו (שיר ז, י) דובצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכן נאמר כאן מוציא דבת הארץ רעה שיש דבה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש בלע"ז:

(37) במגפה לפני ה'. באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון ונשתרצב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לחוך טבורם לכן נאמר במגפה וזהו לפני ה' באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, ח):

38	But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.	וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נון וכלב בן יפנה אֶתֵּימָיו מִן גִּבְרִיָּא הָאֵנוּן דְּאָזְלוּ לְאֶלְלָא יְת אֶרְעָא:	וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה חָיו מִן-הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֲלָכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ:	38
39	And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.	וּמֹשֶׁה יָת פִּתְגָמִיָּא הָאֵלִין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲתַאבְלוּ עִמָּא לְחֻדָּא:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאֲבְלוּ הָעָם מְאֹד:	39
40	And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'	וַאֲקִדְמוּ בְצַפְרָא וּסְלִיקוּ הָהָר לְאֹמַר הֲנֵנוּ וְעֵלֵינוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ:	וַיִּשְׁכְּמוּ בִּבְקָר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשׁ-הָהָר לְאֹמַר הֲנֵנוּ וְעֵלֵינוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ:	40
41	And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?'	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמָא דְנֵן אַתּוֹן עֲבָרִין עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי וְהִיא לֹא תִצְלַח:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:	41
42	Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.	לֹא תִסְקוּן אֲרִי לִית שְׂכִינְתָּא דִּי בִינִיכּוֹן וְלֹא תִתְבָּרוּן קֳדָם בְּעָלֵי דְבְּבִיכּוֹן:	אַל-תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֲבִיבִים:	42
43	For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.'	אֲרִי עֲמַלְקָאָה וְכְנַעֲנָאָה תִּמָּן קֳדָמִיכּוֹן וְתִפְלוּן בְּחֶרֶב אֲרִי עַל כֵּן תִּבְתּוּן מִבְּתָר פּוּלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדִיכּוֹן:	כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וְנִפְלֹתֶם בְּחֶרֶב כִּי-עַל-כֵּן שְׁבַתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִיֶּה יְהוָה עִמָּכֶם:	43
44	But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.	וַאֲרַשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וַאֲרוֹן קֶמֶא דִּי וּמֹשֶׁה לֹא עָדוּ מִגֹּז מִשְׁרִיתָא:	וַיַּעֲבְלוּ לַעֲלוֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ מִמָּקָרֵב הַמַּחֲנֶה:	44

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו מחתיהם לחיים (צ"ב קי"ח, ז):

(40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לחתה לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:

(41) והוא לא תצליח. זו שאתם עושין לא תצליח:

(43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תצא לכם על אשר שבתם וגו':

(44) ויעבדו. לשון חזק וכן (מזקוק ז, ד) הנה עפלה. אינא גריש"ש בלע"ז לשון עזות וכן (מכה ד, ח) עופל בת ציון (ישעיה

לכ, יד) עופל וצחק. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו משכים שלא צרשות:

<p>45 Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.</p>	<p>וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)</p>	<p>45 וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)</p>
<p>XV And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:</p>	<p>יֵד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:</p>
<p>2 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,</p>	<p>דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם:</p>	<p>2 דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם:</p>
<p>3 and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;</p>	<p>וַעֲשִׂיתֶם אֲשֶׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ זֶבַח לַפֶּלֶא-נֶדֶר אוֹ בְנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחָח לַיהוָה מִן-הַבָּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן:</p>	<p>3 וַעֲשִׂיתֶם אֲשֶׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ זֶבַח לַפֶּלֶא-נֶדֶר אוֹ בְנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחָח לַיהוָה מִן-הַבָּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן:</p>
<p>4 then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;</p>	<p>וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרֶבֶן לַיהוָה מִנְחָה סֵלֶת עֶשְׂרֹן בָּלִיל בְּרִבְעִית הַהֵין שָׁמֶן:</p>	<p>4 וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרֶבֶן לַיהוָה מִנְחָה סֵלֶת עֶשְׂרֹן בָּלִיל בְּרִבְעִית הַהֵין שָׁמֶן:</p>
<p>5 and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.</p>	<p>וַיִּין לְנֶסֶךְ רְבִיעִית הַהֵין תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֹלָה אוֹ לַזֶּבֶח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד:</p>	<p>5 וַיִּין לְנֶסֶךְ רְבִיעִית הַהֵין תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֹלָה אוֹ לַזֶּבֶח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד:</p>
<p>6 Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;</p>	<p>אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרִינָם בָּלִיל בְּשָׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵין:</p>	<p>6 אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרִינָם בָּלִיל בְּשָׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵין:</p>
<p>7 and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וַיִּין לְנֶסֶךְ שְׁלִשִׁית הַהֵין תִּקְרִיב רִיחַ-נִיחָח לַיהוָה:</p>	<p>7 וַיִּין לְנֶסֶךְ שְׁלִשִׁית הַהֵין תִּקְרִיב רִיחַ-נִיחָח לַיהוָה:</p>

- (45) ויכתום. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותו טחון מכה אחר מכה. עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:
 (2) כי תבאו. צטר להם שיכנסו לארץ:
 (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לזככם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שמעשו האשה צציל חוצת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמועד:
 (4) והקריב המקריב. מקריבו נסכים ומנחה לכל צהמה המנחה כליל והשמן נבלל בצוחה והיין לספלים כמו ששנינו צמסכת סוכה (מח, א):
 (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:
 (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות לא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:

8	And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;	וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ־זֶבַח לְפֶלֶא־נָדָר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה:	חמישי
9	then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.	וְהִקְרִיב עִל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים בְּלוֹל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הַהִין:	9
10	And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְיִנּוּן תִּקְרִיב לַגֹּסֶד חֲצִי הַהִין אֲשֶׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	10
11	Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.	כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאִיל הָאֶחָד אוֹ־לְשֵׁה בְּכָשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:	11
12	According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.	כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם:	12
13	All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	כָּל־הָאֲזִרָח יַעֲשֶׂה־כָכָה אֶת־אֹלָה לַהֲקָרִיב אֲשֶׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	13
14	And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.	וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּאֶשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֶן־יִשְׂרָאֵל:	14
15	As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.	הַקָּהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כָּגֵר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:	15
16	One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.	תּוֹרָה אֶחָת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ) עִמָּכֶם:	16

- (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אצל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
 (11) או לשח. זין שהוא בכזשים זין שהוא צעזים כזש ושה קרוים צמון שנתם: איל. זין י"ג חדש ויום אחד:
 (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הזהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של צהמות מספרם של נסכים:
 (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עצרית (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים כן ארץ מצרים. (מ"א כז, ד) כמוני צמון כעמי כעמך:

17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	ששי
18	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,	דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבָאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֹתְכֶם שָׁמָּה:	18
19	then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.	וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיֵמוּ תְרוּמָה לַיהוָה:	19
20	Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.	רִישׁ אֲצֻנְתְּכֹן חֲלֹתָ תִּפְרֹשֶׁן אֶפְרָשֹׁתָא כָּמָא דְּמִפְרֹשֶׁן מִן אֲדָרָא כֵּן תִּפְרֹשֶׁן יְתָה:	20
21	Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.	מִרִּישׁ אֲצֻנְתְּכֹן תַּחֲנוּן קָדָם יְיָ אֶפְרָשֹׁתָא לְדִרְיֹכֹן:	21
22	And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,	וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:	22
23	even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;	אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה לְדֹרֹתֵיכֶם:	23

(18) בבאכם אל הארץ. משונה ציאה זו מכל ציאות שצמורה שבכולן נאמר כי תצא כי תצא לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב צאחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה ושיצה אף כולן כן אצל זו נאמר זה בצואכם משכנסו זה ואכלו מלחמה נחסיצו צחלה (ספרי קי. כחוצות כה, א):

(20) ראשית ערסותכם. כשתלושו כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש צמדצר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צאים וחומש ציאה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורט"ל צלע"ז: כתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לצעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ב, ז):

(21) מראשית ערסותיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שצעיסות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי): תתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (שם):

(22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת אלילים היתה בכלל כל המצות שהצבור מציאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (שם קיא): וכי תשגו וגו'. צעבודת אלילים מדבר או אינו אלא צאחת מכל המצות תלמוד לומר את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר צרית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר צרית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (שם. כריתות ז. הוריות ח, א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הצורה שמענו (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שם. ספרי שם):

(23) את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודה צעבודת אלילים ככופר בכל התורה כולה וכל מה שנתצאו הנציאים

24	<p>then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.</p>	<p>וְהָיָה אִם מַעֲיִנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ־חַיִּים לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָּ:</p>	<p>וְהָיָה אִם מַעֲיִנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ־חַיִּים לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָּ:</p>
25	<p>And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר כֹּהֵנָא עַל כָּל כְּנֻשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּבֵּיךְ לַהוֹן אֲרִי שְׁלוֹתָא הִיא וְאֲנֹנִי אִיתִיאוּ יַת קוֹרְבָנֵהוֹן קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ וְחֻבַּתְהוֹן קָדָם יְיָ עַל שְׁלוֹתְהוֹן:</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שִׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קֹרְבָנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שִׁגְגָתָם:</p>
26	<p>And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.</p>	<p>וַיִּשְׁתַּבֵּיךְ לְכָל כְּנֻשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִירָא דִּיתְגִּירוֹן בִּינְיָהוֹן אֲרִי לְכָל עַמָּא בְּשִׁלוֹתָא:</p>	<p>וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס)</p>
27	<p>And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.</p>	<p>וְאִם אֶחָד אָנֹשׁ חָדָּשׁ יְחֻבֵּי בְּשִׁלוֹ וַיִּקְרִיב עִזָּא בֶּת שְׁתָּה לַחֲטָאתָּ:</p>	<p>וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה וַיִּקְרִיבָה עִזֹּ בֶּת־שָׁנָתָהּ לַחֲטָאתָּ:</p>
28	<p>And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר כֹּהֵנָא עַל אֶחָד דְּאִשְׁתְּלִי בְּמַחֲבִיָּה בְּשִׁלוֹ קָדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי וַיִּשְׁתַּבֵּיךְ לִיהִי:</p>	<p>וַיִּכַּפֵּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשִּׁגְגָה בְּחַטָּאה בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:</p>
29	<p>both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.</p>	<p>וַיְצִיבָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִירָא דִּיתְגִּירוֹן אִוְרִיתָא חֲדָא יְהִי לְכוֹן לְדִיעֵבִיד בְּשִׁלוֹ:</p>	<p>הָאִזְדַּח בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם תֹּרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְּשִׁגְגָה:</p>

שנאמר למן היום אשר נזהר ה' והלאה (ספרי טז):

(24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העבירות שהיא מותרת לעבוד עבודה אלוים זכך: לחטת. חסר א' שאינו כשאר חטאות שכל חטאות צדקתה הצאות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואם השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זכס"ט):

(25) הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור בפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה' (ספרי. יצמות ט): וחטאתם. זה השעיר:

(27) תחטא בשגגה. נעבדות אלוים (ספרי קיז): עז בת שנתה. שאר עבירות יחיד מציא כשזה או שעירה וזו קצת לה שעירה (סס):

- 30 But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.
- 31 Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.
- 32 And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.
- 33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.
- 34 And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.
- 35 And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.'
- 36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.
- 37 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה׃ בֵּיד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמּוֹה׃
- כִּי דִבַּר־יְהוָה בְּזֶה וְאֶת־מִצְוָתוֹ הִפְרֹת הַכֶּכֶת׃ תִּכְרַת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֹנָה בָּהּ׃ (פ)
- וַיְהִיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת׃
- וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־הָעֵדָה׃
- וַיִּגְיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מִה־יַּעֲשֶׂה לּוֹ׃ (ס)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בָּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃
- וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימָר׃
- (30) ביד רמה. צמיד. מגדף. מחרף כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה (ישעיה לז, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ז) מכאן למצרך את השם שהוא זכרת:
- (31) דבר ה'. אזהרת עבודת אלילים מפיי הגזורה והשאר מפיי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה תשובה (שם):
- (32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דצר הכתוב שלא שמרו אלא שבת ראשונה וצנינה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג):
- (33) המצאים אותו מקושש. שהתרו זו ולא הניח מלקושש אף משמלאוהו והתרו זו (ספרי שם. סנהדרין מא, א):
- (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים בליו מיתה ימות אכל יודעים היו שהמחלל שבת זמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ב):
- (35) רגום. פשנ"ט צלע"ו וכן הלוח אלג"ט וכן זכור ושמור:
- (36) ויוציאו אותו. מכאן שנית הסקילה חוץ ורחוק מצית דין (ספרי שם. סנהדרין מז):

<p>38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.</p>	<p>מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן וְיַעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפָּדִין עַל כַּנְפֵי כְסוּתָהוֹן לְדֶרִיָּהוֹן וְיִתְּנוּ עַל כְּרוֹסְפָּד כַּנְפָּא חוּטָא דְתַכְלִיתָא:</p>	<p>דְּבָר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־ כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֶרֶתָם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:</p>
<p>39 And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וְיִהְיוּ לָכֶם לְצִיצִית וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּוֹרוּ אֲחֵרִי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּוֹרוּ אֲחֵרִי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:</p>
<p>40 that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>בְּדִיל דְּתִדְּכֹרוּן וְתַעֲבֹדוּן יְת כָּל פְּקוּדֵי וְתִהְיוּ קְדִישִׁין קָדָם אֱלֹהֵיכֹן:</p>	<p>לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־ כָּל־מִצְוֹתֵי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:</p>
<p>41 I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֹן דְּאַפִּיקִית יְתְּכֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַהְיֵי לָכֹן לֵאלֹהֵי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֹן:</p>	<p>אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהָיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>

The Haftarah is Joshua 2:1 - 2:24 on page 206.

(38) ועשו להם ציצית. על שם הפתילים המלוים זה כמו (יחזקאל ה, ג) ויקחני ציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מציץ מן החרקים: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):
(39) וזכרתם את כל מצוות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלז והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלז חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):
(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שחקצלו עליכם גזרותי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר לנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגוי' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצחתי במצרים בין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עמיד להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן צבגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, ז) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ט, יג"ד) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא צעלת שלש ולא צעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, יז) והוצאתי והגלתי וגאלתי ולקחתי (וצחים יח, ז): פתיל תכלת. על שם שכול צבורות מרגום של שכול תכלא. ומכאן היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיאחו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

XVI

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן-יִצְחָק בֶּן-קָהָת וְאֶת־פְּלִיג קֹרַח בֶּן יִצְחָק בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם אֶלְיָאָב וְאֹן בֶּן-פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:

קורח טו

and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;

וַיָּקָמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתִים נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי-שֵׁם:

2

and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?'

וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לָכֶם פִּי כָל-הָעֵדָה כָּל־אִישׁ קָדָשִׁים וּבְתוֹכְכֶם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קְהַל יְהוָה:

3

And when Moses heard it, he fell upon his face.

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל אִפְוָהּ:

4

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו ללד אחד להיות נחלק מחוק העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרסם אונקלוס ואתפליג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוז טו, יז) מה יקחך לנך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שזהם דברים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א): בן יצחק בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) וצקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה א, כז-כג) בן אציהסף בן קרח בן יצחק בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. ששילם שהיה שבט ראובן שריו צחייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקחת וצניו החושים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נחנקת על נשיאותו של אלישפן בן עוזיאל שמינה משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אצא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' ועמרם הבכור נטלו שני בני גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אחי שאני בן יצחק שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומצטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליזר בן שדיאור וחציריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טו) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת צאו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צניית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה וזו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ב): בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלתי:

(3) רב לכם. הרצה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים צנייני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לזרר לאחריך כהונה לא אתם לצדכם שמעתם צנייני (שמות כ, ז) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

(4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה צידם סרחון רביעי חטאו צעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, ז) ויתפלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיי משל לנן מלך שסרח על אציו ופייס עליו אוהבו פעם ושמים ושלש כשסרח רביעית נתרשלו ידי האוהב ההוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):

5	And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. .	וַיִּדְבֹר אֶל-קֹרַח וְאֶל-כָּל-עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיֵּדַע יְהוָה אֶת-אִשְׁרֵי-לוֹ וְאֶת-הַקָּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת-אִשְׁרֵי יִבְחַר-בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:	וּמִלִּיל עִם קֹרַח וְעִם כָּל כְּנִשְׁתִּיהָ לַמִּימָר בַּצֶּפְרָא וַיַּחֲדֹדֵעַ יְיָ יֵת דְּכֶשֶׁר לִיה וַיֵּת דְּקָדִישׁ וַיִּקְרִיב לְקִדְמוּהִי וַיֵּת דִּיתְרֵעִי בֵּיה וַיִּקְרִיב לְשִׁמוּשִׁיהָ:
6	This do: take you censers, Korah, and all his company;	זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ-לָכֶם מַחְתָּוֹת קָרַח וְכָל-עֲדָתוֹ:	דָּא עֲבִידוּ סְבוּ לָכוֹן מַחְתָּוִין קָרַח וְכָל כְּנִשְׁתִּיהָ:
7	and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'	וַתִּנּוּ בָתָן אֵשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן קִטְרֶת לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה תּוֹא הַקָּדוֹשׁ רֵב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:	וַתִּבּוּ בָהוֹן אִישָׁתָא וְשׁוֹ עֲלֵיהוֹן קִטְרֶת בּוֹסָמִין קִדָּם יְיָ מִחֹר וַיְהִי גּוֹבְרָא דִּיתְרֵעִי יְיָ הוּא קָדִישׁ סְגִי לָכוֹן בְּנֵי לֵוִי:
8	And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קֹרַח שְׁמַעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קֹרַח שְׁמַעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי:

(5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמה יחזרו זהם (תנחומא ה): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעצודת לויה: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שם). והמרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שם) צקר אמר להם משה גבולות חלק הקצ"ה בעולמו יכולים אתם להפוך צקר לערב כן תוכלו לבטל את זו שנאמר (צראשית א, ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויבדל כך (דה"א כג, יג) ויבדל אהרן להקדישו וגו'.

(6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם דרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקבצים בבית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואתם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רואה בכך ה' לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואציהוא לפיכך התרה זהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי יבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחייבו מי שיבחר צו יא' חי וכולם אובדים (תנחומא ה): מחתות. כלים שחותין בהם גחלים ויש להם בית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה זהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרה שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעמו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני כולם מתנבאים ברוח הקדוש שנאמר (ד"ה"א כה, ה) כל אלה בנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכן נשתחף לבוא לאותה חוקה ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה): רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקצ"ה:

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתחפו שאר העצמים ויאבדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז זהם שמעו נא בני לוי (שם ו):

9	is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;	הַמַּעֲט מִפֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהִקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעָמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם: הַזֵּעִיר לָכֵן אֲרִי אֶפְרַיִם אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל יִתְכּוֹן מִכְנֶשֶׁתָּא דִּישְׂרָאֵל לְקַרְבָּא יִתְכּוֹן לְקַדְמוּהִי לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָן מִשְׁכְּנָא דִּי וּלְמַקְם קַדָּם כְּנִשְׁתָּא לְשִׁמְשׁוּתָהוֹן:	9
10	and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?	וַיִּקְרַב אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אֲחִיךָ בְּנֵי־לֵוִי אִתְּךָ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם־כֹּהֲנָה: וְקָרִיב יִתְךָ וְיֵת כָּל אֲחִיךָ בְּנֵי לְוִי עִמָּךְ וְיַעַן אֶתְּוֹן אַף כְּהוֹנָתָא רַבָּתָא:	10
11	Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?’	לָכֵן אַתָּה וְכָל־עַדְתְּךָ הַנִּעַדִים עַל־יְהוָה וְאַתְּרֹן מִה־הוּא כִּי (כ' תְּלִינֹן) עָלָיו: בְּכֵן אַתָּ וְכָל כְּנִשְׁתְּךָ דְּאִזְדַּמְנְתִּין עַל יֵי וְאַתְרֹן מָא הוּא אֲרִי מִתְרַעַמְתִּין עַלְוֵהִי:	11
12	And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: ‘We will not come up;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וּלְאֶבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מִשָּׁה לְמַקְרִי לְדָתָן וּלְאֶבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַסֵּק:	12
13	is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?’	הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּבֵּר עָלֵינוּ גַם־הַשְׂתַּבֵּר: הַזֵּעִיר אֲרִי אֲסִיקְתָּנָא מֵאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ לְמַטְלוּתָנָא בַּמִּדְבָּרָא אֲרִי מִתְרַבְּרָתָא עֲלָנָא אַף אֶתְרַבְּרָא:	13
14	Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.’	אַף לֹא אֶל־אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְנָתַתָּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרִם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֹר לֹא נַעֲלֶה: אַף לֹא לָאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ אֵעִילְתָּנָא וְיִהְיֶה לָנוּ אַחְסָנַת חֲקָלִין וְכַרְמִין הָעֵינִי גּוֹבְרִיָּא הָאֲנָן תִּשְׁלַח לְעוֹרָא לֹא נַסֵּק:	שני

- (9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן;
 (10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל;
 (11) לכן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו;
 (12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי'. תנחומא י'): לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו);
 (14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם המולה קללנו בחזיריו:

15	And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'	וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֶל־חֲפֶן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חָמוּר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי וְלֹא הִרְעֵיתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:	וַתִּקְרֹף לְמֹשֶׁה לִּחְדָּא וַאֲמַר קָדָם יי לֹא תִקְבִּיל בְּרַעְיוֹא קוֹרְבָנֵהוֹן לֹא חָמְרָא דְּחֵד מִנְהוֹן שְׁחֵרִית וְלֹא אֲבָאִישִׁית לְחֵד מִנְהוֹן:
16	And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה וְכָל־עֲדַתְךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחָר:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקֹרַח אַתָּה וְכָל־כְּנִשְׁתְּךָ הָיוּ זְמִינִין לְקָדָם יי אַתָּה וְאַהֲרֹן וְאַהֲרֹן מִחָר:
17	and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחַתָּתוֹ וַיִּנְתְּתָם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַהֲקִרְבָתָם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחַתָּתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאָתִים מִחַתָּת וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחַתָּתוֹ:	וְסִבּוּ גִבֵּר מִחַתִּיתִיה וַתִּתְּנוּן עֲלֵיהוֹן קִטְרֹת בּוֹסָמִין וַתִּקְרְבוּן קָדָם יי גִּבֵּר מִחַתִּיתִיה מֵאָתֵן וְחֲמִשִּׁין מִחַתִּין וְאַתָּה וְאַהֲרֹן גִּבֵּר מִחַתִּיתִיה:
18	And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחַתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשִּׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמֵדוּ בַּתַּח אֶהֱל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	וַיִּסִּיבוּ גִבֵּר מִחַתִּיתִיה וַיִּהְיוּ עֲלֵיהוֹן אִישְׁתָּא וְשִׁיאוּ עֲלֵיהוֹן קִטְרֹת בּוֹסָמִין וְקָמוּ בַּתַּרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
19	And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה: (ס)	וְכַנִּישׁ עֲלֵיהוֹן קֹרַח יָת כָּל־כְּנִשְׁתָּא לַתַּרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא וְאַתְּגִלִּי יִקְרָא דִּי לְכָל־כְּנִשְׁתָּא:
20	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְמִימַר:
21	'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	הִבְדְּלוּ מֵתוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרָגַע:	אַתְּפִרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשִּׁיצִי יְתֵהוֹן כְּשַׁעָה:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאוד: אל חפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל חפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמיד צבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון מניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי לטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרגם אוינקלוס שחרית לשון ארמי כך נקראת אנגריא של מלך שחור (ב"מ ע"א, א. ב"ב מז, א):

(16) והם. עדתך:

(17) והקרבתם וגו' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שצבם:

(19) ויקהל עליהם קרח. דדברי ליצנות כל הלילה הוא הלך אצל השצטים ופתה אותם כצורין אתם שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלא צבציל כלכם אלו באין וטועלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפתו כלם (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. בא צעמוד ענן:

22	And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'	וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְדָּר: (ס)	22
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	23
24	'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'	דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֶעֱלוּ מִסָּבִיב לַמִּשְׁכַּן-קֶרַח דָּתָן מִסְּחֹר מִסְּחֹר וְאַבִּירָם: וְאַבִּירָם:	24
25	And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.	וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיִּלְכְּוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	25
26	And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'	וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר סֹרוּ נָא מֵעַל אֲהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל-תִּגְעֻוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסָּפּוּ בְּכָל-חַטָּאתָם:	26
27	So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.	וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קֶרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסָּבִיב וּדָתָן וְאַבִּירָם יֵצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֲהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:	27
28	And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדָעוּן כִּי-יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלְּבִי:	28

- (22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת בשר ודם מלך בשר ודם שסמרה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אבל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואתה על כל העדה תקדוף. אמר הקדוש ב"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שס):
- (24) העלו וגו'. כתרגמו אסתלקו מסביבות משכן קרח:
- (25) ויקם משה. כסבור שישאלו פנים ולא עשו (מד"ר. שס ח):
- (27) יצאו נצבים. צקומה וקופה לחרף ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצב ארבעים יום דגלית (תנחומא ח): ונשיהם ובניהם וטפם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי צית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיציא שתי שערות וצית דין של מעלה עד כ' שנה וכאן אצדו אף יונקי שדים (שס ג):
- (28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואלוהי נשיא

29	If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.	אם-כְּמוֹת כָּל-הָאָדָם יָמָתוּן אֵלֶּה וּפָקְדַת כָּל-הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה שְׁלַחְנִי:	אם כְּמוֹת דָּכָל אִנְשָׁא יָמוּתוּן אֵלִין וּסְעוּרָא דָּכָל אִנְשָׁא יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי:
30	But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.	וְאִם-בְּרִיאָה יַבְרָא יְהוָה וּפָצְתָהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיֵּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיֵּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-יְהוָה:	וְאִם בְּרִיאָה יַבְרָא יְהוָה וּפָצְתָה אֶרְעָא יִת פּוּמָה וּתְבַלַּע יִתְהוֹן וְיִת כָּל דִּילְהוֹן וַיִּיחַתוּן כַּד חַיִּין לִשְׂאוּל וַתִּדְעוּן אַרְי אֲרִגְיֹו גוּבְרִיא הָאֵלִין קָדָם יִי:
31	And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַיְהִי כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	וַיְהִי כַּד שִׁיבִי לְמַלְלָא יִת כָּל פְּתוּגְמֵי הָאֵלִין וַתִּבָּזַעַת אֲרְעָא דְתַחוּתֵיהוֹן:
32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וַתִּפְתַּח הָאֲרֶץ אֶת-פִּיהָ וַתִּבָּלַע אֹתָם וְאֶת-בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל-הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל-הָרְכוּשׁ:	וַתִּפְתַּח אֲרְעָא יִת פּוּמָה וּבָלַעַת יִתְהוֹן וְיִת אִנְשֵׁי בְתֵיהוֹן וְיִת כָּל אִנְשָׁא דְלִקְרַח וְיִת כָּל קִנְיָא:
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיֵּרְדּוּ הֵם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכָּס עֲלֵיהֶם הָאֲרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	וַיִּנְחַתוּ אֲנָוִין וְכָל דִּילְהוֹן כַּד חַיִּין לִשְׂאוּל וַתִּכָּפַת עֲלֵיהוֹן אֲרְעָא וַאֲבָדּוּ מִגּוֹ קָהָל:
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן-תִּבָּלַעֲנוּ הָאֲרֶץ:	וְכָל יִשְׂרָאֵל דְּבַסְחֲרֵיהוֹן עָרְקוּ לְקָלְהוֹן אַרְי אָמְרוּ דִּלְמָא תִּבָּלַעֲנָא אֲרְעָא:
35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמְאֹתָיִם אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקְטֹרֶת: (ס)	וַאֲשִׁתָּא נִפְקַת מִן קָדָם יִי וַאֲכַלַּת יִת מְאֹתוֹן וַחֲמִשִּׁין גּוּבְרָא מִקְרִבֵי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:

הַקָּהָל:

(29) לֹא ד' שְׁלַחְנִי. אִלָּא אֲנִי עֲשִׂיתִי הַכֹּל מִדַּעֲמִי וּצְדִין הוּא חוֹלֵק עָלַי (שם ח):

(30) וְאִם בְּרִיאָה. חֲדָשָׁה: יַבְרָא ד'. לְהַמִּית אֹתָם צְמִיחָה שְׁלֵמָה מִתְּצֵה אִדָּם עַד הִנֵּה וּמָה הִיא הַצְרִיָּא וּפְתָחָה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וַתִּבָּלַע אֹתָם וַיֵּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הֵם אֵת ה' וְאֲנִי מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמַרְתִּי וּרְצוּתִינוּ פִּירְשׁוּ (שם יא. סְנֵה דְרִין קִי, א) אִם צְרִיָּא פֶּה לְאַרְצָא מִשְׁמַת יָמֵי צְרָאשִׁית מוֹטָצ וְאִם לֹא יִצְרָא ה':

(34) נָסּוּ לְקוֹלָם. צִשְׁבִּיל הַקּוֹל הִיוּ אֵל עַל צִלְעֵתָם:

- 2 'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;
- 3 even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'
- 4 And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,
- 5 to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.
- 6 But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'
- אָמַר אֶל־אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְיָרֵם אֶת־הַמַּחֲתֹת מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרָה־הָלָאָה כִּי קִדְּשׁוּ:
- אֵת מַחֲתֹת הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לַמִּזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִי לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיִּקָּח אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחֲתֹת הַנֶּחֱשֵׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבו הַשֹּׂרֶפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לַמִּזְבֵּחַ:
- זָכְרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קֶטֶר לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כָּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
- וַיִּלְנוּ כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲלֹת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת־עַם יְהוָה:
- אִמַּר לְאֱלֶעָזָר בֶּן אַהֲרֹן כֹּהֵן וַיִּפְרֹשׂ יָת מַחֲתֹתָא מִבֵּין יְקִידָא וַיִּת אִשְׁתָּא יֶרְחִיק לְהִלָּאָה אַרִי אֶתְקַדְּשָׁא:
- וַיִּסֵּב אֱלֶעָזָר כֹּהֵן ית מַחֲתֹת חַיִּיבָא הָאֵלִין דְּאֶתְחַיִּיבוּ בְּנַפְשָׁתָהֶון וַיַּעֲבְדוּן יְתָהוֹן טָסִין רִדִּידוֹן חוּפָאָה לְמַדְבָּחָא אַרִי קְרִיבֻנִין קָדָם יְיָ וְאֶתְקַדְּשָׁא וַיְהִיוּן לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיִּסֵּב אֱלֶעָזָר כֹּהֵן ית מַחֲתֹת נְחֹשָׁא דְּקָרִיבוּ יְקִידָא וַרְדִּידוֹנִין חוּפָאָה לְמַדְבָּחָא:
- דּוּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְ�רָאֵל בְּדִיל דְּלֹא יִקְרַב גְּבַר חִילוּנִי דְּלֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְאַסְקָא קְטוּרֶת בּוֹסְמִין קָדָם יְיָ וְלֹא יְהִי כְּקֹרַח וְכַנְעֻשְׁתִּיהָ כְּמֹא דְּמַלִּיל יְיָ בְּיַד דְּמֹשֶׁה לֵּיה:
- וַאֲתַרְעֵמוּ כָּל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל דְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּבִתְרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמִימַר אֲתוֹן גְּרַמְתוֹן דְּמִית עֲמִיה דִּיִּי:

- (2) ואת האש. שנתוך המחתות: זרה הלאה. לארץ מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין צהנאה שהרי עשאו כל שרת:
- (3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדיין: פחים. טסין מרודדין טינצי"ש בלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:
- (4) וירקעום. אינטינדר"ש בלע"ז:
- (5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דצר אל משה שיהיה הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אצל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ציד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקח משה צידו שנאמר (שמות 7, 1) ויוציאה והנה ידו מורעת כשלג ועל כן לקח עוזיה בצרעת (דעה"צ כו, כ):

7 And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meetings; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.	וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אַהֲלֵ מוֹעֵד וַהֲנִה כֶּסֶהוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:	7 וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אַהֲלֵ מוֹעֵד וַהֲנִה כֶּסֶהוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:
8 And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.	8 וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אֹהֶל וַיִּשְׁכְּנוּ שָׁמָּה:	8 וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אֹהֶל וַיִּשְׁכְּנוּ שָׁמָּה: (ס)
9 And the LORD spoke unto Moses, saying:	9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
10 'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.	10 אֲתִפְּרֹשׁוּ מִגּוֹ כְּנֹשְׁתָּא הָדָא וְאֲשִׁיזִי יִתְהוּן כְּשַׁעָה וַיִּפְּלוּ עַל אֲפִיהֶן:	10 הֲרָמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלֶה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:
11 And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'	11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּחְתָּה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קֶטֶרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יָצָא תִקְצֹף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחֵל הַנֶּגֶף:	11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּחְתָּה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קֶטֶרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יָצָא תִקְצֹף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחֵל הַנֶּגֶף:
12 And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.	12 וַיִּסֹּב אַהֲרֹן כַּמָּא דְּמַלְלִיל מֹשֶׁה וַיֵּרֶט לְגוֹ קֹהֶלָא וַהֲנִה שְׂרִי מוֹתָנָא בְּעָמָא וַיִּהְיֶה יֵת קֶטֶרֶת בּוֹסְמָא וְכַפֵּר עַל עָמָא:	12 וַיִּסֹּב אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיִּרְץ אֶל-תּוֹךְ הַקְּהָל וַהֲנִה הַחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקֶּטֶרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעָם:
13 And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.	13 וָקָם בֵּין מֵיִתָּא וּבֵין חַיִּיאַ וַאֲתִפְּלִי מוֹתָנָא:	13 וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין-הַחַיִּים וַתִּשְׁעַר הַמִּגֶּפֶה:
14 Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.	14 וַהֲיוּ הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבַּעַת עָשָׂר אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלִּבְד מִדְּמִיתוֹ עַל פְּלוֹגְתָא דְּקֹרַח:	14 וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבַּעַת עָשָׂר אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלִּבְד הַמֵּתִים עַל-דִּבְרֵי-קֹרַח:

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוזר המגפה כדאיתא במסכת שבת (פט, א):
 (13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנה לי לעשות שליחותי אמר לו משה
 זוני לעבד על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואחז שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלצו אלא מפני הגבורה אם
 אין אחז מאמין הרי הקצ"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל זהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תנחומא תצוה
 (טו). דבר אחר למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על
 ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקצ"ה תראו שעוזר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. ברכות לג,
 א):

15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַיָּשָׁב אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמִּגֶּפֶה נִעְצָרָה: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	חמישי טז
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֵתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נְשִׂאֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסָב מִנְהוֹן חוּטָרָא חוּטָרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רִבְרַבְנֵיהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן תְּרִי עָשָׂר חוּטָרִין גָּבַר יֵת שְׁמִיהּ תִּכְתֹּב עַל חוּטָרִיהּ:	17
18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שֵׁם אֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְוִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: וְיֵת שְׁמָא דְאֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטָרָא דְלֵוִי אֲרִי חוּטָרָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבֹתָהוֹן:	18
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנִיעַד לָכֶם שָׁמָּה: וְתַצְנַעְנֹן בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא קָדָם סְהִדוּתָא דְאַזְמִין מִימָרִי לְכֹן תִּמָּן:	19
20	And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'	וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֲרֶבּוּ מִטָּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלַי אֶת-תִּלְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִים עָלֵיכֶם: וְיִהְיִי גוּבְרָא דְאֶתְרֵעִי בֵּיהּ חוּטָרִיהּ יִנְעִי וְאֵנִיחַ מִן קָדָמִי יֵת תוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלֵיכֹן:	20
21	And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל-נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנָשִׂאִי אֶחָד מִטָּה לְנָשִׂאִי אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהֱרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּבוּ לֵיהּ כָּל רִבְרַבְנֵיהוֹן חוּטָרָא לְרִבָּא חַד חוּטָרָא לְרִבָּא חַד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן תְּרִי עָשָׂר חוּטָרִין וְחוּטָרָא דְאֶהֱרֹן בְּגוֹ חוּטָרֵיהוֹן:	21
22	And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.	וַיִּנַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטּוֹת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת: וַאֲצַנַע מֹשֶׁה יֵת חוּטָרֵיָא קָדָם יִי בְּמִשְׁכְּנָא דְסְהִדוּתָא:	22

- (18) כי מטה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שבט אחד הוא:
 (20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:
 (21) בתוך מטותם. הניחו בזמנע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכניה פרח (תנחומא אחרי ח):

23	<p>And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.</p>	<p>וַיְהִי בַּיּוֹמָא דְּבִתְרוֹהִי וְעָאֵל מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא דְּסִהְדוּתָא וְהָא יֵעָא חוּטְרָא דְּאַהֲרֹן לְבֵית לֵוי וְאַפִּיק לְבַלְבִּין וְנִגְיִין נֶץ וְכַפִּית שְׁגִדִּין:</p>	<p>וַיְהִי מִמַּחֲרַת וַיָּבֵא מֹשֶׁה אֶל־אֶהָל הָעֵדוּת וַהֲנִיחָה פָּרַח מִטָּה אֶהָרֹן לְבֵית לֵוי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:</p>	23
24	<p>And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.</p>	<p>וְאַפִּיק מֹשֶׁה ית כָּל חוּטְרֵיָא מִן קֳדָם יי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַשְׁתַּמּוּדְעוּ וַנְּסִיבוּ גִבְרַח חוּטְרֵיהָ:</p>	<p>וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: (פ)</p>	24
25	<p>and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אָתִיב ית חוּטְרָא דְּאַהֲרֹן קֳדָם סִהְדוּתָא לְמַטְרָא לְאֹת לְעֵמָא סָרְבְּנָא וַיִּסּוּפֹן תוֹרַעְמָתְהוֹן מִן קֳדָמִי וְלֹא יָמוּתוּן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִשָּׁב אֶת־מִטָּה אֶהָרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמַרְתָּ לְאֹת לְבְנֵי־מִרִי וְתִכַּל תִּלְוַנְתֶּם מֵעַלִי וְלֹא יָמָתוּ:</p>	25
26	<p>Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.</p>	<p>וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפִקִּיד יי יִתִּיחַ בֵּן עֲבַד:</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: (פ)</p>	26
27	<p>And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.</p>	<p>וַאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימַר הָא מְנַנָּא קִטִּילַת חֲרָבָא הָא מְנַנָּא בְּלַעַת אֶרְעָא הָא מְנַנָּא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלָנוּ אֲבֹדְנוּ:</p>	27
28	<p>Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?</p>	<p>כָּל דְּקָרִיב מִקְרֵב לְמַשְׁכְּנָא דִּי מָאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמוֹת:</p>	<p>כָּל הַקָּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמוּנוּ לְגֹועַ: (ס)</p>	28

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) ובסור גומל יהיה נזה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לצא כמו שמצינו בעזריה (ד"ה כו, יט) והזרעת זרחה צמחו (מדרש אגדה) ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה: (25) למשמרת לאות. לזכרון שצחרתי צאהרן הכהן ולא ילונו עוד על הכהונה: ותכל תלוונתם. כמו ותכלה תלוונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלוונתם מרמזי"ש בלע"ז ויש חילוק בין תלוונתם לתלוונתם תלוונתם אחת תלוונתם שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלוונת הרבה: (28) כל הקרב הקרב וגו'. אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחבירו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

XVIII

And the LORD said unto Aaron:
'Thou and thy sons and thy fathers'
house with thee shall bear the
iniquity of the sanctuary; and thou
and thy sons with thee shall bear the
iniquity of your priesthood.

2

And thy brethren also, the tribe of
Levi, the tribe of thy father, bring
thou near with thee, that they may
be joined unto thee, and minister
unto thee, thou and thy sons with
thee being before the tent of the
testimony.

3

And they shall keep thy charge, and
the charge of all the Tent; only they
shall not come nigh unto the holy
furniture and unto the altar, that
they die not, neither they, nor ye.

4

And they shall be joined unto thee,
and keep the charge of the tent of
meeting, whatsoever the service of
the Tent may be; but a common
man shall not draw nigh unto you.

5

And ye shall keep the charge of the
holy things, and the charge of the
altar, that there be wrath no more
upon the children of Israel.

6

And I, behold, I have taken your
brethren the Levites from among
the children of Israel; for you they
are given as a gift unto the LORD, to
do the service of the tent of meeting.

XVIII

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה
וּבְנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ
אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ
אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:

וְגַם אֶת־אֶחָיֶךָ מִטֵּבֶה לְוִי שִׁבְט
אָבִיךָ תִּקְרַב אִתְּךָ וְיָלְנוּ עֲלֶיךָ
וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ
לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת:

וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת
כָּל־הָאֹהֶל אֵךְ אֶל־כָּלִי הַקֹּדֶשׁ
וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא־
יָמָתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:

וְנָלְנוּ עֲלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת
אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל
וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם:

וְשָׁמְרֵתֶם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ
וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה
עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־אֶחֱיֶיכֶם
הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם
מִתְּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־
עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם (שם קטז): תשא את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיטעאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשצו ותזהירו על כל זר הצא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשא את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם צעזועתכם:

(2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחצרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. צשמירת השערים ולמנות מהם גוזרין ואמרכלין (שם. זכחים נו):

(4) וזר לא יקרב אליכם. אתכם אני מזהיר על כך:

(5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף (ספרי):

(6) לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גוזרין ואמרכלין:

7	<p>And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'</p>	<p>וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּשְׁמְרוּן ית כהונתכֹּון לְכָל פֶּתֶחַ מִדְבַּחַא וּלְמִגְוִי לְפָרוּכְתָּא וְתַפְלָחוּן פּוֹלְחֵן מִתְּנָא אֶתִּין ית כהונתכֹּון וְחִילוֹנִי דִּיקָרֵב יתקטיל:</p>	<p>וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־ כֹּהֲנֵתְכֶם לְכָל־דָּבָר תִּמְזַבְּחוּ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעַבַּדְתֶּם עֲבַדְתָּ מִתְּנָה אֶתֶּן אֶת־כֹּהֲנֵתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)</p>
8	<p>And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.</p>	<p>וּמִלִּיל יי עם אֶהְרֹן וְאַנָּא הִנֵּה נִתְּנִי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדֶשִׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּתִים לְמִשְׁתָּה וּלְבְנֶיךָ לְחֶק־עוֹלָם:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־אֶהְרֹן וְאַנִּי הִנֵּה נִתְּנִי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדֶשִׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּתִים לְמִשְׁתָּה וּלְבְנֶיךָ לְחֶק־עוֹלָם:</p>
9	<p>This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.</p>	<p>דִּין יְהִי לָךְ מִקֹּדֶשׁ קוֹדֶשִׁי־מִזְבֵּחַ מִן אִשְׁתָּא כָּל קוֹרְבָּנֵהוּן לְכָל מִנְחָתֵהוּן וּלְכָל חַטּוֹתֵהוּן וּלְכָל אֲשָׁמֵהוּן דִּיתִיבִין קִדְמֵי קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין דִּילָךְ הוּא וְדְבָנָךְ:</p>	<p>זֶה־יִהְיֶה לָךְ מִקֹּדֶשׁ הַקִּדְּשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָךְ הוּא וּלְבְנֶיךָ:</p>
10	<p>In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.</p>	<p>בְּקֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין תִּכְלֹוּנֶיהָ כָּל דְּכוּרָא יִיכּוֹל יִתִּיה קוֹדֶשָׁא יְהִי לָךְ:</p>	<p>בְּקֹדֶשׁ הַקִּדְּשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָךְ:</p>
11	<p>And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.</p>	<p>וְדִין לָךְ אֲפֻרָּשׁוֹת מִתְּנִתֵּהוּן לְכָל אֲרָמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יִתְּבַנְּנוּ וּלְבְנֶיךָ וּלְבָנֶיךָ עִמָּךְ לְקִים עֲלֵם כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִיכּוֹל יִתִּיה:</p>	<p>וְזֶה־לָךְ תְּרוּמַת מִתְּנָם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּתִים וּלְבְנֶיךָ וּלְבָנֶיךָ אֶתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ:</p>

(7) עבדת מתנה. צמחנה נתתה לכם:

(8) ואני הנה נתתי לך. צמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ד, 7) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כחז ולא חסם ולא העלה צערכאין בא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כוחס ומוסר לך ומעלה צערכאין אף כאן לפי שצא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בצריח מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרת צטהרה: למשחה. לגדולה (ספרי שם):

(9) מן האש. לאחר הקטרת האש: כל קרבנם. כגון זחאי שלמי צדור (שם): מנחתם חטאתם ואשמים. כמשמעו: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שם):

(10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שם):

(11) תרומת מתנם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונים תנופה (שם): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרבות אשמו:

12	All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.	כָּל־תֵּלֶב יִצְהָר וְכָל־חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נִתְּתִים׃ כָּל טוֹב מִשֶּׁח וְכָל טוֹב חֶמֶר וְעֹבֹר רִישִׁיתָהוֹן דִּיתְּנוּן קָדָם יי לָךְ יִתְּתֶנּוּ׃	12
13	The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.	בְּכוֹרֵי כָל־אֲשֶׁר בְּאֶרֶצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לִיהוָה לָךְ יִהְיֶה כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃ בְּכוֹרֵי כָל דְּבָאֲרֵעָהוֹן דִּיתְּנוּן קָדָם יי דִּילָךְ יְהִי כָל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִכְלֵנִיחָ׃	13
14	Every thing devoted in Israel shall be thine.	כָּל־חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה׃ כָּל חֶרֶמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהִי׃	14
15	Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.	כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בֶּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּאֶדָם וּבְהֶמָּה יִהְיֶה־לָּךְ אֲדָו פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃ כָּל פֶּתַח וּלְדָא לְכָל בֶּשָׂרָא דִּיקְרִיבוּן קָדָם יי בְּאִנְשָׁא וּבְבִעִירָא יְהִי לָךְ בְּרֵם מִפְּרָק תִּפְרוֹק יִת בּוֹכְרָא דְאִנְשָׁא וְיִת בּוֹכְרָא דְבִעִירָא מְסֻבָּא תִּפְרוֹק׃	15
16	And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.	וּפְדוּיוֹן מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא׃ וּפּוֹרְקָנִיָּה מִבֶּר יִרְחָא תִּפְרוֹק בְּפּוֹרְקָנִיָּה כֶּסֶף חֲמִישׁ סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מְעִין הוּא׃	16
17	But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.	אֶךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אֹו־בְכוֹר פֶּשֶׁב אֹו־בְכוֹר עֶז־לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־חַמֹּזְבֵּת וְאֶת־חֲלֶבֶם תִּקְטִיר אֲשֶׁה לַרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ בְּרֵם בּוֹכְרָא דִּתּוֹרָא אֹו בּוֹכְרָא דְאִמָּרָא אֹו בּוֹכְרָא דְעִזָּא לֹא תִפְרוֹק קוּדְשָׁא אֲנֹון יִת דְּמָהוֹן תִּזְרוֹק עַל מִדְּבָחָא וְיִת תִּרְבֵּהוֹן תִּסִּיק קוּרְבָּן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְיוֹא קָדָם יי׃	17
18	And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.	וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כַּחֲדָיָא וְהַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה׃ וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כַּחֲדָיָא דְאַרְמוּתָא וּכְשָׂקָא דִּימִינָא דִּילָךְ יְהִי׃	18

(12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הזכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זכאים נו. ספרי קיט): לך יהיה. זא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכחזב והיה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (ספרי סס):

19	All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.'	כָּל תְּרוֹמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נְתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶקֶד־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אִתְּךָ:	19
20	And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחַל וְחֶלֶק לֹא־יִהְיֶה לָּךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנִחְלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)	20
21	And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.	וּלְבָנִי לְוִי הִנֵּה נְתַתִּי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־תִּם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:	עזריע
22	And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.	וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשָׂאת חַטָּא לְמוֹת:	22
23	But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.	וְיַפְלֹחוּ לִינְאִי אֲנֹן יֵת פּוֹלְחוֹן מִשְׁכָּן זִמְנָא וְאֲנֹן יִקְבְּלוּן חוּבִיהוֹן קָדָם עָלָם לְדִרְיֹכוֹן וּבְגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְסְנוּן אַחְסָנָא:	23
24	For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'	כִּי־אֶת־מַעֲשֶׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוֹמָה נְתַתִּי לְלוֹוִיִּם לְנִחְלָה עַל־כֵּן אִמַּרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נִחְלָה: (פ)	24
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	(יז)

(19) כל תרומת הקדשים. מחיצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט צאמנע (שס): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן וצדצד הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שס): ברית מלח. כצרית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צציוזה (ספרי קיע):

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שס):

26	<p>‘Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.</p>	<p>וְאֶל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֵתֶם בְּנִחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר:</p>	26
27	<p>And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.</p>	<p>וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֵּקֶב:</p>	27
28	<p>Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.</p>	<p>כֵּן תִּרְיִמוּ גַם־אֶתֶם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂר־תִּיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>	28
29	<p>Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.</p>	<p>מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תִּרְיִמוּ אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֲלָבּוֹ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:</p>	29
30	<p>Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.</p>	<p>וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּתִרְיַמְכֶם אֶת־חֲלָבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹיִם כַּתְּבוּאָת גֶּרֶן וְכַתְּבוּאָת יֵקֶב:</p>	מפטיר
31	<p>And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.</p>	<p>וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֶלֶף עַבְדְּתֶכֶם בְּאַהֲל מוֹעֵד:</p>	31

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטומאים וחיציזין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגורן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויזהר הניטלת מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט תבואה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקבי המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

(29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה'. כתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן זכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קכא):

(30) בהרימכם את חלב ממונו. לאחר שתרמו תרומת מעשר ממונו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכב):

32 And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.'

וְלֹא-תִשָּׂאוּ עָלַי חֶטְאִי וְלֹא תִקְבְּלוּן עָלַי חֲוָהּ
בְּהִרְמָזָם אֶת-חֲלָבוֹ מִמֶּנּוּ בְּאֶפְרַח־שִׁכּוֹן יֵת שׁוֹפְרָה
וְאֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִנִּיהָ וְיֵת קִדְשֵׁי דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
תַּחלְלוּ וְלֹא תִמּוֹתוּ: (פ)

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22 on page 208. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 321 and Haftara on page 222.

XIX And the LORD spoke unto Moses
and unto Aaron, saying:

מקם וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-יְמֹלֵל יְיָ עַם מִצְרָיִם וְעַם אֶתְרֹן
[יז] אֶתְרֹן לֵאמֹר:

2 This is the statute of the law which
the LORD hath commanded, saying:
Speak unto the children of Israel,
that they bring thee a red heifer,
faultless, wherein is no blemish, and
upon which never came yoke.

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה
יְהוָה לֵאמֹר דִּבְרוּ אֶל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וִיקְחוּ אֵלֶיהָ פָּרָה
אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ
מוֹם אֲשֶׁר לֹא-עֵלָה עָלֶיהָ עֹל:

3 And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.

וַיִּתְּנָם אֱתָהּ אֶל-אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן
וְהוֹצִיָא אֶתָהּ אֶל-מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה
וַשְׁחַט אֶתָהּ לַפְּנִי:

וַיִּתְּנוּן יִתָּה לְאֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן
וַיִּפִּיק יִתָּה לַמִּבְרָא לַמִּשְׁרֵיתָ
וַיִּכּוֹס יִתָּה מִדְּמוּתָהּ:

4 And Eleazar the priest shall take of
her blood with his finger, and
sprinkle of her blood toward the
front of the tent of meeting seven
times.

וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה
בְּאַצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פָּנָיו
אֶחָל־מוֹעֵד מִדָּמָה שֶׁבַע
פַּעַמִּים:

5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.

וְשָׁרָף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־
עֶרְוָה וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ
עַל־פְּרִשֶׁת יִשְׂרָאֵל׃

(31) בכל מקום. אפילו נצית הקצרות (שם):

(32) ולא תשארו עליו חטא וגר. הא אם לא תרימו תשארו חטא (יבמות פט): ולא תמורתו. הא אם תחללו תמורתו (בכורות כו, ב):

(2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כזה צדקה גזירה היא מלפניו אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סו, ב): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעה משה צמדצר (צמדצר רבא): אדמה תמימה. שמהא תמימה צאדמימות שאם היו צה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי חגיגה פרה כ, ה):

(3) אלעזר. מנחה צקגן (ספרי שם): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלוש מחנות (יומא סא, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קכג):

(4) אל נובח פני אהל מועד. עומד במזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יום אסא, א. ספרי טז):

6 And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.	וְיִסֵּב כֹהֵנָא אֶעָא דְאַרְזָא וְאַיִזוּבָא וְצִבְעָה וְזָהוּרִי וְיִרְמִי לְגוּ יְקִידַת תּוֹרֵתָא:	6 וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אַרְזוֹ וְאַזְזוֹב וְשֵׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפֶת הַפָּרָה:
7 Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.	וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָא וְיִסְחִי בְשָׂרִיהִ בַּמַּיָּא וּבְתֵר כֵּן יֵיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא וְיִהִי מְסֻאֵב כֹהֵנָא עַד רַמְשָׁא:	7 לוי וְכִבֹּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:
8 And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.	וְדַמּוּקִיד יִתֵּה יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי בַּמַּיָּא וְיִסְחִי בְשָׂרִיהִ בַּמַּיָּא וְיִהִי מְסֻאֵב עַד רַמְשָׁא:	8 וְהַשְׂרֵף אֹתָהּ יִכְבֹּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:
9 And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.	וְיִכְנֹשׁ גִּבֵּר דָּכִי יֵת קִטְמָא דְתּוֹרֵתָא וְיִצְנַע מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא בְּאַתֵּר דָּכִי וְתִהִי לְכַנְשָׁתָא דְכִנִּי יִשְׂרָאֵל לְמִטְרָא לְמִי אֲדִיּוּתָא חֲטָאתָא הִיא:	9 וְאַסְפוּ אִישׁ טְהוֹר אֶת אֶפֶר הַפָּרָה וְהָנִיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טְהוֹר וְהִיתָה לַעֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמַרְתָּ לְמִי נִדָּה חֲטָאתָא הִוא:
10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.	וְיִצְבַּע דְּכִנִּישׁ יֵת קִטְמָא דְתּוֹרֵתָא יֵת לְבוּשׁוֹהִי וְיִהִי מְסֻאֵב עַד רַמְשָׁא וְתִהִי לְכִנִּי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוּרֵיָא דִּיתְגִּירוֹן בִּינְיָהוֹן לְקָם עֹלָם:	10 יִשְׂרָאֵל וְכִבֹּס הָאֲסָף אֶת-אֶפֶר הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיתָה לְכִנִּי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכָם לַחֲקֹת עוֹלָם:
11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;	דִּיקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְאַנְשָׁא וְיִהִי מְסֻאֵב שִׁבְעָא יוֹמִין:	11 הַגֵּעַ בְּמֵת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:
12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.	הוּא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:	12 הוּא יִתְחַטֵּא-בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם-לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:

(7) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זו ובעל קרי ומזרע (פסחים סז, א): ושמא הכהן עד הערב. סקסרה ודרשהו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:
 (9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן זהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן בחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו זני העיירות וכל הנזכרים להטהר וזה שזה המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שזכיר נתון למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אצן צי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאכר בהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):

<p>Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.</p>	<p>כָּל־הַנִּגַּע בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת מִשְׁכָּנוֹ יִהְיֶה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טִמְאַתּוֹ בּוֹ:</p>	<p>13</p>
<p>This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.</p>	<p>זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטְמָא שְׁבַע יָמִים:</p>	<p>14</p>
<p>And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.</p>	<p>וְכָל כְּלִי פֶתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פֶּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>	<p>15</p>
<p>And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.</p>	<p>וְכָל דֹּיֶקֶרֶב עַל אִפִּי חֻקְלָא בְּחִל־חֶרֶב אוֹ בְּמֵת אוֹ בְּעַצֵּם אָדָם אוֹ בְּקֶבֶר יִטְמָא שְׁבַע יָמִים:</p>	<p>16</p>
<p>And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.</p>	<p>וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֹפָר שָׂרֶפֶת הַחֲטָאֹת וְנָתַן עָלָיו מֵי־חַיִּים אֶל־כְּלִי:</p>	<p>17</p>
<p>And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.</p>	<p>וְיִסַּב אֵיזוֹבָא וַיִּטְבֹּל בְּמֵי־גִבֹר דְּכִי וַיִּדִּי עַל מִשְׁכָּנוֹ וְעַל כָּל מְנוֹיָא וְעַל נֶפֶשׁ חַיָּה וְעַל דִּי־קֶרֶב בְּגִרְמָא אוֹ בְּקִטְלָא אוֹ בְּמֵיתָא אוֹ בְּקֶבֶרָא:</p>	<p>שני 18</p>

(12) הוא יתחטא בו. נאפר הפרה (ס"א הזה):

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוֹנִיֵא נפש צהמה שאין טומאתה כריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר ננפש זו רביעית דס (חולין עב, א): את משכן ד' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבול:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמחו:

(15) וכל כלי פתוח. כללי חרס הכחוש מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת זמידתו פחולה עליו יפה צחצור טמא הוא הא אם יש זמיד פחיל עליו טהור (שם כח. ספרי קבו): פתיל. לשון מחובר בלשון עברי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נתחברתי עם אחותי:

(16) על בני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, א. ספרי קבו) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנניעה:

And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.

וְהָיָה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וּחְטָאוֹ בְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב: וַיִּדְּכֵי בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּדְּכִינִיָּה בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹ וַיִּסְחִי בְמֵיָא וַיִּדְּכֵי בְרִמְשָׁא:

But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.

וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקְהָל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִדְּחָה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:

And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.

וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּחָה יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנִּגַּע בְּמִי הַנִּדְּחָה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:

And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.

וְכָל אֲשֶׁר-יַגֵּעַ-בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת הַטָּמֵא עַד-הָעֶרֶב: (פ)

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):

(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיחא בשזועות (טו, ז):

(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי טהאט טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוליוו כלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזאה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כזוס בגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנפש הנגעת. זו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אצי אצות הטומאה והנוגע זו אצ הטומאה ומטמא אדם וזה פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לצן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו חזא אמו ותקנה הוואה כך חזא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהחטא קרוי אדום: תמוימה. על שם ישראל שהיו חמימים ונעשו זו בעלי מומין חזא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמומתם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קז, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין זו כך פרה מטמאה כל העוסקין זה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לב, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

XX	And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.	וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֻׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם:	XX
2	And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.	וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן:	2
3	And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!	וַיִּרְבּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֹא־אָמַר וְלוֹ גּוֹעַנּוּ בְּגוֹעַ אַחֲינוּ לִפְנֵי יְהוָה:	3
4	And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?	וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת־קְהָל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ:	4
5	And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'	וְלָמָּה הֵעֵלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרָע הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֵרַע וַתֵּאֵנָה וּגְפֹן וְרִמּוֹן וַיְמִים אֵין לְשָׁתוֹת:	5
6	And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.	וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)	6
7	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	שלישי (שני)

(1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו ממי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמת שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר זה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאחר נאמר (צמדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:

(2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הבאר בזכות מרים (תענית ט, א):

(3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. צמיתת אחינו צדבר למד שצמיתת צמא מגונה ממנה: בגוע. שם דבר הוא כמו צמיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להקד בצוע (צחולס):

8 "Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink."	סב ית חוטרֹא וכנוש ית כְּנִשְׁתָּא אֶת וְאַהֲרֹן אֶחָיִךְ וְחַמְלָלוּן עִם כִּיפָא לְעִינֵיהוֹן וַיִּתֵּן מוֹהִי וַתִּפֹּק לָהֶן מֵיָא מִן כִּיפָא וַתִּשְׁקֵי ית כְּנִשְׁתָּא וַיִּתְּ בְּעִירְהוֹן:	8 קַח אֶת־הַמִּטָּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אֶחָיִךְ וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמֹיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:
9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.	9 וַיִּסֹּב מֹשֶׁה ית חוטרֹא מִן קֶדֶם יי כְּמָא דְּפִקְדִּיָּה:	9 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:
10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'	10 וַכְּנִשּׁוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן ית קְהֵלָא לְקֶדֶם כִּיפָא וַאֲמַר לָהֶן שְׁמַעוּ כַּעַן סָרְכְּנִיָא חֲמֵן כִּיפָא הָדִין נִפִּיק לְכוּן מֵיָא:	10 וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְהֵל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעוּ־נָא הַמֹּרִים הַמִּן־הַסֵּלַע הֲזֶה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.	11 וַאֲרִים מֹשֶׁה ית יְדִיָּה וּמַחָא ית כִּיפָא בְּחוֹטְרִיָּה תִּרְתִּין זְמַנִּין וַיִּנְפְּקוּ מֵיָא סְגִיָּא וּשְׁתִּיָּא כְּנִשְׁתָּא וּבְעִירְהוֹן:	11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)
12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'	12 וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן חֲלָף דְּלֹא הִימַנְתוּן בְּמִימְרֵי לְקַדְּשׁוֹתִי לְעִינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכִין לֹא תַעֲלוּן ית קְהֵלָא הָדִין לְאַרְעָא דִּיהַבִּית לָהֶן:	12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעִינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקְהֵל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:
13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.	13 אַנּוּן מִי מִצִּיחָא דְּנִצּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֶדֶם יי וְאַתְקַדֵּשׁ בָּהֶן:	13 הָמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבּוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדֵּשׁ בָּם: (ס)

(8) ואת בעירם. מכאן שחס הקצ"ה על ממונם של ישראל (צמד"ר. תנחומא ט):

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (שס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא הוי מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו צין הסלעים כשנסחלק הצאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע חוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרצנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נצטונו עליו נוציא לכם מים (שס):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלף טיפין לפי שלא צוה המקום להכותו אלף ודברתם אל הסלע והמה דצרו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית צור ונזדמן להם אותו סלע והכזה:

(12) יען לא האמנתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שגור עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (צמדבר יא, כב) הלאן ובקר ישחט קשה מזו אלף לפי שצטור חסך עליו הכתוב וכאן שצמעמד כל ישראל לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם (תנחומא י): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דצורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל א ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיאה שלא ירבו צתפלה על כך (תנחומא וארא צ):

14	And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אֶחָיו יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מֵצְאָתָנוּ:	רביעי יח
15	how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;	וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרָיִמָה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בִתְּנוּ:	15
16	and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.	וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמָע קִלְנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצֵאֲנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קְצֵה גִבּוֹלְךָ:	16
17	Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'	נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר הָרֶדֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֶךְ לֹא נִטֶּה יָמִין וּשְׂמָאוֹל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גִּבּוֹלְךָ:	17
18	And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחָרֵב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ:	18

- (13) חמה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטוגניני פרעה שמושיען של ישראל לוקה במים לכך גזרו (שמות א, כב) כל הכן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ז): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. שכשהקדש"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הצריות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשין וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (זבחים קטו, ז):
- (14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יב): אהה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אבינו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פז, יג):
- (15) וירעו לנו. סבלנו נרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מטערים בקבר כשפורענות בזה על ישראל (תנחומא יב):
- (16) וישמע קלנו. בצרכה שזכרנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא זשלח ט): מלאך. זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה"ז לו, טו) והיו מלעזים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):
- (17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעזור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צדיקנו מן לאכול וצאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנאתכם מכאן לאכנסאי שאף על פי שיש צידו לאכול ויקנה מן החנוני כדי להנות את אופסיו (במדרש רבה. תנחומא יב): דרך המלך נלך וגו'. אנו חוסמים את זהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (שם):

19	And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'	וַיֹּאמְרוּ אֲלָיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל~ בְּמַסְלָה נַעֲלָה וְאִם-מִיָּמִיךָ נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מִכְרָם רַק אֵין-דָּבָר בְּרַגְלִי אֶעְבְּרָה:	19
20	And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.	וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹם לִקְרָאתוֹ בָּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה:	20
21	Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.	וַיִּמָּאֲנוּ אֲדֹם נָתַן אֶת-יִשְׂרָאֵל עָבַר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)	21
22	And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.	וַיֵּסְעוּ מִקַּדֵּשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הָרַחֵק הַהוּא:	חמישי (שלישי)
23	And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּהָר הַהוּא עַל-גְּבוּל אֶרֶץ-אֲדֹם לֵאמֹר:	23
24	'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.	וַיִּסְפָּק אַהֲרֹן אֶל-עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר-מָרִיתֶם אֶת-פִּי לְמִי מְרִיבָה:	24
25	Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.	דָּבַר יְתַּ אַהֲרֹן וַיֵּת אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וַתְּסִיף וַתַּהוֹן לְהוֹר שׂוֹרָא:	25

- (18) פן בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם אצרכם ואמרתם ונלעק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא עליכם צמה שהורישני אצרי (צראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה (תנחומא בשלח ט):
- (19) רק אין דבר. אין שום דבר מוֹיָקָךְ:
- (20) וביד חזקה. זהבטח וזקנו (צראשית כז, כג) והידים ידי עשו (מדרש אגדה):
- (22) כל שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה זהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותם שכתוב זהן (דברים ד, ז) חיים כלם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גזי הר כחפוח קטן על גזי חפוח גדול ואף על פי שהענן הולך לפניו ומשנה את ההרים שלשה נשאר זהן הר סיני לתורה והר נבו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן (שם):
- (23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחצרו כאן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחטאו הנצח אומר ליהושפט (ד"ה כ, לו) זהחצרך עם אחיזהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):
- (25) קח את אהרן. דבצרי נחומים אמור לו אשריך שתרצה כחרך נתון לבנך מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):

26	And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.	וְהַפֶּשֶׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנֹוֹ וְאַהֲרֹן יָאָסֶף וּמָת שָׁם:	26
27	And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיֵּעָלוּ אֶל־הָהָר הָהוּא לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה:	27
28	And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.	וַיִּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנֹוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרָד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר:	28
29	And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.	וַיֵּרְאוּ כָל־תַּעֲדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: (ס)	29
XXI	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.	וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עֲרָד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶל־מִמָּנֹו שְׁבִי:	XXI

(26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליו לתחם על צו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטת מוצעת וגר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמוץ פיך וקמץ עזים עיניך ועזם מיד חמד משה לאותה מיתה וזה שנאמר לו (דברים לז, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנחלוית לה (תנחומא ישן חקת הוספה ז):

(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עבד (תנחומא יז):
(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט צו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (זמ"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"נ פי"ב): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כניסתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמצינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כה, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרוצים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיתא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (זמ"ד יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נחפזם סתם שנאמר אם נחון תחון את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו זה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפנייהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (תנחומא יח): יושב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

2 And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'	וַיִּדָּבֶר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהָחַרְמְתִּי אֶת־ עָרֵיהֶם:	2 וַיִּדָּבֶר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהָחַרְמְתִּי אֶת־ עָרֵיהֶם:
3 And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.	וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחַרֶם אֹתָהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־ הַמָּקוֹם חֲרָמָה: (פ)	3 וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחַרֶם אֹתָהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־ הַמָּקוֹם חֲרָמָה: (פ)
4 And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.	וַיָּסֻעוּ מִהָר הָהָר דֶּרֶךְ יַם־סוּף לְסַבֵּב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשֵׁי־הָעָם בַּדֶּרֶךְ:	4 וַיָּסֻעוּ מִהָר הָהָר דֶּרֶךְ יַם־סוּף לְסַבֵּב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשֵׁי־הָעָם בַּדֶּרֶךְ:
5 And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'	וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לֵמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלִקֵּל:	5 וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לֵמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלִקֵּל:
6 And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.	וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנֶּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עַם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:	6 וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנֶּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עַם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:

(2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזוה:

(3) ויחרם אתהם. צהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת והלא זהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא צפניהם ולא וצדוק צמסעות ותמלא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נמס לעזור בצרנו: ותקצר נפש העם בדרך. צטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשחיתו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעיני הדרך ובלשון לע"ז אנקרו לז"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך זהו דרך ולא פירש בו צמה קצרה שכל מקום שתמלא קצור נפש במקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעמו רחצה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הנער וצדור המטרית נופל לשון גדול שגדול הוא וכדד על האדם כגון (זכריה טז) וגם נפשם בחלה בי גדלה עלי (איוב י, טז) ויגאה כשחל תאודני כללו של פירושו כל לשון קצור נפש צדור לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליחנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאום: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נבלע צאיצים קראוהו קלוקל קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתפח צמעינו כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא (ע"ה. יומא עה, א):

7	<p>And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.</p>	<p>וַיָּבֹאוּ הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חַטָּאתֵנוּ כִּי-דִבַּרְנוּ בַיהוָה וּבָךְ הַתְּפַלֵּל אֶל-יְהוָה וְיִסַּר מֵעַלֵּינוּ אֶת-הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפַלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:</p>	<p>7 וַיָּבֹאוּ הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חַטָּאתֵנוּ כִּי-דִבַּרְנוּ בַיהוָה וּבָךְ הַתְּפַלֵּל אֶל-יְהוָה וְיִסַּר מֵעַלֵּינוּ אֶת-הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפַלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:</p>
8	<p>And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבִיד לְךָ קָלִיא וְשׂוֹ יִתִּיה עַל אֵת וַיְהִי כֹל דִּיתְנַכִּית וַיַּחֲזִי יִתִּיה וַיִּתְקַיֵּם:</p>	<p>8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שִׁרְיָן וְשִׂים אֹתוֹ עַל-גֹּסֶס וְהָיָה כָּל-הַנִּשְׁשָׁן וְרָאָה אֹתוֹ וְחָיָה:</p>
9	<p>And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.</p>	<p>וַעֲבַד מֹשֶׁה חֲוִיָּא דְנָחָשָׁא וְשִׁנְיִיה עַל אֵת וְהָיָה כִּד נָכִית חֲוִיָּא יֵת גּוֹבְרָא וּמִסְתַּכֵּל בְּחֲוִיָּא דְנָחָשָׁא וּמִתְקַיֵּם:</p>	<p>9 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-הַגֹּסֶס וְהָיָה אִם-נִשְׁשָׁן הַנָּחָשׁ אֶת-אִישׁ וְהִבִּיט אֶל-נָחָשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְחָיָה:</p>
10	<p>And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנוּ בְּאֹבּוֹת:</p>	<p>שס וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנוּ בְּאֹבּוֹת:</p>
11	<p>And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מֵאֹבּוֹת וַיִּחַנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ:</p>	<p>11 וַיִּסְעוּ מֵאֹבּוֹת וַיִּחַנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ:</p>
12	<p>From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.</p>	<p>מִתַּחַן נָטְלוּ וַיִּסְעוּ בְּנִחֲלָא דִּזְרַד:</p>	<p>12 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיִּחַנוּ בְּנִחֲלָא דִּזְרַד:</p>

(6) את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם בארס שיניהם (צמר): וינשכו את העם. יבא נחש שלקה על הוֹאֶת דצה ויפרע ממוֹיֵאֵי דצה יבא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טוצה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמצקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. צ"ק צב, א):

(8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א צלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) ארים נסי (שם יג, ז) שאז נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשך. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזק ומתנונה והולך אלא שנשיכת הנחש ממנהרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא ובנשיכת הנחש נאמר והביט והיה אם נשך הנחש את איש והביט וגו' שלא היה ממנהר נשך הנחש להתרפאות אלא אם כן מציט צו צוונה (צמדצר רצה) ואמר רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממת או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואם לא היו נמוקים (נוסח אחר ניזוקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון (צ"ר לא, ח):

(11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שם עיים ועיי לשון חורצה הוא דצר הטאוט צמטאטא והעיי"ן צו יסוד לצדה והוא מלשון יעים (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העברים. דרך מעצר העוצרים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. צמורחה של ארץ מואב:

13	From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;	מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנוֹן אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר הַיָּצָא מִגְּבֹל הָאֱמֹרִי כִּי אַרְנוֹן גְּבֹל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי: מִתַּחַם נָטְלוּ וַיֵּשְׁרוּ מֵעֵבֶר דְּאֲרֵנוֹ דְּבַמִּדְבָּר דְּנִפְיָא מִתַּחַם אֱמֹרָא אֲרִי אַרְנוֹן תַּחַם מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֱמֹרָא:	13
14	wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,	עַל־כֵּן יֵאמָר בְּסֵפֶר מִלְחָמַת יְהוָה אֶת־וָהֶב בְּסוּפָה וְאֶת־ הַנַּחְלִים אַרְנוֹן: עַל כֵּן יִתְאָמֵר בְּסִפְרָא קֶרְבִּין עֶבֶד יְיָ עַל יַמָּא דְּסוּפָה וּגְבִירָן עַל נַחְלֵי אַרְנוֹן:	14
15	And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—	וְאֲשֶׁר הַנַּחְלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עָר וְנִשְׁעָן לְגְבֹל מוֹאָב: וְשֹׁפָר לְנַחְלֵי דְּמִדְבָּרִין לְקַבִּיל לַחֲיִית וּמִסְתַּמִּיךְ לְתַחֲם מוֹאָב:	15
16	And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת־ הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מַיִם: (ס) וּמִתַּחַם אֲתִיְהִיב לְהוֹן בִּירָא הִיא בִירָא דְּאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוּשׁ יֵת עֲמָא וְאֶתִּין לְהוֹן מַיָּא:	16
17	Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	אָז יִשְׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְּאֵר עֲנוּ־לָהּ: בְּכִין שִׁבַח יִשְׂרָאֵל יֵת תּוֹשִׁבְתָּא הָדָא סְקִי בִירָא שִׁבְחוּ לָהּ:	17

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מצר שלהם וכן (דברים ז, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני לארנון צתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאת מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נחמו להם רשות לעבור צארכס ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. ומשה רמזה (דברים ז, כט) כאשר עשוי לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים צער מה אלו לא נחמו לעבור צתוך ארצם אלא הקיפום סביב אף מואב כן:

(14) על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את זה וגו': את והב. כמו את יהב כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהב והב והוי"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם והרבה נסים בים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים נסים ים סוף כך יש לספר נסים נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשר הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בזה מזה והדרך עובר צתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נלא מן המערות בזה שם שלמעלה מהם והרגם בחאים ואבני בליסטראות והיו אותן הנקעים בזה של דם מואב ובהר של דם אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שבאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לזה הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום והו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לזה גבול מואב ונדבק בו והו ונשען לגבול מואב (בס"א אינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שם):

(16) ומשם בארדה. משם בא האשד אל הצאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שבת ז, ב) נחת פת למינוק הדדיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והצאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתם סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

18	The well, which the princes digged, Which the nobles of the people dug, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	בִּירָא דְחַפְרוּהָא שְׁרִים כְּרוּהָ כְּרוּהָ רִישִׁי עֲמָא סְפָרִיא בְּחוּטְרִיהוֹן וּמִמְדְּבָרָא אֲתִיְהִיבַת לְהוֹן:	בְּאֵר חֲפְרוּיָה שְׁרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָא בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמְדְּבָר מַטָּנָה:	18
19	and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	וּמִדָּאֲתִיְהִיבַת לְהוֹן נַחְתָּא עֲמָהוֹן לְנַחֲלִיא וּמִנַּחֲלִיא סֻלְקָא עֲמָהוֹן לְרַמְתָּא:	וּמִמַּטָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בְּמֹת:	19
20	and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert.	וּמִרַמְתָּא לְחִלְיָא דְּבַחְקִי מוֹאָב רִישׁ רַמְתָּא וּמִסֻּלְקָא עַל אֲפִי בֵּית יִשְׁמֹון:	וּמִבְּמֹת הַגִּיאֵל אֲשֶׁר בְּשֵׁדָה מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמֹון: (פ)	20
21	And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲזַגְדִּין לְנֹת סִיחוֹן מֶלֶךְ אַמּוֹרִיָּה לְמִימַר:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֵל- סִיחוֹן מֶלֶךְ-הָאֲמֹרִי לֵאמֹר:	שזיעי (רזיעי)
22	'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.'	אֶעְבֵּר בְּאַרְצְךָ לֹא נִסְטִי בַּחֲקַל וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתִּי מִי גֹיֵב בְּאוֹרֵחַ מֶלֶךְ גִּידִיל עַד דְּנַעְבֵּר תַּחוּמְךָ:	אֶעְבֵּרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נִטְהַ בְּשֵׁדָה וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּידִיל עַד אֲשֶׁר-נַעְבֵּר גְּבֻלְךָ:	22

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם בצרה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בקוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתוב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שבת לה. זמ"ר. תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותרם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממטנה נחליאל. כתרגומו:

(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שבט ושבט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקצ"ה משל למלך שהיו מוזמנין אותו לסעודה אמר אם אזהיב שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתרגומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגביו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שם. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזרה צימה של טצריה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין בצרה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שבת לה. א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. ובמקום אחר תולה השליחות צמטה שנאמר (דברים ז, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן (צמדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתה הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמה הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כב):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נטעו לפתוח להם בשלום בקשו מהם שלום (שם):

23	<p>And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.</p>	<p>וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל לָעָבֹר בְּגִבְלוֹ וַיֵּאסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרֹאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יֵהָצָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:</p>	23
24	<p>And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong.</p>	<p>וַיַּכֵּהוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי־חָרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־אֲרָצוֹ מֵאֲרֹנֵן עַד־יַבֵּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַז גִּבּוֹל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>	24
25	<p>And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.</p>	<p>וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֵיהֶם:</p>	25
26	<p>For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.</p>	<p>כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נָלַחֵם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אֲרָצוֹ מִיַּדוֹ עַד־אֲרֹנֵן:</p>	26
27	<p>Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!</p>	<p>עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בָּאוּ חֶשְׁבּוֹן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶן עִיר סִיחֹן:</p>	27

(23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל לעצרה צרצרך אמר להם כל עצמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואתם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון צכפר חלש אין כל אדם יכול לכבוש וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקד"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן בלב כל אנשי המלחמה לזאת מן העיירות ונתקצצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

(24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקד"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תאורס וגו':

(25) בנתיבה. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא גלחם. למה הוצרך להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ז): מידו. מרשותו (צ"מ מו, ז):

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון צמואב: יאמרו המשלים. בלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ז) וישא משלו: המשלים. בלעם ובעור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את בלעם לקלוזו והוא שאמר לו בלל (שם כז, כ) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): תבנה ותכונן. חשבון צם סיחון להיות עיר:

28	For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.	כִּי־אֵשׁ יֵצְאָה מִחֶשְׁבֹּן לְהִבָּה מִמְּקַרְיַת סִיחֹן אָכְלָה עַר מוֹאָב בְּעָלֵי בָמוֹת אַרְנוֹן: אֲרִי קָדוֹם תִּקְיָף כְּאִשָּׁא נֶפֶק מִחֶשְׁבֹּן עֲבָדֵי קָרְבָּא כְּשִׁלְהִבִּיתָא מִמְּקַרְתָּא דְּסִיחֹן קִטְּלוּ עִמָּא דִּשְׂרוּ בְּלַחֲמֵית מוֹאָב כּוֹמְרֵי דְּפִלְחִין בֵּית דְּחִלַת רְמָתָא דְּאַרְנוֹן:	28
29	Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.	אֹי־לָךְ מוֹאָב אֲבָדְתָּ עִם־כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלִיטִים וּבְנֹתָיו בְּשָׁבִית לְמֶלֶךְ אַמְרֵי סִיחֹן: וְי לָכֹן מוֹאָבָאֵי אֲבָדְתוּן עִמָּא דְּפִלְחִין לְכְמוֹשׁ מְסַר בְּנוֹהֵי צִירִין וּבְנֹתֵיהּ בְּשָׁבִיא לְמֶלְכָּא אַמּוֹרָאָה סִיחֹן:	29
30	We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.	וְנִירָם אֲבָד חֶשְׁבֹּן עַד־דִּיבֹן וְנָשִׁים עַד־נֹפַח אֲשֶׁר עַד־ מִידְבָּא: פָּסַקְתָּ מַלְכוּ מִחֶשְׁבֹּן עַדָּא שׁוֹלְטָן מִדִּיבֹן וְצִדְיָאוּ עַד נוֹפַח דְּסַמִּיָּה עַל מִידְבָּא:	30
31	Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.	וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצֵן הָאֲמֹרִי: וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעֵ אַמּוֹרָאָה:	31
32	And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵתֵיהָ (כ' וַיִּירֶשׁ) ק' וַיִּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּכְבְּשׁוּ כְּפָרְנֵהָא וְתַרְיֵד יָת אַמּוֹרָאָה דִּתְמָן:	32
33	And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.	וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלֹו דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמַלְחָמָה אֲדָרְעִי: וַאֲחַפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְאוֹרַח מַתָּנָן וַנִּפְּק עוֹג מֶלְכָּא דְּמַתָּנָן לְקַדְמוֹתָהוֹן הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְאַנְחָא קָרְבָּא לְאַדְרַעִי:	33
34	And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַל־ תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידִךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעַשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִיָּה אֲרִי בִידֶךָ מִסְּרִית יָתִיה וַיֵּת כָּל עַמֵּיהּ וַיֵּת אֲרַעִיהּ וְתַעֲבִיד לִיה כְּמָא דְּעַבְדְּתָא לְסִיחֹן מֶלְכָּא אַמּוֹרָאָה דִּיֵּתִיב בְּחֶשְׁבֹּן:	מפטיר

(28) כי אש יצאה מחשבון. משכנזה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער כלשון עברי ולחיית כלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:
(29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו זידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטים. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו בשצית וגו':
(30) ונירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן עד דיבון מרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים א יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. ש"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח:
(32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים בטוחים אנו צכח תפלמו של משה להלחם (תנחומא כד):

35 So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.	וַיַּחֲזוּ יִתְּיָה וַיִּתְּ בְּנוֹתָיו וַיִּתְּ כָּל עַמּוּיָה עַד דֹּלָא אֲשֶׁתְּאֵר לִיה מִשִּׁיזִּיב וַיִּרְתּוּ יָת אֶרְעִיהָ:	35 וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־ עַמּוּיָה עַד־בְּלֹתָיו הַשְּׂאִיר־לּוֹ שְׂרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת־אֶרֶצּוֹ:
XXII And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.	וַיָּסֻעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּמִישְׁרָיָא דְּמוֹאָב מִעֲבָרָא לְיַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ:	פ"ו וַיָּסֻעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב מֵעַבֵּר לַיַּרְדֵּן יֶרִיחוֹ: (ס)

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33 on page 211. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 321 and Haftara on page 222.

2 And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.	וַיַּרְא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־ דְּעֵבַד יִשְׂרָאֵל לְאַמֹּרִי:	גלק יט וַיַּרְא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־ אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמֹּרִי:
3 And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.	וַיִּדְחִיל מוֹאָבָה מִן קֳדָם עַמָּא לְחֻדָּא אֲרִי סְגִי הוּא וַעֲקַת לְמוֹאָבָא מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	3 וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָה וַיִּגָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
4 And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—	וַיֹּאמֶר מוֹאָב לְסָבִי מִדְיָן כְּעַן וַיִּשְׁיִצּוּן קְהֵלָא יָת כָּל סַחְרִינָא כְּמָא דְּמִלְחִיד תּוֹרָא יָת יִרְוֹקָא דְּחֻקָּלָא וּבָלָק בֶּר צִפּוֹר מֶלֶכָא לְמוֹאָב בְּעַדְנָא הַהוּא:	4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתָה יִלְחָכּוּ הַקְּהֵל אֶת־כָּל־ סָבִיבֵינוּ כְּלַחֵד הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחציריו צעשחרות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הצפן נשאר מיחר הרפאים (גדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (גד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלמא פרסי וכו':

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו צטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):

(3) ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קץו צחייהם (כמו קצתי צחיי והוא מקרא קצר):

(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (בראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה מואב. שצאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נוטחים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כח אלא צפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם באדם שכתו צפיו (תנחומא ג): כלחוך השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (במדבר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לזרז שעה:

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בְּלָעַם בֶּן־בְּעֹר (בספרי ספרד ואשכנז בעור) פֶּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־לּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֶה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי:

וַיִּשְׁלַח אֲנֹדִין לֹת בְּלָעַם בְּעֹר לִפְתּוֹר אֶרֶם דְּעַל פֶּתַר אֶרֶץ בְּנֵי עַמִּיה לְמִקְרֵי לִיָּה לְמִימַר הָא עַמָּא נִפְק מִמִּצְרַיִם הָא חָפָא יָת עֵין שְׁמַשָּׁא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מְלִקְבֵּלִי:

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

וְעַתָּה לְכֶה־נָּא אֶרְחֶה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה פִּרְעָצוֹם הוּא מְמַנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכֶה־בּוֹ וְאֶגְרֹשְׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יִדְעֵתִי אֶת־אֲשֶׁר־תְּבָרֵךְ מְבָרֵךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאָר:

וְכַעַן אֵיתָא כְּעַן לוֹט לִי יָת עַמָּא דְדִין אֲרִי תִקְרִי הוּא מִנִּי מָאם אִכּוֹל לְאִנְחָא בִּיה קָרַב וְאַתְרֻכְנִיה מִן אֲרֻעָא אֲרִי יִדְעָנָא יָת דְּתִבְרִיד מְבָרֵךְ וְדִתְלוֹט לִישׁ:

And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בְּלָעַם וַיַּדְבֵּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:

וַאֲזָלוּ סְבִי מוֹאָב וְסְבִי מִדְיָן וְקִסְמִיָּא בִּידֵיהוֹן וְאָתוּ לֹת בְּלָעַם וּמִלִּילוֹ עַמִּיה פְּתִנְמִי בָלָק:

And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־מוֹאָב עִם־בְּלָעַם:

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־מוֹאָב עִם־בְּלָעַם:

(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה וזה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקד"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרו גדר העולם שבתחלה היו גדורים צעריות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם א): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנחתו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוֹזֵק: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכריתני כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם (תנחומא ד):

(6) נכה בו. אני ועמי נכה בהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, ז) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו זידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו צפעם הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אזל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא צלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לזן צחלום הלילה שנאמר (צראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לזן הארמי צחלום הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו בהצבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמוהם אלך עמכם שמא אין כבודו לחתולך אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו לשון עבדה:

9	And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ׃ וַאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יי לֹת בִּלְעָם וַאֲמַר מִן גּוֹבְרִיאָה הָאֵלֶּיךָ דְּעִמָּךְ׃	9
10	And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים בִּלְק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שְׁלַח אֵלַי׃ וַאֲמַר בִּלְעָם קֳדָם יי בִּלְק בֶּר צִפּוֹר מֶלֶכָא דְּמוֹאָב שְׁלַח לֹתִי׃	10
11	Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הִנֵּה הָעָם הֵיכָא מִמִּצְרַיִם וַיָּכֹס אֶת-עֵין הָאָרֶץ עֲתִידָה לִבְהָ קִבְּהָ- לִי אֲתוּ אוּלִי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו׃ הָא עָמָא דְּנִפְק מִמִּצְרַיִם וַחֲפָא יָת עֵין שְׁמַשָּׁא דְּאָרְעָא כְּעַן אִיתָא לֹשׁ לִי יִתִּיד מָאָם אָפּוּל לְאַגָּחָא בֵּית קָרִב וַאֲתִרְכִּינָה׃	11
12	And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בֵרֻךְ הוּא׃ וַאֲמַר יי לְבִלְעָם לֹא תִיזִיל עִמָּהוֹן לֹא תִלוּשׁ יָת עָמָא אַרִי בְרִידָה הוּא׃	12
13	And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל- שְׂרֵי בִלְק לְכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יִהְיֶה לִתְתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם׃ וְקָם בִּלְעָם בַּצֹּפְרָא וַאֲמַר לְרִבְרָבִי בִלְק אִיזִילוּ לְאַרְעֲכוֹן אַרִי רַעְנָא קֳדָם יי דִּלָּא לְמַשְׁבְּקִי לְמִיזִל עִמָּכוֹן׃	שני (חמישי)
14	And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וַיָּקוּמוּ שְׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל- בִּלְק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנּוּ׃ וְקָמוּ רִבְרָבִי מוֹאָב וַאֲתוּ לֹת בִּלְק וַאֲמָרוּ סָרִיב בִּלְעָם לְמִיתִי עִמָּנָא׃	14
15	And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַיִּסַּף עוֹד בִּלְק שְׂרֵימ רַבִּיִּם וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה׃ וַאֲסִיף עוֹד בִּלְק שְׁלַח רִבְרָבִין סְגִיָּאִין וַיִּקְרִין מֵאֵלֶּיךָ׃	15
16	And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;	וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בִּלְק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִהֵלֵךְ אֵלַי׃ וַאֲתוּ לֹת בִּלְעָם וַאֲמָרוּ לֵיהּ כִּדְנָן אָמַר בִּלְק בֶּר צִפּוֹר לֹא כְעַן תִּתְּמַנַּע מִלְּמִיתִי לֹתִי׃	16

(9) מי האנשים האלה עמך. להטעותו באומר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יבין (תנחומא ה):
 (10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוב בעיניך חשוב אני בעיני המלכים (שם):
 (11) קבה לי. וזקשה מארה לי שהוא נוקד ומפרש (במדבר רבה. שם): וגרשתיו. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (במד"ר. תנחומא ה):
 (12) לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אברכם אמר לו אינם נריכין לברכתך כי צרוך הוא משל אומרים לנרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקיך (במד"ר. תנחומא ו):
 (13) להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכס למדנו שרוחו גבוה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:

17	for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'	כִּי־כִבֹּד אֲכַבְּדֶךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וְלִכְה־נָּא קְבֹה־לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:	אֲרִי יִקְרָא אֶיִקְרַנְךָ לְחֹדָא וְכָל דְּתִימַר לִי אֶעֱבִיד וְאִיתָא כְּעַן לוֹט לִי יְת עֲמָא הָדִין:
18	And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו בְּלָק אִם־יִתֶּן־לִי בְלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹד אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה:	וְאֶתִּיב בִּלְעָם וַאֲמַר לְעֲבָדָי בְּלָק אִם יִתֵּן לִי בְלָק מְלֵא בֵיתִיהָ כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רִשׁוֹ לְמַעַבְדַּר עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵי לְמַעַבְדַּר זַעֲרִיתָא אוֹ רַבְתָּא:
19	Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'	וְעַתָּה שְׁבוּ נָא בְּזֶה גַם־אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאִדְעָה מַה־יִּסְקַר יְהוָה דְּבַר עֲמִי:	וְכַעַן אוֹרִיכוּ כְּעַן הָכָא אֶף אֲתוֹן בְּלִילְיָא וְאִדַּע מָא יוֹסִיף יְיָ לְמַלְלָא עֲמִי:
20	And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאִדְ אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר־אָדַבְּרָא אֵלַיךְ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:	וְאַתָּא מִימַר מִן קֳדָם יְיָ בְּבִלְעָם לִילְיָא וַאֲמַר לִיה אִם לְמַקְרִי לֵךְ אֲתוּ גּוֹבְרִיָּא קוּם אִיזִיל עֲמַהֲדוֹן וּבְרַם יְת פְּתַגְמָא דְּאִמְלִיל עֲמָךְ יְתִיהָ תַעֲבִיד:
21	And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֱבֹשׁ אֶת־אֲתוֹנוֹ וַיֵּלֶךְ עִם־שָׂרֵי מוֹאָב:	וְקָם בִּלְעָם בַּצֹּפְרָא וְזָרִיו יְת אֲתַנְיָה וְאִזֵּל עִם רַבְרָבִי מוֹאָב:
22	And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—	וַיַּחֲרֹ־אֵף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּיָב מִלְּאֹךְ יְהוָה בְּדַרְךְ לְשֹׁטֵן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתוֹנוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:	וַתִּקְרִי רִגְזָא דִּי אֲרִי אִזֵּיל הוּא וַאֲתַעֲתַד מִלְּאָכָא דִּי בְּאוֹרְחָא לְשֹׁטֵן לִיהָ וְהוּא רֹכֵיב עַל אֲתַנְיָה וְתַרְוִין עוֹלִימוֹהִי עִמּוּהָ:

(17) כי כבוד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רואה לומר צמלחמת סיוחן) אני נותן לך (צמדבר רבה. תנחומא 1):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראו לנו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי נריך לשכור חיילות רצות ספק נזח ספק אינו נזח ואני נזח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא ברשות אחרים ונתנא כחן שאינו יכול לנטל הצרכות שנתצרכו האצות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפחני נפש כראשונים (שם): מזה יסר. לא ישנה דבריו מצרכה לקללה הלאי שלא יוסיף לצרכ כחן נתנא שעתיד להוסיף להם צרכות על ידו (שם):

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסבור אתה לטוול עליה שכר קוס לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה:

(21) ויחבש את אתונו. מכאן שהשגאה מקלקלת את השורה שחבש הוא בעלמו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אצרהם אציהם שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אצרהם בצקר ויחבש את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לכו כלכם שזה (צמדבר רבה. שם):

23	<p>And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֱתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹכַח בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֹופָה בְּיָדוֹ וַתֵּשֶׁת הָאֱתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּגַּד בָּלַעַם אֶת־הָאֱתוֹן לַחֲטָתָהּ הַדֶּרֶךְ:</p>	23
24	<p>Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.</p>	<p>וַיַּעֲמֵד מַלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֹּדֶר מִזֶּה וּגְדֵר מִזֶּה:</p>	24
25	<p>And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֱתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָהּ בָּלַעַם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לַהֲפֹתָהּ:</p>	25
26	<p>And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.</p>	<p>וַיִּזְסַף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לַנְּסוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:</p>	26
27	<p>And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֱתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּעַת תַּחַת בָּלַעַם וַתִּקְרַף רִגְזָא דְּבָלַעַם וּמָחָא יָת אֶתְנָא בַּחוּטָרָא:</p>	27
28	<p>And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֱתוֹן וַתֹּאמֶר לְבָלַעַם מַה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שְׁלֹשׁ רָגְלִים:</p>	28

- (22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעירי המקום ונתאוה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאזד (צמד"ר. תנחומא ח): ושני נערי עמו. מכאן לאדם חסוד היוצא לדרך יוליך עמו שני אנשים לשמשו וסוזרים ומשמשים זה את זה (שס):
- (23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקד"ה רשות לזהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש צו דעת תטקף דעתו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומות העולם חרבו והוא בא עליהם כפיו שהיא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואצוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (צמדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:
- (24) במשעול. כחרגומו בשציל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים צהלוק וכן (ישעיה מ, יצ) מי מדד בשעלו מים. צרגליו ובהלוכו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא:
- (25) ותלחץ. היא ענמה: ותלחץ. את אחריס את רגל בלעם:
- (26) ויסף מלאך ה' עבדו. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (צראשית לג, ג) והוא עצר לפנייהם. ומדרש אגדה יש צנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אצות הראהו:
- (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):

<p>29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְאֹתוֹן כִּי הִתְעַלְלֹת בִּי לֹא יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עֲתָה הִרְגֵּיתִיךָ: וַיֹּאמֶר הָאֹתוֹן אֶל-בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנֹכִי אֲתִנֶּה אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדֶךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הִתְסַכֵּן הַסִּכְנָתִי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'</p>	<p>30 וַיֹּאמֶר הָאֹתוֹן אֶל-בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנֹכִי אֲתִנֶּה אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדֶךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הִתְסַכֵּן הַסִּכְנָתִי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.</p>	<p>31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת-עֵינָיו בִּלְעָם וַיֵּרָא אֶת-מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחֶרֶבוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדוֹ וַיִּקְדוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאֹפָיו: וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל- מָה הַכִּיתָ אֶת-אֲתִנֶּה זֶה שְׁלוֹשׁ רָגְלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֵצְאֵתִי לְשָׁטֹן כִּי-יִרְט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:</p>
<p>32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;</p>	<p>32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל- מָה הַכִּיתָ אֶת-אֲתִנֶּה זֶה שְׁלוֹשׁ רָגְלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֵצְאֵתִי לְשָׁטֹן כִּי-יִרְט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי: וַיֹּאמֶר לִּיה מַלְאָכָא דִּי עַל מָה מְחִיתָ יָת אֲתִנֶּה דִּנְן תִּלָּת זְמַנִּין הָא אֲנָא נִפְקִית לְשָׁטֹן אַרִי גְלִי קְדָמִי דָּאתָ רְעִי לְמִיזֵל בְּאוֹרְחָא לְקַבְלִי:</p>
<p>33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'</p>	<p>33 וַתִּרְאֵנִי הָאֹתוֹן וַתֵּט לְפָנָי זֶה שְׁלֹשׁ רָגְלִים אוֹלִי נִטְתָּה מִפָּנָי כִּי עֲתָה גַם-אֲתַכֶּה הִרְגֵּיתִי וְאוֹתָהּ הִחַיֵּיתִי: וַיַּחַזְנִי אֲתִנָּא וּסְתָת מִן קְדָמִי דִּנְן תִּלָּת זְמַנִּין אֵלָיו פֹּון לֹא סְתָת מִן קְדָמִי אַרִי כֵעֵן אִף יִתֵּךְ קִטְלִית וְיִתֵּה קַיִמִית:</p>

(29) התעללתי. כמרגומו לשון גנאי וזיוון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה צעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה צפיו ולאחזון זו צריך לכלי זיין (שם):
(30) ההסכן הסכנתי. כמרגומו וכן (איוב כג, ז) הלאל יסכן גבר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוסיא אמר להון צרטיצא שדאי ליה כו' כדאימא במסכת עבודה זרה (ד, ז):
(32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבח קה, א) נוטריקון יראה ראחה נטמה בשביל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי בעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"ז יג, ט) ומכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רצון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:
(33) אולי נטתה. כמו לולא פעמים שאולי משמש בלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה בלצד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועמה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה מהרוגו וכן (שם טז) והרגת את האשה ואת הבהמה (ב"מ"ר):

34	And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'	וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹכַח לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי׃	וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ דִּי חֲבִית אַרִי לֹא יָדַעְנָא דַּאתָּ מַעֲתָד לְקַדְמוּתִי בְּאוֹרְחָא וְכַעַן אִם בֵּישׁ בְּעֵינֶךָ אֲתוּב לִי׃
35	And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.	וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל־בַּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאַפֶּס אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוּ תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק׃	וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ דִּי חֲבִית אַרִי עִם גּוֹבְרִיא וּבְרָם יֵת פִּתְגָמָא דְאַמְלִיל עִמָּךְ יְתִיָּה תַמְלִיל וְאִזֵּל בַּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק׃
36	And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.	וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בַלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אֲרָנֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃	וַיִּשְׁמַע בָּלָק אֲרִי אַתָּה בַלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אֲרָנֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃
37	And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בַּלְעָם הֲלֹא שְׁלַחְתִּי שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקִרְאָתְךָ לָמָּה לֹא הֵלַכְתָּ אֵלַי הָאֲמָנָם לֹא אוּכַל כְּבַדְךָ׃	וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבַלְעָם הֲלֹא מִשְׁלַח שְׁלַחְתִּי לְוֹתְךָ לְמִקְרִי לָךְ לָמָּה לֹא אֲתִיתָ לְוֹתִי הִבְקוּשְׁטָא הָוִיתָא אָמַר לִית אֲנָא יָכִיל לְיִקְרוּתְךָ׃
38	And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'	וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲנִיָּה בָּאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֵיכָל אוּכַל דְּבַר מְאוּמָּה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוּ אֲדַבֵּר׃	וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְבָלָק הֲאֵאתִיתִי לְוֹתְךָ כַּעַן הֵמִיכָל יָכִילָנָא לְמִקְלָא מִדְּעַם פִּתְגָמָא דִּישׁוּי יֵי בְּפִימִי יְתִיָּה אֲמַלִּיל׃
39	And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.	וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֲצוֹת׃	וְאִזֵּל בַּלְעָם עִם בָּלָק וְאֲעֵלִיָּה לְקִרְיַת מְחֻזּוֹתִי׃

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שיודע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י): אם רע בעיניך אשובה לִי. להתרים נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו צונו ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאברהם (בראשית כב, ז) קח נא את בנך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. צורך שאדם רוצה לילך צה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, ז): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזד מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקללם כמותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשובה שלו לומר ראה מה אלו מבקשים לעקור (צמ"ר. שם):

(37) האמנם לא אוכל כבודך. נתנא שסופו לנאת מעמו בקלון (שם):

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים וגשם וטף בחצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

40	And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבָלְעָם וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיִּבְרַךְ בָּנֵי דְעֵמִי:	40
41	And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בָּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם:	41
XXIII	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בָּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִּי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:	XXIII
2	And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלְעָם פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת:	2
3	And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He sheweth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בָּלְעָם לְבָלָק הִתְיַצֵּב עַל-עֹלְתֶךָ וְאֶלְכָה אוֹלִי וְקִרְיָה וְהִנֵּה לִקְרָאתִי וְדִבֶּר מִה-יֵרָאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:	3
4	And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל-בָּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹת:	4
5	And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבֶּר בְּפִי בָלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר:	5

(40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד ואין אחד בלכד (במד"ר):

(41) במות בעל. כתרנומו לרמת דחלמיה שם עבודת אלילים:

(3) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ביום: וילך שפי. כתרנומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:

(4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי וצדיון ולא היה נגלה עליו ביום אלא שצביל להראות חצתן של ישראל (צ"ר נב, ז): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אצותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אצורה צנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויצן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אצרים וגו' ואחד צהר המוריה (שם כב, ט). ויחנק צנה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עזדי יחנק צהר. ויעקב צנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד צבית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ואצורה לא העלה אלא חיל אחד:

6	<p>And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.</p>	<p>וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלְתוֹ הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב:</p>
7	<p>And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'</p>	<p>וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר מִן-אַרָם וַיַּחֲנֵי בֶלַק מֶלֶךְ-מוֹאָב מֵהַר-רֵי-קָדִם לֵבָה אָרֶה-לִּי יַעֲקֹב וּלְכָה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:</p>
8	<p>How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?</p>	<p>מָה אֶקְבֵּל לֹא קִבָּה אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זַעַם יְהוָה:</p>
9	<p>For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.</p>	<p>כִּי-מֵרָאשׁ צֻרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרָנּוּ הֵן-עַם לְבַדָּד יֵשְׁבֹן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:</p>
10	<p>Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!</p>	<p>מִי מִנָּה עִפָּר יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת-רֶבַע יִשְׂרָאֵל תָּמוֹת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׁרִים וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי כְמֹהוּ:</p>

(7) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. זשני שמותיס אמר לי לקללם שמה אחד מהם אינו מוצהק:
(8) מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויס להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אזיהס את עונס כי זאפס הרגו איש. לא קלל אלס אפס שנאמר (זראשית מט, ז) ארור אפס (זמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אזיהס בזמרמה אלס אזיו היה ראוי להתקלל מה נאמר שס (זראשית כז, לג) גס זרוך יהיה. זמזרכיס נאמר (זדריס כז, יז) אלה יעמדו לזרך את העס. זמקללס לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העס אלס על הקללה לא רזה להזכיר עליהס שס קללה (תנחומא זלק יז): לא זעם ד'. אני אין כחי אלס שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס זה והוא לא כעס כל הימים הללו שזאחי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעז וגו' ומה ענה אותו זלעס וגו' למען דעת זדקות ה' (זרכות ז, א. סנהדרין קד, ז):
(9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל זראשיתס וזתחלת שרשיס ואני רואה אותס מיוסדים וזוקיס כזורים וגזעות הללו על ידי אזות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אזותיו לשכון זדד כזרגומו: ובגויס לא יתחשב. כזרגומו לא יהיו נעשין כלה עס שאר האומות עוזדי גילוליס שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה זכל הגויס וגו' אין נמנין עס השאר. זזר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהס שנאמר (זדריס לז, יז) ה' זדד ינחנו (תנחומא יז). וכשהאומות עוזדי גילוליס זטוזה הם אוכלין עס כל אחד ואחד ואין עולה להס מן החשבון וזהו זבגויס לא יתחשב:
(10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כזרגומו דעדיקא זזית יעקב זכו מארבע משריתא ארבע דגלס. זזר אחר עפר יעקב אין חשבון זמזות שס מקיימין זעפר (זדריס כז, י) לא חזרוש זזור וזחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוזא זזס (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. זזיעותיהן. זרע היוזא מן התשמיס שלהס: תמות נפשי מות ישרים. שזסס:

11	And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֵּל אֶבְיִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכִיתָ בְּרַךְ:	וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם מָה לִּי לְמַלֵּט שְׂנְאֵי דְבָרְתֶּךָ וְהִנֵּה בִרְכָא מְבָרִיכְתָּ לְהוֹן:
12	And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'	וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶתְּ אֲשֶׁר יֹשִׁים יְהוָה בְּפִי אֶתּוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:	וְאֶתִּיב וַאֲמַר הֲלֹא יְתִי דִישְׁנֵי יִי בְּפִי וְיִתִּיה אֲטַר לְמַלְלָא:
13	And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [ק] לְכֹה-] אֲתִי אֶל-מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפְסֵי קִצְהוֹ תִרְאֶה וְכָלּוּ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ לִי מִשָּׁם:	וַאֲמַר לִיָּה בָלָק אֵיתָא כְּעַן עֲמִי לְאַתֵּר אַחֲרִין דְּתַחְזִינִיָּה מִתַּמָּן לְחוּד קִצְתִּיהָ תַחְזִי וְכוּלִּיהָ לֹא תַחְזִי וְתִלוּשִׁיהָ לִי מִתַּמָּן:
14	And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל-רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיְבִן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעֲלֶה פָּר וְאִיל בְּמִזְבֵּחַ:	וַדְּבָרִיהָ לְחַסֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָתָא וּבְנָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאָסִיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַח:
15	And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'	וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל-עֲלֹתְךָ וְאֶנְכִּי אֶקְרָה כֹּה:	וַאֲמַר לְבָלָק אֲתַעֲתֵד הָכָא עַל עֲלֹתְךָ וְאֶנָּא אֶתְמַשִּׁי עַד כָּא:
16	And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'	וַיִּקְרַ וְיְהוָה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשֶׁם דְּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:	וְעָרַע מִימַר מִן קֶדֶם יִי בְּבִלְעָם וְשׁוּי פִתְגָמָא בְּפִימִיהָ וַאֲמַר תּוֹב לְוֹת בָּלָק וּכְדִין תְּמַלִּיל:
17	And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'	וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נִצָּב עַל-עֲלֹתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה דִּבֶּר יְהוָה:	וְאֶתָּא לְוִתִּיהָ וְהִיא מַעֲתֵד עַל עֲלֹתֶיהָ וּרְבָרְבֵי מוֹאָב עִמֶּיהָ וַאֲמַר לִיָּה בָלָק מָה מַלִּיל יִי:
18	And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הֲאִזְיִנָּה עֲדִי בְנוֹ צִפּוֹר:	וַנִּשְׁל מִתְּלִיהָ וַאֲמַר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע אֲצִית לְמִימְרֵי בֵר צִפּוֹר:

(13) וקבנו לי. לשון זוי קללה לי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר. ראש הפסגה. צלעם לא היה קוסם כזלק ראה בלק שעמידה פרעה להפרץ בישראל משם שם מת משה. כסבור שם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרעה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אהפעל:

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלך כשהיה שומע שאינו נרעה לקלל אמר מה אני חוזר אלך בלק לנערו ונתן לו הקצ"ה רסן וחכה צפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):

(17) ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שם): מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר אינך נרשוקן (צמ"ר. שם):

19	God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?	לֹא אִישׁ אֵל וְיִכָּזֵב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָחֶם הֵהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יְקִימֶנָּה:	לֹא כְמֹלִי בְנִי אֲנִישָׁא מִימֵר אֱלֹהָא בְנִי אֲנִישָׁא אֲמַרִין וּמְכַדְבִין וְאַף לֹא כְעוֹבְדֵי בְנֵי בִשְׂרָא דְאַנּוּן גְּזָרִין לְמַעַבְד וְתִבִּין וּמְחַמְלִין הוּא אָמַר וְעָבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מְתַקְנִים:
20	Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.	הִנֵּה בִרְךְ לְקַחְתִּי וּבִרְךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:	הָא בִרְכָאן קְבִילִית אֲבִרְכְנִיה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִיב בִּרְכָתִי מִנִּיהּ:
21	None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.	לֹא-הִבִּיט אִוֵּן בִּיעֲקֹב וְלֹא-רָאָה עֲמָל בִּישְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:	אִסְתַּכְּלִית וְלִית פְּלִחִי גְלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאַף לֹא עָבְדֵי לֵיאֻנָּה שְׂקֵר בִּישְׂרָאֵל מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵהוּן בְּסַעֲדָהוּן וּשְׂכִינָת מְלָכֵהוּן בִּינִיהוּן:
22	God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.	אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֶפֶת רֹאם לֹ:	אֵל דְּאַפִּיקֵנּוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ:
23	For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'	כִּי לֹא-נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא-קָסַם בִּישְׂרָאֵל כַּעַת יֹאמַר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה-פָּעַל אֵל:	אֲרִי לֹא נַחֲשִׂיא צָבֻן דִּי־יֵטֵב לְדָבִית יַעֲקֹב וְאַף לֹא קָסְמִיא רַעַן בְּרִבּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּעֲדָן יִתְאַמֵּר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָא עָבַד אֱלֹהָא:

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחם צו נתכוון לזערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שם): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים נ, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעניו מים: (19) לא איש אל וגו'. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שצבעה אומות ואתה סבור להמיתם במדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייבין ומחמלכין חוזרים וגמלכין לחזור בהם: (20) הנה ברך לקחתי. אתה שואלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לברך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצונו צרך המהלל ומצרך את הגוול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (צרי) וטעמו למטה: (21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקצ"ה און שביעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן בצוניהם שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דתו: עמל. לשון עבירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל וכעס תציט. לפי שהעצירה היא עמל לפני המקום: ה' אלדיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חבה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכיהו ציניהו: (22) אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כז, ה) הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקף רוס וגובה שלו וכן (איוב כז, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (צראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף ברום וגובה וחוקף רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. חוקף ראמים ואמר רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

24	Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.	הָאֵם עֲמָא כְּלִיתָא שְׂרִי וּכְאֲרִיא יִתְנַשֵּׁל לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאָכֵל דִּיקְטוּל קְטוּל וְנִכְסֵי עֲמָמִיא יִיָּרֵת:	הַיּוֹנֵס כְּלִבִּיא יָקוּם וּכְאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאָכֵל שְׂרֵף וְדַם-חַלְלִים יִשְׁתֶּה:	24
25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בֶּלַק אֶל-בִּלְעָם גַּם- קֵב לֹא תִקְבְּנֵנִי גַם-בִּרְךְּ לֹא תִבְרַכְנִי:	וַיֹּאמֶר בֶּלַק אֶל-בִּלְעָם גַּם- קֵב לֹא תִקְבְּנֵנִי גַם-בִּרְךְּ לֹא תִבְרַכְנִי:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּחֲזִיב בִּלְעָם וַיֹּאמֶר לְבֶלַק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה:	וַיַּחֲזִיב בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בֶּלַק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה:	26
27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בֶּלַק לְבִלְעָם אֵיתָא כְּעַן אֲדַבְּרֶנּוּךְ לְאַחַר אַחֲרֵן מָאָם תְּהִי רַעְוָא מִן קֳדָם יְיָ וְתִלוּשִׁיָּה לִי מִתַּמָּן:	וַיֹּאמֶר בֶּלַק אֶל-בִּלְעָם לְכֵה- נָא אֶקְחֶנּוּךְ אֶל-מָקוֹם אַחֵר אוּלִי יִישָׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקִבְּתוּ לִי מִזֶּשֶׁם:	ששי (שזיעי)
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיְדַבֵּר בֶּלַק יְת בִּלְעָם רִישׁ רְמָתָא דְּמִסְתְּכִיא עַל אֲפִי בֵית יִשִּׁימוֹן:	וַיִּקַּח בֶּלַק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיִּשִּׁימוֹן:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בֶּלַק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בֶּלַק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	29

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין צהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חמתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגזרים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש צינית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. צלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגמו: ודם חללים ישתה. נתנצח שאין משה מת עד שפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם (במ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גס השני וגם שני על גס ראשון וכן (מ"א ג, כו) גס לי גס לך לא יהיה וכן (דברים לז, כה) גס בחור גס בחולה:

(27) וקבורתו לי. אין זה לשון צווי כמו וקבנו אלא לשון עמיד אולי יישר בעיניו ותקבנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:

(28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עמידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע במה אמר שמא הקללה מחול עליהם משם וכן כל החוזים בזכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בָּלָעַם וַיִּזְבֹּחַ עָלָיו בָּקָר וְכֶזֶבֶד עַל כָּל מִזְבֵּחַ:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַיֵּרָא בָלָעַם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־הָלַךְ כַּפְעִים־כַּפְעִים לִקְרֹאת נְחָשִׁים וַיָּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV
2	And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.	וַיֵּשָׂא בָלָעַם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:	2
3	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בָּלָעַם בְּנֵנוּ בְּעֹר וְנָאִם הַגִּבֹּר שֵׁתָם הָעֵיִן:	3
4	The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	נָאִם שָׁמַע אֲמַר־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִחֻזָּה שְׂדֵי יַחֲזִיחַ נָפֹל וּגְלוֹי עֵינָיו:	4
5	How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!	מִה־טָבוֹ אֹהֶלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:	5

(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק בהקצ"ה כי לא יחפון לקללם: ולא הלך בפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כדרכו אמר רוצה ולא רוצה לקללם אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם מחול: וישת אל המדבר פניו. כתרומו:

(2) וישא בלעם את עיניו. צקש להכניס בהם עין רעה והרי יש ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחצה האמורים למעלה (אצות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואין מעורבין ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יצין לתוך אהל חצירו (צ"צ ס, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקללם:

(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאצותיהם בלק בנו נפוח אצו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאצו בנציאות מנה בן פרס היה: שחם העין. עינו נקורה ומוארת לחוץ וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישחם ויסחם ויגז. ורבותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תצא טפה שנוולד הנדיק ממנה. אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שחם העין פתוח העין, כמו שחרס אונקלוס ועל שאמר שחם העין ולא אמר שחם העינים למדנו שסומא באת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרומו שאין נראה עליו אלא בליה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו:

(5) מזה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאין מכוונין זה מול זה (צ"צ ס, א): משכנתך. חניותך כתרומו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל וצית עולמים ביוצן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם: משכנתך. אף כשהן חרבין לפי שהן משכון עליהם וחרבן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו וזמה כלה וצית אש בציין (תנחומא פקודי ה):

6	6	6
7	7	7
8	8	8
9	9	9
10	10	10

(6) כנחלים נשיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מזרכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה צלצול לקלס כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו צרכם מעין אותם קללות שצקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ז): באהלים. כתרומתו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נשע ד'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאהלים הא' בחול"ס): נשע ד'. לשון נטיעה מנינו צאהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מבארותיו ופירושו כתרומתו: וזרעו במים רבים. לשון הצלחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציא ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציא ממצרים בחוק ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (צפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה חגרמי. ואני אומר לשון עזש שמגרר הצער בשניו מסצי והמות שצפנים ומעמיד העזש על ערמימותו: וחציו ימוחק. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (צראשית מט, כג) בעלי חיים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימוחק לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחלו את ארצם ויש לפתור לשון חיים ממש חציו של הקצ"ה ימוחק צדמם של צרים יטבול ויטבצו צדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחק רגלך צדס ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחצתי שהצבוע צדס נראה כאילו מחוק ונגוע:

(9) כרע שכב כארי. כתרומתו. יתשבו צארכס צכס וצגצורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

11	Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'	וַעֲתָה בְּרַח־לָךְ אֶל־מְקוֹמְךָ וּכְעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרֶךָ אֲמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדֶךָ וְהִנֵּה מִנְעָךָ יְיָ מִן יָקָר: מִנְעָךָ יְהוָה מִכְּבוֹד:	11
12	And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲלֹא גַם אֶל־מְלָאכֶיךָ אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:	12
13	If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?	אִם־יִתֶּן־לִי בָלָק מֶלֶא מִלֵּא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹד אֶת־פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר:	13
14	And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'	וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה אֵיעֶצְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים: וְכַעַן הֵאָנָה אֵזִיל לְעַמִּי אֵיתָא אֲמַלְכְּנָךְ מָא דִּתַּעֲבִיד וְאַחֲוֵי לָךְ מָא דִּי־עֲבִיד עִמָּא הָדִין לְעַמְּךָ בְּסוֹף יוֹמָא:	שביעי 14
15	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בִּלְעָם בְּנֹו בְּעוֹר וְנָאִם חֲגֹבֶר שְׁתָּם הָעֵין: וַיִּגַּד מִתְּלִיה וַיֹּאמֶר אֵימֶר בִּלְעָם בְּרַעוֹר וַיֹּאמֶר גִּיבְרָא דִּשְׁפִיר חֲזִי:	15
16	The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	נָאִם שְׁמַע אֲמַר־יֵאל וַיִּדַּע דַּעַת עֲלִיוֹן מַחְזֶה שְׂדֵי יַחְזֶה נָפֹל וְגִלּוֹי עֵינָיִם: אֵימֶר דִּשְׁמַע מִימֶר מִן קָדָם אֵל וַיִּדַּע מַדַּע מִן קָדָם עֲלִיָּה חֲזִיו מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיָּה:	16
17	I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.	חֲזִייתִיה וְלֹא כְעַן סְכִיתִיה וְלִיתְהִי קָרִיב כְּדִי יָקוּם מֶלֶכָּא מִיַּעֲקֹב וַיִּתְרַבָּא מְשִׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּקְטִיל רַבְרָבֵי מוֹאָב וַיִּשְׁלֹוּט בְּכָל בְּנֵי אֲנָשָׁא: אֲדָאֲנֹו וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרְנֹו וְלֹא קָרִיב דִּרְדֵּי כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שְׂבֹט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲלָ פְּאִתֵּי מוֹאָב וְקִרְקֶר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:	17

- (13) לעבור את פי ד'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר צראשונה (לעיל כז, יח) לפי שידע שנצאש צהקצ"ה ונטרד:
 (14) הולך לעמי. מעתה הרניי כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא העצה אלהים של אלו שונא ומה הוא כו' כדאימא צחלק (סנהדרין קו, ח) מדע שצלעם השיא ענה זו להכשילם צומה שהרי נאמר (צמדבר לא, טז) הן הנה היו לצני ישראל צדצר צלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב צאחריית הימים ומחן פאחתי מואב. התרגום מפרש קוצר העצמי ויקטול וכו':
 (16) ויודע דעת עליון. לכיון השעה שכוועם צה (צרכות א, ח):

18	And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.	וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל: וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל:
19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׁרִיד מִיִּזְבִּיר מְשִׁיב מִקְרִית עַמּוּנָא:
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רִאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד: וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רִאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד:
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיֵּרָא אֶת־הַקֵּינִי וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ: וַיֵּרָא אֶת־הַקֵּינִי וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ:
22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. .	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ: אֲרִי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלֵמָא עַד מָה אֲתוֹרָאָה יִשְׁבִּינְךָ:
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחִיָּה מִשְׁמוֹ אֵל: וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחִיָּה מִשְׁמוֹ אֵל:

(17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתרומתו לשון (איכה 3, ד) דרך קשמו. שהכוכב עוזר כחך. ובלע"ז דישטיני"ט כלומר יקום מזל: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר צו (שמואל"א 3, ח, ז) השכח אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ז יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורצי נחל. פורו"ר צלע": כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שם צנו של אדם הראשון: (18) והיה ירשה שער איביו. לאויציו ישראל: (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החסודה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר צו (תהלים עז, ח) וירד מים עד ים (עובדיה א, יח) ולא יהיה שריד לצית עשו: (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחריתו להאצד בידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק: (21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אלל עמלק כענין שנאמר (שמואל"א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר צהם (דה"א 3, נה) תרעמים שמעמים שוכתים (ספרי דהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית ללך הלא אתה עמי היית צעה (שמות א, י) הצה נתחכמה לו ועתה נתישבת צאיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א): (22) כי אם ידיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לצער ממקום שנתישבת שם מה צרך: עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמה לחלח וחצור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות: (23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שציית אשור אמר: אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד כנחריצ ויכלל את כל האומות ועוד יצואו לים מיד כתיים ויעברו כתיים שהן ארמיים צבירניות גדולות על אשור:

24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִים מִיַּד כִּתִּים וְעֲנֹ אַשּׁוּר וְעֲנֹ-עֶבֶר וְגַם-הוּא עַדִּי אָבֹד: וְאֵף אֲנֹן לְעֵלְמָא יִבְדּוּן:	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְוֹ וְגַם-בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: (פ)	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲל הָעָם לְזִנוּת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב:	כא
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְלוּ הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן:	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר וַיַּחֲרֹ-אֵף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל:	3
4	And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת- כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לְיַהוָה נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן אָף-יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל:	4
5	And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֶנְשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעֹר:	5

- (24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שזעזר הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וזי אדיר וזורני רצתא:
- (1) בשטים. כן שמה (סנהדרין קו, א): לזנות אל בנות מואב. על ידי עצת בלעם כדאיחא בחלק (שם):
- (2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):
- (3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:
- (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העובדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העובדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמצינו בצני שאל (שמואל ב כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עובדי עבודת אלילים צסקילה וכל הנסקלים נתלן (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:
- (5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיחא בסנהדרין (ית, א):

<p>And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.</p>	<p>והנה איש מבני ישראל בא ויגרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד:</p>	<p>והנה איש מבני ישראל בא ויגרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד:</p>
<p>And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.</p>	<p>והוא פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא וקם מגו כנשתא ונסיב רומחא בידיה:</p>	<p>מפסיר ויבא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו:</p>
<p>And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.</p>	<p>ועאל בתר גוברא בר ישראל לקובתא ובזע ית תרויהון ית גוברא בר ישראל וית אתתא במעהא ואתכלי מותנא מעל בני ישראל:</p>	<p>ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל:</p>
<p>And those that died by the plague were twenty and four thousand.</p>	<p>והיו דמיתו במותנא עשרין וארבעא אלפין:</p>	<p>ק"ד ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף: (פ)</p>

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8 on page 214.

<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וימליל יי עם משה למימר:</p>	<p>פינחס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פינחס בירד זעירא) ויבא אל משה לאמר:</p>
<p>'Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.</p>	<p>פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא אתיב ית חמתי מעל בני ישראל בדקני ית קנאתי ביניהון ולא שיציתי ית בני ישראל בקנאתי:</p>	<p>11 ויבא אל משה לאמר: ויבא אלעזר בן אהרן הכהן השניב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי:</p>

(6) והנה איש וגו'. נתקבלו שמו של שמעון של אלז זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין צמיחה ואתה יושב וכו' כדאיתא באלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית. כזיבת זר: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צמיחה יתרו מי המירה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הבעל ארמית קנאין פוגעין בו) געו כולם בצדיקה. בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטען עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שישא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):

(7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח בידו וגו' (סנהדרין שם):

(8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יא, ג) הלמייס (ס"א אל הקיזה) והקיזה. כוון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגו והרצו נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, ב. ספרי קלא):

12	Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;	לָכֵן אֲמַר הַנְּנִי נָתַן לּוֹ אֶת־ בְּרִיתִי שְׁלֹום: (בספרי ספרד ואשכנז ויר"ו קטיעא)	12
13	and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.'	וְהִיתָה לּוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהָיו וַיִּכַּפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	לוי
14	Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites.	וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמְּדִינִית זִמְרִי בֶן־ סָלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי:	14
15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמָּכָה הַמְּדִינִית קֹזִבִּי בַת־צֹר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית־ אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	ישראל
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת־הַמְּדִינִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:	17

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצוים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מִיִּשְׂרָאֵל לִפְיֶכֶךְ צֹא הַכְּמוֹץ וַיִּחַסּוּ אַחֵר אֶהֱרֹן (סנהדרין פג, ב. סוטה מצ): בקנאו את קנאתי. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמני"ט בלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שתהא לו לצרית שלום כדאם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקב"ה שלומותיו (סנהדרין שס):

(13) והיתה לו. צריתי זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולצניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שילידו אחר המשחתן אזל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא צא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נחכה פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. צשציל אלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ב) וקנאתי לזיון. צשציל זיון:

(14) ושם איש ישראל וגר. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ב): נשיא בית אב לשמעני. לאחד מחמשת צדי אבות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכן הודיעך הכתוב מי הוא המוכה:

(15) ושם האשה המכה וגר. להודיעך שנאחשן של מדיינים שהפקירו צח מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (שס): ראש אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את אחי ואח רקס ואח זור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צחו מנאו שלישי (תנחומא שס): בית אב. חמשת צדי אבות היו למדין. (בראשית כה, ד) עיפה ועפר וחונון ואצידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:

18	for they harass you, by their wives wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלּוּ לָכֶם עַל-דִּבְר־ פְּעֹר וְעַל-דִּבְר־כִּזְבִּי בִת- נִשְׂיַּא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם-הַמִּגַּפָּה עַל-דִּבְר־פְּעֹר: עַל עֵסֶק פְּעֹר:	18
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגַּפָּה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֱלֶעָזֶר בֶּן- אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	XXVI
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי- יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְבֵית אָבִתָּם כָּל-יֹצֵא צֵבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	2
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֱלֶעָזֶר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִחוֹ לֵאמֹר:	3
4	'[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצֵאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:	4
5	Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluities;	רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת חֲנֹכִי לְפָלֹא לְפָלֹא זֶרְעִית פְּלֹא:	שני

- (18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פֵּעֹר. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פֵּעֹר. ואת מואב לא לזה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה ללדת מהם כדאמרין (בבבא קמא לח, ז):
- (1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לחמך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנוטרות. דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):
- (2) לבית אבתם. על שצט האז יתיחסו ולא אחר האם (ב"ב קט, ז):
- (3) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דברו עמם על זאת שזה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם לריכס אתם להמנות:
- (4) מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומעלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':
- (5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתחסיין על שבטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באומותיהם אם בגופם היו מושלים קל ותומר צנעותיהם לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מלד זה ויו"ד מלד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שבטיה עדות לישראל (שה"ש ד, יב). השם הזה

6	of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.	לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:	לְחֶצְרֹן זְרַעִית חֶצְרֹן לְכַרְמִי זְרַעִית כַּרְמִי:
7	These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרֵאוּבֵנִי וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	אֵלֶּין זְרַעִית רְאוּבֵן וַיְהִי מִנִּייהוּן אַרְבַּעִין וּתְלָתָא אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה וּתְלָתִין:
8	And the sons of Pallu: Eliab.	וּבְנֵי פִלּוּא אֱלִיאָב:	וּבְנֵי פִלּוּא אֱלִיאָב:
9	And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;	וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם (כ' קרואי) קְרִיאַן הָעֵדָה אֲשֶׁר הָצִו עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בְּעֵדֶת־קֶרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:	וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם מְעֲרָעִי כְּנֹשֶׁתָא דְאַתְּכַנְיָשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכֹנֶשֶׁתָא דְקֶרַח בְּאַתְּכַנְיָהוּן עַל יְיָ:
10	and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.	וַתִּפְתַּח הָאֲרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֶרַח בְּמֹת הָעֵדָה בְּאֶכְלֵ הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לְנֹס:	וּפְתַחַת אֲרֶעָא יָת פּוּמָה וּבְלַעַת יִתְהוּן וַיָּת קֶרַח בְּמוֹתָא דְכְּנֹשֶׁתָא כַּד אֶכְלַת אִישָׁתָא יָת מֵאתָן וַחֲמִשִּׁין גּוּבְרָא וַיְהוּ לְאֵת:
11	Notwithstanding the sons of Korah died not.	וּבְנֵי־קֶרַח לֹא־מָתוּ: (ס)	וּבְנֵי קֶרַח לֹא מִיתוּ:
12	The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזְרַעִיתְהוּן לְנְמוּאֵל זְרַעִית נְמוּאֵל לְיָמִין זְרַעִית יָמִין לְיָכִין זְרַעִית יָכִין:
13	of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי:	לְזֶרַח זְרַעִית זֶרַח לְשָׁאוּל זְרַעִית שָׁאוּל:

מעיד עליהם לשטניהם לפיכך כולס כחיצ החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהם קבוע צו יו"ד בראש ו"א בסוף:

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:

(10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (צמד צר יו, ה) למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

(11) ובני קרח לא מתו. הם היו צעזעה תחלה. ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלצם לפיכך נתצטר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם (צמ"ר):

(13) לזרח. הוא צוחר (שמות ו, טו). לשון צוהר. אצל משפחת אהד צטלה וכן חמש משצט צנימין שהרי צעשרה צנים ירד למצרים (צראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אכצון לגד הרי שצט משפחות ומצאתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נעמו מצארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד הר

14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס) וַיִּתְּרוּ אֵלֶּיךָ וּמֵאתָן:	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת הַחֲגִי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֲרֵאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־גָד לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִיו בְּנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפֶּרֶצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי:	20
21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וַיְהִיו בְּנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֹרִנִי לְחַמּוּל מִשְׁפַּחַת הַחַמּוּלִי:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁשָׁה וּשְׁבַעִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת: (ס)	22

ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומצני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומצני יסיהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דצדק בלעם אבל לפי החסרון שחסר משצט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משצטו של שמעון:

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אלכזון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaite; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשכָר לְמִשְׁפַּחְתָּם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפִנָּה זָרְעִית תּוֹלָע לְפִנָּה זָרְעִית פִּנָּה:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרֹן זָרְעִית שִׁמְרֹן:	24
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשכָר לְמִנְיָנֵיהֶן לְפִקְדֵיהֶם אַרְבַּעַּה וְשָׁשִׁים אַלֶּף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס)	25
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלְנִי לַיַּחֲלֵאל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲלֵאֲלִי:	26
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלֹנִי לְפִקְדֵיהֶם שָׁשִׁים אַלֶּף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס)	27
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	28
29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד מִשְׁפַּחַת גִּלְעָד הַגִּלְעָדִי:	29
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי לַחֲלֵק מִשְׁפַּחַת הַחֲלֵקִי:	30

(24) לִישׁוּב. הוא יוצ האמור ציורדי מנרים (שס יג) כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מנרים. והנולדו משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כולם במנרים וארד ונעמן בני בלע בן בנימין ומנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למנרים כשהיתה מעוברת מהם לכן נחלקו למשפחות כחצרון וחמול שהיו בני צנים ליהודה וחצר ומלכיאל שהיו בני צנים של אשר. ואם אגדה היא הרי טוואס לאו אומר אני שהיו לבלע בני צנים הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל א' משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הצנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שמם. וכן אני אומר בצני מכיר שנחלקו לצ' משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. ה' משפחות חסרו מבניו של בנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו בן אוני (שם לה, יח) בן אנינוני ובפלגש בצבצה (שופטים כ) נתקיימה כולה. זו מנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן:

31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיָּאל מִשִּׁפְחַת הָאֶשְׂרָאִלִּי וְשִׁכֶם מִשִּׁפְחַת הַשִּׁכְמִי: וְאֶשְׂרִיָּאל זְרַעִית אֶשְׂרִיָּאל וְשִׁכֶם זְרַעִית שִׁכֶם:	31
32	and of Shemida, the family of the Shemidaite; and of Hephher, the family of the Hephherites.	וְשִׁמְיָדָע מִשִּׁפְחַת הַשִּׁמְיָדָעִי וְחֶפְרִי מִשִּׁפְחַת הַחֶפְרִי: וְשִׁמְיָדָע זְרַעִית שְׁמִידָע וְחֶפְרִי זְרַעִית חֶפֶר:	32
33	And Zelophehad the son of Hephher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וְזִלְפֶּחֶד בֶּן־חֶפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זִלְפֶּחֶד מַחֲלָה וְנוֹעַה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה: וְזִלְפֶּחֶד בֶּר חֶפֶר לֹא הָיוּ לִיה בָּנִין אֲלֵהֶן בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זִלְפֶּחֶד מַחֲלָה וְנוֹעַה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.	אֵלֶּה מִשִּׁפְחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אָלֶף וְשֶׁבַע מֵאֹת: (ס) אֵלֶּה מִשִּׁפְחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אָלֶף וְשֶׁבַע מֵאֹת: (ס)	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוֹתָלַח מִשִּׁפְחַת הַשְּׁתָלַחִי לְבֶכֶר מִשִּׁפְחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשִּׁפְחַת הַתַּחְנִי: אֵלֶּה בְּנֵי אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוֹתָלַח זְרַעִית שׁוֹתָלַח לְבֶכֶר זְרַעִית בֶּכֶר לְתַחַן זְרַעִית תַּחַן:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוֹתָלַח לְעָרָן מִשִּׁפְחַת הָעֶרְנִי: וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוֹתָלַח לְעָרָן זְרַעִית עָרָן:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשִּׁפְחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אָלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאֹת אֶלֶף בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם: (ס) אֵלֶּה מִשִּׁפְחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אָלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאֹת אֶלֶף בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם:	37
38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaites; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiham, the family of the Ahihamites;	בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֶלַע מִשִּׁפְחַת הַבְּלָעִי לְאֶשְׁבֶּל מִשִּׁפְחַת הָאֶשְׁבֶּלִי לְאֶחִירָם מִשִּׁפְחַת הָאֶחִירָמִי: בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֶלַע זְרַעִית בְּלַע לְאֶשְׁבֶּל זְרַעִית אֶשְׁבֶּל לְאֶחִירָם זְרַעִית אֶחִירָם:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפָם מִשִּׁפְחַת הַשׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשִּׁפְחַת הַחוּפָמִי: לְשׁוּפָם זְרַעִית שׁוּפָם לְחוּפָם זְרַעִית חוּפָם:	39

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמנא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר (דברים 1, 1) כי אחת המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחס חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הצנתי מיסודו של רבי משה הדורשן. אף הוצרכתי לפחות ולהוסיף צדדיו:

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי-בֶלַע אַרְדֹּךְ וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40
41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אֵלֶּה בְּנֵי-בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחֹתָם וּמִנִּיחֵהוֹן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	41
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחֹתָם לְשִׁוְחָם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁוֹחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחֹתָם:	42
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred. .	כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשְּׁוֹחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	43
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחֹתָם לִימְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי:	44
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לְבִנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֲבֵרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי:	45
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	וְשֵׁם בֶּת-אֲשֶׁר שֶׁרָח:	46
47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-אָשֶׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	47
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְיַחְזָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְזָאֵלִי לְגֻנִי מִשְׁפַּחַת הַגֻּנִי:	48
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	לְיֶזֶר מִשְׁפַּחַת הַיֶּזְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְמִי:	49

(39) שפופם. הוא מופיע (נראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף צין האומות:

(42) לשוחם. הוא חושים (שס כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת צחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

50	These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.	אלה משפחות נפתלי אליו זרעית נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף וארבע מאות: ונמשה אלפין וארבע מאה:	50
51	These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.	אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ושבע מאות ושלשים: (פ) אליו מניני בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה ותלתין:	51
52	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:	שלישי כג
53	'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.	לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות: לאליו תתפליג ארעא באחסנא במנין שמון:	53
54	To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.	לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו: לסגיא תסגון אחסנתהון ולזעירי תזערון אחסנתהון גבר לפום מנינהו תתיהב אחסנתיה:	54
55	Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.	אך בגורל יחלק את הארץ לשמות משות אבותם ינחלו: ברם בעדבא תתפליג ארעא לשמחה שבטי אבנתהון יחסגון:	55
56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.'	על פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט: (ס) על פום עדבא תתפליג אחסנתהון בין סגיא לזעירי:	56

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מן עשרים אף על פי שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כשזו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה צנים לא נטלו אלא חלק אציהם לבדו (ספרי קלז. ז"צ קיז, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא בתרא (קכב, א) אלעזר הכהן היה מלוכש צאורים ותומים ואומר ברוח הקודש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתוצים ז"צ פתקין וי"צ גבולים ז"צ פתקין וכללו בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה זידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה צווח ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משובח מחברו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

(55) לשמות משות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ז"צ קיז, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם צנים בצאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אחי אציהן וחלקן הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות משות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הצנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חזרון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ז"צ קכב, א): משות אבותם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

57	And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.	וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֹׁנִי לְקָהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמֶרְרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרְרִי:	57
58	These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקֹּרְחִי וְקָהַת הוֹלֵד אֶת־עַמְרָם:	58
59	And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.	וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וְתָלַד לְעַמְרָם אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־מִרְיָם אֲחֹתָם:	59
60	And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.	וַיִּוָּלֶד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר:	60
61	And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.	וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֲשֵׁי־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה:	61
62	And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.	וַהֲיוּ מִנִּיחֵיהֶם עֶשְׂרִין וְשָׁלֹשׁ אֲלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא הָתַפְּקָדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	62
63	These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	63

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנתחלקה צרוח הקודש. לכן נאמר על פי ה':

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן הישראלי:

(59) אשר ילדה אתה ללוי. אשמו ילדה במצרים [ילדה במצרים] ואין הורחה במצרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי צפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (סוטה יב, א):

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מנין עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

64	<p>But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.</p>	<p>ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני:</p>	<p>ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני:</p>	64
65	<p>For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמוּתוּן בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יִפְתָּה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן:</p>	<p>כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמוּתוּן בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יִפְתָּה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן: (ס)</p>	65
XXVII	<p>Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hopher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.</p>	<p>וַתִּקְרַבְנָה בָנוֹת צִלְפָּחַד בֶּן־חֹפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְזִרְעֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּיּוֹן שְׁמֹת בָּנוֹתָיו מַחֲלָה נָעֳה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>	<p>וַתִּקְרַבְנָה בָנוֹת צִלְפָּחַד בֶּן־חֹפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּיּוֹן שְׁמֹת בָּנוֹתָיו מַחֲלָה נָעֳה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>	XXVII
2	<p>And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:</p>	<p>וַתֵּצְמְדֻנָּה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פָּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:</p>	<p>וַתֵּצְמְדֻנָּה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פָּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:</p>	2
3	<p>'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.</p>	<p>אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּגֹו כְּנֹשְׁתָּא דְּאַזְדָּמְנוּ עַל יְיָ בְּכֹנֶשֶׁתָּא דְּקִרַח אֲרִי בַּחוּבִיָּה מֵיָת וּבְנִין לֹא הָיוּ לֵיהּ:</p>	<p>אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קִרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:</p>	3

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחזקות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, ד) נתנה ראש ונשובה מצרימה. והנשים אומרות (להלן כז, ד) תנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חזב את הארץ שנאמר (בראשית ג, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצותיו חזבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם זדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה זדיק בן זדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ב כה, כה) בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה בעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניו אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקצ"ה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קח, ב. ספרי שם. שנת לו, ב. לו, א):

4	Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.'	לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנֶה־לָּנוּ אֲחִיָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוֹ:	לָמָּה יִתְמַנֶּע שְׁמָא דְאַבְינָא מִגּוֹ זְרַעִיתִיה אַרִי לִית לִיה בֶּר תֵּב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבִינָא:
5	And Moses brought their cause before the LORD.	וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)	וַקְרִיב מֹשֶׁה ית דינהון לְקָדָם יי:
6	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
7	'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.	כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבֵרְתִי נָתַן תָּתֵן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:	יֵאוֹת בָּנוֹת צִלְפַּחַד מִמְּלָלָן מִתֵּן תָּתִין לָהֶן אֲחֻזַּת אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבִיהֶן וְתַעֲבֹר ית אַחְסָנָת אֲבִיהֶן לָהֶן:
8	And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.	וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:	וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלִּיל לְמִימַר גֹּבֵר אַרִי יָמוּת וְכֵר לִית לִיה וְתַעֲבֹרֶן ית אַחְסָנִיתִיה לְבֵרְתִּיה:
9	And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.	וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וּנְתָתֶם אֹתָ־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו:	וְאִם לִית לִיה בְּרָתָא וְתַתְּנוּן ית אַחְסָנִיתִיה לְאֶחָוֵי:
10	And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.	וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וּנְתָתֶם אֹתָ־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָי אֲבִיו:	וְאִם לִית לִיה אֲחִין וְתַתְּנוּן ית אַחְסָנִיתִיה לְאֶחָי אֲבִינָא:

(4) לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבִינוֹ. אֲנוּ צִמְקוּס בֶּן עוֹמְדוֹת וְאִם אֵין הַנִּקְצוֹת חֲשׂוֹבוֹת זֶרַע תַּחֲסֵם אֲמֵנו לִיצֵם (צ"צ קיט, ז): כִּי אֵין לוֹ בֶּן. הֵא אִם הִיָּה לוֹ בֶּן לֹא הִיָּה חֲשׂוֹבוֹת כְּלוּם. מַגִּיד שְׁחֻמְנוּת הִיָּה:

(5) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן. נִתְעַלְמָה הַלְכָה מִמֶּנּוּ וְכֹאן נִפְרַע עַל שְׁנֵטֵל עֵטְרָה לֹמֵר (דְּצֵרִים א, יז) וְהַדְּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרִיבוּן אֵלַי. דְּבַר אַחֵר רֹאיוֹהִי הִיָּתָה פִּרְשָׁה זוֹ לְהַכְתִּיב עַל יְדֵי מֹשֶׁה אֵלֹא שֹׂכֵחַ צְנוּת לְפַחַד וּנְחֻצָּה עַל יֶדֶן (סְנֵה דְרִין ח, א):

(7) כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבֵרְתִי. כְּתֻרְמוֹ יֵאוֹת כֶּךָ כְּחֻצָּה פִּרְשָׁה זוֹ לִפְנֵי צִמְרוּס (סְפָרִי קֶלֶד) מַגִּיד שְׂרָאֲתָה עֵינָן מֵה שְׁלֹא רֵאֲתָה עֵינָן שֶׁל מֹשֶׁה: כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבֵרְתִי. יִפֶּה תַּצְעוּ. אֲשֶׁרִי אִדָּם שְׁהַקְצִיָּה מוֹדֶה לְדְצֵרִיו (שֵׁם): נָתַן תָּתֵן. שְׁנֵי חֲלָקִים, חֲלָק אֲצִיָּהן שֶׁהִיָּה מִיּוֹאֲצִי מִזְרִים וְחֲלָקוֹ עִם אֲחֵיו צִנְכָסִי חֲפֵר (צ"צ קיח, ז. סְפָרִי שֵׁם): וְהִעֲבַרְתָּ. לְשׁוֹן הִעֲבַרְתָּ (ס"א עֲבָרָה) הוּא צִמִּי שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ בֶּן לְיֹרְשׁוֹ (צ"צ קטז, א). דְּבַר אַחֵר עַל שֵׁם שֶׁהָיָה מִעֲבָרָת נַחֲלָה מִשְׁבָּט לְשִׁבְט שְׁנֵה וְעֵלְהָ יִירוּשָׁן אֹתָהּ. שְׁלֹא תִסְבֹּב נַחֲלָה לֹא נִטְוֶה אֵלֹא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר צִלְבָד (שֵׁם קכ, א) וְכֵן וְהִעֲבַרְתָּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ. כְּכֹלֵן הוּא אֹמֵר וְנִתְמַס וְצִבְתָּ הוּא אֹמֵר וְהִעֲבַרְתָּ (שֵׁם קמז, א):

11	And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses.	וְאִם־אֵין אֲחִים לְאָבִיו וַיִּנְתְּתֶם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרֵי הַקָּרֵב יֵת אַחֲסֹנְתִיהָ לְקָרִיבֶיהָ אֲלֵיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (ב)	11
12	And the LORD said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הָר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סֶק לְטוֹרָא דְעִבְרָא הָדִין וְחֲזִי יֵת אֶרְעָא דִּיהִבִּית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	12
13	And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;	וְרָאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־עַמִּיךָ גַּם־אֹתָהּ כְּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהֱרֹן אֶחָיד:	13
14	because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—	כְּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר־צִן בְּמַרִּיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישְׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מַרִּיבַת קֹדֶשׁ מִדְּבָר־צִן: (ס) כְּמָא דְסָרִיבְתוֹן עַל מִימְרֵי בַּמִּדְבָּרָא דְצִין בְּמַצּוֹת כְּנִשְׁתָּא לְקַדְשׁוֹתֵי בְּמִיא לְעֵינֵיהוֹן אֲנוֹן מִי מַצּוֹת רָקִם מִדְּבָרָא דְצִין:	14
15	And Moses spoke unto the LORD, saying:	וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר: וּמַלִּיל מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר:	15
16	'Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,	יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת וַיִּשָּׁא אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה: וַיִּמַּנִּי יְיָ אֱלֹהֵי רוּחֵיָא לְכָל־בָּשָׂרָא גּוֹבְרָא עַל כְּנִשְׁתָּא:	16

- (11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"צ קט, ז):
- (12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן חתן להם אמר אותי זה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטיין שלו נכנס לשער והוא אחריי לחצר והוא אחריי לטרקלין והוא אחריי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אחת אסור ליכנס (ספרי שם):
- (13) כאשר נאסף אהרן אחיד. מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אחת טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטור (תנחומא ט. ספרי קלו). בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר צעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתו הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה צהא אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):
- (14) הם מי מריבת קדש. הם לבדם אין צהא עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר קן:
- (15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזכרון של נדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי נצור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אחת ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

17	who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.	אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה:	17
18	And the LORD said unto Moses: 'Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ יָתִיד וְהוֹשֵׁעַ בֶּר נֹון גִּבֹּר דְּרוֹת נְבוֹאָה בֵּיה וְתִסְמֹךְ יָת יָדְךָ עָלָיו:	18
19	and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.	וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעִיְיָהֶם:	19
20	And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.	וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	20
21	And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.'	וּלְפָנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה:	21

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתצע כרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקד"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפנייהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתייהם ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותם. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן דוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יוצא וצא לפנייהם. יוצא צראש ונכנס צראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. צוכיותיו: ואשר יביאם. צוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טו):

(18) קח לך. קחנו דברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שצדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ידך עליו. תן לו מתורגמן שידרוש בחיין. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה (שם):

(19) וצויתיה אותו. על ישראל דע שטרנחין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם בהעלתך זא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמנינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. ז"ע, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין צו כבוד ויראה כדרך שנוהגין צך:

(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך ששאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מצית אצבך שאף יהושע יאה צריך לאלעזר (במ"ר כא, טו): ושאל לו. כשיטערך לזאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):

22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה:	22
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ וַיִּדְבֹר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	23
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	חמישי
2	Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.	צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֹרְבָנִי לַחֲמִי לֶאֱשִׁי רִיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לַהֲקָרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:	2
3	And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.	וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֲשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנָיִם לַיּוֹם עַל־הַתָּמִיד:	3
4	The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;	אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּקֹּר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְפָּיִם:	4
5	and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.	וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֶלֶת לַמִּנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִית הַהֵין:	5

- (22) ויקח את יהושע. לקחו צדצרים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):
- (23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שננטווה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שם): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:
- (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאחיה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לצת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לצעלה על צניה וכו' כדאיתא בספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שם): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גציו מכאן למדו וחקנו מעמדות (ספרי שם. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:
- (3) ואמרת להם. אזהרה לצית דין (ספרי שם): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר צמערצ ושל צין הערצים צמורחן של טבעות (שם. יומא סז):
- (4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואחת תלואה (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזהרה ליימי המלואים וכאן צוה לדורות:
- (5) סלת למנחה. מנחת נסכים:

6	It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	עֹלֹת תָּמִיד הָעֲשִׂיָהּ בְּתֹר סִינַי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:	עֹלֹת תְּדִירָא דְּאַתְעֵבִידַת בְּשׂוּרָא דְּסִינַי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוּרְבָנָא קָדָם יי:
7	And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.	וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַחֵין לִכְבֹּשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּד נִסְךְ שֶׁכֶר לַיהוָה:	וְנִסְכִּיָּהּ רְבַעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חֵד בְּקוּדְשָׁא וְיִתְנַסֵּךְ נִסְוֶד דְּחִמְר עֲתִיק קָדָם יי:
8	And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְאֵת הַכֹּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים כַּמִּנְחַת הַבֹּקֶר וְכַנְסָכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)	וְיֵת אֲמְרָא תְּנִינָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמַשְׁיָא כַּמִּנְחַת צִפְרָא וְכַנְסִיָּהּ תַעֲבִיד קוּרְבָנ דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:
9	And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.	וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כִבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה תָּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:	וּבְיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא תִּרְיִן אֲמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח וְנִסְכִּיָּהּ:
10	This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	עֹלֹת שַׁבָּת בַּשַּׁבָּתוֹ עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)	עֹלֹת שַׁבָּא תַתְעֵבִיד בַּשַּׁבָּא עַל עֹלֹת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ:
11	And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וּבָרָאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאַיִל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם:	וּבְרִישֵׁי יְרֵחִיכּוֹן תִּקְרִיבוּ עֹלָתָא קָדָם יי תִּרְיִן בְּנֵי תוֹרֵי תִרְיִן וְדָכֵר חֵד אֲמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:
12	and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;	וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְפָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד:	וּתְלָתָא עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְתוֹרָא חֵד וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְדָכֵרָא חֵד:

- (6) העשיה בהר סיני. כאותן שנעשו צימי המלוואים. דבר אחר העשויה צהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב בה (שמות כד, ו) וישם באגנות מלמד שטעונה כלי (תו"כ לו פי"ח, ח):
- (7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שכר. יין המשכר פרט ליין מגתו (צ"ז, א); (א):
- (8) ריח ניחח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי קמג):
- (10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת אחרת הרי שלא הקריב בשבת וזו שומע אני יקריב שתיים לשבת הצאה תלמוד לומר בשבתו מגיד שזו שבת יומו בטל קרצנו (שם קמד): על עלת התמיד. אלו מוספין לצד אותן שני כבשים של עולת התמיד ומגיד שאין קרצין אלא בין שני התמידין וכן בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה (ספרי שם):
- (12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קוצצין בפרשת נסכים (לעיל טו, ט"ז):

13	and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	וְעִשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:	וְעִשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:
14	And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהֵין לְאַיִל וּרְבִיעֶת הַהֵין לִכְבֹּשׁ וְזֶה עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהֵין לְאַיִל וּרְבִיעֶת הַהֵין לִכְבֹּשׁ וְזֶה עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
15	And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)	וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)
16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD'S passover.	וּבִיָּרְחָא קֳדָמָהּ בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לְיָרְחָא פִּסְחָא קֳדָם יי:	וּבִיָּרְחָא קֳדָמָהּ בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לְחֹדֶשׁ פִּסְחָא לַיהוָה:
17	And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.	וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹמָא לְיָרְחָא הַדִּין חֲנֹא שִׁבְעָא יוֹמִין פִּטִּירָא יִתְאַכִּיל:	וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֹאכֵל:
18	In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא קֳדָמָהּ מְעֻרַע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מְקֻרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
19	but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וּתְקַרְבּוּן קֳדָם יי תֹּרֵי בְּנֵי תֹרֵי תָרִין וְדָבָר חֵד וּשְׁבָעָא אֲמֵרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לְכוּן:	וּתְקַרְבּוּם אֲשֶׁה עָלֶיהָ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאַיִל אֶחָד וּשְׁבָעָה כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:

- (14) זאת עלת חודש בחדשו. שאם עזר יומו בטל קרבנו ושזו אין לו תשלומין (ספרי קמה):
 (15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין זו ידיעה לא בחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלזד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שם. חולין ס) אמר הקב"ה הציאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:
 (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לנס. כגון דבר האצד המותרת בחולו של מועד אסורה ציום טוב:
 (19) פרים. כנגד אצרהם שנאמר (צראשית יא, ו) ולא הנקר רץ אצרהם: אילים. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב (צראשית ל, מ) והכשנים הפריד יעקב. ציסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָהֶן סֹלֶתָ דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתֹרָא וּתְרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא תַעֲבֹדוּן:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל תַּעֲשׂוּ:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא תַעֲבִיד לְאַמְרָא חֵד כֶּן לְשִׁבְעָא אֲמַרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן תַעֲשֶׂה לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וּצִפְרִיא דְּחַטָּאת חֵד לְכַפָּרָא עֲלִיכֹן:	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלִיכֶם:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	בְּרַ מַעֲלַת צִפְרָא דְּהִיא עֲלַת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יְתֵאֵלִין:	מִלְּבַד עֲלַת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֹלָה:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כָּאֵלִין תַעֲבֹדוּן לְיוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לַחִים קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ עַל עֲלַת תְּדִירָא וְתַעֲבִיד וְנִסְכֶּיהָ:	כָּאֵלָה תַעֲשׂוּ לְיוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיח־נִיחָח לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעֹרַע קָדִישׁ יְהִי לְכֹון כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קָדֹשׁ יְהִיָּה לָכֶם כָּל־מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ס)	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבְיוֹמָא דְּבִכּוּרָא בְּקֹרְבִיכֹון מִנְחָתָא חֲדָתָא קָדָם יְיָ בְּעֻצְרִתְכֹון מְעֹרַע קָדִישׁ יְהִי לְכֹון כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	וּבַיּוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעַתִּיכֶם מִקְרָא־קָדֹשׁ יְהִיָּה לָכֶם כָּל־מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	כה 26
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְתִקְרְבוּן עֲלֹתָ לֹא־תִקְבֹּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ תֹורֵי בְּנֵי תֹורֵי תְרִין דְּכֹר חֵד שִׁבְעָא אֲמַרִין בְּנֵי שָׁנָא:	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיח־נִיחָח לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בֶקֶר שְׁנַיִם אִיל אֶחָד שִׁבְעָה כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה:	27

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קליר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הזאה מן החדש (מנחות פד, ב):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָהוּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חַד תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא חַד:	וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל הָאֶחָד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֻם:	שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	בֶּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֶיהָ תַּעֲבֹדוּן שְׁלֵמִין יְהוֹן לְכוּן וְנִסְכֵּיהוֹן:	מִלְבָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תָמִידִם יְהִי־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבִירְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחַד לִירְחָא מְעָרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַּעֲבֹדוּן יוֹם יִבְבָּא יְהִי לְכוּן:	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־ מְלָאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעְוָא קָדִים יִי תוֹר בֶּר תוֹרִי חַד דְּכַר חַד אֲמָרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁבְעָא שְׁלֵמִין:	וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרִיחַ נִיחַח לִיהוָה פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִידִם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָהוּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא:	וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹנָא חַד לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְצִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד חֲטָאתָא לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֻם:	וְשְׁעִיר־עֲזִים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רצותינו (מנחות פז, ח) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְבֵית נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס) כָּדָם יִי: כָּדָם יִי: כָּדָם יִי: כָּדָם יִי:</p>	<p>6</p>
<p>And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעָנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: וּבַעֲשָׂרָא לִירְחָא שְׁבִיעָא הַדִּין מַעֲרַע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן וְתַעֲנוּן יֵת נַפְשָׁתְכוֹן כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּן:</p>	<p>7</p>
<p>but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה הֵיחָד נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא קָדָם יִי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא תוֹר בֶּר תוֹרִי חַד דְּכֹר חַד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין יִהוּן לְכוֹן:</p>	<p>8</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי עֲשָׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד: וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֲשָׂרוֹנִין לְדָכְרָא חַד:</p>	<p>9</p>
<p>a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן לְכָבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָה אִמְרִין:</p>	<p>10</p>
<p>one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס) צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד חֲטָתָא בֶּר מַחֲטָת כְּפוּרִיא וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן:</p>	<p>11</p>
<p>And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;</p>	<p>וּבַחֲמִישָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֵג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים: וּבַחֲמִישָׁתָּא עֲשָׂרָא יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָא מַעֲרַע קָדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין לֹא תַעֲבֹדוּן וְתִיחַמוּן חֲגָא קָדָם יִי שִׁבְעָא יוֹמִין:</p>	<p>שביעי</p>

(6) מלביד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:
(11) מלביד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טו, ט) שגם הוא חטאת: ועלת התמיד. ומלביד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסד על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ציוס מלביד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיה שבהם מוספים על התמיד ואין לשון ציוס. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעצמן בכל יום ויום:

13	and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;	והקרבתם עלה אשה ריח ניחוח ליהוה פרים בני-בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים יהיו: ותקרבון עלתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי תורי בני תורי תלת עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין יהיו:
14	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,	ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פרים שני עשרנים לאיל האחד לשני האילים: ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונים לתורא חד לתלת עשר תורין תרין עשרונים לדכרא חד לתרין דכרין:
15	and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;	ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים: ועשרונא עשרונא לאמרא חד כן לארבעת עשר אמרין:
16	and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונספיה: (ס) וצפיר בר עזין חד חטאת בר מעלת תדירא מנחתה ונספיה:
17	And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים: ותרי עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:
18	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמנשפט: ומנחתהון ונספיהון לתורי דכרי ולאמרי במנניהון כדחוי:
19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (ס) וצפיר בר עזין חד חטאת בר מעלת תדירא ומנחתה ונספיהון:
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השלישי פרים עשתי-עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים: וביומא תליתאה תורי חד עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:

(18) ומנחתם ונספיהם לפרים. פרי החג ע'הס. כנגד ע' אומות עוזדי גילולים שמחמעטים והולכים סימן כליה הם וזימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין (סוכה נה, ב): ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה נ, יז) שה פורה והם קצועים ומנינים חשעים ושמונה לנלות מהם חשעים ושמונה קללות שצמשנה תורה (מדרש אגדה). בשני נאמר ונספיהם על שני תמידי היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשני ונספיהם בשני ונספיהם בשני כמשפטם מ"ס י"ד מ"ס הרי כאן מים רמז לנסוך המים מן התורה צוה (תענית ב, ב):

21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוּן כְּדַחֲזִי:	21
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס) וּצִפְרָא דְחַטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	22
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא רַבִּיעָא תֹרֵי עֲשָׂרָא דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	23
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוּן כְּדַחֲזִי:	24
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חַטָּאת מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס) וּצִפְרִיר בָּר עֲזִין חַד חַטָּאת בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	25
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא חֲמִישָׁא תֹרֵי תִשְׁעָא דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	26
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוּן כְּדַחֲזִי:	27
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלִּבְד' עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס) וּצִפְרָא דְחַטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	28
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁתִּיתָא תֹרֵי תַמְנִי דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	29
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוּן כְּדַחֲזִי:	30

31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וּצְפִירָא דְחֻטָּאתָא חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ: (ס)	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרֵי שְׁבַע דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי פָרִים שְׁבַע אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תְּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּדַחְזֵי לָהֶן:	וּמִנְחָתָם וְנִסְכָּהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצְפִירָא דְחֻטָּאתָא חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהִין לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לָא תַּעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָת עֲבֹדָה לָא תַעֲשׂוּ:	מפטייר 35
36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרֵעָנָא קֳדָם יי תּוֹר חֵד דְּכָר חֵד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַת שְׁלָמִין:	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אֵשָׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַעַת תְּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ לְתוֹרָא לְדָכְרָא וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהּ כְּדַחְזֵי:	מִנְחָתָם וְנִסְכֶּיהֶם לְפָר לְאֵיל וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצְפִירָא דְחֻטָּאתָא חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38

(35) עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. עֲשׂוּרִים זַעֲשִׁיית מִלֵּאכָה (חֲגִיגָה יח, א). דָּכַר אַחֵר עֲצֶרֶת עֲשָׂרָה מִלֵּאכָה. מִלְּמַד שֶׁטַעֲוִין לִינָה (סַפְרֵי קִנָּא). וּמִדְּרָשׁ זֶאֱגָדָה (סוּכָה שס) לִפִּי שְׁכַל יְמוֹת הַרְגֵּל הַקְרִיבּוּ כִּגְדָה ע' אֲוִמוֹת וְכַשְׂצִיִּין לֵלְכַת אֲמַר לֵהֶם הַמִּקּוֹס זִבְקָשָׁה מִכֶּסַּע עָשׂוּ לִי סַעֲוָדָה קִטְנָה כְּדִי שֶׁאֵהֲנָה מִכֶּסַּע:

(36) פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד. אֵיל (אֵלּוּ) כִּגְדָה יִשְׂרָאֵל הִתְעַכְּבוּ לִי מִעַט עוֹד. וְלִשׁוֹן חֲזָה הוּא זֶה כְּזִנִּים הַנִּפְטָרִים מֵאֲצִיָּהּ וְהוּא אֲוִמַר לֵהֶם קִשָּׁה עָלֵי פְרִידַתְכֶם עֲכָזוּ עוֹד יוֹם אֶחָד. מִשַּׁל לְמַלְךְ שֶׁעָשָׂה סַעֲוָדָה וְכו' כְּדֵאִיתָא זִבְקָשָׁה סוּכָה (שס) וְזִמְדָּרֶשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא (יז) לְמַדָּה תּוֹרָה דְּרַךְ אֶרֶץ שָׂמִי שִׁישׁ לוֹ אֲכַסְנָאֵי יוֹם רִאשׁוֹן מֵאֲכִילוּ פִטּוּמוֹת לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ דְגִים לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ זֶשֶׁר זֶה־מָה לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ קִטְנִיּוֹת לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ יֶרֶק פּוֹחַת וְהוֹלֵךְ כְּפָרֵי הַחֲגִ:

These ye shall offer unto the LORD
in your appointed seasons, beside
your vows, and your
freewill-offerings, whether they be
your burnt-offerings, or your
meal-offerings, or your
drink-offerings, or your
peace-offerings.

אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם
לְבַד מִנְּדָרֵיכֶם וּנְדָבָתֵיכֶם
לַעֲלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם
וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:

אֵלֶּין תַּעֲבֹדוּן כָּר
בְּמוֹעֲדֵיכֹן בְּר
וּנְדָבָתְכֹן
וּלְעֹלֹתְכֹן
וּלְמִנְחֹתְכֹן
וּלְנִסְפֵיכֹן
וּלְנִכְסֵת קֹדֶשִׁיכֹן:

And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה: (פ)

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּל־דִּפְקִידֵי יְיָ יֵת מֹשֶׁה:

קס"ח

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21 on page 215. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 218 instead.

And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.

מטות
כו
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם רִישֵׁי שְׁבֻטָּא
לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דִּין
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: פְּתִלְמָא דְפִקִּיד יי:

When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.

אִישׁ כִּי-יֵדֵר נָדָר לַיהוָה אוֹ-
הַשָּׁבַע שְׁבַעַה לְאַסֵּר אֶסֶר עַל-
נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כָּכָל-
הַיֵּצֵא מִפִּיּו יַעֲשֶׂה:

Also when a woman voweth a vow
unto the LORD, and bindeth herself
by a bond, being in her father's
house, in her youth,

וְאִשָּׁה כִּי־תֵדָר נָדָר לִיהוָה וְאִסָּר אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנִעֻרֶיהָ:

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוב לחוצה: לבד מגדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזהה היא צידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצו צרגל שמא יקשה לו לחזור ועלות לירושלים ולהקריב נדריו ונמצא עובר צבל תאחר (ספרי קנב):

(1) ויאמור משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דזרי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדריים מתחלת בדבריו של משה הוטרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמשע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדריים התחיל דבריו (ספ):

(2) ראשי המשות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדברות כן תלמוד לומר (שמות לד, לא-לז) וישבו אליי אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה ככה למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטאי חוץ (ויקרא יז, ז) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנב. נדרים עה, א. ז"ב קכ): זה הדבר. משה נתנבא (שמות יא, ד) צבה אמר ה' כחצות הלילה. והנביאים נתנבאו צבה אמר ה' מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם בלשון התורה ובעל (ואצ) בלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים סט):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונס שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות או קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להתיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דבריו. כמו לא יחלל דבריו לא יעשה דבריו חולין (שם):

5	and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃
6	But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.	וְאִם־הִלִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיְהִי וְיִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ׃
7	And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;	וְאִם־הָיוּ תְהִיָּה לְאִישׁ וּנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אֹ מִבֵּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ׃
8	and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהַחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ׃
9	But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.	וְאִם־בְּיוֹם שָׁמְעָה אִישָׁהּ יִנִּיא אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבֵּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַיְהִי וְיִסְלַח־לָהּ׃

(4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (סס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק;

(6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפר הוא הנאה זו הפרה (ספרי סס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לז, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (במדבר יד, לד) וידעתם את תנואחי. את אשר קרתם מעלי: ודי יסלח לה. צמה הכתוב מדבר צאשה שנדרה צנזר ושמה צעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושומה יין ומעמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

(7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלל נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן צארוסה וצא לחלוק צה שצצה וצעלה מפירין נדרה הפר האצ ולא הפר הצעל או הפר האצ הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (סס. נדרים קז): ונדרה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמה צהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי סס):

(8) ושמה אישה וגר. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (סס):

(9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האצ תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל צנעוריה צרשות אציה

10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ׃ וְנָדָר אֶרְמָלָא וּמְתָרְכָא כָּל דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁה קַיִים עָלֶיהָ׃	לוי
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	וְאִם־בֵּית אִישָׁה נִדְרָה אֹז־אָסְרָה אָסֶר עַל־נַפְשָׁה בִּשְׁבָעָה׃ וְאִם בֵּית אִישָׁה נִדְרָה אוֹ וְאִם בֵּית אִישָׁה נִדְרָה אֹז־אָסְרָה אָסֶר עַל נַפְשָׁה בְּקִיּוּם׃	11
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִישָׁה וְהִתְחַרַּשׁ לָהּ לֹא הִנֵּיא אֹתָהּ וְקָמָו כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֶר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁה יָקוּם׃ וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וְיִשְׁתַּוּק לָהּ לֹא אַעֲדִי יְתֵהוּן וְיִקְוִמוּן כָּל נִדְרֶיהָ וְכָל אָסְרֵי דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁה יִקְוִמוּן׃	12
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.	וְאִם־הִפְרֹ יַפֵּר אֹתָם ׀ אִישָׁה בְּיוֹם שָׁמְעָו כָּל־מוֹצֵא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרָהּ וְלֹא־אָסֶר נַפְשָׁה לֹא יָקוּם אִישָׁה תִּפְלֹם וַיְהִי וַיִּסַּח־לָהּ׃ וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל יְתֵהוּן בַּעֲלָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע כָּל אַפְקוּת שְׂפּוֹתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וְלֹא־אָסֶר נַפְשָׁה לֹא יִקְוִמוּן בַּעֲלָהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קֳדָם ייִ יִשְׁתַּבֵּי לָהּ׃	13
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	כָּל־נָדָר וְכָל־שְׁבָעַת אָסֶר לְעֵזַת נַפְשׁ אִישָׁה יִקְיָמֶנּוּ וְאִישָׁה יִפְרֶנּוּ׃ כָּל נָדָר וְכָל קִיּוּמַת אָסֶר לְסַגְפָּא נַפְשׁ בַּעֲלָה יִקְיָמֶנּוּ וּבַעֲלָה יִבְטִילֶנּוּ׃	ישראל
15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	וְאִם־תִּתְחַרַּשׁ יַחְרִישׁ לָהּ אִישָׁה מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהָקִים אֶת־כָּל־נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אָסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֹתָם כִּי־תִתְחַרַּשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעָו׃ וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתַּוּק לָהּ בַּעֲלָהּ מִיּוֹם לַיּוֹם וְיִקְיָם יֵת כָּל נִדְרֶיהָ אוֹ יֵת כָּל אָסְרֶיהָ דְּעָלָה קַיִים יְתֵהוּן אַרְי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע׃	15
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	וְאִם־הִפְרֹ יַפֵּר אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמְעוּ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֹנָהּ׃ וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל יְתֵהוּן בְּתֵר דְּשָׁמַע וְיִקְבִּיל יֵת חֻבָּה׃	16

היא (קידושין יג. כתובות מו, ב):

(10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אב ולא צרשות זעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב

מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרקנה וחזרה לרשות האב (ספרי קנד. נדרים סח, א):

(11) ואם בית אישה נדרה. צנשואה הכתוב מדבר (ספרי סס):

(14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר

אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א):

(15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ב):

(16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפר לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא

נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶלֶּיִן קִימֵי דְפִקִּיד יְיָ יֵת אֶת־מִשָּׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	שני כז
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקֵם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרָהּ תֵּאסָף אֶל־עַמֶּיךָ:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD'S vengeance on Midian.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֶלֶף לַמַּטֵּה אֶלֶף לַמַּטֵּה לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לְצָבָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא:	5
6	And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֵּה לְצָבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֳּדָשׁ וְחֲצֻצֹת הַתְּרוּעָה בְיָדוֹ:	6

- (2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ז, ט) אל תתגר בם מלחמה. אבל מדינים נתעצרו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טובות שיש לי להוציא מהם רות המואבית ונעמה העמונית (צ"ק לח, ז):
- (3) וידבר משה וגר. אף על פי שמע שמיתתו תלויה בדבר עשה צמחה ולא אחר (ספרי קנז): החלצו. כתרגומו לשון חלוצי צבא מזויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג): בקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקצ"ה (שם):
- (4) לכל מטות ישראל. לרצות שצט לוי (ספרי שם):
- (5) וימסרו. להודיעך שצחק של רועי ישראל כמה הם חציצים על ישראל עד שלא שמעו צמיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיתתו משה תלויה צמקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):
- (6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקצ"ה מי שהתחיל צמחיה שהרג כזצית נור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אצו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדנים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטע עגלים

- 7 And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male. 7
וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר:
- 8 And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword. 8
וְאֶת־מְלָכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חֲלָלֵיהֶם אֶת־אֹנִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צֹר וְאֶת־חֹר וְאֶת־רַב־עַם חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְאֵת בִּלְעָם בֶּן־בְּעֹר הָרְגוּ בַחֶרֶב:
- 9 And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey. 9
וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בְּזָזוּ:
- 10 And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire. 10
וְאֵת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמִוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירָתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:
- 11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast. 11
וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל־הַמְּלָקוֹת בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:

לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטפט צינרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והציץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הציץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בצלעם כתיב (בספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. בראשיתו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנז):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם בענה והשוו כולם בפרוענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצמו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צ"צ אלף אחס צאים להלם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (ס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם שאין נושעים אלא צפיהם על ידי תפלה ובקשה. וזא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) טירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמחורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתיא:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים וצדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא בראשית שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (שה"ש ו, ו) שניך כעדר החללים וגו'. אף אנשי המלחמה שניך כולם צדיקים (ספרי שם): שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא ביזת מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שזי אלל מלקוח שזי באדם ומלקוח בבהמה:

12	And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.	וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֵרֶבֶת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: (ס)	12
13	And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.	וַיָּצֵאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נָשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה:	שלישי (שני)
14	And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.	וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְאָה הַמִּלְחָמָה:	14
15	And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה:	15
16	Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.	הֲנֵן הִנֵּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בִּלְעָם לְמַסֵּר-מֵעַל בִּיהֲוָה עַל-דֶּבֶר-פְּעוֹר וַתְּהִי הַמִּגַּפָּה בְּעַדַת יְהוָה:	16
17	Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.	וַעֲתִיָּה הֲרֹגוּ כָל-זָכָר בֶּטָן וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרָגוּ:	17
18	But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.	וְכָל הַטָּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר תְּחִיּוּ לָכֶם:	18

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יואכים לחטוף מן הצוה (שם):
(14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (שם):

(16) הן הנדה. מגיד שהיו מכיירין אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי וטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שזעולס אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שם מאות רכב צהור צווא ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שם):
(17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הנץ העבירות והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ס, ג): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

19	And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives.	וְאַתֶּן שָׂרוּ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׁבַע יוֹמִין כָּל דְּקִטְל נַפְשָׁא וְכָל דְּקָרַב בְּקִטְלָא תִדּוֹן עָלוּהִי בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אֶתְוִן וּשְׁבִיכּוֹן:	וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הַיָּג וְכָל נֶפֶשׁ נִגַּע בַּחֲלָל יִתְחַטְּאוּ בְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וְשִׁבְיֵיכֶם:
20	And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.'	וְכָל בְּגָד וְכָל כְּלִי-עוֹר וְכָל-מַעֲשֵׂה עֵזִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)	וְכָל-בְּגָד וְכָל-כְּלִי-עוֹר וְכָל-מַעֲשֵׂה עֵזִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)
21	And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses:	וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:	וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:
22	Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead,	בָּרָם יֵת דְּהַבָּא וְיֵת כֶּסֶףא יֵת נְחָשָׁא יֵת בְּרֹזָל וְיֵת עִבְצָא וְיֵת אַבְרָא:	אֵךְ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחָשֶׁת אֶת-הַבְּרֹזָל אֶת-הַבַּדִּיל וְאֶת-הָעִפְרָת:
23	every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water.	כָּל מִדְּעָם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבְרוּנִיהּ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרָם בְּמִי אֲדִיוֹתָא וְיִתְדִי וְכָל דְּלֹא מִתְעַל בְּנוֹרָא תַעֲבְרוּנִיהּ בְּמִיָּא:	כָּל-דְּבָר אֲשֶׁר-יָבֹא בָאֵשׁ תַעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֹר אֵךְ בְּמִי נִדָּה יִתְחַטְּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֹא בָאֵשׁ תַעֲבִירוּ בְּמִיָּם:

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רצי מאיר אומר זהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כאלו נוגע במת עצמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קכו): תחטאו. צמי נדה כדן שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יצמות ס, ב. סא, א) קצרי עוזדי גילולים אינן מטמאין צאהל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן לאני לאן מרעיתי אדם אתם קרויין אדם ואין עוזדי גילולים קרויין אדם. מודה הוא שהעוזדי גילולים מטמאין צמגע וצמגע שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת אהלים שנאמר (צמדבר יט, יד) אדם כי ימות צאהל: אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וצריכין הזאה אלא מה אתם צני צריח אף שציעם כשיצאו לצריח ויטמאו צריכין הזאה (ספרי קנו): (20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ז): (21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנחלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מואל צשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקצוף (משה) על אלעזר ועל איתמר צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (צמדבר כ, יא) צשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי טז): אשר צוה ד' וגו'. תלה ההוראה צרצו (טז): (22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכס משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכס על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מצליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעלנו וזהו לשון אף שלא יהא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא: (23) כל דבר אשר יבא באש. לצלל צו כלום: תעבירו באש. כדרך ששמישו הגעלתו מה ששמישו על ידי חמין יגיעלנו צחמין ומה ששמישו על ידי כגון השפוד והאסכללה ילצנו צאור (ע"ז עה, ז): אך במי נדה יתחטא. לפי

24	And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.	וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	וְתַחֲוִינוּ לְבוּשֵׁיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
26	'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation;	שָׂא אֵת רֹאשׁ מַלְקוֹת הַשָּׂבִי בְּאֲדָם וּבְבִהֶמָּה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:	קְבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן דְּבִרַת שָׂבִי בְּאֲנָשָׁא וּבְכַעֲרָא אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר כְּהֵנָא וְרִישֵׁי אֲבֹתָהּ כְּנִשְׁתָּא:
27	and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְחִצִּית אֶת־הַמַּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמַּלְחָמָה הַיְצְאִים לְצָבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:	וְתַפְלִיג יֵת דְּבִרַתָּא בֵּין גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא:
28	and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְהִרְמֵת מִכֶּסֶּ לַיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמַּלְחָמָה הַיְצְאִים לְצָבָא אֶתְדֹּ נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:	וְתַפְרִישׁ נְסִיבָא קֳדָם יְיָ מִן גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא חֲדָא נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ מֵאָה מִן אֲנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא:
29	take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִמַּחֲצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה:	מִפְּלִגוּתְהוֹן תִּסְבוּן וְתִתְּנוּן לְאַלְעֹזֶר כְּהֵנָא אֶפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ:
30	And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'	וּמִמַּחֲצִית בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶתְדֹ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֹוִיִּם שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכֵּן יְהוָה:	וּמִפְּלִגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבֹּ חֶד דִּיתְחֹד מִן חֲמִשִּׁין מִן אֲנָשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתִתִּין יִתְהוֹן לְלוֹוִיֵּי נְטָרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכְּנָא דִּיִּי:
31	And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר כְּהֵנָא כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה:

פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (שס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי גדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם גדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דצר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלויות שתשמישן צונן ולא צלעו איסור: העבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (שס):

(24) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קח את הששון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר הַבָּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עַם הַצִּבְאָה צֹאן שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁת אֶלְפִים:	וַהֲיָת דְּבִרְתָּא שְׂאָר בָּזָא דְּבִזּוּ עֲמָא דְּנִפְקוּ לְחִילָא עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין:
33	and threescore and twelve thousand beees,	וּבִקָּר שָׁנִים וְשִׁבְעִים אֶלֶף:	וּתְוִרֵי שִׁבְעִין וַתְּרִין אֶלְפִין:
34	and threescore and one thousand asses,	וַחֲמִיָּים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:	וַחֲמִרֵי שְׁתֵּין וַחֲדָא אֶלְפִין:
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וַנִּפְשׁ אָדָם מִן-הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל-נֶפֶשׁ שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף:	וַנִּפְשָׁא דְּאִנְשָׁא מִן נְשִׂיאָ דְּלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבֵי דְּכּוּרָא כָּל נִפְשָׁתָא תְּלָתִין וַתְּרִין אֶלְפִין:
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיְצְאִים בַּצִּבְאָה מִסִּפֵּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֶלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וַהֲיָת פְּלִגּוּתָא חוּלְקָא גּוּבְרִיא דְּנִפְקוּ לְחִילָא מִנֵּין עֲנָא תְּלָת מֵאָה וַתְּלָתִין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
37	And the LORD'S tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן-הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:	וַהֲיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִישׁ:
38	And the beees were thirty and six thousand, of which the LORD'S tribute was threescore and twelve.	וּבִקָּר שִׁשָּׁה וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשִׁבְעִים:	וּתְוִרֵי תְּלָתִין וְשִׁשָּׁה אֶלְפִין וַנְּסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שִׁבְעִין וַתְּרִין:
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD'S tribute was threescore and one.	וַחֲמִיָּים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וַחֲמִרֵי תְּלָתִין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה וַנְּסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שְׁתֵּין וַחֲדָא:
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD'S tribute was thirty and two persons.	וַנִּפְשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ:	וַנִּפְשָׁא דְּאִנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֶלְפִין וַנְּסִיבָהוּן קָדָם יְיָ תְּלָתִין וַתְּרִין נֶפֶשׁ:
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-מִכְסֵי תְּרוּמַת יְהוָה לְאֵלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:	וַיְהִי מֹשֶׁה יָת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאֵלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נטוו להריס מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר בזו עש הנצא איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הנאון וגו':

42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן־האנשים הצבאים: ומפלגות בני ישראל דפלג משה מן גובריא דנפקו לחילא:	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן־האנשים הצבאים:	חמישי
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	ותהי מחצת העדה מן־הצאן שלש־מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	ותהי מחצת העדה מן־הצאן שלש־מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	43
44	and thirty and six thousand beees,	ובקר ששה ושלשים אלף:	ובקר ששה ושלשים אלף:	44
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	45
46	and sixteen thousand persons—	ונפש אדם ששה עשר אלף:	ונפש אדם ששה עשר אלף:	46
47	even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.	ויקח משה מן־החמשים מן־האדם ומן־הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את־משה: ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דאתחד חד מן חמשים מן אנשא ומן בעירא ויהב יתהון ללויאי נטרי מטרת משכנא דיין כמא דפקיד יי ית משה:	ויקח משה מן־החמשים מן־האדם ומן־הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את־משה:	47
48	And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;	ויקרבו אל־משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	ויקרבו אל־משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	48
49	and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.	ויאמרו אל־משה עבדיך נשא את־ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא־נפקד מןנו איש:	ויאמרו אל־משה עבדיך נשא את־ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא־נפקד מןנו איש:	49

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים הזובאים:

(43) ותהי מחצת העדה. כן וכן:

(47) ויקח משה וגו':

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא חף הוא בלשון חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטנה תרגומו דהות שגיא ממניגא וכן (שמואל א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל לישב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

50	And we have brought the LORD'S offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'	וְקִרְבָּנָא יִת קִוְרְבָנָא דִּי גִבֹר דְּאַשְׁכַּח מֵאֵן דְּדָהָב שִׁירִין וְשִׁבִין עֶזְקֵן קִדְשִׁין וּמַחוּד לְכַפֵּרָא עַל נַפְשָׁתָנָא קֳדָם יי:	וְנִקְרָב אֶת־קֶרְבֵּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי־זָהָב אֲצַעְדָה וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:	50
51	And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.	וְנָסִיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֵנָא יִת דְּהָבָא מִנְהוֹן כָּל מֵאן דְּעוֹבְדָא:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַתֶּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה:	51
52	And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—	וְהָיָה כָּל דְּהָב אִפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרִישׁוּ קֳדָם יי שֶׁתַּת עֶשֶׂר אֶלְפִין שָׁבַע מֵאָה וְחֲמִשִּׁין סֵלְעִין מִן רַבְנֵי אֶלְפֵי וּמִן רַבְנֵי מֵאוֹתָא:	וַיְהִי כָל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאַת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאַת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	52
53	For the men of war had taken booty, every man for himself.—	גּוֹבֶרֶין דְּחִילָא בְּזוּ גִבֹר לְנַפְשֵׁיה:	אֲנִשִּׁי הַצָּבָא בְּזִזּוּ אִישׁ לוֹ:	53
54	And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.	וְנָסִיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֵנָא יִת דְּהָבָא מִן רַבְנֵי אֶלְפֵי וּמֵאוֹתָא וְאִיתִיאוּ יִתִּיה לְמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּיוֹכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יי:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאַת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאַת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיָּקְרוּן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)	54
XXXII	Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,	וּבְעִיר סְגִי הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תַּקִּיף לַחֲדָא וַחֲזוּ יִת אֶרֶע יַעֲזֹר וַיַּת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְר כְּשֵׁר לְבֵית בְּעִיר:	וּמִקְנֵהוּ רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וַהֲגִה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֵה:	ששי (שלישי) כט
2	the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:	וְאִתּוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֵנָא וּלְרַבְרָבֵי כְּנִשְׁתָּא לְמִימַר:	וַיָּבֹאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:	2
3	'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,	עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנֶבֹז וּבְעֹן:	עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנֶבֹז וּבְעֹן:	3

(50) אצעדה. אלו צמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. זמיראון: וכומז. דפוס של בית הרחם לכפר על ההרור הלז של צנות מדין:

4	the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'	4	הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עַדְתִּי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה: (ס)	4	אֲרָעָא דְמִחָא יִי יֵת יִתְבָּהָא קֳדָם כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֲרָעָא פְּשָׂרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדָךְ אִית בְּעִיר:
5	And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'	5	וַיֹּאמְרוּ אֶם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אַל-תַּעֲבִרְנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:	5	וַאֲמָרוּ אִם אֲשַׁכְנָא רַחֲמִין בְּעֵינֶיךָ תִּתְּנֵיהֶב אֲרָעָא הָדָא לַעֲבָדָךְ לְאֻחְסָנָא לֹא תַעֲבִירְנָא יֵת יַרְדֵּנָא:
6	And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?	6	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:	6	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:
7	And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?	7	וְלָמָּה (כ' תנואון) [ק' תניאון] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:	7	וְלָמָּה תוֹנוּן יֵת לִפְנֵי דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְבַּר לְאֲרָעָא דִּיהֵב לָהוֹן יִי:
8	Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.	8	כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֹתָם מִקְדָּשׁ בְּרַנֵּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:	8	כְּדִין עָבְדוּ אֲבָהֲתֶכּוֹן כִּד שְׁלַחִית יִתְהוֹן מִרְקַם גִּיָּאָה לְמַחֲזִי יֵת אֲרָעָא:
9	For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.	9	וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֲשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבָלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:	9	וּסְלִיקוּ עַד נַחְלָא דְאֶשְׁכּוֹל וַיַּחֲזוּ יֵת אֲרָעָא וַאֲוִיָּאוּ יֵת לִפְנֵי דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כִּדִּיל דְּלֹא לְמִיעַל לְאֲרָעָא דִּיהֵב לָהוֹן יִי:
10	And the LORD'S anger was kindled in that day, and He swore, saying:	10	וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:	10	וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּי בְיוֹמָא הַהוּא וַקְרִיִּים לְמִימַר:
11	Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;	11	אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעֲלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:	11	אִם יִחֲזוּן גּוֹבְרִיָּא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא יֵת אֲרָעָא דְקַיִימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דְּחִלְתִּי:

(3) עטרות ודיבון וגו'. מארץ סיחון ועוג היו:

(6) האחיכם. לשון תמיסה הוא:

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לצם מעזור שיהיו סבורים שאתם יראים לעזור מפני המלחמה וחזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

- 12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD. 12 בִּלְתִּי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקֵּנִזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון כִּי מָלְאוּ אַחֲרַי יְהוָה:
- 13 And the LORD'S anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed. 13 וַיַּחֲרֹאף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּם כָּל־הַדֹּר הַעֲשֵׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:
- 14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel. 14 וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לַסִּפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל:
- 15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.' 15 כִּי תִשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וּשְׁחַתֵּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה: (ס)
- 16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones; 16 וַיָּגִשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:
- 17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land. 17 וְאִנְחֵנוּ נַחֲלָץ חַשְׁמִים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנָם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשֵׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבָצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
- 18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance. 18 לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתֻרֵינוּ עַד הִתְנַחֲל' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:

(12) הקנזי. חורגו של קנו היה וילדה לו אמו של כלז את עתניאל (סוטה יא, ז):

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם צנע ונד):

(14) לספוח. כמו (ישעיה כט, ח) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון חוספת:

(16) נבנה למקננו פה. חסים היו על ממונם יותר מצניהם וצנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם לא כן עשו

העיקר עיקר והטפל טפל צנו לכם מחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לנאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. מזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, א) מהר שלל חש צו (שם ה, יט) ימהר יחשה: לפני בני

ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר צגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם

צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אחכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעצרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כתיב (יהושע

ו, יג) והחלוץ הולך לפניו זה ראובן וגד שקיימו תנאם: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנצנה

עכשיו:

19	For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'	כִּי לֹא נִחַל אִתָּם מֵעַבְרָ לִירְדֵן וְהִלָּאָה כִּי בָאָה נִחַלְתָּנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרָ הִירְדֵן מִזְרָחָה: (פ)	אֲרִי לֹא נַחְסִין עִמָּהוּן מֵעַבְרָ לִירְדֵן וְהִלָּאָה אֲרִי קִבִּילָנָא אַחֲסַנְתָּנָא לָנָא מֵעַבְרָ לִירְדֵן מִדְּנִחָא:
20	And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְחַלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמִלְחָמָה:	וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבִדוּן ית פתגמא הדין אס תודרוון קדם עמא די לקרבא:
21	and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,	וְעַבְרָ לָכֶם כָּל-חֵלּוֹץ אֶת-הִירְדֵן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבֵיו מִפְּנֵיו:	וַיַּעֲבֵר לְכוּן כָּל דְּמִזְרוּ ית ירדנא קדם עמא די עד דיתריד ית בעלי דבבוהי מן קדמוהי:
22	and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲרַיִךְ תָּשֻׁבוּ וְהָיִיתֶם נְקִיִּים מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֲזָה לִפְנֵי יְהוָה:	וְתִכְבִּישׁ אֶרְעָא קְדָם עִמָּא די וְכִתְרָ כֵּן תִּתּוּבוּן וְתִהְיוּן זָכָאִין קְדָם יי וּמִיִּשְׂרָאֵל וְתִהְיִי אֶרְעָא הָדָא לְכוּן לְאַחֲסָנָא קְדָם יי:
23	But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.	וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חָטֵאתֶם לַיהוָה וְיָדְעוּ חַטֹּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:	וְאִם לֹא תַעֲבִדוּן כֵּן הָא חֲבִיתוּן קְדָם יי וְיָדְעוּ חֻבִּתְכוּן דִּתְשַׁכַּח יִתְכוּן:
24	Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'	בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֹרֹת לְצִנְאָכֶם וְהִיצָא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:	בְּנוּ לְכוּן קְרוּוֹן לְטַפְּלְכוּן וְחֻטְרִין לְעֹנְכוּן וְיִדְיֹפֹק מִפּוֹמְכוּן תַּעֲבִדוּן:
25	And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.	וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כְּאֲשֶׁר אָדָנִי מֻצְוָה:	וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבָדֶיךָ יַעֲבִדוּן כְּמָא דְרַבּוּנֵי מִפְּקִיד:
26	Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;	טַפְּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנָנוּ וְכָל-בְּהֵמָתָנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	טַפְּלָנָא נְשָׁנָא וְכָל בְּהֵמָתָנוּ בְּעִירָנָא יִהְיוּ תַמָּן בְּקָרְוֵי גִלְעָד:

(19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערבי: כי באה נחלתנו. כזר קצלונו צעזר המזרחי: (24) לצנאכם. תיזה 12 מגזרת (תהליס ח, ח) זנה ואלפים כלס. שאין זו אל"ף מפסיק בין נו"ן לזד"י ואל"ף שזא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של זנה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: והיצא מפיכם תעשו. לגזרה. שקצלתם עליכם לעבור למלחמה עד כזו וחלוק שמה לא בקש מהם אלא ונכזשה ואחר תשובו והם קצלו עליהם עד התחל הרי הוסיפו להמכזש שזע שחלקו וכן עשו: (25) ויאמר בני גד. כולס כאיש אחד:

27	but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'	וְעַבְדֶּיךָ יַעֲבֹרֹוּ כָּל-חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדַנִּי דָּבָר:	27
28	So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.	וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	28
29	And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרֹוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חֲלוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה:	29
30	but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'	וְאִם-לֹא יַעֲבֹרֹוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנִאֲחֲזֻוּ בְּתוֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	30
31	And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.	וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵל-עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה:	31
32	We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'	נַחֲנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֲחֻזַּת אֲחֻזַּת נַחֲלָתָנוּ מֵעַבְרָה לַיַּרְדֵּן:	32
33	And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.	וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֹ מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכַּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכַּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:	33
34	And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;	וַיְבִנּוּ בְנֵי-גָד אֶת-דִּיבּוֹן וְאֶת-עַטְרוֹת וְאֶת עֲרוֹעֵר:	34

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(32) ואחזנו אחזת נחלתנו. כלומר צידנו וצרשותנו מהי אחזת נחלתנו מעבר הזה:

35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְאֶת־עֲטֹרֶת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:	וְיַת עֲטֹרוֹת שׁוֹפָן וְיַת יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:
36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְלֹת צֹאן:	וְיַת בֵּית נִמְרָה וְיַת בֵּית הָרָן קְרִיּוֹן כְּרִיכָן וְחֲטָרִין דְּעֹאן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וַיְבַנּוּ רְאוּבֵן בְּנוֹ אֶת־חֶשְׁבֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת קְרִיתַיִם:	וַיְבַנּוּ רְאוּבֵן בְּנוֹ יַת חֶשְׁבֹן וְיַת אֶלְעָלָא וְיַת קְרִיתַיִם:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בְּעֵל מְעֹן מוֹסֶבֶת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיַת נְבוֹ וְיַת בְּעֵל מְעֹן מִקְפָן שְׁמָהֶן וְיַת שִׁבְמָה וַיִּקְרוּ בְּשִׁמְהָן יַת שְׁמֹת קְרִיּוֹת דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וַיִּכְבְּשׁוּהָ וַתְּרִיד יַת אֱמֹרָאָה דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשֶׁב בָּהּ:	וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה יַת גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הַלֵּךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חֻותֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֻות יַאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֲזָל וַיִּכְבֹּשׁ יַת כְּפָרְנִיהוֹן וַיִּקְרָא יְתֵהוֹן כְּפָרְנִי יַאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וַנְּבַח הַלֵּךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קְנַת וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ (פ)	וַנְּבַח אֲזָל וַיִּכְבֹּשׁ יַת קְנַת וְיַת כְּפָרְנִיָּה וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשִׁמְיָהּ:

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 218. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

(36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מצור וגדרות לאן:

(38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נצו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם וצני ראובן הסב את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נצו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. צנו שבמה והיא שצם האמורה למעלה (לעיל ג):

(39) ויורש. כתר גומו ותרין. שתיצת רי"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא טירוד ותרין:

(41) חותיהם. כפרניהם. ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו צנים קראם בשמו לזכרון:

(42) ויקרא לה נבחה. לה אינו מפיק ה"א וראיתי ציסודו של רבי משה הדורשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי חצות הדומות לה (רות ז, יד) ויאמר לה צועז (זכריה ה, יא) לצנות לה בית:

XXXIII

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.

אלֵּין מִטְּלֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְנִפְקוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לְחִילֵיהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן:

מִסְעֵי אֱלֹהֵי מִסְעֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם
בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

מסעי
ל

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.

וּכְתַב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם
לְמִסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה
מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

וּכְתַב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם
לְמִסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה
מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

2

And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,

וַיֵּסְעוּ מֵרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם
לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת
הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד
רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם:

וַיֵּסְעוּ מֵרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם
לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת
הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד
רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם:

3

while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.

וּמִצְרַיִם מִקְבְּרִין יֵת דְּקִטְלֵי יֵי
בְּהוֹן כָּל בּוֹכְרָא וּבִטְעֻתְהוֹן
עַבְדֵי יֵי דִינִין:

וּמִצְרַיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר
הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר
וּבְאֵל־הֵיחֹם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:

לוי

And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.

וַיֵּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס
וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת:

וַיֵּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס
וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת:

5

And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.

וַיֵּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם
וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי
הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צֶפּוֹן
וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:

וַיֵּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר
בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:

6

And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.

וַיֵּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי
הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צֶפּוֹן
וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:

וַיֵּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי
הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צֶפּוֹן
וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:

ישראל

(1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגור עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שצאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הוצא משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש צו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו כיון שהיו חוזרין התחיל אצלו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו':

(4) ומצרים מקברים. טרודים באצלם:

8	And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיֵּצְאוּ מִן הַיָּם בְּתוֹךְ-הַיָּם וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:	וַיֵּצְאוּ מִן הַיָּם בְּתוֹךְ-הַיָּם וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:
9	And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיֵּצְאוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל-עֵלִים וּבְאֵיִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:	וַיֵּצְאוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל-עֵלִים וּבְאֵיִם שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:
10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּצְאוּ מֵעֵלִים וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף:	וַיֵּצְאוּ מֵעֵלִים וַיַּחֲנוּ עַל-יַם סוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּצְאוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:	וַיֵּצְאוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּצְאוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:	וַיֵּצְאוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּצְאוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשָׁתוֹת:	וַיֵּצְאוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשָׁתוֹת:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּצְאוּ מִרֶפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינַי:	וַיֵּצְאוּ מִרֶפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר-סִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֵי-דְמִשָּׁאֵלִי:	וַיֵּצְאוּ מִבְּרֶחַת-סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֵי-דְמִשָּׁאֵלִי:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.	וַיֵּצְאוּ מִקִּבְרֵי-דְמִשָּׁאֵלִי וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֵרוֹת:	וַיֵּצְאוּ מִקִּבְרֵי-דְמִשָּׁאֵלִי וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֵרוֹת:
18	And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּצְאוּ מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיֵּצְאוּ מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּצְאוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פְּרִיץ:	וַיֵּצְאוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פְּרִיץ:

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שונאים עם גחלי רתמים:

20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיֵּסְעוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיִּבְּנוּ בִּלְבָנָה:	20
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיֵּסְעוּ מִלְבָּנָה וַיַּחֲנוּ בְרִסָּה: וַיִּנָּטְלוּ מִלְבָּנָה וַיִּשְׂרוּ בְרִסָּה:	21
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיֵּסְעוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקַהֲלָתָה: וַיִּנָּטְלוּ מִרִּסָּה וַיִּשְׂרוּ בְּקַהֲלָתָה:	22
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיֵּסְעוּ מִקַּהֲלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר: וַיִּנָּטְלוּ מִקַּהֲלָתָה וַיִּשְׂרוּ בְּטוֹרַא דְּשֹׁפָר:	23
24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיֵּסְעוּ מִהַר־שֹׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחָרָדָה: וַיִּנָּטְלוּ מִטוֹרַא דְּשֹׁפָר וַיִּשְׂרוּ בְּחָרָדָה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיֵּסְעוּ מִחָרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלוֹת: וַיִּנָּטְלוּ מִחָרָדָה וַיִּשְׂרוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיֵּסְעוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת: וַיִּנָּטְלוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיֵּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח: וַיִּנָּטְלוּ מִתַּחַת וַיִּשְׂרוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיֵּסְעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה: וַיִּנָּטְלוּ מִתֶּרַח וַיִּשְׂרוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה: וַיִּנָּטְלוּ מִמִּתְקָה וַיִּשְׂרוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיֵּסְעוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת: וַיִּנָּטְלוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיִּשְׂרוּ בְּמוֹסְרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיֵּסְעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן: וַיִּנָּטְלוּ מִמוֹסְרוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיֵּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד: וַיִּנָּטְלוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיִּשְׂרוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיֵּסְעוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיוֹטְבָה: וַיִּנָּטְלוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיִּשְׂרוּ בְּיוֹטְבָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיֵּסְעוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעִבְרֹנָה: וַיִּנָּטְלוּ מִיֹּטְבָה וַיִּשְׂרוּ בְּעִבְרֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיֵּסְעוּ מִעִבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזְיוֹן גִּבְר: וַיִּנָּטְלוּ מִעִבְרֹנָה וַיִּשְׂרוּ בְּעִזְיוֹן גִּבְר:	35

36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּסְעוּ מֵעִזִּיּוֹן גִּבְרָ וַיַּחֲנוּ וַיָּנֻסְלוּ מֵעִזִּיּוֹן גִּבְרָ וַיִּשְׂרוּ בְּמִדְבַּר-צִין הוּא קֹדֶשׁ׃ בְּמִדְבַּר צִין הוּא קֹדֶשׁ׃	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּסְעוּ מִקֹּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר וַיָּנֻסְלוּ מִקֹּדֶשׁ וַיִּשְׂרוּ בְּהָוֹר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדָוִם׃	37
38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הָהָר הָהָר וַיִּמָּוֶת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וַיָּמָוֶת אַהֲרֹן בְּהָוֹר בְּרִחָא חֲמִישָׁא בְּחֹדֶשׁ לְרִחָא׃	38
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאַהֲרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה וּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהָר הָהָר׃ (ס)	39
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשָׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָא מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָתִיב בְּדְרוֹמָא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּמִיתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל׃	40
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיֵּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ וַיָּנֻסְלוּ מִהָר טוֹרָא וַיִּשְׂרוּ בְּצִלְמָנָה׃	41
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיֵּסְעוּ מִצִּלְמָנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוֹנוֹן׃ וַיָּנֻסְלוּ מִצִּלְמָנָה וַיִּשְׂרוּ בְּפוֹנוֹן׃	42
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיֵּסְעוּ מִפוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת׃ וַיָּנֻסְלוּ מִפוֹנוֹן וַיִּשְׂרוּ בְּאֹבֹת׃	43
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיֵּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי וַיָּנֻסְלוּ מֵאֹבֹת וַיִּשְׂרוּ בְּמִגְזָת עֵבְרָאִי בְּתַחֲוִם מוֹאָב׃	44
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיֵּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד׃ וַיָּנֻסְלוּ מִמִּגְזָתָא וַיִּשְׂרוּ בְּדִיבֹן גָּד׃	45
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן וַיָּנֻסְלוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיִּשְׂרוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם׃	46

(38) על פי ד'. מלמד שמת דנשיקה (צ"ז יז, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדך שמימת אהרן היא השמועה שנסחלקו ענני כבוד וכסוד שנתנה רשות להלחם בישראל

לפיכך חזר וכמה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העברים. לשון חרבות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיָּסְעוּ מֵעֵלְמָן דְּבִלְתַּיִם וַיַּחֲנוּ בְּהַרֵּי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרֵי דְּבִלְתַּיִם וּשְׂרוּ בְּטוֹרֵי דְּעִבְרָא דְּקֶדֶם נֶבֹ:	47
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיָּסְעוּ מִהַרֵּי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרֵי דְּעִבְרָא וּשְׂרוּ בְּמִישְׁרֵי דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	48
49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמֹת עַד אָבֵל הַשְּׁטִיִּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב: (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵי דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לְמִימֵר:	שלישי (חמישי)
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן:	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶתֶם אֶת כָּל-מִשְׁכֵּי־תָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תִּאֲבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ:	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ אֹתָהּ:	53

(49) מבית הישמם עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"צ מיל. דאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא אמר וכו' (עירובין נה, ב): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:
(51) כי אתם עוברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאתם עוברים צירדן ציבשה על מנת כן תעברו. ואם לאו מים צאין ושופטין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לז, א. תוספתא סוטה ט, ה):
(52) והורשתם. וגרשתם. משכיתם. כתרומו בית סגדתהון על שם שהיו מסכנין את הקרקע ברצפת אבנים של שיש להשתחוות עליהם כפי שוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואנן משכית לא תחנו צארכם להשתחוות עליה: מסכתם. כתרומו מתכסהו:
(53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושניה ואז וישבתם בה תוכלו להתקיים בה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה:

And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.

54

והתנחלתם את הארץ בגורל למשפחתכם לרוב תרבו את נחלתו ולמעט תמעט את נחלתו אל אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבותיכם תתנחלו:

54

But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.

55

ואם לא תתרחקו את יתבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשבים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה:

55

And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.

56

והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם: (פ)

56

And the LORD spoke unto Moses, saying:

XXXIV

וידבר יהוה אל משה לאמר:

לא

'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.

2

צו את בני ישראל ואמרת אליהם כִּי־אתם באים אל־הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה:

2

Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;

3

והיה לכם פאת־נגב ממדבר־צן על־ידי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים־המלח קדמה:

3

(54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה: למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מנרים (ב"צ קיז, א). דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשבים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכא: ולצנינם. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוככת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וזא: וצררו אתכם. כתרומו:

(2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרצה מלות נוהגות צאריך ואין נוהגות בחוזה לארץ הוצרך לכתוב מנרי גבולי רוחמיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות: תפול לכם. על שם שנחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדעש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זה עוד כח:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית

4 Akkrabbim, and pass along to Zin;
and the goings out thereof shall be
southward of Kadesh-barnea; and it
shall go forth to Hazar-addar, and
pass along to Azmon;

וְיִסְחָר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מְדִירוּמָא
לְמַסְקָנָא דְעַקְרֵינִי וְיַעֲבֵר
לְצִין וְיִהְיוּ מַסְקֵנֹהִי מְדִירוּמָא
לְרַשִׁים גִּיאָה וְיִפּוֹק לְחֻצָּר
אֲדָר וְיַעֲבֵר לְעֶצְמוֹן:

וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב
לְמַעַל עַקְרָבִים וְעֵבֶר צִנָּה
(כ' וְהִיחָה) [ק' וְהִיוּ] תְּוֹצְאֹתָיו
מִנֶּגֶב לְקֶדֶשׁ בְּרִנֵּעַ וְיֵצֵא חֲצֵר־
אֹדֶר וְעֵבֶר עֲצֻמֹּת:

5 from Azmon unto the Brook of
Egypt, and the goings out thereof
shall be at the Sea.

וַיִּסָּחַר תְּחוּמָא מֵעֲצָמוֹן
לְנַחֲלָא דְּמַצְרַיִם וַיַּהֲזֶן
מִפְּקֻדָּהּ לְיָמָא:

וַיִּנָּסֶב הַגָּבִיל מֵעֲצָמוֹן בַּחֲלָה
מִצָּרִים וְהָיוּ תוֹצְאָתָיו הַיָּמָה:

⁶ have the Great Sea for a border; this shall be your west border.

וּתְחוּם מְעַרְבָא וַיְהִי לְכוּן יִמָּא
רְבָא וּתְחוּמִיָּה דִּין יְהִי לְכוּן
תְּחוּם מְעַרְבָא:

וַיִּגְבֹּל יָם וַיְהִי לָכֶם
הַגָּדוֹל וַיִּגְבֹּל זֶה־יְהִי לָכֶם
גִּבּוֹל יָם:

7 from the Great Sea ye shall mark out
your line unto mount Hor;

וַיֵּדִין יְהוֹיָכִן לְכֹהֵן תַּחֲנוּם צְפוּנָא מִן
יָמָא רַבָּא תְּכַוְּנוּן לְכוּן לְהוֹר
שׁוּרָא:

וַיְהִי־יְהִיָּה לָכֶם גִּבּוֹר צָפוֹן מִן־
הַיָּם תִּגְדֹּל תִּתְאֹזֵל לָכֶם הָרֹר
הַתָּה:

מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלז זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעלמון נחלה מצרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, א) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לזד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשילאו ישראל ממצרים אס רזה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירם את הנילוס לזד כפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במעברו של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (פניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותו הדרך אלא הסיבן והוא יאסם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בלזד והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבלו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שייחס לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רזה והולכרו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד קופה ומשם הפכו פניהם ללפון עד שסבבו כל מר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחם מלאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחו של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ביפתח (שם יח) וילך במדבר ויטב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב. ובשבו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בלפונה של ארץ מואב. וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע לפונית מערבית של ארץ מואב נמלא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום:

(4) ונסב לכם הדבול מנגב למעלה עקריבים. כל מקום שנאמר ונסב או ויאל מלמד שלא היה המצר שזה אלף הולך ויואל לחוץ יואל המצר ועוקס לזד כפוני של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקריבים נמצא מעלה עקריבים לפנים מן המצר: ועבר צנדה. אל עין כמו מארימה: והיו תוצאותיו. קטויו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצור אדר. מתפשט המצר ומרחיב לזד כפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וזא לו לאחר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מארים. ולשון ונסב האומר כאן לפי שכתב ויאל חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה ראוה שבלטה לזד כפון היטה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לזד הדרום וזא לו לנחל מארים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מארים במקצוע מערבית דרומית:

(5) והיו תוצאותיו חימה. אל מלך המערב שאין עוד גבול נגד מאריך ללד המערב משם והלאה:
 (6) וגבול ים. ומלך מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למלך: וגבול. הנסין שבמוך הים אף הם מן הגבול והם
 איים שקורין אינזל"ס (גיטין ט, א):

(7) גבול צפון. מנר לפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא צמקלוע לפונית מערבית. וראשו משפיע

8	from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;	מִהוֹר הַהָר תַּתְּאוּ לְבֵּא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגִּבֻל צֶדֶדָה:	8
9	and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיֵּצֵא הַגִּבֻל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֹר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:	9
10	And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהִתְאוּיִיתֶם לָכֶם לְגְבוּל קֶדְמָה מִחֲצֹר עֵינָן שֶׁפְּמָה:	10
11	and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגִּבֻל מִשֶּׁפְּם הַרְבֵּלָה מִקֶּדֶם לְעֵין וַיִּכַּד הַגִּבֻל וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כִּנְרֶת קֶדְמָה:	11
12	and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.'	וַיֵּרֶד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תְּהִיָּה לָכֶם הָאָרֶץ לְגְבוּלֶיהָ סָבִיב:	12
13	And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וַיִּצְו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוּרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה:	13

ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפנים הימנו וחוזה הימנו (שם): תתאו. תשפּעו לכם לנטות ממערב לנפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ב יב, יא) אל תא הרים (יחזקאל מ, י) ותאי השער היגיע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע: (8) מזהר ההר. תסבּו ותלכו אל מנר הכפון ללד המזרח ותפגעו בלצא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המנר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה: (9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המנר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית. ומשם והתאויסם לכם אל מנר המזרחי:

(10) והתאוויתם. לשון הסבה ונטיה כמו תחאו: שפמה. במצר המזרחי ומסר הרבליה:
(11) מקדם לעין. שם מקום והמצר הולך במזרחו נמצא העין לפניו מן המצר ומארץ ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מפוען לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתף. עבר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת תוך לגבול במערב והגבול במזרח ים כנרת ומסר יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הפוען לדרום צאלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרחו של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל בים המלח ומסר כלה הגבול בצולאותיו אל ים המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	כִּי לָקְחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי מִטָּה מִנַּשֶּׁשֶׁה לָקְחוּ נֹחֲלָתָם:	אֲרִי קִבִּילוּ שְׂבָטָא דְבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וְשְׂבָטָא דְבְנֵי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׂבָטָא דְמִנַּשֶּׁשֶׁה קִבִּילוּ אַחְסָנָתָהוֹן:
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וַחֲצִי הַמִּטָּה לָקְחוּ נֹחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרֵחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	תְּרֵין שְׂבָטִין וּפְלָגוֹת שְׂבָטָא קִבִּילוּ אַחְסָנָתָהוֹן מֵעֵבֶרָא לַיַּרְדֵּנָא דִּירֵחוֹ קִדְמוֹא מִדְּנִחָא:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
17	'These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן:	אֵלִין שְׁמֵהֶת גּוֹבֵרִיא דִּי־חֲסָנוֹן לְכוֹן ית אֶרְעָא אֶלְעָזָר כְּהֵנָא וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נון:
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לִנְחֹל אֶת־הָאָרֶץ:	וּרְבָא חַד רְבָא חַד מִשְׂבָּטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסָנָא ית אֶרְעָא:
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוֹדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה:	וְאֵלִין שְׁמֵהֶת גּוֹבֵרִיא לְשְׂבָטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנֶה:
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי שְׁמֹעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	וּלְשְׂבָטָא דְבְנֵי שְׁמֹעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְּנִימִן אֱלִידָד בֶּן־כְּסִלּוֹן:	לְשְׂבָטָא דְבְנִימִן אֱלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן:
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְּנֵי־דָן נָשִׂיא בֻקִּי בֶן־יֹגְלִי:	וּלְשְׂבָטָא דְבְנֵי דָן רְבָא בֻקִּי בֶר יֹגְלִי:
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חֲנִיָּאל בֶּן־אֶפְדֹּ:	לְבְנֵי יוֹסֵף לְשְׂבָטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה רְבָא חֲנִיָּאל בֶּר אֶפְדֹּ:

(15) קדמה מזרחה. אל פני העולם שהם צמורה שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין וספון לשמאל:

(17) אשר ינחלו לכם. צעזילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וצורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכחצו ינחילו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם צעזילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiptan.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רָבָא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־זְבוּלֹן נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן רָבָא אֱלִיצָפָן בֶּן־פָּרְנַח:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רָבָא פִּלְטִיאֵל בֶּן־עֲזָן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רָבָא בֶּן־שְׁלֹמִי:	27
28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדָהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדָהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	29
XXXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	חמשי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְּחֻלַּת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשֹׁבֵת וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבֵת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמָתָם וְלִרְכֻשָׁם וּלְכָל חַיָּתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אַמָּה סְבִיב:	4

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין ראשין לצנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ב);
 (3) ולכל חיתם. לכל זריהם (גדרים פא, ח);
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש

<p>And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.</p>	<p>וּמִדַּתָּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פֶּאֶת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־נֶגֶב אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־יָם אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת פֶּאֶת צָפוֹן אֶלְפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בִּתְּוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשׁ הָעָרִים:</p>	<p>5</p>
<p>And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.</p>	<p>וְיֵת קְרוֹנָא דִּתְתַּנּוּן לְלִיּוֹאִי יֵת שֵׁית קְרוֹנֵי שִׁזְבוּתָא דִּתְתַּנּוּן לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעַלִּיהוֹן תְּתַנּוּן אַרְבַּעִין וְתַרְתִּין קְרוֹנֵין:</p>	<p>6</p>
<p>All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.</p>	<p>כָּל קְרוֹנָא דִּתְתַּנּוּן לְלִיּוֹאִי אַרְבַּעִין וְתַמְנֵי קְרוֹנֵין יִתְּהוּן וְיֵת רוֹחֵיהוֹן:</p>	<p>7</p>
<p>And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.</p>	<p>וְקְרוֹנָא דִּתְתַּנּוּן מֵאַחַד־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סִגְיָא תִּסְגּוּן וּמִן זְעִירֵי תִזְעָרוֹן גְּבַר כְּפֹם אַחֲסָנְתִּיהָ דִּיחֲסָנוֹן יִתִּין מִקְרוֹוְהֵי לְלִיּוֹאִי:</p>	<p>8</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>שְׁשִׁי (שְׁנִיעִי) לֵב</p>
<p>‘Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,</p>	<p>דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן:</p>	<p>10</p>
<p>then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.</p>	<p>וְתִזְמְנוּ לָכֹון קְרוֹנֵין קְרוֹנֵי שִׁזְבוּתָא יְהוֹנִין לָכֹון וְיִעְרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּיקְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוֹ:</p>	<p>11</p>

והמיונים לשדות וכרמים (עירוזין כא. סוטה כז, 3):
 (11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כז, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

- 12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment. וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד-עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט: וַיְהִיוּ לָכֹן קְרֹנִיָּא לְשִׁיזְבָּא מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת דְּמָא וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא:
- 13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge. וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-עָרִי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם: וְקְרֹנִיָּא דִּתְתַּנּוּ שִׁית קְרֹנִי שִׁיזְבוּתָא יְהִיוּ לָכֹן:
- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge. אֶת־שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֶת־שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה: יֵת תִּלַּת קְרֹנִיָּא תִתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְיֵת תִּלַּת קְרֹנִיָּא תִתְּנוּ בְּאֶרֶץ דְּכַנְעַן קְרֹנִי שִׁיזְבוּתָא יְהִיוּ:
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither. לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-נֹפֵחַ נַפֶּשׁ בְּשֹׁגְגָה: לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב וְלַתּוֹבֵיָּא דְּבִינִיחוּן יְהִיוּ שִׁית קְרֹנִיָּא הָאֵלֶּין לְשִׁיזְבָּא לְמַעַרְק לְתַמּוֹן כָּל דִּיקְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ:
- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם-בְּכֹלִי בְרֹזֶל הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמָאן דְּבְרֹזֶל מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קְטוּלָא:
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּאֶבֶן דְּמִתְנַסְבָּא בִּיד דְּהִיא כְּמַסַּת דִּימוּת בָּהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קְטוּלָא:
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. אֹו בְּכֹלִי עֵץ-יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: אֹו בְּמָאן דְּאֵעַ דְּמִתְנַסֵּיב בִּיד דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוּת בִּיהּ מָחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קְטוּלָא:

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוצ לנרצח (מכות יב, א):
 (13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהצדיל משה צחיו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולטות עד שנצחרו שלש שנתן יהושע בצרץ כנען (מכות ט, ז. ספרי):
 (14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שצארץ כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השהו מניין ערי מקלט שלהם משום דצגלעד נפיש רוחמים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם (מכות סס):
 (16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג צווג הסמוך לו אלא בהורג צמויד וצא ללמד שההורג צכל דבר צריך שיהא צו שיעור כדי להמית שנאמר צכולס אשר ימות צו דמתרגמינן דהיא כמסת דיימות צה חוץ מן הצרול שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרול ממית צכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה צו תורה שיעור לכחצו צו אשר ימות צו ואם תאמר בהורג צווג הכחצו מדבר הרי הוא אומר למטה או צכל אצן אשר ימות צה צלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שבהורג צמויד הכחצו מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ז):
 (17) באבן יד. שיש צה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש צה שיעור להמית כמתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו צאצן ולא נתן צה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות צה (ספרי קס):

19	The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.	גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הַרֹצֵחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתְּנוּ: 19	גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הַרֹצֵחַ בִּפְגְּעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתְּנוּ: 19
20	And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	וְאִם־בְּשִׂנְאָה יִהְדָּפְנוּ אוֹר־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּצִדָּה וַיָּמָת: 20	וְאִם־בְּשִׂנְאָה יִהְדָּפְנוּ אוֹר־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּצִדָּה וַיָּמָת: 20
21	or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	אוֹ בְּדָבְבוּ מִחֵהי בְיָדִיה וְקִטְלִיה אֶת־קִטְלֵה מִחֵה קִטְלוֹ הוּא גֹאֵל דָּמָה יִקְטוֹל יֵת קִטְלוֹ כִּד אֶת־חֵיב לִיה: 21	אוֹ בְּדָבְבוּ מִחֵהי בְיָדִיה וְקִטְלִיה אֶת־קִטְלֵה מִחֵה קִטְלוֹ הוּא גֹאֵל דָּמָה יִקְטוֹל יֵת קִטְלוֹ כִּד אֶת־חֵיב לִיה: 21
22	But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם בְּתַכְיֹף בְּלֹא דָבְבוּ דָּחָהי אוֹר־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כֹּל־כְּלִי בְּלֹא צִדָּה: 22	וְאִם בְּתַכְיֹף בְּלֹא־אֵיבָה הִדָּפוּ אוֹר־הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כֹּל־כְּלִי בְּלֹא צִדָּה: 22
23	or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	אוֹ בְּכָל־אֶבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְקֵשׁ רָעָתוֹ: 23	אוֹ בְּכָל־אֶבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְקֵשׁ רָעָתוֹ: 23
24	then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וְיִדְּיוּ בֵּין מִחֵהי וּבֵין גֹּאֵל דָּמָה עַל דִּינֵהא הָאֵלִין: 24	וְיִדְּיוּ בֵּין מִחֵהי וּבֵין גֹּאֵל דָּמָה עַל דִּינֵהא הָאֵלִין: 24
25	and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וְיִשְׁיִזְבוּן בְּנִשְׁתָּה יֵת קִטְלוֹ מִיַּד גֹּאֵל דָּמָה וְיִתְּיָבוּן יְתִיה בְּנִשְׁתָּה לְקָרִית שִׁיבֻתִּיה דְּעָרָק לְחֶמֶן וְיִתְּיָב בָּה עַד דִּימוֹת כְּהֵנָה רִבָּה דְּרַבִּי יְתִיה בְּמִשַּׁח קֹדֶשׁ: 25	וְיִשְׁיִזְבוּן בְּנִשְׁתָּה יֵת קִטְלוֹ מִיַּד גֹּאֵל דָּמָה וְיִתְּיָבוּן יְתִיה בְּנִשְׁתָּה לְקָרִית שִׁיבֻתִּיה דְּעָרָק לְחֶמֶן וְיִתְּיָב בָּה עַד דִּימוֹת כְּהֵנָה רִבָּה דְּרַבִּי יְתִיה בְּמִשַּׁח קֹדֶשׁ: 25

- (18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית (ספרי קס):
- (19) בפגעו בו. אפילו צמוך ערי מקלט:
- (20) בצדיה. כחגומו צמנא. צמארצ:
- (22) בפתע. צאונס. ותרגומו צמקיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:
- (23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ז):
- (25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוח צא לסלק את השכינה מישראל ומקרא את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להחפלא שלא תאדע תקלה זו לישראל צחיו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו

26	But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;	וְאִם-יֵצֵא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת-גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה; וְאִם מִפֶּקַּע יִפּוֹק קְטוֹלָא יָת תַּחֲנוּם קִרְיַת שְׁיִיבּוּתֶיהָ דִּיעֲרוֹק לְתַמָּן:	26
27	and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;	וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרֹצֵחַ גֹּאֵל הַדָּם אֶת-הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם; וַיִּשְׁכַּח יְתִיהָ גֹאֵל דְּמָא מִבְּרָא לְתַחֲנוּם קִרְיַת שְׁיִיבּוּתֶיהָ וַיִּקְטֹּל גֹּאֵל דְּמָא יָת קְטוֹלָא לִית לִיהָ דָּם:	27
28	because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.	כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ; אֲרִי בְּקִרְיַת שְׁיִיבּוּתֶיהָ יֵתִיב עַד דִּימוּת כְּהֵנָּא רַבָּא וּבְחֵר דִּימוּת כְּהֵנָּא רַבָּא יָתוּב קְטוֹלָא לְאֶרֶע אֲחֻסְנִתֶּיהָ:	28
29	And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.	וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם; וַיְהוֹן אֵלֵין לְכוֹן לְגִזְרַת דִּין לְדִרְיִכוֹן בְּכָל מוֹתְכֵנִיכוֹן:	29
30	Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.	כָּל-מִכְּה-נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצֶחַ אֶת-הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא-יַעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לְמוֹת; כָּל דִּיקְטוֹל נֶפֶשָׁא לְפִימָה סְהַדִּין יִקְטֹל יָת קְטוֹלָא וְסְהִיד חַד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשָׁא לְמִקְטֹל:	30
31	Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.	וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי-מוֹת יוֹמָת; וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן עַל אָנֶשׁ קְטוֹל דְּהוּא חַיִּיב לְמָמַת אֲרִי אֲתִקְטִיל יִתְקַטִּיל:	31
32	And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.	וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן; וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן לְמַעַרְק לְקִרְיַת שְׁיִיבּוּתֶיהָ לְמָתָב לְמָתָב בְּאֶרֶעָא עַד דִּימוּת כְּהֵנָּא:	32

אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ז) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו:
 (27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יז):
 (29) בכל מושבתיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת בחוזה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, א):
 (30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שבמיד ובהתראה הרגו (ספרי קס"א):
 (31) ולא תקחו כופר. לא יפטור בממון (כחצות לו. ספרי שם):
 (32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטור מגלות בממון ליתן כופר לשון לשנת בארץ בטרם ימות הכהן (ספרי שם): לנוס. כמו לָנוּס כמו (מכה ז, ח) שובי מלחמה ששבו מן המלחמה וכן (פנסיג, יח) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מוליס היו כאשר תאמר שוב על מי ששז כבר ומול על מי שמל כבר כן תאמר

So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.

וְלֹא־תחַנִּיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחַנִּיף אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֹר לַדָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אֵם בְּדָם שִׁפְכוּ:

וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.'

וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ דִּשְׁכַּנְתִּי שָׂרִיָּא בְּגוֹשׁ אֶרֶץ אֲנִי יְיָ שֹׁכֵנִתִּי שָׂרִיָּא בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ דִּשְׁכַּנְתִּי שָׂרִיָּא בְּגוֹשׁ אֶרֶץ אֲנִי יְיָ שֹׁכֵנִתִּי שָׂרִיָּא בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;

וַקְרִיבוּ רִישֵׁי אֲבֹתָהּא לְזִרְעִית בְּנֵי גִלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה מְזִרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף וּמְלִילֹי קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם רַבְרֵב־בְּנֵי רִישֵׁי אֲבֹתָהּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַקְרִיבוּ רִישֵׁי אֲבֹתָהּא לְזִרְעִית בְּנֵי גִלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה מְזִרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף וּמְלִילֹי קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם רַבְרֵב־בְּנֵי רִישֵׁי אֲבֹתָהּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.

וַיֹּאמְרוּ יְיָ רַבּוֹנִי פָקִיד יְיָ לְמַתָּן יְיָ אֶרֶץא בְּאַחְסָנָא בְּעֶדְבָּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנִי אֶתְפָּקֵד בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יְיָ אֶחְסִנָּת צִלְפַּחַד אַחֻזָּא לְבָנֵיהּ:

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנָּה יְהוָה לֵתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָהּ בְּגוֹרָל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנָּה בִּיהוָה לֵתֵת אֶת־נַחֲלַת צִלְפַּחַד אַחֻזָּא לְבָנֵיהּ:

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

וְיִהְיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבֹטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְתִתְּמַנַּע אַחְסִנָּתָהּוֹן מֵאַחְסִנָּת אֲבֹתָהּא וְתִתּוּסַף עַל אַחְסִנָּת שְׁבֹטֵי דִּיהוּוֹן לְהוֹן וְיִמְעַדֵּב אַחְסִנָּתָהּא יְתִמָּנַע:

וְיִהְיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבֹטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵיהֶן וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת הַשֹּׁטֵף אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֹּרָל נַחֲלָתָן יִגָּרַע:

לנוס על מי שנס כזר וקורוהו נוס כלומר מוצרח. ואם תאמר לנוס לזרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לזרוח לפטרו מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשזב לשצח צארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישזב:

(33) ולא תחניפו. ולא תרשעו. כתרומתו ולא תחניפו:

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי צטומאמה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף צומן שהם טמאים שכינה (שרויה) ציניהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והנן מתיחסם על שצט אציו:

<p>And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'</p>	<p>וְאִם־יְהִי־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְפָּה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:</p>	<p>וְאִם־יְהִי־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְפָּה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:</p>
<p>And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה לֵאמֹר כֹּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דֹּבְרִים:</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה לֵאמֹר כֹּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דֹּבְרִים:</p>
<p>This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.</p>	<p>זֶה תִּדְבָּר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לִבְנוֹת צִלְפַּחַד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֵד לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>	<p>זֶה תִּדְבָּר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לִבְנוֹת צִלְפַּחַד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֵד לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>
<p>So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבֻקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבֻקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.</p>	<p>וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אָבִיהָ תִּהְיֶינָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירְשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>	<p>וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אָבִיהָ תִּהְיֶינָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירְשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>
<p>So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְּבֻקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְּבֻקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.</p>	<p>כַּמָּא דְּפָסִיד יִי יְת מֹשֶׁה כֹּן עֲבָדָא בְּנֵת צִלְפַּחַד:</p>	<p>כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֹּן עָשׂוּ בְנוֹת צִלְפַּחַד:</p>

(4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ציוצל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא תחזור הנחלה לשצטו וגמלא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:
(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה בן לאציה:

11	For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.	וַתְּהִינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְחֹגְלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זֵלּוֹפֶהָד לְבָנֵי אָחִי אֲבוֹהֶון לְנָשִׁים:	וַתְּהִינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְחֹגְלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זֵלּוֹפֶהָד לְבָנֵי דִידֵיהֶן לְנָשִׁים:	מפטיר
12	They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטַּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון:	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטַּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון:	12
13	These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	קל"ג

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4 on page 220. Sepharadim read Jeremiah 2:4 – 2:28 & 4:1 – 4:2. Read this Haftara even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 321.

(11) מחלה תרצה וגר. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן וכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"ב קכ):

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה
מִזֶּל סוּף בֵּין-פָּאֲרָן וּבֵין-תֹּפֶל וּלָבָן
וְחֶזֶרֶת וְדִי זָהָב:

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב הַדֶּרֶךְ הַר-שֵׁעִיר עַד
קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בַּעֲשָׂתֵי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

אֲחֵרֵי הַפֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בְּעַשְׂתָּרֶת בְּאֶדְרֵי:

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה
בְּיָאֵר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֶרֶב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

פָּנוּ וּסַעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָרָה הָאֱמֹרִי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשָׁפְלָה וּבְגִבָּה
וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ וַיִּשְׁאוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-אוּכָל
לְבַדִּי שָׂאת אֶתְכֶם:

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב:

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסַּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֵלֶּף פַּעַמִּים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

דברים

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

ו

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 225.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדְדוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרַעֵל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֲחוֹתֵיכֶם רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאַמְכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאַנְכִּי לֹא אִישָׁה וְתָסֵר זִנוּיָהּ מִפָּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שְׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

פֶּן־אֶפְשִׁיטָנָה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ כַּיּוֹם
הַיּוֹלָדָה וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאֶרֶץ
צָיָה וְחִמְתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֵיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זִנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי אִמָּה
אֵלֶּכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבֵי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּנִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכְן הִנְנִי־שֹׁד אֶת־דֶּרֶכָּךְ בַּסִּירִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדִרָה וְנִתְּיבוֹתֶיהָ לֹא
תִמָּצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרִדְפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תִשָּׁג אֹתָם
וּבִקְשָׁתָם וְלֹא תִמָּצָא וְאִמָּהּ אֵלֶּכָה
וְאֶשׁוּבָה אֶל־אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אַז
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה תבואה
והתירוש והיצחק וכסף הרביתי לה
וזהב עשו לבעל:

10

For she did not know that it was I that gave her The
corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto
her silver and gold, Which they used for Baal.

לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו ותירושי
במועדו והצלת צמרי ופשתני לכסות
את ערותה:

11

Therefore will I take back My corn in the time thereof,
And My wine in the season thereof, And will snatch
away My wool and My flax Given to cover her
nakedness.

ועתה אגלה את נבלתה לעיני מאהביה
ואיש לא יצילנה מידי:

12

And now will I uncover her shame in the sight of her
lovers, And none shall deliver her out of My hand.

והשבתי כל-משושה חגה חדשה ושבתי
וכל מועדה:

13

I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her
new moons, and her sabbaths, And all her appointed
seasons.

והשמיני גפנה ותאנתה אשר אמרה אתנה
המה לי אשר נתנו לי מאהבי ושמיני
ליער ואכלתם חית השדה:

14

And I will lay waste her vines and her fig-trees,
Whereof she hath said: 'These are my hire That my
lovers have given me'; And I will make them a forest,
And the beasts of the field shall eat them.

ופקדתי עליה את-ימי הבעלים אשר
תקטיר להם ותעד נזמה וחליתה ותלך
אחרי מאהביה ואתי שכתה נאם-
יהוה: (ס)

15

And I will visit upon her the days of the Baalim,
Wherein she offered unto them, And decked herself
with her ear-rings and her jewels, And went after her
lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לכן הגה אנכי מפתיה והלכתיה המדבר
ודברתי על-לבה:

16

Therefore, behold, I will allure her, And bring her into
the wilderness, And speak tenderly unto her.

ונתתי לה את-כרמיה משם ואת-עמק
עכור לפתח תקנה וענתה שמה כימי
נעוריה וכיום עלותה מארץ-מצרים:

17

And I will give her her vineyards from thence, And the
valley of Achor for a door of hope; And she shall
respond there, as in the days of her youth, And as in
the day when she came up out of the land of Egypt.

והיה ביום-ההוא נאם-יהוה תקראי אישי
ולא-תקראי-לי עוד בעלי:

18

And it shall be at that day, saith the LORD, That thou
shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

והסרתי את-שמות הבעלים מפיה ולא-
יזכרו עוד בשםם:

19

For I will take away the names of the Baalim out of her
mouth, And they shall no more be mentioned by their
name.

וכרתי להם ברית ביום ההוא עם-חית
השדה ועם-עוף השמים ורמש האדמה
ולקשת וחרב ומלחמה אשבור מן-הארץ
והשכבתים לבטח:

20

And in that day will I make a covenant for them With
the beasts of the field, and with the fowls of heaven,
And with the creeping things of the ground; And I
will break the bow and the sword and the battle out of
the land, And will make them to lie down safely.

וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק
ובמשפט ובחסד וברחמים:

21

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will
betroth thee unto Me in righteousness, and in justice,
And in lovingkindness, and in compassion.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְּאַמּוּנָה וַיָּדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22

And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרַח מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
וּשְׁמוֹ מָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עָקְרָה וְלֹא יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיֵּרָא מַלְאֲכֵי־יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אֶת־עַקְרָה וְלֹא יָלְדָתְ
וְהָרִית וְיָלְדָת בֶּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי גֵין וְשִׁכָר
וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָת בֶּן וּמוֹרָה לֹא־יֵעָלֶה
עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר
מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ כְּמֶרְאֶה מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי־
מִזֶּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָת בֶּן וְעַתָּה
אַל־תִּשְׁתִּי גֵין וְשִׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־
טָמֵא כִּי־נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן־
הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתָר מָנוּחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר כִּי אֲדוֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹאֵנָּה עוֹד
אֵלֵינוּ וַיּוֹרֶנוּ מִה־נִּעְשָׂה לַנֶּעַר הַיּוֹלֵד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוּחַ וַיָּבֹא מַלְאֲכֵי
הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
בַּשָּׂדֶה וּמָנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהֵרָהּ הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתַּגֵּד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר-
בָּא בְיוֹם אֵלָי:

10 And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מִנּוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל-
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spoked unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ עֲתָה יָבֹא דְבָרְיָךְ מִה-יְהִיָּה
מִשְׁפָּט-הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ מְכַל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיֵּין לֹא תֹאכַל וְיֵין
וְשִׁכָּר אֶל-תִּשְׁתֵּה וְכָל-טָמְאָה אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִיךָ תִּשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה נַעֲזְרֶה-נָּא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֲזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מִנּוּחַ אִם-
תַּעֲזְרֵנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחְמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֲלֶיהָ לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מִנּוּחַ כִּי-
מְלָאךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מִנּוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי-
יָבֹא (כ' דְּבָרֶיךָ) [ק' דְּבָרֶיךָ] וְכִבְדְּנוֹךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מְלָאךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא פָּלְאִי: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מִנּוּחַ אֶת-גְּדִי הָעִזִּים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לִיהוָה וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת
וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בְעֲלוֹת הַלֶּהֶב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מְלָאךְ-יְהוָה בְּלֶהֶב
הַמִּזְבֵּחַ וּמִנּוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא־יִסַּף עוֹד מַלְאָךְ יְהוָה לְהֵרָאֵה אֶל־
מְנוּחַ וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אֲזִי יָדַע מְנוּחַ כִּי־מַלְאָךְ
יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to
Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he
was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל־אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die,
because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חָפֵץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאָנוּ
אֶת־כָּל־אַלֹּהִים וְכַעֲת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת:

23 But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased
to kill us, He would not have received a burnt-offering
and a meal-offering at our hand, neither would He
have shown us all these things, nor would at this time
have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שַׁמְשׁוֹן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24 And the woman bore a son, and called his name
Samson; and the child grew, and the LORD blessed
him.

וַתַּחֲלֵ רוּחַ יְהוָה לִפְעָמָה בְּמַחֲנֵה־דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל: (פ)

25 And the spirit of the LORD began to move him in
Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפסרת בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7.

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי בָא וְשִׁכְנִיתִי
בְּתוֹכְךָ נָאִים־יְהוָה:

II:14 'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come,
and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ וַיֵּדְעַתְּ כִּי־
יְהוָה צָבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ:

15 And many nations shall join themselves to the LORD
in that day, and shall be My people, and I will dwell in
the midst of thee'; and thou shalt know that the LORD
of hosts hath sent me unto thee.

וְנָחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16 And the LORD shall inherit Judah as His portion in
the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעוֹר מִמְּעוֹן
קֹדֶשׁוֹ: (פ)

17 Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused
out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל־יְמִינוֹ
לְשַׁטְנוֹ:

III:1 And he showed me Joshua the high priest standing
before the angel of the LORD, and Satan standing at
his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ
הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ הַבָּחַר בִּירוּשָׁלַם
חֵלּוֹא זֶה אוֹד מִצָּל מָאֵשׁ:

2 And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke
thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen
Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand
plucked out of the fire?'

ויהושע הנה לבש בגדים צואים ועמד לפני המלאך:

3 Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וינען ויאמר אל-העמדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצואים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אתך מחלצות:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

ואמר ושימו צניף טהור על-ראשו ושימו הצניף הטהור על-ראשו וילבשוהו בגדים ומלאך יהוה עמד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

ויעד מלאך יהוה ביהושע לאמר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כח-אמר יהוה צבאות אם-בדרךכי תלך ואם את-משמרת תשמר וגם-אתה תדין את-ביתי וגם תשמר את-חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שמע-נא יהושע הכתן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך כי-אנשי מופת הם כי-הנני מביא את-עבדי צמח:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כיו הנה האבן אשר נתתי לפני יהושע על-אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם יהוה צבאות ומשתי את-ענן הארץ-ההיא ביום אחד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

ביום ההוא נאם יהוה צבאות תקראו איש לרעהו אל-תחת גפן ואל-תחת תאנה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וישב המלאך הדבר בי ויעירני כאיש אשר-יעור משנתו:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

ויאמר אלי מה אתה ראה (כ' ויאמר) ק' ואמר ראיני והנה מנורת זהב כלה וגלה על-ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על-ראשה:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על-שמאלה:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

הפטרת שלח לך

וַאֲנִי וְאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר
מַה־אֵלֶּה אֲדֹנָי:

4

And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיֹּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא
יָדַעְתָּ מַה־הֵמָּה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדֹנָי:

5

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיֹּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה
אֶל־זְרַבְבָּל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

6

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרַבְבָּל לְמִישֹׁר
וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תִּשְׁאֹלֹת תֵּן תֵּן
לָהּ: (פ)

7

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ־בֶּן־נוּן מִן־הַשְּׂטִיִּים שְׁנַיִם־
אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חָרַשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־
אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רָחַב וַיִּשְׁכְּבוּ שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמַלְךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים
בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר
אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מַלְךְ יְרִיחוֹ אֶל־רָחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאִ הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ
לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
מֵאֵינן הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֲשֹׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ
לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מִהֵרָא
אֲחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיֹגּוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלֵתָם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם בַּפִּשְׁתִּי הָעֵץ
הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

והַאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרֶדֶף הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר
יֵצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7 And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהָמָּה טָרַם וַיִּשְׁכְּבוּ וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם
עַל-הַגֹּג:

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן יְהוָה
לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִימַתְכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-מִי
יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם:

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וְנִשְׁמַע וַיִּמָּס לְבַבְנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֻת:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אֶחָי
וְאֶת- (כ' אַחֻוּתִי) [ק' אַחֻוּתִי] וְאֶת כָּל-
אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמָּוֶת:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לָמוּת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה
בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וְאֱמֻת:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתוֹרְדֵם בַּחֲבֵל בְּעֵד הַחֲלֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבְחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְרָה לָכֶם פֶּן-יִפְגְּעוּ בָכֶם
הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחֲרָיִם תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיָהּ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

17

And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֶת־תְּקוּלַת חוּט
הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
כֹּה וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹאסֹפִי אִלָּיְךָ תְּבִיתָהּ:

18

Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵיתְךָ
תִּחְוָצֶה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נָקִים וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תִּהְיֶה־בּוֹ:

19

And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נָקִים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

20

But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וַתִּשְׁלַח
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תְּקוּלַת הַשָּׁנִי בַחֲלוֹן:

21

And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

22

And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיָּשׁוּבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֵת
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם:

23

Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגּוּ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ: (ס)

24

And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטר קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 321 and Haftarah on page 222.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְגִלְגָּה
וְנִחַדְתֶּם שָׁם הַמְּלוּכָה:

XI:14

Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָל-הָעָם הַגִּלְגָל וַיַּמְלִכוּ שָׁם אֶת-
שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָל וַיִּזְבְּחוּ-שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד-מָאד: (פ)

15 And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִּי
וְאִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1 And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מַתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִי וְשֵׁבֶתִי וּבְנֵי הַנֶּחֱם אִתְּכֶם
וְאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעָרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2 And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִנִי עֲנוּ כִי נִגַּד יְהוָה וְנִגַּד מְשִׁיחוֹ אֶת-
שׁוֹר ׀ מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת-
מִי עֲשַׁקְתִּי אֶת-מִי רִצּוֹתִי וּמִי לְקַחְתִּי
כֶּפֶר וְאֲעֲלִים עֵינֵי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

3 Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא-
לְקַחְתָּ מִיֵּד אִישׁ מֵאֻמָּה:

4 And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בָּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מֵאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5 And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הֵעֲלָה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

6 And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאֲשַׁפְּטָה אֶתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֶת כָּל-צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה אֶתְכֶם
וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7 Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרָיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם
אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-
אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת-אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם
וַיַּשְׁבּוּם בַּמָּקוֹם הַזֶּה:

8 When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֹתָם
בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצוֹר וּבְיַד-
פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

9 But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעֻקוּ אֶל־יְהוָה (כ' ויאמר) [ק' וַיֹּאמְרוּ]
חָטֵאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וְנִעַבְדָּה אֶת־
הַבְּעֻלִּים וְאֶת־הָעִשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ
מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנִעַבְדְּךָ:

10 And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעֵל וְאֶת־בְּדֹן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטָח:

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ
וַיְהִי הָאֵל־הַיְכֶם מֶלֶכְכֶם:

12 And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם אֲשֶׁר
שָׂאֲלַתֶם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ
וְשָׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם:

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD, but rebel against the commandment of the LORD, then shall the hand of the LORD be against you, and against your fathers.

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל
הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה עִשָּׂה לְעֵינֵיכֶם:

16 Now therefore stand still and see this great thing, which the LORD will do before your eyes.

הֲלוֹא קִצִּיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה
וְיִתֵּן קִלּוֹת וּמָטָר וְיִדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רַעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׂאוֹל
לָכֶם מֶלֶךְ: (ס)

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the LORD, that He may send thunder and rain; and ye shall know and see that your wickedness is great, which ye have done in the sight of the LORD, in asking you a king.'

וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קִלּוֹת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּירָא כָּל־הָעָם מֵאֵד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שְׁמוּאֵל:

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent thunder and rain that day; and all the people greatly feared the LORD and Samuel.

וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל הַתְּפַלֵּל
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת
כִּי־יִסָּכְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׂאוֹל
לָנוּ מֶלֶךְ:

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy servants unto the LORD thy God, that we die not; for we have added unto all our sins this evil, to ask us a king.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם אַל-תִּירְאוּ אֹתָם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל-הַרָעָה הַזֹּאת אֲדָּךְ אֶל-
תְּסֻרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה
בְּכָל-לִבְבְּכֶם:

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

וְלֹא תִסְרוּ כִּי אַחֲרֵי הִתְהוּ אֲשֶׁר לֹא-
יִעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי-תְהוּ הִמָּה:

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כִּי לֹא-יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בְּעָבוּר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹו
לָעַם:

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפסרת חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 321 and Haftarah on page 222.

וַיִּפְתַּח תְּגִלְעָדִי הִיָּה גִבּוֹר חָיִל וְהוּא בֶן-
אִשָּׁה זִנְיָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לֹו בָנִים וַיִּגְדְּלוּ בְנֵי-
הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת-יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-
תִנָּחַל בְּבֵית-אָבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֲרֵת
אָתָּה:

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִבְּנֵי אָחָיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל-יִפְתָּח אַנְשִׁים רִיקִים וַיִּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כִּאֲשֶׁר-נִלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל
וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לָקַחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָה לָּנוּ לְקַצִּין
וְנִלָּחֲמָה בְּבְנֵי עַמּוֹן:

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אֹתָם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדֹּעַ
בְּאַתֶּם אֵלַי עַתָּה כִּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לֵכֵן עִתָּה
שָׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah:
'Therefore are we returned to thee now, that thou
mayest go with us, and fight with the children of
Ammon, and thou shalt be our head over all the
inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אֲנֹכִי אֶתְּנֶה לָכֶם לְרֹאשׁ:

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye
bring me back home to fight with the children of
Ammon, and the LORD deliver them before me, I will
be your head.'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי־גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה
שְׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כִדְבָרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The
LORD shall be witness between us; surely according to
thy word so will we do.'

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיְשִׁימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקַצֵּין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת־כָּל־דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בְּמִצְפָּה: (פ)

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and the
people made him head and chief over them; and
Jephthah spoke all his words before the LORD in
Mizpah.

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מְלָאכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה־לִּי וְלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם
בְּאַרְצִי:

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the
children of Ammon, saying: 'What hast thou to do
with me, that thou art come unto me to fight against
my land?'

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מְלָאכָיו יִפְתָּח
כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בְּעִלּוֹתָיו
מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק וְעַד־הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הַשִּׁיבָה אֹתָהֶן בְּשָׁלוֹם:

13 And the king of the children of Ammon answered
unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took
away my land, when he came up out of Egypt, from
the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan;
now therefore restore those cities peaceably.'

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל־
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of
the children of Ammon;

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְץ מוֹאָב וְאֶת־אַרְץ בְּנֵי
עַמּוֹן:

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel
took not away the land of Moab, nor the land of the
children of Ammon.

כִּי בְּעִלּוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קָדֵשׁ:

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked
through the wilderness unto the Red Sea, and came to
Kadesh;

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם
לֵאמֹר אֶעֱבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַע
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא
אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֵשׁ:

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom,
saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but
the king of Edom hearkened not. And in like manner
he sent unto the king of Moab; but he would not; and
Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וְאֶת-
אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אֲרֹנוֹן וְלֹא-בָּאוּ
בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֹנוֹן גְּבוּל מוֹאָב:

18 Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-סִיחֹן מֶלֶךְ-
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נִעְבְּרָה-נָא בָּאֲרֻצָּךְ עַד-מְקוֹמִי:

19 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא-הֶאֱמִין סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֲבַר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאסֶף סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל:

20 But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-סִיחֹן וְאֶת-
כָּל-עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיָּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל-אֶרֶץ הָאֱמֹרִי וַיָּשֶׁב הָאָרֶץ הַהִיא:

21 And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל-גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד-הַיַּבֹּק וּמִן-הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן:

22 And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וַעֲתָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת-
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשָׁנּוּ:

23 So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldst thou possess them?

הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִּירֶשׁ וְאַתָּה כָּל-אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן-צְפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הָרוֹב רֵב עִם-יִשְׂרָאֵל אִם-
נִלָּחֶם נִלָּחֶם בָּם:

25 And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֶׁכֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַנּוּתֶיהָ
וּבְעַרְעוֹר וּבְכַנּוּתֶיהָ וּבְכָל-הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל-יְדֵי אֲרֹנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוֹעַ
לֹא-הִצִּילָתֶם בָּעֵת הַהִיא:

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֵנֹכִי לֹא-חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עֲשֵׂה אִתִּי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי וַיִּשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27 I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל-דְּבָרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִּלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

וַיִּנָּדֶר יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
תִּתֵּן אֶת־בְּנִי עַמּוֹן בְּיָדִי:

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְלֹתַי בֵּיתִי
לְקִרְאָתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לַיהוָה וְהַעֲלִיתִהוּ עֹלָה: (פ)

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD'S, and I will offer it up for a burnt-offering.'

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

וַיִּכֹּם מִעְרוֹעֵר וְעַד־בְּאֵר מִנִּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֵל כֶּרְמִים מְכָה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

33 And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסטר בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כְּטֹל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עָלֵי־עֵשֶׂב
אֲשֶׁר לֹא־יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לִבְנֵי
אָדָם: (פ)

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאֲרִי־לֵב בְּבִתְמוֹת יַעַר כְּכִפִּיר
בְּעֵדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מַצִּיל:

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּרֵם יָדָךְ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֹאֵם־יְהוָה וְהִכֵּיתִי
סוּסֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ וְהִאֲבִדְתִּי מִרְכָּבֹתֶיךָ:

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

וְהִכֵּיתִי עָרֵי אֶרְצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל־
מִבְצָרֶיךָ:

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

וְהִכֵּיתִי כְּשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוִנִים לֹא יִהְיוּ־
לָךְ:

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

והכרתי פסיליך ומצבותיך מקרבך
ולא-תשתחווה עוד למעשה ידך:

12

And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

ונתשתי אשיריך מקרבך והשמדתי
עריך:

13

And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

ועשיתי באף ובחמה נקם את-הגוים אשר
לא שמעו: (פ)

14

And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שמעו-נא את אשר-יהוה אמר קום ריב
את-ההרים ותשמענה הגבעות קולך:

VI:1

Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שמעו הרים את-ריב יהוה והאתנים
מוסדי ארץ כי ריב ליהוה עם-עמו ועם-
ישראל יתנכח:

2

Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עמי מה-עשיתי לך ומה הלאיתיך ענה
כי:

3

O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כי העליתיך מארץ מצרים ומבית עבדים
פדיתיך ואשלח לפניך את-משה אהרן
ומרים:

4

For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עמי זכר-נא מה-יעץ בלק מלך מואב
ומה-ענה אתו בלעם בן-בעור מן-
השטים עד-הגלגל למען דעת צדקות
יהוה:

5

O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

במה אקדים יהוה אכפר לאלתי מרום
האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה:

6

'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הירצה יהוה באלפי אילים ברבבות
נחלי-שמן האתן בכורי פשעי פרי בטני
חטאת נפשי:

7

Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הגיד לך אדם מה-טוב ומה-יהוה דורש
ממך כי אם-עשות משפט ואהבת חסד
והצנע לכת עם-אלהיך: (ס)

8

It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפסרת פינחס

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 218 instead.

וַיִּדְ-יְהוָה הַיָּתֵדָה אֶל-אֱלִיָּהוּ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִיּוֹ
וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאב עַד-בִּצְאָה יוֹרְעָאֵלָהּ:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיִּגֵּד אַחָאב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה
אֱלִיָּהוּ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר הִרְגָה אֶת-כָּל-
הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל-אֱלִיָּהוּ לֵאמֹר
כֹּה-יַעֲשֹׂון אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפֹּון כִּי-כַעֲת
מִחֶר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיִּרְא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בְּאֵר שֶׁבַע
אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת-נַעֲרֹ שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב
תַּחַת רֵתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחַד] וַיִּשְׁאַל
אֶת-נַפְשׁוֹ לֵמֹות וַיֹּאמְרוּ רַב עֲתָה יִהְיֶה קֶח
נַפְשִׁי כִּי-לֹא-טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֵתֶם אַחַד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נָגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲנִיחָ מִרְאֲשֵׁיתוֹ עֵגֶת רִצְפִים וְצַפְחַת
מִים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a cake baked on the hot stones, and a cruse of water. And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיֵּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה | שְׁנִית וַיִּגַע-בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכֹל כִּי רַב מַמְדֵּה הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second time, and touched him, and said: 'Arise and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתָּה וַיֵּלֶךְ בְּכַחַת הָאֲכִילָה
הַחַיָּא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הַר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the strength of that meal forty days and forty nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא-שָׁם אֶל-הַמַּעֲרָה וַיֵּלֶן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֹּה
אֱלִיָּהוּ:

9

And he came thither unto a cave, and lodged there; and, behold, the word of the LORD came to him, and He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קִנְיָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בַּחֶרֶב וְאֹתָר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת-נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

10

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וּעֲמֹדֶתָ בְּהָרָא לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה
יְהוָה עִבְרָ וַיְרוּחַ גְּדוֹלָה וַחֲזָק מִפָּרֶק
הָרִים וּמִשֹּׁבַר סִלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בָרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בָרֶעַשׁ
יְהוָה:

11

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount before the LORD.' And, behold, the LORD passed by, and a great and strong wind rent the mountains, and broke in pieces the rocks before the LORD; but the LORD was not in the wind; and after the wind an earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

וְאַחֲרֵי הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דָּקָה:

12

and after the earthquake a fire; but the LORD was not in the fire; and after the fire a still small voice.

וַיְהִי כַשְׁמַע אֱלֹהָיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמַּעְרָה וְהָיָה אֵלָיו קוֹל
וַיֹּאמֶר מַה־לָּךְ פֹּה אֱלֹהָיו:

13

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped his face in his mantle, and went out, and stood in the entrance of the cave. And, behold, there came a voice unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קִנְאָה קִנְאָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאַחֲרָיִי אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

14

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדָרְכְּךָ
מִדְּבָרָה דְּמִשְׁק וּכְאֵת וּמִשְׁחָת אֶת־חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אַרָם:

15

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way to the wilderness of Damascus; and when thou comest, thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

וְאֵת יֵהוּ בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַל מֵאֲבֵל
מִחוּלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתָּיִךְ:

16

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy room.

וְהָיָה הַנִּמְלָט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּא
וְהַנִּמְלָט מִחֶרֶב יֵהוּא יָמִית אֵלִישָׁע:

17

And it shall come to pass, that him that escapeth from the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לְבַעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

18

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees which have not bowed unto Baal, and every mouth which hath not kissed him.'

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַל
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צְמֻדִים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֱלֹהָיו אֵלָיו וַיִּשְׁלַךְ
אֶדְרָתּוֹ אֵלָיו:

19

So he departed thence, and found Elisha the son of Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Elijah passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְדֹּף אַחֲרַי אֱלִיָּהוּ
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאַלְכָּה
אַחֲרָיָךְ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מַה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צֶמֶד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אַחֲרַי אֱלִיָּהוּ
וַיִּשְׁרָתֵהוּ: (פ)

21 And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went
after Elijah, and ministered unto him.

הפטרת משות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנֻתוֹת בָּאָרֶץ בִּנְיָמִן:

1:1 THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the
priests that were in Anathoth in the land of Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמַלְכוֹ:

2 to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (פ)

3 It came also in the days of Jehoiakim the son of Josiah,
king of Judah, unto the end of the eleventh year of
Zedekiah the son of Josiah, king of Judah, unto the
carrying away of Jerusalem captive in the fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4 And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצֹרְךָ) [ק' אֲצֹרְךָ] בִּבְטֶן
יִדְעֹתִיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקִּדְשֹׁתִיךָ
נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5 Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the nations.

וַאֲמַר אָחֵהּ אֲדַנִּי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6 Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תֵּלֶךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֲצִוְּךָ תִּדְבָּר:

7 But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֲתִידָּבֵר אֲנִי לְהַצִּילָךְ
נָא-יְהוָה:

8 Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9

Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנָתוּץ וּלְהַאֲבִיד
וּלְהַרְוֹס לְבָנוֹת וּלְנָשׁוּעַ: (פ)

10

See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה
רֹאֵה יִרְמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שָׁקַד אֲנִי רֹאֵה:

11

Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאוֹת כִּי־שָׁקַד
אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹת: (ס)

12

Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מִה
אַתָּה רֹאֵה וַאֲמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֵה וּפָנָיו
מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13

And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתַּח הָרָעָה עַל
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14

Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מִמְּלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֲם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ
פֶתַח שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15

For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16

And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תֶּאֱזָר מִתְּנִיף וְקָמַת וּדְבַרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶה אֶל־תַּחַת
מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֶחְתָּק לִפְנֵיהֶם:

17

Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבָצָר
וּלְעַמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחָמוֹת נְחָשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכַהֲנֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18

For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֲלֶיךָ וְלֹא־יִנְכָּלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה אֲנִי
נֹאֲם־יְהוָה לְהַצִּילָךְ: (פ)

19

And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1

And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֵךְ וְקָרָאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת
כָּלֹל תִּהְיֶה לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה:

2

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם
נָאִם-יְהוָה: (פ)

3

Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרת מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 ע"פ 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 321.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפָּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4

Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מַה-מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֶה לָּהֶם:

5

Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה הִמְעִילָה אֶתָּנוּ מִמִּצְרַיִם
מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתָּנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרִבָה וְשׁוֹחַח בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ
לֹא-עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשָׁב אָדָם שָׁם:

6

Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל
פְּרִיָּה וְטוֹבָה וְתִבְאֹו וְתִטְמְאֹו אֶת-אֶרְצִי
וְנִחַלְתִּי שְׁמִיתָם לְתוֹעֵבָה:

7

And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵיךְ יְהוָה וְהַנְּבִיאִים
לֹא יָדְעוּנִי וְהַרְעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וְהִנְבְּאִים נִבְּאוּ בַּבֶּעַל וְאַחֲרָי לֹא-יִזְעָלוּ
הֵלְכוּ:

8

The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאִם-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְּנֵיכֶם אָרִיב:

9

Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עֲבְרוּ אֵינִי כַּתִּיטִים וְרָאוּ וְקִדְרָה שְׁלָחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיָּתָה כִּזְזָת:

10

For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הַתִּימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשָׁעֲרוּ חֲרָבוּ מֵאֵד
נֶאֱמַר יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי־שָׁתִים רַעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עֲזָבוּ
מִקְוֵי מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יָלִיד בֵּית הוּא מִדּוֹעַ
הִיָּה לְבָז:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלִיו יִשְׁאַמּוּ כַפְרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּי
אֶרֶצוֹ לְשִׁמָּה עָרָיו (כ' נצתה) [ק' נצתו]
מִבְּלִי יָשָׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ' ותחפנס) [ק' ותחפנחס]
יִרְעוּ קֶדְקֶד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלֶכְךָ בַּדֶּרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מַה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִם
שְׁחֹר וּמַה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מַיִם
נָהָר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְרֹךְ רַעֲתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תוֹכְחֶךָ וְדַעִי
וְרֹאִי כִי־רַע וְקָרַע עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְלֹא פָחַדְתִּי אֱלֹהֶיךָ נֶאֱמַר־אֲדֹנִי יְהוָה
צָבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֲלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי לֹא (כ' אעבור) [ק'
אעבור] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת־צִעָה זָנָה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כָּלָה זָרַע אִמָּת וְאִיךָ
נִהְפַכְתָּ לִּי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם־תִּכְבֹּסִי בַנֹּתָר וְתִרְבִּי־לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עוֹנֶיךָ לְפָנַי נֶאֱמַר אֲדֹנִי יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹאמַרְי לֹא נִטְמָאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלַכְתִּי רְאֵי דֶרֶכְךָ בְּגֹיֹא דְעֵי מָה
עָשִׂית בְּכֶרֶךָ קָלָה מִשְׁרָכֶת דְּרָכֶיךָ:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרְהוּ לִמְד מִדְּבַר בְּאוֹת (כ' נִפְשׁוּ) [ק'
נִפְשָׁה] שְׁאֶפְהָ רוּחַ תִּפְאַנְתָּה מִי יִשְׁכְּנָהּ
כָּל־מִבְקֶשֶׁתָּ לֹא יִיעָפוּ בְּחֹדֶשָׁה
יִמְצְאוּנָהּ:

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רִגְלְךָ מִיָּחֹף (כ' וְגוֹרֶנֶךְ) [ק' וְגִרְוֹנְךָ]
מִצְמָאָה וְתֹאמַרְי נֹאֵשׁ לֹא פִי־אַתְּ בָּתִּי
זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשֶׁת גֹּנֵב כִּי יִמָּצֵא כֵן הִבִּישׁוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מְלָכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנִבְיָאֵיהֶם:

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לְעֵץ אָבִי אֶתָּה וְלֶאֱבֹן אֶתָּה (כ'
יִלְדַתְנִי) [ק' יִלְדַתְנִנוּ] כִּי־פָנּוּ אֵלַי עָרַף
וְלֹא פָנִים וּבִעַת רַעְתָּם יֹאמְרוּ קוֹמָה
וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאֵיךְ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוּמוּ אִם־
יִוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רַעְתָּךְ בִּי מִסֶּפֶר עָרֶיךָ הֵיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלֹא מֵעַתָּה (כ' קִרְאתִי) [ק' קִרְאתָ] לִי
אָבִי אֵלֹהֶיךָ נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאִי וְהָאָרֶץ תַּחְתִּי
רִגְלִי אֵי-יְהוָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ-לִי וְאֵי-יְהוָה
מָקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֱלֹהֵי יָדַי עָשָׂתָה וַיְהִיו כָּל-אֱלֹהֵי
נַאֲם-יְהוָה וְאֶל-יְהוָה אֲבִישׁ אֶל-עֲנִי
וְנִכְחַל-רוּחַ וְתָרַד עַל-דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט תְּשׁוּר מִכָּה-אִישׁ זֹבֵחַ תִּשָּׂא עֶרְפָּה
כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דָם-תְּחִיר מִזֶּכֶר לְבִנְיָה
מִבְרָךְ אֲנִי גַם-הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקֻצֵיהֶם נִפְשָׁם חִפְצָה:

3

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אָבִיא לָהֶם יָעַן קִרְאָתִי וְאִין עֲוֹנָה דְּבָרָתִי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבִאֲשֶׁר
לֹא-חִפְצָתִי בָּחֲרוּ: (ס)

4

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה תִּתְרַדִּים אֶל-דְּבָרִי
אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֹּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שֹׁאֵן מֵעִיר קוֹל מִתֵּיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאֵיבָיו:

6

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרִם תַּחֲוִיל יִלְדָה בְּטָרִם יָבוֹא תֶּכֶל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹתֵל
אֶרֶץ בְּנוֹם אַחַד אִם-יּוֹלֵד גּוֹי פֶּעַם אַחַת
כִּי-תֵלֶּה גַם-יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בְּנֵיהָ:

8

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר אֱלֹהִים: (ס)

9

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמְּתַאבְּלִים עָלֶיהָ:	10	Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;
לְמַעַן תִּינָקוּ וְשָׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחַמֶּיהָ לְמַעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיז כְּבוֹדָהּ:	11	That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.
(ס) כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹשֶׁה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם עַל־צֵד' תִּנְשָׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ:	12	For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.
כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תִּנְחַמֶּנּוּ כֵן אֲנִכִּי אֲנַחֲמֶכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ:	13	As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.
וּרְאִיתֶם וְשִׂשׁ לִבְכֶּם וְעֲצְמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא תִּפְרַחְנָה וְנוֹדַעַה יַד־יְהוָה אֶת־עַבְדָּיו וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)	14	And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.
כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה מִרְכַּבָּתָיו לְהָשִׁיב בַּחֲמָה אָפּוֹ וּגְעֻרָתוֹ בְּלֹהֲבֵי־אֵשׁ:	15	For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.
כִּי בָאֵשׁ יִהְיֶה נִשְׁפָּט וּבַחֶרֶב אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ תִּלְלִי יְהוָה:	16	For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.
הַמְּתַקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־חֲגֻזוֹת אַחֵר (כ' אחד) [ק' אחת] בַּתְּוֹךְ אֲכָלִי בָשָׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶכְבָּר יַחְדָּו יִסְפוּ נָאִם־יְהוָה:	17	They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.
וְאֲנִכִּי מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וּבָאוּ וּרְאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:	18	For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.
וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם פְּלִיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת תִּבֵּל וַיּוֹן הָאֵיִים הִרְחָקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם:	19	And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

והביאו את-כָּל-אֲחֵיכֶם מִכָּל-הַגּוֹיִם׃
מִנְחָה׃ לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבַרְכָב וּבַצִּבִּיִּם
וּבַפָּרָדִים וּבַכְּרֹת עַל הַר קָדְשִׁי
יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כְּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת-הַמִּנְחָה בְּכֵלִי טָהוֹר בֵּית
יְהוָה׃

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם-מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה׃

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֲמָדִים לִפְנֵי
נַאֲם-יְהוָה כֵּן יַעֲמֵד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם׃

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מְדֵי-חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמְדֵי שַׁבָּת
בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל-בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי
אָמַר יְהוָה׃

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפָּגִרִי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי
כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכָּבֵּה
וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל-בָּשָׂר׃ וְהָיָה מְדֵי חֹדֶשׁ
בְּחֹדְשׁוֹ וּמְדֵי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי יְהוָה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרות שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Maḥar Ḥodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר-לּוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָ כִּי
יִפְקֵד מוֹשְׁבֶדָ׃

XX:18

And Jonathan said unto him: "To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשַׁלַּשְׁתָּ תִּתְרַד מָאֹד וּבֵאתָ אֶל-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבֶּתָּ
אֶצְלֵי הָאֵבֶן הָאֵזֶל׃

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וְאֲנִי שַׁלַּשְׁתִּי חֲצֵיִם צִדָּה אֹרֶחַ
לְשַׁלַּח-לִי לְמַטְרָה׃

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וַהֲנִה אֶשְׁלַח אֶת־הַנֶּעֱר לְךָ מֵצֵא
אֶת־הַחֲצִיצִים אִם־אָמַר אִמְר לַנֶּעֱר הִנֵּה
הַחֲצִיצִים מִמֶּנִּי וַהֲנִה קָחְנוּ וְנִבְאָה כִּי־שָׁלוֹם
לְךָ וְאִין דָּבָר מִי־יִהְיֶה:

וְאִם־כֵּן אָמַר לְעֹלָם הִנֵּה הַחֲצִיצִים מִמֶּנִּי
וְנִלְאָה לְךָ כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:

וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' א"ל] לֶאֱכֹל:

וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבֹו כַּפְעַם בְּפַעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקֶם יְהוֹנָתָן וַיָּשֶׁב אַבְנֵר
מִצֵּד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאוֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקֵּרָה הוּא בִלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא
טָהוֹר: (ס)

וַיְהִי מִמָּחָרֵת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ
מָדוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשָּׁי גַם־תָּמוּל גַּם־חַיִּים
אֶל־הַלְחָם:

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד
מֵעַמָּדִי עַד־בֵּית לָחֶם:

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אֲחִי וְעַתָּה
אִם־מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא וְאַרְאֶה
אֶת־אֲחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שֻׁלְחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

וַיַּחַר־אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נַעֲוֹת הַמְּרִדּוֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי־בַחֲר
אַתָּה לְבֶן־יִשָּׁי לְבִשְׁתֶּךָ וּלְבִשֵּׁת עֲרֹנֹת
אִמֶּךָ:

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows.
21 If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this
side of thee; take them, and come; for there is peace to
thee and no hurt, as the LORD liveth.

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are
beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee
away.

23 And as touching the matter which I and thou have
spoken of, behold, the LORD is between me and thee
for ever.'

24 So David hid himself in the field; and when the new
moon was come, the king sat him down to the meal to
eat.

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even
upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and
Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he
thought: 'Something hath befallen him, he is unclean;
surely he is not clean.'

27 And it came to pass on the morrow after the new
moon, which was the second day, that David's place
was empty; and Saul said unto Jonathan his son:
'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal,
neither yesterday, nor to-day?'

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked
leave of me to go to Beth-lehem;

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath
a sacrifice in the city; and my brother, he hath
commanded me; and now, if I have found favour in
thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my
brethren. Therefore he is not come unto the king's
table.'

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and
he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do
not I know that thou hast chosen the son of Jesse to
thine own shame, and unto the shame of thy mother's
nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשִׁי תִּי
עַל־הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אֹתָהּ וּמַלְכוּתָהּ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת
הוא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth,
thou shalt not be established, nor thy kingdom.
Wherefore now send and fetch him unto me, for he
deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוֹמָת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto
him: 'Wherefore should he be put to death? what
hath he done?'

וַיִּטֵּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכָּתוּ וַיֵּדַע
יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מֵעַם אָבִיו לְהָמִית
אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby
Jonathan knew that it was determined of his father to
put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשֻּׁלְחָן בְּחַר־אָרַךְ
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוּ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and
did eat no food the second day of the month; for he
was grieved for David, and because his father had put
him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשֵּׂדֶה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan
went out into the field at the time appointed with
David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעֲרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִים
אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא־יָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows
which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow
beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמּוֹךְ וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow
which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad,
and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מְהֵרָה חֲוָשָׁה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נָעַר יְהוֹנָתָן אֶת־(כ')
הַחֲצִי(ק') תַּחֲצִים וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten,
stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows,
and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא־יָדָע מֵאוֹמְתָהּ אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and
David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כִּלָּיו אֶל־הַנָּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הֲבִיא הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said
unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנָּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַגִּבּוֹב וַיִּפֹּל
לְאַפּוֹ אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּכְבּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a
place toward the South, and fell on his face to the
ground, and bowed down three times; and they kissed
one another, and wept one with another, until David
exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנִי וְאַתָּה בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִתְּנָה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעִי וּבֵין
זֶרְעֶךָ עַד-עוֹלָם: (פ)

42

And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'